CSONGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAMJA

2014.

STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ TERVEZÉSI FOLYAMATÁNAK ELJÁRÁSAI, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRE ÉS KÖRÜLMÉNYEI 7

1. CÉLRENDSZER 14

1.1. Célrendszer bemutatása 14

1.2. Célrendszer külső koherenciája 17

2. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA 23

2.1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése 23

2.2. Az üzleti környezet fejlesztése 28

2.3. Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések 32

2.4. Közlekedési kapacitások fejlesztése 37

2.5. Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése 42

2.6. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása 49

2.7. Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés 52

2.8. Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése 57

2.9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben 62

2.10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban 68

2.11. Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében 73

3. CÉLOK ÉS PRIORITÁSOK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK BEAZONOSÍTÁSA 79

4. A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK 87

5. VÉGREHAJTÁSBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK 89

6. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA 89

7. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV 91

OPERATÍV PROGRAMRÉSZ TERVEZÉSÉNEK HÁTTERE 97

8. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSULÓ PROGRAMOK 98

8.1. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében finanszírozandó programok 98
8.1.1. Gazdaságfejlesztési fókuszú megyei projektcsomagok 98
8.1.2. Településfejlesztési fókuszú megyei / járási projektcsomagok 110

8.2. Ágazati OP-k keretében finanszírozandó programok 117
8.2.1. Gazdaságfejlesztési és Innováció Operatív Programhoz (GINOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések 117
8.2.2. Emberi Erőforrás Operatív Programhoz (EFOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések 122
8.2.3. Környezet és Energetikai Hatékonysági Operatív Programhoz (KEHOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések 124
8.2.4. Vidékfejlesztési Programhoz (VP) illeszkedő fejlesztési elképzelések 127
8.2.5. Integrált Közlekedés fejlesztési Operatív Programhoz (IKOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések 132

9. A MEGYE SZEMPONTJÁBÓL KIEMELT FONTOSSÁGÚ VEZÉRPROJEKTEK BEMUTATÁSA 135

9.1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése 135
9.1.1. A Vezérprojekt bemutatása 135
9.1.2. Vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 135
9.1.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények 135
9.1.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 136
9.1.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz 137
9.1.6. A vezérprojekt finanszírozása 138

9.2. Megyei komplex turizmusfejlesztési program 142
9.2.1. Vezérprojekt bemutatása 142
9.2.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 142
9.2.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények 143
9.2.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 143
9.2.5. Vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz 144
9.2.6. Vezérprojekt finanszírozása 146

9.3. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása 147
9.3.1. A vezérprojekt bemutatása: 147
9.3.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 147
9.3.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények 148
9.3.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 148
9.3.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz 149
9.3.6. A vezérprojekt finanszírozása 149

9.4. Megyei mobilitás-fejlesztés 151
9.4.1. A vezérprojekt bemutatása 151
9.4.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 151
9.4.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények 152
9.4.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 152
9.4.5. A vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz 153
9.4.6. A vezérprojekt finanszírozása 154

9.5. Térségi Kender Program 156
9.5.1. A vezérprojekt bemutatása 156
9.5.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 156
9.5.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények: 157
9.5.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 157
9.5.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz 159
9.5.6. A vezérprojekt finanszírozása 160

9.6. Integrált megyei mezőgazdasági termelési és feldolgozási kapacitások kiépítése és fejlesztése 162
9.6.1. A vezérprojekt bemutatása 162
9.6.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása 163
9.6.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények 164
9.6.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása 164
9.6.5. A vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz 166
9.6.6. A vezérprojekt finanszírozása 168

10. A MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN 170

10.1. 1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése 170
10.1.1. Célrendszer 170
10.1.2. Beavatkozások 171
10.1.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 175
10.1.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 178
10.1.5. Eredményesség vizsgálata 179
10.1.6. A prioritás összefoglaló táblázata 182

10.2. 2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése 186
10.2.1. Célrendszer 186
10.2.2. Beavatkozások 187
10.2.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 191
10.2.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 193
10.2.5. Eredményesség vizsgálata 194
10.2.6. A prioritás összefoglaló táblázata 196

10.3. 3. prioritás: Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések 201
10.3.1. Célrendszer 201
10.3.2. Beavatkozások 202
10.3.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 206
10.3.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 208
10.3.5. Eredményesség vizsgálata 208
10.3.6. A prioritás összefoglaló táblázata 210

10.4. 4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése 213
10.4.1. Célrendszer 213
10.4.2. Beavatkozások 214
10.4.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 216
10.4.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 218
10.4.5. Eredményesség vizsgálata 218
10.4.6. A prioritás összefoglaló táblázata 219

10.5. 5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése 220
10.5.1. Célrendszer 220
10.5.2. Beavatkozások 221
10.5.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 227
10.5.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 230
10.5.5. Eredményesség vizsgálata 231
10.5.6. A prioritás összefoglaló táblázata 234

10.6. 6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása 242
10.6.1. Célrendszer 242
10.6.2. Beavatkozások 243
10.6.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 246
10.6.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 247

10.6.5. Eredményesség vizsgálata 247
10.6.6. A prioritás összefoglaló táblázata 248

10.7. 7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés 252
10.7.1. Célrendszer 252
10.7.2. Beavatkozások 254
10.7.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 258
10.7.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 262
10.7.5. Eredményesség vizsgálata 263
10.7.6. A prioritás összefoglaló táblázata 265

10.8. 8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése 271
10.8.1. Célrendszer 271
10.8.2. Beavatkozások 273
10.8.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 277
10.8.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 279
10.8.5. Eredményesség vizsgálata 280
10.8.6. A prioritás összefoglaló táblázata 282

10.9. 9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben 288
10.9.1. Célrendszer 288
10.9.2. Beavatkozások 289
10.9.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 293
10.9.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 297
10.9.5. Eredményesség vizsgálata 298
10.9.6. A prioritás összefoglaló táblázata 301

10.10. prioritás: Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban 306
10.10.1. Célrendszer 306
10.10.2. Beavatkozások 307
10.10.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 311
10.10.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 313
10.10.5. Eredményesség vizsgálata 314
10.10.6. A prioritás összefoglaló táblázata 315

10.11. 11. prioritás: Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében 321
10.11.1. Célrendszer 321
10.11.2. Beavatkozások 322
10.11.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása 326
10.11.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT) 329
10.11.5. Eredményesség vizsgálata 330

11. A MEGYEI OPERATÍV PROGRAM MEGYE FELELŐSSÉGÉN TÚLMUTATÓ FEJLESZTÉSI IGÉNYEI 332

12. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK 333

12.1. A végrehajtás és finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszere 333

12.2. A környezeti értékelés releváns megállapításai 336

12.3. A teljesítésigazolás követelményrendszerének kialakítása 336

I. Programrész
CSONGRÁD MEGYE STRATÉGIAI PROGRAMJA

STRATÉGIAI PROGRAMRÉSZ TERVEZÉSI FOLYAMATÁNAK ELJÁRÁSAI, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRE ÉS KÖRÜLMÉNYEI

A hatályos Tftv-ből, valamint a releváns kormányrendeletekből és kormányhatározatokból adódó megyei feladatok tételes felsorolása:

A megyei önkormányzat területfejlesztési feladatait ***a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény*** tartalmazza. A feladatok kapcsán a törvény állapítja meg a területfejlesztési tervezés alapvető szabályait és a megyei önkormányzat tervezési hatáskörét. Eszerint a megyei önkormányzat az országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval összhangban, a megyei jogú városok önkormányzatának egyetértésével kidolgozza és határozattal elfogadja a megyei területfejlesztési koncepciót, illetve a megyei területfejlesztési koncepció és a megyei területrendezési terv figyelembevételével a megyei területfejlesztési programot. A megyei területfejlesztési koncepció és program a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően fogadható el.

A megyei önkormányzat a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről. A területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében összehangolja illetékességi területén az államigazgatási szervek, a települési önkormányzatok, a megyei jogú városok önkormányzata, a gazdasági és civil szervezetek fejlesztési elképzeléseit, területileg összehangolja a politikai és a területi szerepéből, továbbá a nemzetközi és határon átnyúló együttműködésből adódó feladatait, biztosítja azok összhangját, vizsgálja és értékeli a megye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait.

A megyei területfejlesztési koncepció és program készítése és elfogadása során ***a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet*** szerint kell eljárni. A megyei területfejlesztési koncepció és program kötelező munkarészeként területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálatot kell készíteni. A területi hatásvizsgálat környezeti fejezetét az ***egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet*** alapján kell kidolgozni.

A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat alapján a 2014-2020 között elérhető források felhasználásának tervezését a területiség elvét figyelembe véve kell elvégezni, különös tekintettel a területi operatív programok tervezésére, amely során biztosítani kell a megyék hatékony közreműködését. A Kormány felkérte a nemzetgazdasági minisztert és a Miniszterelnökséget vezető államtitkárt, hogy az érintett miniszterek bevonásával tegyenek javaslatot a 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteire, oly módon, hogy a megyék meghatározó szerepet kapjanak a területfejlesztési források felhasználásának tervezésében, biztosítva az ágazati és a területi operatív programok megfelelő összhangját és egymástól való egyértelmű elhatárolását.

A 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) Korm. határozatban a Kormány döntött arról, hogy a fejlesztések integrációjának és a térségi programoknak a szintjei és beavatkozási egységei a megyék, a megyei jogú városok, a helyi közösségek és települések együttműködésén alapuló várostérségek és megyei jogú városok térségei, valamint az egyes országos szempontból kiemelten kezelendő speciális, funkcionális térségek legyenek. A megyei szinten a területfejlesztési programokban megfogalmazott fejlesztési igények rendszerszerű és átlátható finanszírozhatóságának érdekében szükséges, hogy a megyei tervezés az ágazati szintű stratégiákkal és reformokkal összhangban, az országos szinten kialakított programkeretbe illeszkedve, egységes formában, összehangoltan valósuljon meg, illeszkedve az uniós kohéziós politikai rendszerébe. Ennek teljesülése érdekében a Kormány szoros koordinációt és szakmai támogatást biztosít a területi tervezés számára, megerősíti a térségi és helyi fejlesztési szereplők terület- és vidékfejlesztési kapacitásait, különös tekintettel a megyei önkormányzatokra. Az operatív programok kialakítása és végrehajtása során a térségi szintű integráció biztosításának érdekében szükséges figyelembe venni a kidolgozás alatt álló Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban foglalt elvekhez és stratégiai célokhoz való hozzájárulását. A megyei és helyi fejlesztéseknek kiemelten a fenntartható és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedéshez kell hozzájárulniuk.

A megyék számára a felkészüléshez szükséges módszertani útmutatásokat és koordinációt a nemzetgazdasági miniszter a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal közreműködésével és a Miniszterelnökséget vezető államtitkár bevonásával biztosítja. A Kormány felkérte a megyei önkormányzatokat és a megyei jogú városok önkormányzatait, hogy a 2014-2020 közötti időszakra történő felkészüléshez biztosított útmutatók és keretek alapján a megjelölt időszakban a megyei területfejlesztési program keretében és az integrált városfejlesztési stratégiához kapcsolódóan megvalósítani kívánt fejlesztési igényeiket bocsássák a nemzetgazdasági miniszter és az érintett miniszterek rendelkezésére.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének szempontjairól és a megyék tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról kormányhatározatok rendelkeznek:

- *1495/2013. (VII. 29.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti időszakra a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól és az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról* – visszavonta: 1831/2013. (XI. 14.) Korm. határozat.
- *1831/2013. (XI. 14.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról, valamint a 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) Korm. határozat módosításáról* – visszavonta: 1298/2014. (V. 5.) Korm. határozat.
- ***1298/2014. (V. 5.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról***: A Kormány döntött a TOP forráskeretéről és arról, hogy a TOP-ban a decentralizált források tervezése integrált programok kialakításával a következő három területi szinten valósuljon meg: megyei szinten, a megyei jogú városok szintjén, valamint a várostérségek és megyei jogú városok térségének szintjén. A tervezés összehangolásában a megyei önkormányzatok koordinációs szerepet töltenek be.

  A megyei szintű programmal összefüggő tervezési feladatokat a megyei önkormányzatok végzik el a TOP által meghatározott keretek között. A megyei programok indikatív forráskerete összesen 450 milliárd forint a határozat 1. mellékletében meghatározott, megyék közötti indikatív megoszlás szerint. Csongrád megye kerete 25 498,9 millió Ft.

  A várostérség és a megyei jogú város térsége szintjének területi meghatározása a járások alapján történik. A megyei jogú város térségében tervezett fejlesztéseknek illeszkedniük kell a megyei jogú város integrált településfejlesztési stratégiájában megfogalmazott fejlesztési irányokhoz, a TOP által meghatározott keretek között. A várostérségek és a megyei jogú városok térségének fejlesztésével összefüggő tervezési feladatokat a megyei önkormányzatok végzik el az érintett települési önkormányzatok bevonásával, a TOP által meghatározott keretek között. A megyei jogú városokkal összefüggő programok indikatív forráskerete összesen 364,61 milliárd forint a határozat 2. mellékletében meghatározott indikatív megoszlás szerint. Szeged forráskerete 31 904,8 millió Ft, Hódmezővásárhelyé 9 269,6 millió Ft. A várostérségek és megyei jogú városok térségeit érintő fejlesztések indikatív forráskerete összesen 298,08 milliárd forint, megoszlását a határozat 3. melléklete tartalmazza. A Csongrád megyei járások forráskerete összesen 13 124,1 millió Ft (Csongrádi járás: 1 762,0 millió Ft, Hódmezővásárhelyi 509,8 millió Ft, Kisteleki 1 554,1 millió Ft, Makói 2 829,7 millió Ft, Mórahalmi 2 056,5 millió Ft, Szegedi 1 746,2 millió Ft, Szentesi 2 665,8 millió Ft).

  A megyei önkormányzatok a várostérségek és a megyei jogú városok térségének fejlesztése során a határozat 3. mellékletében meghatározott várostérségek és megyei jogú városok térségeinek forráskeretétől a megyei területfejlesztési koncepcióban és programban megfogalmazott célkitűzések megvalósítása, valamint a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatása érdekében tíz százalékkal eltérhetnek az ugyanebben a mellékletben a várostérségek és megyei jogú városok térségeinek meghatározott forráskereteitől a megye összes forráskeretén belül.

A tervezési előzmények bemutatása (eddig elvégzett feladatok felsorolása, elkészült dokumentumok rövid felsorolása és bemutatása):

A Csongrád Megyei Önkormányzat 2012-ben kezdte meg új feladatkörében a területfejlesztési tervezést. A Csongrád Megyei Közgyűlés 2012. decemberben a 85/2012. (XII. 21.) Kgy. határozattal a további tervezés alapjául elfogadta Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának helyzetfeltáró munkarészét. Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának javaslattevő munkarésze 2013-ban készült el, elfogadásáról a Közgyűlés a 69/2013. (XII. 13.) Kgy. határozattal döntött. A területfejlesztési programozás a koncepció véglegesítésével párhuzamosan megkezdődött 2013-ban. A Közgyűlés Csongrád Megye Stratégiai Programja munkaváltozatát a 70/2013. (XII. 13.) Kgy. határozattal a további tervezés alapjául elfogadta. Ezt követően elkészült a megyei stratégiai és operatív program tervezete, melynek egyeztetésre bocsátásáról a Közgyűlés a 2014. február 7-ei ülésén döntött. Az egyeztetési eljárás 2014. március 28-án zárult.

A megyei területfejlesztési koncepció és program készítésénél teljes tervezést kell folytatni, azaz valamennyi helyi, térségi fejlesztési szükségletet figyelembe kell venni. A megyei területfejlesztési program a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal útmutatásának megfelelően konkretizálja a térségi fejlesztési igényeket. E dokumentumnak része a TOP forrásokra tervezett megyei gazdaságfejlesztési részprogram, valamint a járási fejlesztési részprogram is.

Az eddig lezajlott társadalmasítási folyamat bemutatása, különös tekintettel a megyei koncepció elkészítésére:

A megyei területfejlesztési koncepció előkészítő fázisában a Csongrád Megyei Önkormányzat széles körű partnerséget hirdetett. A tervezés partnerség szempontjából kiemelt célcsoportjai a települési önkormányzatok, a vállalkozások és a társadalmi szervezetek. A helyzetfeltárás 4.1 fejezete (Partnerségi terv) részletesen tartalmazza az előkészítési fázisban megvalósított fórumokat, egyeztetéseket, a javaslattevő munkarész 9. fejezete pedig a koncepció kidolgozása során lebonyolított egyeztetéseket. A megyei területfejlesztési koncepció helyzetfeltárását a Közgyűlés az 57/2012. (IX. 14.) Kgy. határozattal bocsátotta egyeztetési eljárásra, javaslattevő munkarészét pedig a 19/2013. (III. 22.) Kgy. határozattal.

A megyei önkormányzat kezdeményezésére 2012 novemberében felálltak a térségi és szakmai alapon szervezett munkacsoportok, melyek a megye egyes térségeit képviselő közgyűlési tagokból, a megyei önkormányzati hivatal munkatársaiból, a tervet kidolgozó szakértőkből, a megye intézményhálózatáért felelős régi és új szervezetek, valamint egyes államigazgatási szervezetek képviselőiből álltak. A koncepció célrendszerét az alábbi munkacsoportok szakmai közreműködésével alakítottuk ki: a Szeged központú városhálózati csomóponti térség, a Tájalapú integrált vidékfejlesztés és a Tiszántúli iparosodó mezővárosok térsége munkacsoportok térségi alapon, míg az intézményi munkacsoport szakpolitikák szerint szerveződött (oktatás, egészségügy, szociális ügyek). További szakpolitikai egyeztetéseket tartottunk az agrárvertikum, a vízügyi kérdések és az energetika vonatkozásában. Munkacsoporton kívül több személyes egyeztetést folytattunk megyei szereplőkkel, akik közül külön kiemelendő a Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, a vállalkozások képviselői, kamarák, polgármesterek, települési szakemberek.

A megyei területfejlesztési programhoz kapcsolódó társadalmasítási folyamat bemutatása:

Miután a Csongrád Megyei Közgyűlés a továbbtervezés alapjául elfogadta a megyei stratégiai program prioritásrendszerét, párhuzamosan megkezdődött a megyei operatív program kidolgozása is. A társadalmasítási folyamat lényegében a teljes – stratégiai és operatív munkarészt is tartalmazó – területfejlesztési program vonatkozásában zajlik. A Közgyűlés az 5/2014. (II. 07.) Kgy. határozattal döntött a megyei területfejlesztési program dokumentációjának hivatalos egyeztetésre bocsátásról. A véleményezési felhívást a kormányrendelet szerinti kötelező véleményezői körön kívül a megye települési önkormányzatai is megkapták, valamint a megyei önkormányzat honlapján a széles körű nyilvánosság számára is közzétettük. Az egyeztetési dokumentációt a tervezéskoordinációt végző kormányzati szervek részére is meg kellett küldeni. A hivatalos egyeztetési eljáráson kívül számos konzultációt folytattunk az érdekeltekkel az egyeztetési eljárás alatt és megelőzően, illetve azt követően is. A hivatalos megbeszélések összefoglalását a táblázat tartalmazza.

Partnerségi fórum	Időpont, helyszín	Meghívottak, résztvevők	Téma
Vállalkozói fórum	2013. október 7. 16:00 Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara székháza	vállalkozók, Csongrád Megyei Önkormányzat, Szegedi Tudományegyetem GTK	Csongrád Megye Stratégiai Program munkaváltozata
Makói kistérségi fórum	2013.október 28. 10:00 Makói Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Csongrádi kistérségi fórum	2013.október 31. 14:00 Csongrádi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Szentesi kistérségi fórum	2013.november 14. 14:00 Szentesi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Szegedi kistérségi fórum	2013. november 20. Csongrád Megyei Önkormányzat, Tisza terem	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Mórahalmi kistérségi fórum	2013. november 26. 9:00 Mórahalmi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Kisteleki kistérségi fórum	2013. november 27. 9:00 Kisteleki Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, tervezők	Települési fejlesztési elképzelések összegyűjtése
Energetikai munkacsoport	2013. december 3. Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Dél-alföldi Termál-energetikai Klaszter, települési önkormányzatok, IR Intelligens Régió Üzleti Kommunikációs Kft., Építő-KITT Klaszter, CSMÖ, SZTE, SZBK, Altherm Kft., ATIKTVF, Archenerg Klaszter, tervező szakértők	Megyei területfejlesztési program prioritásrendszerének kialakítása, egyeztetése
Mezőgazdasági és vízügyi munkacsoport együttes ülése	2013. december 3. Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	SZTE TTIK, ATIVIZIG, NAK Cs.M.Ig., települési önkormányzatok, LEADER HACS-ok, VGT-k, CSMÖ, tervező szakértők	Megyei területfejlesztési program prioritásrendszerének kialakítása, egyeztetése
Csongrád Megyei Önkormányzat képviselőinek munkacsoport-ülése	2013. december 04., 13:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Csongrád Megyei Közgyűlés tagjai, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Csongrád Megye Területfejlesztési Stratégiai Programja munkaverziójának egyeztetése
Egyeztetés a megyei jogú városok képviselőivel	2014. január 16., 13:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Csongrád megye megyei jogú városainak képviselői, a tervezésben részt vevő szakértők, CSMÖ Hivatal	Csongrád Megye Területfejlesztési Programja, valamint a megyei jogú városok tervezésének jelenlegi állása

Partnerségi fórum	Időpont, helyszín	Meghívottak, résztvevők	Téma
Tájékoztató fórum a megyei járási hivataloknak	2014. január 20. 14.00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal, Tisza terem	járási hivatalvezetők, CSMÖ, tervező szakértők	Kistérségi tervezés
Tájékoztató a Csongrád Megyei Közgyűlés tagjai számára	2014. február 3., 11:15 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Csongrád Megyei Közgyűlés tagjai, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Tájékoztatás Csongrád Megye Területfejlesztési Programjáról
Külső szakértői, gazdaságfejlesztési egyeztetés	2014. február 17., 9:30 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	SZTE GTK, tervező szakértők, OGY képviselő, CSMÖ	Megyei Gazdaságfejlesztési Részdokumentum tartalma
Energetikai munkacsoport	2014. február 19. Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	települési önkormányzatok, SZTE TTIK, ATIKTF, Építő-KITT Klaszter, IR Intelligens Régió Üzleti Kommunikációs Kft., Archenerg Klaszter, CSMÖ, tervező szakértők	Megyei területfejlesztési program egyeztetése
Civil fórum	2014. február 20. 9:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	civil szervezetek, települési önkormányzatok, CSMÖ	Megyei területfejlesztési program egyeztetése
LEADER HACS fórum	2014. február 20. Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	LEADER HACS-ok, CSMÖ	Megyei területfejlesztési program egyeztetése, közösségvezérelt helyi fejlesztések
Mezőgazdasági és vízügyi munkacsoport ülése	2014. február 20. 14:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	ATIVIZIG, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Csongrád Megyei Mérnöki Kamara, települési önkormányzatok, VGT-k, SZTE TTIK, LEADER HACS-ok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Programja egyeztetési változatában foglalt agrár- és vízügyi ágazati prioritások megvitatása a megyei szakmai szervezetek képviselőivel
Kisteleki járási fórum	2014. március 20. 9:00 Kisteleki Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Programja megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Mórahalmi járási fórum	2014. március 20. 14:00 Mórahalmi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Programja megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Klaszter fórum (intelligens szakosodás)	2014. március 19. 10:00 Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Csongrád megyei klaszterek képviselői, Magyar Innovációs Szövetség, Nemzeti Innovációs Hivatal, Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség, CSMÖ	A területi tervezés aktuális kérdései, kapcsolódási lehetőségek
Csongrád járási egyeztetés	2014. március 25. 14:00 Csongrádi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Program megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése

Partnerségi fórum	Időpont, helyszín	Meghívottak, résztvevők	Téma
Makói járási egyeztetés	2014. április 1. 8:30 Makó, Korona Szálló	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Program megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Szentesi járási egyeztetés	2014. április 2. 14:00 Szentesi Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Program megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Hódmezővásárhelyi járási egyeztetés	2014. április 10. 10:00 Hódmezővásárhely, Polgármesteri Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Program megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Szegedi járási egyeztetés	2014. április 11. 08:30 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád Megye Területfejlesztési Program megyei gazdaságfejlesztési részprogramjának járási egyeztetése
Tematikus megbeszélés – beruházás-ösztönzés	2014. május 14. 10:30 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	Nemzeti Külgazdasági Hivatal, NAK, CSMKIK, SZTE GTK, SZPI, CSMÖ	Csongrád megyére vonatkozó vezérprojektek meghatározása, a megyei gazdaságfejlesztési intézményrendszer
Tematikus megbeszélés – innováció	2014. május 14. 13:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	DARFÜ, SZTE GTK, CSMÖ, tervező szakértők	Csongrád megyére vonatkozó vezérprojektek meghatározása, a megyei gazdaságfejlesztési intézményrendszer
Tematikus megbeszélés – turizmus	2014. május 20. 09:00 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	TDM vezetői, Tourinform irodák vezetői, Szeged MJV, Hódmezővásárhely MJV, DARFÜ, CSMÖ, Regionális Marketing Ig.	Csongrád megyére vonatkozó vezérprojektek meghatározása
Tematikus megbeszélés – kerékpárút-fejlesztés	2014. június 3. 11:30 Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal	települési önkormányzatok, CSMÖ, tervező szakértő	Kerékpárút-fejlesztés Ópusztaszer–Szeged között

A tervezésbe bevont szakmai szereplők rövid bemutatása, ezek felelősségi körének felvázolása:

Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának generáltervezője a Város-Teampannon Kft. részt vett a tervezésben a Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal, a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft., valamint a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar.

Csongrád Megye Területfejlesztési Programjának vezető tervezője a Csongrád Megye 2014-2020 Konzorcium a Megakom Stratégiai Tanácsadó Iroda Kft. és az Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft. részvételével. A programozási munkában részt vesznek a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Karának szakértői és a Csongrád Megyei Önkormányzat által felkért helyi szakértők.

A megyei területfejlesztési program tervezése során figyelembe vett mérföldkövek, határidők és döntési pontok rögzítése

- ***2013. december 13.*** – Csongrád Megye Stratégiai Programja munkaváltozatának további tervezés alapjául történő elfogadása – 70/2013. (XII. 13.) Kgy. határozat

- ***2014. február 7.*** – Csongrád Megye Területfejlesztési Programja egyeztetési eljárásának megindítása – 5/2014. (II. 7.) Kgy. határozat
- ***2014. március 28.*** – egyeztetési eljárás lezárása
- ***2014. június*** – döntés miniszteri állásfoglalásra bocsátásról
- ***2014. szeptember*** – megyei területfejlesztési program elfogadása

1. CÉLRENDSZER

1.1. Célrendszer bemutatása

Csongrád megye stratégiai célrendszere a középtávon megvalósítandó célokat tartalmazza. Jelen tervezés során a stratégiai célrendszer időtávja egybeesik a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési ciklussal.

A megye területfejlesztési koncepciójában nagytávra meghatározott jövőképe a következő:

„Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén”

Csongrád megye jövőképének elérése érdekében a koncepcióban három területi stratégiai cél és négy specifikus stratégiai cél mentén tervezik a következő hétéves időszak területfejlesztési folyamatait rendszerbe szervezni. A megyei területfejlesztési koncepcióban meghatározott horizontális célok kiegészítik az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott horizontális célokat. A 2014-2020 közötti időszak megyei stratégiájának fő hívószavai: föld, víz, innováció, szinergia. E hívószavak átfogóan és komplexen utalnak a megye legfőbb értékeire, kihívásaira és feladataira a következő területfejlesztési ciklusban.

Csongrád megye célrendszere az alábbiak szerint épül fel:

Átfogó célok
A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás
A koncepció célhierarchiájának első átfogó célja a megye európai- és nagytérségi léptékben egyaránt kiemelkedően előnyös térbeli fekvésében és szerepében rejlő potenciálok maximális hasznosítása, a geopolitikai lehetőségek határáig. Ennek részeként szükséges a Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka vonatkozásában körvonalazható városhálózati pólustérség szoros funkcionális együttműködésen, kölcsönös kiegészítésen alapuló rendszerének felépítése.
A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás
Az éghajlati viszonyok megváltozásából adódó kedvezőtlen hatások csillapítása érdekében gyakorlatilag minden fejlesztési tevékenység során szem előtt tartandó, horizontálisan beépülő és sokszor szigorú korlátozásokat jelentő környezeti-, fenntarthatósági szempontok mellett az alternatív energetikai megoldások irányába történő markáns elmozdulás újszerű, dinamikusan fejlődő gazdasági ágazat kibontakozását eredményezheti. Csongrád megye jelentős része a klímaváltozás következményei által veszélyeztetett térségek közé tartozik. Ennek megfelelően a megye stratégiai céljainak együttesen a megelőzés, felkészülés és a dinamikus alkalmazkodás teljes spektrumának környezeti, társadalmi és gazdasági feltételeit meg kell teremtenie.
A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán
A megye gazdasági struktúrájában és a foglalkoztatásban jelentősen nő az agrárium élőmunka-igényes ágazatainak szerepe (kertészet, állattenyésztés, halgazdálkodás, tájfenntartás, természetmegőrzés) és az ezekhez kapcsolódó háttér és feldolgozóipar a megújuló energiahasznosításhoz és az energiahatékonyságot növelő fejlesztésekhez kapcsolódó ipari, építőipari, szolgáltató, tervező és K+F tevékenységek ugyancsak a megye gazdaságát meghatározó tényezőkké válnak. A jövőben megvalósuló fejlesztések során kulcsszerepet játszanak a vállalkozások és a velük kooperáló, általuk támogatott szakképző intézmények közös fejlesztései, illetve a szociális és szakképző intézmények közötti együttműködések.

Területi stratégiai célok
T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése
A cél a Szeged központú, a Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka nagyváros-négyes által dominált zónában élő 1 millió főt meghaladó népességű hármas határ menti térség további fejlesztése, sokrétű infrastrukturális, gazdasági, intézményi összekapcsolása és ezzel egy jelentős befektetésvonzó képességű és kisugárzású agglomerálódó, együttműködő térség kialakítása.
T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben
A stratégiai cél hangsúlyozottan integrált programok megvalósítását ösztönzi, részben a vízügyi igazgatóságok által kezdeményezett nagyléptékű komplex vízügyi beruházások komplex vidék- és térségfejlesztési programokba integrálásával, részben alulról jövő kezdeményezések felkarolásával.
T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon
A Tiszántúl felzárkózását hivatott előmozdítani az együtt 100 ezer főt meghaladó népességű mezőváros-hármas – Szentes, Hódmezővásárhely, Makó – intézményi, gazdasági- foglalkoztatási központ szerepének megerősítése. Miközben saját kistérségük és tanyavilláguk számára e városok megerősítik intézményi-szolgáltató és szervező szerepüket (beleértve elérhetőségük fejlesztését), bizonyos gazdasági-kulturális terület(ek)en kialakítják, megerősítik a térségi munkamegosztáson belüli sajátos, egyedi arculatukat.

Specifikus stratégiai célok
S1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése
Ahhoz, hogy a megye, együttműködve a szomszédos határ menti megyékkel, mint új tudásrégió, Európa térképére felkerülhessen, összehangolt célirányos fejlesztésekre van szükség. Az SZTE pozíciójának megerősítése mind az oktatás-képzés, mind a kutatás területén, az intézmény európai ranglistán való látványos feljebb kerülése nemcsak az egyetem önfenntartó képességét javítaná komplex módon, hanem feltétele a nagy múltú meglévő (pl. SZBK, Gabonakutató) és leendő (pl. ELI) kutatóbázisok működésének, illetve további K+F-orientált intézmények, vállalkozások gazdasági beágyazódásának is.
S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése
Az agrárvertikum igen összetett gazdasági terület, amelynek legjelentősebb szegmensei a tényleges mezőgazdasági termelés (növénytermesztés, állattenyésztés), a háttér- és feldolgozóipar, háttér infrastruktúra és a piacra juttatást, beszerzést-fejlesztést, infrastruktúra fenntartást, közös beszállítást, tőkebefektetést szolgáló szervezetek. Növekvő jelentőségű eleme a kutatás-fejlesztés és innováció, továbbá a felső- és középfokú szakképzés, ami az ágazat vonzerejének növelését szolgálja a fiatal generációk számára. Ugyancsak a vidékfejlesztést, a tájfenntartást és a vidéki népesség életminőségének javítását szolgálják a helyi gazdaság, a településüzemeltetés és a foglalkoztatás kihívásaira integrált válaszokat kínáló rendszerek.
S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése
Csongrád megye a hazai szinten kiemelkedő geotermális adottságaira, a megújuló energetika hasznosítása terén elért eredményeire, továbbá a térségben meglévő K+F kapacitásokra építve a hazai megújuló energetika ipar egyik éllovasává válhat. A megyében elsősorban a geotermális energia, a napenergia, a biomassza és a mezőgazdasági hulladékból nyerhető energia hasznosítására vannak kedvező feltételek. Ahhoz, hogy a megye a hazai megújuló energetikai szektor (egyik) éllovasa legyen, jelentős fejlesztéseket kell végrehajtani a háttéripar és a kapcsolódó szolgáltatások (tervezés, kivitelezés, javítás-karbantartás) fejlesztése terén, ösztönözni kell a felső- és középfokú szakemberképzést, továbbá kiemelten kell támogatni a nemzetközi téren is eredményeket felmutatni képes K+F tevékenységet.

S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

Szeged várostérség (Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Szabadka) számára kiemelt fejlesztési prioritás az egyetemre épített tudásbázis-, innováció központú gazdaságfejlesztés. A tudásbázis központú gazdaság kialakításban aktívan kell támogatni és ösztönözni egy „tudást szolgáltató egyetem" és gazdaság funkcionális kapcsolatait, hidat kell képezni a tudás és gazdasági hasznosítása között. Tudatosan és aktív kereslet-kínálati szemléletben kell kapcsolatokat kiépíteni és fejleszteni a térségi gazdaságban, a potenciális vállalatokkal, több iparágat átfogó hálózatokkal, klaszterekkel.

Horizontális célok

H1. Értékteremtő és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása

Az oktatás, a szakképzés, a felnőttképzés és készségfejlesztés, a munkahelyek megőrzése mint célkitűzések, a területi és specifikus stratégiai célkitűzésekben sokrétűen érvényesülnek. A fentieken túl fontos feladat a munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő készségek integrálása az alapfokú oktatásba, különös tekintettel az alkalmazásorientált alapkészségekre, az infokommunikációs eszközök használatára, az idegennyelv-használatra, a csapatmunkára és a feladatok végrehajtásának tervezésére. Kiemelt feladat a szakképzések folyamatos korszerűsítése a munkaerő-piaci elvárások függvényében.

H2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása

Számos kutatás igazolta, hogy a multikulturális közeg megfelelően nyitott, befogadó társadalom esetén egy térség fejlődésére rendkívül kedvező hatással van. A hármashatár-helyzet, valamint a térség sok évszázados multikulturális fejlődése következtében e társadalmi nyitottság adott, miközben a rendszerváltás óta a politikai feltételek is egyre kedvezőbbek. A multikulturalitás és a kreativitás, valamint a kreatív társadalom és az innovációs teljesítmény közötti szoros összefüggések is sokrétűen igazoltak.

H3. Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális és környezeti érzékenység fokozása

A társadalmi együttélés az életminőség meghatározó eleme, melynek megfelelő minősége, a közösségeken belüli összetartás még a legválságosabb helyzeteken is átsegíthet egyéneket, társadalmi csoportokat. A cél érvényesülésének egyik legfontosabb formája a hátrányos helyzetű csoportok, illetve helyi közösségek önszerveződési és konfliktuskezelő képességének fejlesztése, a hátrányos helyzetű és magát kevésbé ellátni képes társadalmi csoportok iránt érzett felelősségvállalás gyakorlatba ültetése.

1.2. Célrendszer külső koherenciája

Ebben a fejezetben bemutatjuk a Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójában meghatározott átfogó és stratégiai célrendszer illeszkedését a szomszédos megyék fejlesztési dokumentumaihoz, valamint a területi és ágazati OP-k elérhető tervezeteihez.

Átfogó célok
A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás
A cél illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez
Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciója átfogó célok („Területi felzárkózás, a megye belső kohéziójának erősítése”), továbbá területi célok szintjén is – „A határ menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések (Ter5)” mutat kapcsolódást az A1. átfogó céllal. Előbbi cél két területi szintet érint: egyrészt a megye Európai Közösség NUTS 3 térségeinek átlagához történő közeledését kívánja elérni, másrészt a megyén belüli leszakadó térségek, társadalmi csoportok integrációját a megye társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszerébe. Bács-Kiskun 5. területi célja a határ menti térségek „nyitását” kívánja támogatni a Vajdaság irányába.
A cél illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez
Békés Megye Területfejlesztési Koncepciójában a „Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között” stratégiai célkitűzés mutat kapcsolódást az A1. átfogó céllal.
A cél illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez
Az A1. cél Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területfejlesztési Koncepciójában az „Erőteljes kapcsolódás a makrogazdaság fejlődési tengelyeire” (A1) átfogó célhoz kapcsolódik. Ezen túlmenően a Jász-Nagykun-Szolnok megye Területfejlesztési Koncepciójában a T1. „Szolnok nagyvárostérség pozíciójának megerősítése a Bécs–Budapest–Belgrád fejlődési tengely és a Tisza-völgy térrendszereiben” területi cél kapcsolódik tartalmi elemeit tekintve az A1. átfogó célhoz.
A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás
A cél illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez
A Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Koncepciójában rögzített „Gazdasági versenyképesség erősítése, innovatív gazdaság a KKV szektor megerősítésével (Tem1)” tematikus célkitűzés, továbbá az „Élhető és életképes vidék (Tem2)” tematikus célok illeszkedése mutatható ki, amennyiben ezek a vállalkozói szektor erősítésére és a vidék erőforrásainak fenntartható hasznosítására fókuszálnak.
A cél illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez
A megyei területfejlesztési koncepció átfogó célja – „Békés megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése. A foglalkoztatás javítása” – tartalmát tekintve illeszkedést mutat az A2. átfogó céllal.
A cél illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez
Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területfejlesztési Koncepciójában az A2. (Változatos kultúrtájak dinamikus egyensúlya) átfogó cél illeszkedik viszonylag lazán a Csongrád megyei A2. célhoz.
A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán
A cél illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez
Bács-Kiskun megye esetében „A megye társadalmi-gazdasági súlyának növelése a Kárpát-medencében és az európai térben inkluzív növekedés révén” átfogó célkitűzés illeszkedése egyértelmű mind az A1., mind az A3. átfogó célhoz, amennyiben a Bács-Kiskun megyei átfogó cél a megye Kárpát-medence közepén való kedvező földrajzi és logisztikai elhelyezkedéséből fakadó erősségre épít, mint kitörési pontra. Erre alapozottan a beruházások növekedését, az innováció két

meglévő centrumból történő további terjedését, a KKV-szektor megerősödését, és ennek következtében a foglalkoztatás bővülését célozza meg 2020-ra úgy, hogy a fejlődés során a megyében élő különböző társadalmi csoportok a változás haszonélvezői lehessenek.

A „Gazdasági versenyképesség erősítése, innovatív gazdaság a KKV szektor megerősítésével (Tem1)" tematikus cél tartalmi illeszkedése mutatható ki továbbá az A3. átfogó céllal, hiszen mindkét esetben a kutatás-fejlesztés és az innovációs együttműködések erősítése kerül előtérbe.

A cél illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez

Békés megye kapcsán az „Értékalapú gazdaságfejlesztés" stratégiai cél kapcsolódása egyértelmű az A3. átfogó célhoz, hiszen a K+F erősítése, a technológiai transzfer fogadókészségének megteremtése előbbi esetében konkrétan nevesítésre kerül a stratégiai dokumentumban.

A cél illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez

A Csongrád megyei koncepcióban megfogalmazott A3. átfogó cél, amely a gazdasági fejlődés és a – testben, lélekben, tudásban – egészséges társadalom közötti kapcsolatot emeli ki, szoros kapcsolatot mutat a Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területfejlesztési Koncepciójában megfogalmazott A3. célkitűzéssel. Utóbbi cél az „Egészséges, képzett lakosság, együttműködő társadalom" címet kapta. Szorosan kapcsolódik fenti célhoz a Jász-Nagykun-Szolnok megyei S1. (A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása) valamint S3. cél (A társadalom és a gazdaság megújulását, a táj konszolidációját hátráltató infrastrukturális hiányosságok felszámolása).

Az átfogó célok illeszkedése a területi és ágazati OP-khoz kapcsolódó tematikus és specifikus célokhoz

A TOP kapcsán az 1., 5., 6. prioritási tengelyhez kapcsolódó „(8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása" tematikus célkitűzés az A3. átfogó céllal mutat illeszkedést. Az 1. prioritáshoz köthető „(3) A kkv-k versenyképességének fokozása" tematikus cél, valamint a 3. prioritáshoz kapcsolódó „(4) Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban" tematikus cél ugyancsak az A3. és A2. átfogó célokkal mutat illeszkedést.

Specifikus célok kapcsán a 6. prioritáshoz köthető „Város-vidék együttműködést és a városok közösségvezérelt fejlesztését erősítő helyi gazdaság- és településfejlesztés", továbbá „A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése" célok illeszkedése mutatható ki az A1. és A3. átfogó célokkal.

A GINOP esetében az 1. prioritáshoz kapcsolódó „3) A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA esetében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA esetében) versenyképességének javítása", továbbá a „(4) Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban" tematikus célok illeszkednek az A3. és A2. célokhoz, míg specifikus célok kapcsán a „Vállalatok versenyképességének javítása (ipar- és innováció politikai fókusszal)", a „Vállalatok működéséhez szükséges infrastrukturális háttér fejlesztése", a „Vállalkozások hálózatosodásának elősegítése", a „Vállalkozások versenyképességének javítása a kiemelt növekedési zónákban és térségekben", és a Vállalkozások megújuló energia-felhasználásának és energiahatékonyságának növelése" célok kapcsolódnak az A3. átfogó célhoz.

Az IKOP-pal összefüggésben kijelenthetjük, hogy a „7. Fenntartható közlekedés és a fő infrastruktúra hálózatokon a szűkkereszt-metszetek eltávolítása" tematikus célkitűzés alapvetően az A1. átfogó célhoz kapcsolható. A 2. és 3. prioritásokhoz kapcsolódó „TEN-T törzshálózat fejlesztése", „TEN-T átfogó hálózati fejlesztések" valamint a „Regionális közúti elérhetőség javítása" és „Közlekedés-biztonság javítása" specifikus célok ugyancsak az A1. átfogó célhoz kapcsolhatóak.

A KEHOP fejlesztési irányaival és céljaival szoros kapcsolatban állnak a Csongrád megyei koncepció A2. és A3. átfogó céljaival, illetve azok tartalmi elemeivel. Az A2. esetében jelentős hangsúly helyeződik a megújuló és alternatív energetika témájára, amely a KEHOP 5. „Megújuló energiaforrások alkalmazása, energetikai és energia-hatékonysági fejlesztések" prioritásának S1. (A megújuló energia felhasználás növelése a teljes bruttó energia-fogyasztáson belül) és S2. (Az energiahatékonyság és az energia-megtakarítás növelése a köz-, lakossági- és gazdasági szektorokban) specifikus célkitűzéseihez kapcsolódik szorosabban.

A KEHOP vízgazdálkodással szorosan összefüggő első prioritásának specifikus céljai közül az S1. (Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megalapozása, természeti katasztrófák megelőzése), az S2. (Felszíni vízkészletek megőrzése, fenntartható térségi vízszétosztás fejlesztése) és az S3. (Árvizek kártételei elleni védekezés fejlesztése) is kapcsolatot mutatnak a Csongrád megyei koncepcióban megfogalmazott A2. cél tartalmával.

A VP jellegének megfelelően alapvetően a vidék, az agrárium, mezőgazdaság és élelmiszertermelés és feldolgozás kapcsán fogalmaz meg célokat és beavatkozási prioritásokat. Koherencia vizsgálatunk ez utóbbi tartalmi elemeit veti össze a Csongrád megyei koncepció célstruktúrájával.

A Csongrád megyei koncepció átfogó céljai közvetlenül nem kapcsolódnak a Vidékfejlesztési Program főbb fejlesztési irányaihoz, közvetett módon azonban – figyelembe véve, hogy mindnek van vidékfejlesztési tartalma is – valamennyi. A tényleges kapcsolódás ennek megfelelően a területi és specifikus célok kapcsolatának elemzésekor kerül bemutatásra.

Az EFOP-ban megjelenő fejlesztési irányok (alapvetően a szociális, egészségügyi és oktatási infrastruktúra fejlesztése, valamint a társadalom egészségi, szociális és befogadó képességének, továbbá képzettségi szintjének javítása) a Csongrád megyei koncepcióban önálló célkitűzésként, átfogó, területi, illetve specifikus célként nem jelennek meg, azonban H3 horizontális cél illeszkedik azokhoz. Ezzel együtt az egyes célkitűzések természetesen megfogalmaznak – sokszor integrált módon – a társadalomra, a lakosságra, valamint az oktatási, egészségügyi és szociális infrastruktúrára vonatkozó megállapításokat, fejlesztési irányokat.

Területi stratégiai célok
T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése
T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben
T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

A területi célok illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez

A Bács-Kiskun megyei koncepció esetében „A táji jellemzőkre koncentráló integrált fejlesztések a Homokhátságon kiemelt figyelemmel a klímaváltozásra” területi cél mutat kapcsolódást a T2. területi célkitűzéssel, amennyiben a cél fókusza a klímaváltozással leginkább érintett Homokhátság gazdasági, társadalmi, környezeti leszakadásának visszafordítása, a hatások mérséklése, valamint a szélsőséges időjárási körülményekből fakadó kockázatok (pl. árvizek) csökkentése. A T3. területi célhoz alapvetően az „Élhető és életképes vidék (Tem2)” tematikus cél kapcsolódik.

A területi célok illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez

A „Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között.” stratégiai cél egyértelmű illeszkedést mutat a T1. és T3. területi céllal, amennyiben a leszakadó térségek felzárkóztatását, a központi térségek dinamizálását kívánja erősíteni a térségi kapcsolatok bővítésével.

A területi célok illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez

A Tisza-térség, mint természetes kapcsolódási pont révén mind a T2., mind pedig a T3. területi cél illeszkedik a Jász-Nagykun-Szolnok megyei T5. „Tisza menti „ökosztráda” alrendszereinek kiépítése” területi célhoz.

A területi célok illeszkedése a területi és ágazati OP-khoz kapcsolódó tematikus és specifikus célokhoz

A TOP kapcsán az 1. prioritáshoz kapcsolódó „(8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása”, és „(3) A kkv-k versenyképességének fokozása” tematikus célok a T1. területi célhoz kapcsolhatók. A specifikus célok közül a „Város-vidék együttműködést és a városok

közösségvezérelt fejlesztését erősítő helyi gazdaság- és településfejlesztés” cél illeszkedése mutatható ki egyértelműen a T1. és T3. területi célokkal.

A GINOP esetében a 4. prioritástengelyhez kapcsolódó „Munkahelyek megtartása és új munkahelyek létrehozása”, „Innovatív, kreatív és minőségi szolgáltatás- és termékfejlesztés”, „A hatékonyan működő gazdaság alulról építkező intézményrendszerének megerősítése” specifikus célok kapcsolhatók a T1-T3. területi célokhoz.

Az IKOP 1. prioritása – Nemzetközi (TEN-T) közúti elérhetőség javítása – esetében specifikus célok szintjén kimutatható a kapcsolódás a T1. területi céllal. Az IKOP-pal összefüggésben továbbá kijelenthetjük, hogy a „7. Fenntartható közlekedés és a fő infrastruktúra hálózatokon a szűkkeresztmetszetek eltávolítása” tematikus célkitűzés alapvetően a T1. és T3. területi célokhoz kapcsolható. A 2. és 3. prioritásokhoz kapcsolódó „TEN-T törzshálózat fejlesztése”, „TEN-T átfogó hálózati fejlesztések” valamint a „Regionális közúti elérhetőség javítása” és „Közlekedés-biztonság javítása” specifikus célok ugyancsak a T1. és T3. területi célhoz kapcsolhatóak. Az OP „4. A regionális vasúti elérhetőség és energia-hatékonyság javítása” prioritása esetében az „Elővárosi kötöttpályás közlekedés-fejlesztések” specifikus cél mutat kapcsolódást a T1. területi céllal.

A KEHOP 1. prioritásához kapcsolódóan rögzített S1. (Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megalapozása, természeti katasztrófák megelőzése), valamint S2. (Felszíni vízkészletek megőrzése, fenntartható térségi vízszétosztás fejlesztése) és S3. (Árvizek kártételei elleni védekezés fejlesztése) célja tartalmilag kapcsolódnak a Csongrád megyei koncepció T2. és T3. céljaihoz, alapvetően a vízgazdálkodás és árvízvédelem kapcsán.

Emellett a Csongrád megyei koncepció mindhárom területi célja mutat kapcsolódást a KEHOP 5. Megújuló energiaforrások alkalmazása, energetikai és energiahatékonysági fejlesztések prioritásához kapcsolódóan megfogalmazott, korábban idézett S1. és S2. célokkal.

VP: A Csongrád megyei koncepció több helyen fogalmaz meg a vidékfejlesztéshez kapcsolódó területi célokat. Ezek között kell kiemelni a T2. (Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek a Homokhátságon és a Tisza-térségben), amely integrálja a különböző vízügyi, a területfejlesztési és vidékfejlesztési elemeket. Tartalmilag ez a célkitűzés kapcsolódik a VP 2. (A versenyképesség fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében és a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása), valamint VP 3. (Az élelmiszerlánc szervezésének és a kockázatkezelésnek a mezőgazdaság terén történő előmozdítása) prioritásához.

A Csongrád megyei koncepció T3. (Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon) célja ugyancsak a fentebb említett VP prioritásokkal mutat közelebbi kapcsolódást.

A Csongrád megyei koncepció területi céljai nem mutatnak közvetlen kapcsolódást az EFOP céljaival.

Specifikus stratégiai célok
S1. Az innovációs-kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése
S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése
S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése
S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés
A specifikus stratégiai célok illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez
Gazdasági versenyképesség erősítése, innovatív gazdaság a KKV-szektor megerősítésével tematikus cél tartalma illeszkedik az S4. specifikus célhoz, amennyiben az az innovációt a fejlett feldolgozóipari tevékenységek technológiai megújulása mellett a versenyképes KKV-k alkalmazkodóképességének, specializációjának és nemzetköziesedésének növelésére, valamint a vállalkozások közötti együttműködésekre is kiterjeszti.
A specifikus stratégiai célok illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez
Békés megye kapcsán az „Értékalapú gazdaságfejlesztés” stratégiai cél kapcsolódik az S1. valamint az S4. célhoz, hiszen előbbi a technológiai transzfer fogadókészségének megteremtésére, a K+F

ráfordítás növelésére és a szakképzés hatékonyságának javítására fókuszál. A „Természeti és épített értékek óvása, alkotó innovatív továbbfejlesztése” stratégiai cél Békés megye esetében az S3. és S4. célokkal mutat kapcsolódást, hiszen ez többek között a megújuló energia felhasználási arányának növelésére koncentrál.

A specifikus stratégiai célok illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez

Az S1. cél illeszkedik a Jász-Nagykun-Szolnok megyei S2. (Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése) célkitűzéshez, annak innovációs fejlesztési tartalma kapcsán.

Az S2. cél (A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése) erőteljesen illeszkedik a Jász-Nagykun-Szolnok megyei S2. célhoz (Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése).

A Csongrád megyei S4. (A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés) a Jász-Nagykun-Szolnok megyei S4.-hez illeszkedik (A társadalom és gazdaság megújulását, a táj konszolidációját hátráltató infrastrukturális hiányosságok felszámolása).

A specifikus stratégiai célok illeszkedése a területi és ágazati OP-khoz kapcsolódó tematikus- és specifikus célokhoz

A TOP kapcsán az 1., 5., 6. prioritási tengelyhez kapcsolódó „(8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása” tematikus célkitűzés az S2. és S4. átfogó céllal mutat illeszkedést. Az 1. prioritáshoz köthető „(3) A kkv-k versenyképességének fokozása” tematikus cél, valamint a 3. prioritáshoz kapcsolódó „(4) Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban” tematikus cél ugyancsak az S2., S3. és S4. specifikus célokkal mutat illeszkedést.

Specifikus célok kapcsán az „Város-vidék együttműködést és a városok közösségvezérelt fejlesztését erősítő helyi gazdaság- és településfejlesztés”, továbbá „A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése” célok illeszkedése mutatható ki az S4. specifikus céllal.

A GINOP esetében az 2. prioritáshoz kapcsolódó „(1) A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése” tematikus cél az S1. specifikus célhoz illeszkedik, míg az 1. prioritáshoz kapcsolódó 3. és 4. tematikus célok az S3. és S4. specifikus célokhoz kapcsolódnak. A 2. prioritáshoz kapcsolódó „A tudásfelhasználás segítése”, „A tudásáramlás erősítése”, „A tudásbázisok megerősítése” specifikus célok illeszkednek az S1. és S4. specifikus célhoz. A 4. prioritáshoz illeszkedő „Munkahelyek megtartása és új munkahelyek létrehozása”, „Innovatív, kreatív és minőségi szolgáltatás- és termékfejlesztés”, „A hatékonyan működő gazdaság alulról építkező intézményrendszerének megerősítése” specifikus célok az S4. célhoz illeszkednek.

Az IKOP esetében szignifikáns kapcsolódás nem mutatható ki a specifikus célokkal.

A Csongrád megyei koncepció S3. (Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése) erős kapcsolódást mutat a KEHOP 5. Megújuló energiaforrások alkalmazása, energetikai és energiahatékonysági fejlesztések prioritási tengelye kapcsán rögzített S1. (A megújuló energia felhasználás növelése a teljes bruttó energiafogyasztáson belül) és S2. (Az energiahatékonyság és az energia-megtakarítás növelése a köz-, lakossági- és gazdasági szektorokban) céljaival.

A Vidékfejlesztési Programhoz kapcsolódóan ki kell emelni a Csongrád megyei koncepció S2. (A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése) specifikus célt, amely jellegében, tartalmában és prioritásaiban a korábban nevesített VP 2. és VP 3. prioritások mellett a VP 1. prioritással (A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben) is szorosabb kapcsolódást mutat. Ugyancsak kapcsolódás mutatható ki a Csongrád megyei koncepció S1. célja és a VP 1. célja között, melyek az innovációra helyezik a hangsúlyt.

Az EFOP esetében szignifikáns kapcsolódás nem mutatható ki a specifikus célokkal.

Horizontális célok
H1. Értékteremtő és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása
H2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása
H3. Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális és környezeti érzékenység fokozása
A horizontális célok illeszkedése Bács-Kiskun megye koncepcionális célrendszeréhez
Bács-Kiskun esetében „A határ menti térségek határon átnyúló szervezeti és térkapcsolataira alapozó kohézió erősítő fejlesztések (Ter5)" mutat kapcsolódást a H2. horizontális céllal. Bács-Kiskun 5. területi célja a határ menti térségek „nyitását" kívánja támogatni a Vajdaság irányába.
A horizontális célok illeszkedése Békés megye koncepcionális célrendszeréhez
Békés megye kapcsán az „Értékalapú gazdaságfejlesztés" stratégiai cél kapcsolódik a H1. horizontális célhoz, hiszen a szakképzés erősítése mindkét célkitűzés kapcsán kiemelt témaként jelenik meg. Mindezeken túl a „Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között" stratégiai célkitűzés mutat kapcsolódást a H3. horizontális céllal, szegénység és a társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetettek arányának csökkentését tűzi ki célul.
A horizontális célok illeszkedése Jász-Nagykun-Szolnok megye koncepcionális célrendszeréhez
A Csongrád megyei H1. cél kapcsolódik a Jász-Nagykun-Szolnok megyei H4. célkitűzéshez (A foglalkoztatás növelése a társadalom minden aktív korú szegmensében), amennyiben mindkettő a foglalkoztatás növelését jelölte meg.
A horizontális célok illeszkedése a területi és ágazati OP-khoz kapcsolódó tematikus és specifikus célokhoz
A TOP kapcsán a „(9) A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem" tematikus célkitűzés illeszkedik a H3. horizontális célhoz. A TOP esetében a 4. prioritáshoz köthető „A társadalmi befogadást és az esélyegyenlőséget, valamint az életminőséget segítő helyi szinten elérhető önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása valamint a közigazgatási infrastruktúra fejlesztése" specifikus cél, továbbá a 6. prioritáshoz kapcsolódó „Társadalmi befogadás erősítése és a szegénység elleni megyei és helyi kezdeményezések támogatása" specifikus cél illeszkedik a H3. horizontális célkitűzéshez. A GINOP esetében az 5. prioritáshoz köthető „8) a foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása", „(9) a társadalmi befogadás segítése és a szegénység elleni harc", „(10) beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba" tematikus célok a H1. és H3. horizontális célokhoz. Mindezeken túl „A munkanélküliek és inaktívak munkába állásának ösztönzése és támogatása", „A munkaerő-piaci szolgáltatások hatékonyságának és minőségének javítása", „A fiatalok tartós munkaerő-piaci integrációjának segítése", „Hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítása és a szociális gazdaság fejlesztése", „Az egész életen át tartó tanulás ösztönzése és támogatása", „A gazdaság igényeihez igazodó képzési intézményrendszer kialakítása", „A munkaerő versenyképességének javítása", „A vállalatok alkalmazkodóképességének javítása" specifikus célok ugyancsak a H1 és H3 horizontális célokhoz köthetőek. Az IKOP esetében szignifikáns kapcsolódás nem mutatható ki a horizontális célokkal. A Csongrád megyei célok közül a H3. (Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális érzékenység fokozása) mutat kapcsolódás a KEHOP 1. Klímaváltozásra történő felkészülés prioritásához rendelt S1. (alkalmazkodás megalapozása, természeti katasztrófák megelőzése), S2. (Felszíni vízkészletek megőrzése, fenn-tartható térségi vízszétosztás fejlesztése) és S3. (Árvizek kártételei elleni védekezés fejlesztése) célkitűzéseivel. Az VP esetében szignifikáns kapcsolódás nem mutatható ki a horizontális célokkal. A Csongrád megyei célok közül a H3. (Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális érzékenység fokozása) mutat kapcsolódást az EFOP „Befogadó társadalom" a célkitűzésével.

2. A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA

2.1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése

A prioritás bemutatása

A megyében jelenleg is számos különféle vállalkozásfejlesztési elképzelés formálódik, illetve különféle szervezetek nyújtanak eltérő szolgáltatásokat. Rendkívül hiányzik viszont egy megyei szintű szervezet, amely alkalmas a gazdaság- és vállalkozásfejlesztési beavatkozások koordinálására, illetve a megfelelő irányok kijelölésére. A prioritás keretében egy ilyen koordináló, a megyében meglévő szervezetek szolgáltatásait összefogó, összehangoló kompetencia központ, fejlesztési szervezet kerül kialakításra. A koordináló szervezet feladatkörébe fog tartozni számos terület a megyei vállalkozások fejlesztési igényeinek feltérképezésétől kezdve, a lehetséges vállalkozásfejlesztési beavatkozások koordinálásán át, a konkrét üzletfejlesztési szolgáltatások nyújtásáig. A szervezet legfontosabb feladata a kiemelt megyei fejlesztések kezelése. A szolgáltatási tevékenységét stratégiai partnereivel (SZTE Gazdaság- és Vállalkozásfejlesztési Központ, Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, stb.) közösen folytatja. A koordináció továbbá a térségi befektetés ösztönző feladatok ellátására is kiterjed, valamint az ezeket megalapozó projektek fejlesztését, lebonyolítását is hivatott biztosítani. Végül szintén a feladatkörébe fog tartozni a megyei szervezetek együttműködési hajlandóságának a javítása is.

Indoklás

A térségi tudásgazdaság erősödésével és az új tudásrégió formálódásának, kiteljesítésének egyik legnagyobb akadály mind a megye meglévő, mind pedig a potenciális tudásintenzív vállalkozói tömeg elégtelen volta. Az egyetemi tudásközpontban, illetve a megyei húzóágazatokban (pl.: biotechnológia, egészségipar, ICT, kreatív iparágak, megújuló energetika) tevékenykedő vállalkozásokban felhalmozott szaktudás komoly lehetőségeket rejt magában.

Ezek az ágazatok képezik a megye gazdasági bázisának magját és biztosítják a munkahelyek legnagyobb részét. A megye egyik érdemi kitörési pontja az erre a humán bázisra épülő vállalkozások létrejöttének és megerősödésének elősegítése.

Jó közelítéssel ezeket nevezzük innovatív kis- és középvállalkozásoknak, ennek a vállalkozáscsoportnak az önálló kategóriaként kezelése egyre gyakoribb a vállalkozásfejlesztéssel kapcsolatos szakirodalomban is.

További problémaként jelentkezik az alacsony kooperációs hajlandóság, pedig a hálózati szerveződések versenyképesebbé tehetik az ágazatban illetve kapcsolódó szektorokban működő vállalkozásokat. Erre megoldást jelenthetne a klaszteresedés, ennek azonban – ahogy a helyzetelemzés is rávilágít – komoly akadályai vannak a megyén belül. A klaszteresedéshez, a vállalatok együttműködve versengéséhez egy bizonyos fokú bizalomra van szükség, melynek tekintetében a megye hiányosságokkal bír, emiatt több üzletág is nehézségekkel küszködik (pl.: mezőgazdaság, építőipar, stb.).

A gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó szakértők régre nyúló tapasztalatai és tervezési folyamatot megalapozó helyzetelemzés is rávilágított a megye azon sajátosságára, hogy bár kiemelkedő tudományos teljesítménnyel rendelkezik a gazdaságában ez mégsem érhető tetten. Az itt képződő eredmények és innovációk nem, avagy csak meglehetősen csekély mértékben hasznosulnak a helyi gazdaság és társadalom számára. Ennek megoldásához szükség van a tudást létrehozó, az azt alkalmazó és a kettő közötti kapcsolatot megteremtő szervezetek együttműködésére, hálózataik megerősítésére.

Az elmúlt évtized tapasztalatait számba véve megállapítható, hogy a megye tőkevonzó képessége, Romániával és Szerbiával való szomszédos elhelyezkedéséből adódóan is változó képet mutatott. Románia EU-hoz való csatlakozását megelőzően nagyon vonzó célpontja volt az európai tőkének, az ebből kialakított versenyelőnyét meg is tartotta a csatlakozást követően is. Térségünk, a Budapesttől mért földrajzi távolsága- és az autópálya hosszan kitartó hiánya miatt sem nem volt közkedvelt célpontja a külföldi működő tőkének, ezekről a folyamatokról sajnos lekéstünk.

A tudás-alapú iparágak a gazdasági válságot megelőzően (IT, szolgáltató központok-SSC-k), elsősorban a munkaerőpiac tényezők és a megnövekedett verseny miatt vidéki városokat is kezdtek vizsgálni befektetési helyszínül; sajnos ezt a pozitív tendenciát a 2009/2010-es gazdasági folyamatok megállították. A megye, ezekben az ágazatokban meglévő versenyelőnyét sajnos nem tudta kamatoztatni.

Ami a működő tőkét illeti, megállapítható, hogy intenzív érdeklődés volt a térségi ipari parkok / gazdasági övezetek iránt az elmúlt évtizedben és meg is valósultak kiemelkedő beruházások. Ezekben az ágazatokban elsősorban a szomszédos városok versenyképessége erősebb volt a megyeközpont Szegedhez képest.

A tőkemozgás és a világban látható tendenciák figyelembe vételével megyei koordináció szükséges ahhoz, hogy a gazdaságfejlesztés komplex feladatkörét hatékonyan lehessen működtetni.

Kiemelkedő komparatív előnyökkel bír a megye, magas szintű a képzési-, az oktatási rendszer minősége, az egészségügyi és szociális ellátó rendszer fejlett. Magas szintű humántőke koncentráció jellemző a megyére, ezek viszont nagy versenyelőnyt biztosítanak a térségnek.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

A megye életében meghatározó fontosságú lesz, hogy milyen mértékben és milyen sikerességgel képes a helyben tevékenykedő KKV[1]-kat, valamint újak létrejöttét, versenyképes működését támogatni és az is, hogy hogyan tud a térség a beruházás ösztönzés komparatív előnyeit kihasználva proaktív, hatékony tőkevonzó tevékenységet ellátni, ezáltal további cégek betelepülését segíteni.

A 2014-2020-as időszakban is kiemelkedő fontosságú az EU-s források, kombinált finanszírozási formák alkalmazása a térségi projektek megvalósítása érdekében. A siker legfontosabb záloga a kulcsprojektek megfelelő előkészítettsége, reális forráskoordináció/forrásszerzés és a megvalósítás folyamatának szakszerű lebonyolítása. A megye csak így tud eredményesen fellépni a hazai és nemzetközi szinten kialakult versenyhelyzetben.

A prioritás egyik alapvető célja egy olyan megyei környezet és intézményi hálózat megalapozása, mely egyrészről képes a különböző fejlődési szakaszokban lévő és eltérő ágazatokban létrejövő start-up és spin-off vállalkozásokat segíteni, inkubációs szolgáltatásokat nyújtani, valamint hozzásegíteni őket a növekedéshez szükséges külső erőforrások – kiemelten a tőke, valamint a kapcsolatok és új tudás – fogadására.

A prioritás keretében megfogalmazott intézkedések nagyban építenek a térségi tudásgazdaság erőforrásaira, azokat kívánják kiteljesíteni a tudás és vállalkozás kapcsolatában. A prioritás és intézkedései szoros kapcsolatban állnak az „S1 – Az innovációs kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése" stratégiai célok prioritásaival és intézkedéseivel.

A megye gazdasági jövőképének fontos eleme a tudás és vállalkozói társadalom kiterjesztésében a tudásra alapozott új üzleti ötletek megvalósítása, helyben létrejövő, a megyei gazdaságához, húzóágazatihoz kapcsolódó tudásintenzív vállalkozás létrejöttének, fejlődésének és együttműködéseiknek ösztönzése.

A beruházások ösztönzésének elsődleges célja a működő, valamint pénzügyi tőke vonzása, ennek érdekében a megyei üzleti környezet versenyképessé tétele: Ipari parkok és egyéb gazdasági tevékenységre alkalmas területek felkarolása, akár feladatmegosztáson alapuló együttműködés, összehangolt hálózatként történő fejlesztése. Cél továbbá a szabad vállalkozási zónák és speciális projektekhez kapcsolódó befektetés ösztönzés (proaktív befektetés szervező munka, reális befektetői célcsoportok azonosítása és megnyerése), a térség alkalmassá tétele, felkészítése a tőke fogadására és annak megtartására.

A prioritás keretében megfogalmazott szervezési tevékenység célja továbbá a projektfejlesztés, előkészítési tevékenység, projektek menedzselése, valamint pályázati tanácsadás, pályázatkészítés.

[1] **KKV** alatt az uniós besorolással maradéktalan összhangban azokat a mikro-, kis- és középvállalkozásokat értjük, melyek 250 főnél kevesebbet foglalkoztatnak, illetve vagy az éves forgalmuk nem haladja meg az 50 millió eurót, vagy pedig az éves mérlegfőösszegük nem haladja meg a 43 millió eurót, valamint megfelelnek a függetlenségi kritériumnak.

Szintén kiemelkedően fontos lesz a TOP forrásból táplálkozó projektek megvalósulásának nyomon követése, szakértői segítségnyújtás.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése

Az első intézkedéscsomag a megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozására és hatékony működtetésére irányul, amely megteremti a szükséges intézményi hátteret a további gazdaságfejlesztési beavatkozások hatékony és eredményes megvalósításához. A koordináló szervezet feladatkörébe tartozna a megyei vállalkozások fejlesztési igényeinek feltérképezésétől kezdve a lehetséges vállalkozásfejlesztési beavatkozások koordinálásán át a konkrét üzletfejlesztési szolgáltatások nyújtásáig. A koordináció továbbá a térségi befektetés ösztönző feladatok ellátására is kiterjed, valamint az ezeket megalapozó projektek fejlesztését, lebonyolítását is hivatott biztosítani.

Az intézkedés kedvezményezettje közvetlenül a Csongrád Megyei Önkormányzat. Az intézkedés eredménymutatója: a szervezet szolgáltatásait igénybe vevő vállalkozások száma (db).

2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása

Az második intézkedéscsomag a kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatására irányul. Ezen intézkedéscsomag keretein belül alapvető fontosságú lenne a megyespecifikus és ágazati preinkubációs tevékenység, a spin-off jelenségek tudatos elősegítése. Továbbá a korai életciklus során felmerülő jellemző nehézségekre kell megoldásokat nyújtani. Ezért ehhez az intézkedéscsomaghoz tartoznának még az inkubációs szolgáltatások, a növekedés menedzseléséhez szükséges külső tanácsadás igénybevételének elősegítése. Továbbá a továbblépés feltételeinek megteremtésében nyújtana segítséget, a tőkebevonó képesség javításával. Ebben kulcsfontosságú lenne a vállalkozások felkészítése tőkejuttatások fogadására, kezdve a befektetői prezentációk és üzleti tervek elkészítésének támogatásán át egészen a konkrét technikai segítségnyújtásig. A források elaprózódásának megelőzése érdekében a TOP keretében kiemelten a megyei húzóágazatokhoz kapcsolódó (biotechnológia, agrárvertikum/élelmiszeripar, ICT, egészségipar, megújuló energetika, kreatív iparágak), piac közeli állapotban lévő fejlesztéseket kívánjuk támogatni.

Továbbá ezen intézkedéscsomag keretein belül kap helyet az export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram, valamint a kísérleti fejlesztések, innovációs tevékenység támogatása és az ehhez kapcsolódó tanácsadói tevékenység.

Ennek megyespecifikussága ott jelentkezik, hogy a megyei források felhasználásával elsősorban a következő – Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciója helyzetfeltáró részében meghatározásra került – húzóágazatokhoz kapcsolódó innovációs fejlesztéseket kívánjuk támogatni:

- agrárvertikum/élelmiszeripar
- biotechnológia
- egészségipar
- ICT
- kreatív iparágak

- megújuló energetika

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban innovatív, tudásintenzív vállalkozások, közvetve non-profit gesztor szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: a támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%); a támogatott vállalkozásoknál létrejött új munkahelyek száma (fő).

3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása

A harmadik intézkedéscsomag fókuszában a KKV-k együttműködésének az ösztönzése, a klaszteresedés elősegítése áll. Ehhez szükség van a társadalmi tőke megerősítésére, melynek szervezői elsősorban a helyi önkormányzatok, kamarák és a térség prominens vállalkozói. A bizalmi hiányosságokat kezdetben közös beszerzések támogatásával kell mérsékelni, majd haladni a szorosabb együttműködést és bizalmat igénylő közös kutatási projektekig, közös termelési hálózatok létrehozásáig. Emellett a beavatkozás a hagyományos ágazatokban tevékenykedő cégek kooperációs hajlandóságának növelésére is irányul, mivel Csongrád megyében a hagyományos iparágak tekintetében az olasz iparági körzetek mintájára reálisan lehetne vállalkozásfejlesztési eszközökhöz nyúlni, nyilvánvalóan a megfelelő adaptációk elvégzése után. Ugyancsak a harmadik intézkedéscsomag részét képezi a rövid ellátási láncok (REL) és a helyi gazdaság szervezése.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban innovatív, tudásintenzív vállalkozások, hagyományos KKV-k, közvetve Csongrád Megyei Önkormányzat és non-profit gesztor szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: a támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%).

4. Beruházások ösztönzése

A negyedik intézkedéscsomag a beruházás ösztönzési érdekében szükséges komplex feladatrendszert veszi számba. Ennek keretében, a nemzetközi versenyhelyzetben, egy komparatív előnyökre alapuló stratégia és konkrét akcióterv készítése szükséges: milyen célcsoportot, pontosan milyen eszközökkel és mely célterületre szeretnénk letelepíteni, ehhez elérése érdekében milyen helyi intézkedéseket kell hozni, valamint nem utolsó sorban milyen hazai és nemzetközi partnerségeket kell kötni. Kiemelten fontos a partnerség erősítése az országimázs építéssel, valamint évtizedek óta befektetés ösztönzéssel foglalkozó szervezetekkel való szoros együttműködés, európai jó gyakorlatok átvétele és alkalmazása.

Az intézkedés kedvezményezettjei a Csongrád Megyei Önkormányzat és non-profit gesztor szakmai szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: a beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db).

5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés

Az ötödik intézkedéscsomag lényegében a projektgenerálás, projektfejlesztés és megvalósítás tárgykörét fedi le. A hazai versenyhelyzetben is, nemcsak a nemzetközit figyelembe véve az a megye lesz forrásszerzésben sikeres, mely megalapozott fejlesztési elképzelésekkel rendelkezik, jól előkészített projekteket tud nagyon rövid időn belül felmutatni és mindezt megalapozottan teszi. Kiemelkedően kezeljük ebben az intézkedésben a TOP-hoz közvetlenül vagy közvetve köthető megyei programok támogatását is. A források korlátozott voltára való tekintettel az is stratégiai fontossággal bír, hogy a jól előkészített programok/projektek megvalósítása egy jól összehangolt forráskoordináció alapján valósuljon meg, hiszen nemcsak a vissza nem térítendő forrásokkal kell számolnunk, hanem a visszatérítendő konstrukciókat is be kell építeni az üzleti tervekbe.

Az intézkedés kedvezményezettjei a Csongrád Megyei Önkormányzat és non-profit gesztor szakmai szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: a beavatkozás hatására megvalósult kiemelt megyei gazdaságfejlesztések értéke (millió Ft).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése	350
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	3250

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	2500
4. Beruházások ösztönzése	550
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	300

Javasolt területi fókusz

Csongrád megye egész területe.

2.2. Az üzleti környezet fejlesztése

A prioritás bemutatása

Napjainkban a tartós versenyelőnyök forrása legtöbbször az innovációban és az azt kihasználni képes vállalkozókészségben rejlik. Elméletileg az innováció alapját képező ötlet bárhol megszülethet, azonban annak kifejlesztéséhez és gyakorlati alkalmazásához a lokális üzleti környezet megfelelő színvonala, fejlettsége szükséges. A területi versenybe a térségek éppen ezzel, a vállalkozások működését és fejlődését jórészt meghatározó modern üzleti környezet létrehozásával kapcsolódnak be. Az üzleti környezet fejlettségének nemcsak a vállalkozások odavonzásában van komoly szerepe, hanem azok megtartásában, a lokális beágyazódásuk elősegítésében is. Az üzleti környezet meghatározó elemei: a (speciális) infrastruktúra fejlettsége és elérhetősége, a képzési intézmények teljesítménye és a képzések jellege, a térségi szereplők vállalkozási készsége, a kutató-fejlesztő intézmények sikeressége és profilja, a pénzügyi források elérhetősége valamint a pénzügyi és üzleti/tudás-intenzív szolgáltatások minősége és hozzáférhetősége, melyek fejlesztésére a prioritás kínál lehetőséget.

Indoklás

Ahogy a helyzetelemzés is rávilágít a térségben nagyjából kielégítő az alapinfrastruktúra állapota, ám a (speciális) működési háttérfeltételek fejlesztése nem hanyagolható el. Ezeket azonban a különböző települések fejlődési pályájának és a városhierarchiában betöltött szerepüknek a figyelembe vételével szükséges kezelni. Gazdasági és társadalmi súlya alapján kiemelendő – és ennek megfelelően önálló egységként kezelendő – a két megyei jogú város által alkotott település együttes és ezek vonzáskörzete. A Szeged-Hódmezővásárhely centrumtérség megyei viszonylatban kedvezőnek mondható adottságainak köszönhetően relatíve vonzó üzleti befektetési célpont, amit az ide érkező Uniós gazdaságfejlesztési források koncentrációja is jelez. A globális pénzügyi válság és a romló piaci feltételek eredményeként kialakult alacsony foglalkoztatási mutatók miatt középtávon kedvezőtlenül alakulhat a térség versenyképessége. Szegeden továbbá gondot jelent a kiterjedt, felhagyott barnamezős területek környezetkárosító hatása is (pl. MÁV teherpályaudvar környéke).

A vidéki és kisvárosi területeken egyelőre csak ritka a helyi specifikumnak és tradícióknak megfelelő, többnyire a települések tőkevonzó képessége révén letelepült termelő és adott esetben innovatív vállalkozások jelenléte. A települések népessége gyakorta ingázik a nagyobb városok által kínált munkalehetőségek kihasználása érdekében. A helyi gazdaság ereje és foglalkoztató képessége sokszor gyenge és mindez a települések népességmegtartó erejének csökkenéséhez és kedvezőtlen foglalkoztatási tendenciákhoz vezet.

A pénzügyi környezet hiányosságait is kezelni kell, hiszen a megyében a tőkeellátottság erős koncentrációt mutat, és a külföldi tőke sem kielégítő mértékben van jelen. Szegeden az egy lakosra jutó külföldi tőke összege a külföldi érdekeltségű vállalkozásokban mindössze 1,3 MFt, a többi kistérségben ez az érték ennél egy nagyságrenddel alacsonyabb. A megyei vállalkozókészség javítása szintén célzott beavatkozásokat igényel, ugyanis Csongrád megyében ezer lakosra csak 66 működő vállalkozás jut, mely országos viszonylatban relatíve kedvezőtlen értéknek tekinthető.

Az új tudásrégió formálódásának kiteljesítésének egyik legnagyobb akadálya mind a megye meglévő, mind pedig a potenciális tudásintenzív vállalkozói tömegének elégtelen volta. Az egyetemi tudásközpontban, illetve a megyei húzóágazatokban (pl.: biotechnológia, egészségipar, ICT, kreatív iparágak, megújuló energetika) tevékenykedő vállalkozásokban felhalmozott szaktudás komoly lehetőségeket rejt magában, melyek azonban nincsenek kellőképpen kihasználva, holott ezek az ágazatok képezik a megye gazdasági bázisának a magját és biztosítják a munkahelyek legnagyobb részét. A megye egyik érdemi kitörési pontja az erre a humán bázisra épülő innovatív kis- és középvállalkozások létrejöttének és megerősödésének elősegítése.

A pénzügyi erőforrásokat illetően igencsak gyenge az ország és egyben a megye aktivitása a közvetlen brüsszeli források megszerzése terén. A KKV-k számára komoly pénzbeli és humán erőforrásbeli megterhelést is jelent egy ilyen típusú programban való részvétel, és a partnerkeresés, ugyanakkor a szakmai előrelépésükhöz óriási segítséget nyújthat.

Az üzleti környezetet negatívan érintő további tényező, hogy a helyi szakképzési rendszer csak érintőlegesen illeszkedik a megyei ágazatok igényeihez. Ennek oka, hogy alacsony a térségi képzőintézmények együttműködése a gyakorlati képzések terén a helyi vállalkozókkal, szakemberekkel.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

A vállalkozások működésének és fejlődésének meghatározó tényezői a gazdaság termelő folyamatait támogató infrastruktúrák minősége és elérhetősége. Az operatív üzleti működés oldalán ugyanilyen fontos környezeti elem a külső pénzügyi források kiterjedtsége és a pénzügyi szolgáltatások minősége, míg keresleti oldalon a szolgáltatások elérhetősége és a vállalkozások számára való hozzáférhetősége.

A prioritás keretében megfogalmazott intézkedések több területre koncentrálnak: (1) a vállalkozások által használt termelői infrastruktúrák kapacitásainak bővítése és szolgáltatásaik fejlesztése, valamint, (2) a pénzügyi szolgáltatások hozzáférhetőségének és befogadóképességének javítása az üzleti környezetben, továbbá (3) a térségi humán tőke fejlesztése, és vállalkozóvá válás ösztönzése, a kapcsolódó ismeretek és készségek oktatása, illetve (4) olyan megyei környezet és intézményi hálózat megalapozása, mely képes a különböző fejlődési szakaszokban lévő és eltérő ágazatokban létrejövő start-up és spin-off vállalkozásokat segíteni.

A határozott urbánus térségi preferenciái miatt a prioritás illeszkedik a „T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése”, célhoz, amennyiben a megye gazdasági centrum térségei esetében a versenyképesség javítására, az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek minőségi javítására, továbbfejlesztésére koncentrál.

Továbbá a prioritás a területi célok közül egyértelműen illeszkedik a „T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben”, valamint a „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon” területi célokhoz, minthogy a célkitűzés a központi térségek perifériáin elhelyezkedő városok gazdasági-társadalmi és infrastrukturális fejlesztéseire is fókuszál.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

10. tematikus cél: az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével

i) a korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális,

informális és nem formális tanulási formákat is

A prioritás keretében tervezett intézkedések

Ennek a prioritásnak a keretében az üzleti környezet fejlesztését célzó, olyan intézkedéseket azonosítottunk, amelyek az eddigiek tartalmi-logikai keretein kívül estek, ám a megyei gazdaság fejlődéséhez elengedhetetlenek. Az intézkedések meghatározásakor különös figyelmet fordítottunk a megye eltérő urbanizáltságú területeinek a fejlesztésére, melynek köszönhetően a megyei jogú városok és a kistérség központ települések fejlesztéseit markánsan elkülönítettük.

1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása

A térség foglalkoztatási bázisának fenntartása és szélesítése érdekében továbbra is támogatandóak a megye gazdaságába integránsan kapcsolódni képes vállalkozások helyi foglalkoztatást növelő infrastrukturális beruházásai (pl.: telephelyfejlesztés) és ehhez kapcsolódó beszerzései. Ezzel párhuzamosan a megye teljes területén az ipari infrastruktúra kulcságazati fókuszú megújítása, a barnamezős területek fejlesztése (pl. Szeged esetében a Biopolisz Park), indokolt esetben kapacitás bővítése is támogatandó beavatkozási elem. Szintén ehhez az intézkedéshez kapcsolódik a határ menti ipari park fejlesztése és a KKV-k IT felkészültségének javítása.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban a települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú szervezetek, közvetve a fejlesztéssel érintett térségben lévő vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatója: a támogatás hatására létrejött új munkahelyek száma (db).

2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása

A második intézkedés részét képezi egy Csongrád megyei mikrohitel- és garanciaalap létrehozása, valamint egy hitelszövetkezeti rendszer alapjainak lefektetése, mely a térség domináns agrárjellegéből fakadóan a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára nyújt célzott pénzügyi beavatkozásokat. Az intézkedés reagálni kíván az alacsony közvetlen brüsszeli forrásbevonó képességre egy megyei önerőalap felállításával, illetve magába foglalja egy megyei befektetés ösztönző szervezet felállítását is a húzóágazataihoz igazodó hatékonyabb beruházás és befektetés ösztönzés érdekében.

Az intézkedés kedvezményezettjei a támogatást igénybe vevő vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatója: a pénzügyi eszközöket igénybe vevő vállalkozások száma (db).

3. A térségi humán tőke fejlesztése

A 3. intézkedésen belül kiemelt figyelmet kap a helyi vállalkozások igényeinek összehangolása a szakképző rendszerrel, valamint ebbe az intézkedésbe tartozik a megyei vállalkozások IT kompetenciáinak a fejlesztése is. Végül, de nem utolsó sorban a vállalkozóvá válás előmozdítása és a vállalkozói kompetenciák (formális, nem formális és informális eszközökkel történő) javítása szintén a következő időszak komoly feladata. Szükséges a felnőttképzés és köznevelés, a közösségépítés célkitűzéseinek összehangolása a közművelődés feladataival, az egész életen át tartó tanulás új képzési formáinak bevezetése. Az egész életen át tartó tanulást támogató kulturális szolgáltatások fejlesztése.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban költségvetési szervezetek, civil szervezetek, felnőttképzési és kulturális intézmények, valamint közvetve a képzésekben részt vevő vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatója: a képzésekben részt vevő munkavállalók száma (fő)

4. Megye specifikus tudásintenzív cégek létrejöttének támogatása

A negyedik intézkedéscsomag a tudásintenzív cégek születésének és fejlődésének támogatására irányul. Ezen intézkedéscsomag keretein belül alapvető fontosságú a megye specifikus és ágazati preinkubációs tevékenység, a spin-off jelenségek tudatos elősegítése, a start-up világ megfelelő beemelése a köztudatba. Továbbá a korai életciklus során felmerülő jellemző nehézségekre kell megoldásokat nyújtani. Ehhez az intézkedéscsomaghoz tartoznak még az inkubációs szolgáltatások, és a növekedés menedzseléséhez szükséges külső tanácsadási szolgáltatások is.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban innovatív, induló vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatója: a támogatás hatására létrejött új munkahelyek száma (db).

5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra

Az intézkedéscsomag a cégek tanácsadással történő versenyképesség növelésére irányul. A tanácsadási program jelenleg is az egyik legsikeresebb vállalkozásfejlesztési program, ezért a következő időszakban történő fenntartása is indokolt. Előremutató lehet egy finomítás, főként az egyébként is sűrűsödött húzóágazatok vállalkozói számára speciális, az ágazatban felmerülő kérdésekkel kapcsolatos tanácsadási programok kidolgozása. Kizárólag az ágazat igényeinek feltérképezése után, ezeket megismerve, az ágazatot ismerő tanácsadók tevékenykedhetnének.

Az intézkedés kedvezményezettjei a támogatásban részt vevő kis- és középvállalkozások. Az intézkedés eredménymutatója: a támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása	9500
2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	2 500
3. A térségi humán tőke fejlesztése	2 000
4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének támogatása	1 100
5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	750

Javasolt területi fókusz

Az intézkedések horizontális szemléletben a megye egész területét érintik, azonban az 1. intézkedés esetében a Szeged-Hódmezővásárhely város együttes és vonzáskörzetük, valamint a megye többi városa (elsősorban a kistérségek központi városai) az infrastrukturális fejlesztések esetében megkülönböztetésre kerültek.

2.3. Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések

A prioritás bemutatása

Csongrád megye energiaszerkezetében (hasonlóan más magyarországi megyékhez) meghatározó szerepet töltenek be a fosszilis energiahordozók. A csekély hazai források mellett ezek jelentős mértékben külföldi importon alapulnak, mely által jelentős forráskivonás is történik a térségből. Kiemelten fontos tehát e folyamatok mérséklése a létező megújuló energetikai rendszerek korszerűsítése illetve újak létrehozása által egyúttal támogatni ezek hálózati integrációját is. Az energiahordozók diverzifikálásán, helyi erőforrások használatán túl az épületek és termelőfolyamatok energiahatékonysága kapcsán is vannak a megyében fejlesztendő területek. A prioritás keretében tervezett komplex korszerűsítési folyamatokhoz a szükséges hátteret a jelenleg kezdetleges és rejtett háttéripar fejlesztése illetve a szakképzési háttér kiépítése révén lehet biztosítani. A megyében lévő ipari és egyetemi szereplők különutas fejlesztései helyett szükséges a meglévő szinergiák összehangolása és a kapcsolatok további fejlesztése. A szereplők hálózatosodásának és integrációjának elősegítésére, a fejlesztések koordinációjának támogatására alkalmas intézményi és partneri hátteret egységes keretbe kell rendelni. A fenti folyamatok megvalósítása révén a Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott cél: a megújuló energetika területén régiós meghatározó tényezővé válni, elérhető közelségbe kerülhet.

Indoklás

A megújuló energetika és az energiahatékonyság területe szinte minden szektorhoz, szolgáltatáshoz tud kapcsolódni: a gazdasági és társadalmi folyamatok nélkülözhetetlen összetevője az (elsődlegesen tiszta és megújuló forrásból származó) energia. Az energiafüggőség csökkentésének jelen- és jövőbeli meghatározó tényezője a lokális megújuló energiaforrások fenntartható használata. A regionális erősségek (Csongrád megye esetében a mezőgazdasági hulladékok/biomassza, geotermia és napenergia) hatékony kihasználásának révén az energiára fordított kiadások az adott területen tudnak hasznosulni, tovább erősítve ezzel a terület fejlődését. Közismerten az épületek és az ipar a legnagyobb energiafogyasztó. E téren megvalósuló korszerűsítési folyamatok révén egyrészt pluszforrás maradhat a régióban, másrészt a termelőfolyamatok költséghatékonysága is nőhet (többek közt a térségre jellemző agrárium és feldolgozóipar területén is), versenyelőnyt biztosítva ezzel a vállalkozások részére.

Az ország energiafelhasználása 2012-ben közel 1000 PJ volt. Az energiaigények fedezésére szolgáló források 39%-a hazai termelésből, 61%-a importból származott. A megújuló energiaforrások (pl. víz- és szélerőművi villamos energia, tűzifa) mennyisége 2012-ben 85 petajoule volt (8,5 %). A megújuló forrásokból származó villamosenergia-termelés az összes villamosenergia-felhasználáson belül 6% volt 2011-ben. Látható, hogy jelentős fejlődési potenciál áll rendelkezésre. Az ellátás biztonságot szem előtt tartva az országos és a megyei energiaszerkezetében is növelni érdemes tehát a megújuló energiaforrások használatát.

A korszerű megoldások elterjesztése során a külföldi technológia adaptációja mellett, támogatni kell azokat a helyi versenyképes kezdeményezéseket melyek révén termelési, beszállítói kapacitások tudnak kialakulni. Az ehhez szükséges szakmai hátteret a területen jártas szakember gárda tudja csak hosszú távon biztosítani. Ezért is szükséges azon színvonalas képzési és gyakorlati programok támogatása melyek ezt a célt tudják szolgálni. Az ipari és az oktatási szféra együttes munkája révén a képzések mellett új kutatási programok és piacképes termékek fejlesztése is meg tud valósulni.

Az új típusú energetikai rendszerek és technológiák elterjedését kizárólag anyagi ösztönzőkkel azonban nem lehet elérni. A szabályozás/adminisztráció egyértelművé és hosszútávon kiszámíthatóvá tétele és a technológia integrációs problémáinak áthidalása sokszor nagyobb ösztönző hatást fejt ki, mint a szubvenciós források. A jelen helyzetet nézve az EDF Démász szolgáltatási területén (Békés, Csongrád, Bács-Kiskun megyében valamint Pest megye déli részén) a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal adatai alapján a háztartási méretű kiserőművek száma (közcélú kisfeszültségű hálózathoz kapcsolódó, max. 50 kVA) 2012-ben 274 db volt. Ezek majdnem mindegyike (269 db) napelemes rendszer volt, melyek beépített átlagos névleges teljesítménye 10 kW. A megújuló energetikai rendszerek száma, beépített teljesítménye várhatóan az elkövetkező években jelentősen fog növekedni.

A fentiek alapján is látható, hogy a megújuló energetikai (energiahatékonysági) terület mennyire sokrétű és számos szakterülethez kapcsolódik. Így az itt megvalósítani kívánt programok az elvárt eredmények elérése érdekében megkívánják a koordinált fejlesztéseket.

A helyzetfeltárás során, minden az önkormányzatok, mind a gazdasági szereplők kiemelt területnek tekintették a megújuló energiaforrásokhoz (kiemelten geotermális- és napenergiához) kapcsolódó fejlesztések, programok elindítását. Az épületenergetikai fejlesztések is számos helyen jelentek meg a projektjavaslatok között. A fent említetteknek túl azonban más a stratégiában megfogalmazott cél (pl. vidékfejlesztés) is hasznosíthatja a megújuló energetikában rejlő lehetőségeket.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

A prioritásban megfogalmazottaknak az átfogó célok mindegyikével van kapcsolata. A *„A.1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás”* átfogó célhoz az infrastrukturális hálózatok fejlesztésének mentén. Az *„A.2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás”* a térségek felzárkóztatása, a szolgáltatások és vállalkozások lehetőségeinek fejlesztése, a kutatási és oktatási kapcsolatok szélesítése révén. „ A.3. *Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán”* a vállalkozói szférát segítő folyamatokon, a megújuló energetikai vertikum felépítésén, illetve a szakképzési területen keresztül kötődik.

A területi célok közül szervesen kapcsolódik a „*T.1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése”* céllal a klíma- és környezettudatos településfejlesztés mentén.. A „*T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a homokhátságon és a Tisza-térségben”* az energetikai lehetőségek összehangolt fejlesztése révén. A *„T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon”* megújuló energetikai technológiai fejlesztések, szakmunkásképzések, a kender (építőipari) felhasználása által.

A prioritás intézkedései legszorosabban Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepció harmadik specifikus céljához, „S.3. *Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése”* illeszkednek. A megfogalmazott célkitűzések megjelennek jelen prioritásban. A cél a megye megújuló energetikai adottságaira illetve K+F kapacitásokra építve kívánja erősíteni a szektort. Ehhez jelentős fejlesztéseket kell végrehajtani a háttéripar és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése terén, ösztönözni kell a szakemberképzést, továbbá kiemelten kell támogatni a nemzetközi téren is eredményeket felmutatni képes K+F tevékenységet.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás

„Az Európa 2020 stratégia olyan növekedést hivatott megvalósítani, amely intelligens, azaz amelynek esetében az oktatási, a kutatási és az innovációs beruházások hatékonyabbak, fenntartható mert kulcseleme az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra és a versenyképes iparra való átállás, és inkluzív, mivel nagy hangsúlyt fektet a munkahelyteremtésre és a szegénység csökkentésére. A stratégia középpontjában öt ambiciózus célkitűzés áll, amelyek a foglalkoztatással, a kutatással, az oktatással, a szegénység csökkentésével és az éghajlatváltozással/energiaüggyel kapcsolatosak.”

A Csongrád Megyei Stratégia Programban megfogalmazott jelen prioritás összhangban van a fent említett három célkitűzéssel. Az EU 2020 stratégiában megfogalmazott tematikus célok és beruházási prioritások közül a prioritás fókuszában az alábbiak jelennek meg:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

   b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe;

3. tematikus cél: A kkv-k versenyképességének fokozása

   c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

   d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden

ágazatban

a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása;

b) az energiahatékonyság és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a vállalkozásokban;

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

d) intelligens alacsony és közepes feszültségen működő elosztórendszerek fejlesztése és kialakítása;

e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható multimodális városi mobilitást és a kárenyhítést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását;

f) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák kutatásának, innovációjának és bevezetésének az előmozdítása;

g) a hasznos hőigény alapján a hő és a villamos energia nagy hatásfokú kapcsolt előállításának előmozdítása;

10. tematikus cél: az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével;

iv) az oktatási és képzési rendszerek munkaerő-piaci igényekhez való igazodásának javítása, a tanulásból a munkába történő átmenet megkönnyítése, a szakmai oktatás és a képzési rendszerek megerősítése és minőségének javítása többek között a készségek iránti igény előrejelzésén alapuló mechanizmusok, a tananyagok kiigazítása, a munkaalapú tanulási rendszerek – beleértve a duális tanulási rendszereket és a tanulószerződéses gyakorlati képzéseket – létrehozása és továbbfejlesztése

A prioritás keretében tervezett intézkedések

A megújuló energetika és energiahatékonyság területét az itt megfogalmazott intézkedéseken túl a Stratégiai Program más, elsősorban területi vonatkozású (nagyvárosok, térségi központok, vidéki és tanyás térségek) prioritásai is érintik. Az ott megfogalmazásra kerülő intézkedések jelen prioritásban nem kerülnek kifejtésre. A többi prioritásban hangsúlyosan megjelenő energetikai kérdések között szerepel: A leromlott állapotú, közszolgáltatási funkciókat biztosító épületek (többek közt) energetikai felújítása a vidéki térségekben, a térségi központokban és nagyvárosokban. A bérlakások, lakótelepek, társasházak energiahatékonyságát javító fejlesztések a térségi központokban és nagyvárosokban. A tanyák alternatív energia ellátásának, illetve fenntartható energiagazdálkodásának biztosítása. Képzési anyagok fejlesztése, megújuló energetikai tudásbázis fejlesztése az egyetemen. A fenti célkitűzéseket erősítő és kiegészítő jelen prioritásban megjelenő intézkedések a következők:

1. intézkedés: Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek
A fenntartható energiagazdálkodás egyik alapfeltétele, hogy a lokálisan jó adottságokkal rendelkező megújuló energiaforrásokat felhasználjuk, és integráljuk a már meglévő rendszerekhez, hálózatokhoz. Az intézkedés keretében (a megyében és lokálisan is jó adottságokkal rendelkező) alternatív energián alapuló erőművi rendszerek korszerűsítése és kiépítése valósul majd meg.

Az intézkedés keretében méreténél fogva egy térség energiaellátásában döntő szerepet betölteni képes megújuló energetikai rendszerek kerülnek megvalósításra. Az erőművek megvalósítása mellett a támogatandó fejlesztések célja ezek rendszerbe integrálhatóságának elősegítése. Tehát a beruházások keretében a kapcsolódó hálózati fejlesztések, tároló kapacitások növelése és egyéb releváns intézkedések is megjelennek, mint támogatandó tevékenységek.

Az intézkedés kedvezményezettjei a települési önkormányzatok és a beruházások megvalósításában kompetens vállalkozások lehetnek. Az intézkedések eredménymutatói: A megújuló energiaforrásból előállított villamos energia termelés (Gwh/év).

2. intézkedés: Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében

Az intézkedés keretében összehangolt megújuló energetikai és energiahatékonysági fejlesztések valósulnak meg. Egyrészről a közösségi kezdeményezések elősegítése és a megye kiemelt programjaihoz kapcsolódó energetikai fejlesztések, mintaprojektek valósulnak meg. Úgy, mint a termálenergetikához kapcsolódó energia racionalizálási fejlesztések és kender alapú szigetelő- és építőanyagok kidolgozása. Ezeken túl a közszféra, a gazdasági és civilszféra által közösen megvalósítandó innovatív helyi közösségi kezdeményezések (foglalkoztatási programok, szemléletformálás) előkészítése és megvalósítása.

Másrészről több területet átfogó energiahatékonyság javító programok valósulnak meg, melyek kiterjednek az energiamenedzsment rendszerektől, a hő-és villamos energia felhasználás hatékonyságának növelésén át az épület- és épületgépészeti korszerűsítési tevékenységekig. A megvalósuló tevékenységek a beruházások által várhatóan mind a gazdasági mind a foglalkoztatási folyamatokat kedvezően tudják befolyásolni.

A háttéripai KKV-k támogatásán túl vannak más területek. Az intézkedések egy külön csoportjának feladata az agrárgazdálkodás teljes vertikumában növelni a megújuló energiafelhasználás arányát (a termelőfolyamatok költség-hatékonyságának javítása és a versenyelőny biztosítása érdekében) korszerűsítési- és új beruházások által: kiemelt terület a geotermikus energia, a fenntartható biomassza és napenergia hasznosítás.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, közintézmények, vállalkozások, civil szervezetek, lakosság lehetnek. Az intézkedések eredménymutatói: a fejlesztések eredményeként megtakarított energia mennyisége (TJ/év).

3. intézkedés: Megújuló energetikai vertikum felépítése

A megújuló energetika területen térségünkben jellemző a külföldi (elsősorban nyugat-európai és távol-keleti) technológiák és gyártók dominanciája. Ahhoz, hogy a megye a megújuló energetika területén régiós meghatározó tényezővé váljon, az eddigi külföldi technológiák adaptációja mellett kiemelten kell támogatni azokat a helyi versenyképes gazdasági kezdeményezéseket, melyek a révén szektorban termelési, beszállítói kapacitások tudnak kialakulni.

Az intézkedés során a háttéripari és a kapcsolódó szolgáltatási szektorban tevékenykedő KKV-k több irányú fejlesztése fog megvalósulni. Támogatandó lesz a vállalkozások infrastruktúra-, foglalkoztatási- és innovációs kapacitásának fejlesztése. Az elérni kívánt célok a vertikum hosszú távú fejlődéséhez is hozzá tudnak majd járulni.

Az intézkedés kedvezményezettjei a megyében lévő kis-és közepes vállalkozások lehetnek. Az intézkedések eredménymutatói: A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő) illetve a támogatott klaszterekben, beszállítói hálózatokban és vállalati együttműködésekben résztvevő vállalkozások száma (db).

4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása

Az új típusú energetikai rendszerek és technológiák elterjedését kizárólag anyagi ösztönzőkkel nem lehet elérni. A szabályozás/adminisztráció egyértelművé és hosszútávon kiszámíthatóvá tétele sokszor nagyobb ösztönző hatást fejt ki, mint a szubvenciós források.

Az intézkedés keretében a cél: összehangolt, több területre kiterjedő koordináció és az érdekvédelmi szervezetek támogatása révén elhárítani az akadályokat és elősegíteni a megújuló energiaforrások (és energiahatékonyság) elterjedését.

Ennek érdekében az intézkedés keretében megvalósul a megújuló energetika (és energiahatékonyság) szellemi, szakmai, innovációs, finanszírozási fejlesztési koordinációját ellátó szervezet létrehozása és fenntartható működésének megalapozása.

Emellett a katalizátor szervezetek, érdekvédelmi szervezetek támogatása; a megújuló energiaforrások terjedését, felhasználásuk bővítését akadályozó tényezők elhárítása. Ezen felül pedig a szektorban tevékenykedő KKV-k nemzetközi megjelenésének, kapcsolatépítésének és marketing tevékenységének a támogatása.

Az intézkedés kedvezményezettjei Csongrád Megyei Önkormányzat, önkormányzatok, civil szervezetek, klaszterek lehetnek. Az intézkedések eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db) illetve a helyi érdekű KKV-k által kezdeményezett fejlesztési projektek száma (db).

5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése

A fenti intézkedések keretében megvalósítani tervezett fejlesztésekhez szükséges szakmai hátteret a területen jártas szakemberek tudják csak hosszú távon biztosítani. Szükségesek tehát olyan képzési és gyakorlati programok, melyek ezt a célt tudják támogatni. Az intézkedés keretében ezek kidolgozása, tesztelése és adaptációja fog megvalósulni.

Emellett az intézkedés keretében megvalósul a vállalkozások és kutatóhelyek fejlesztéseinek összekapcsolása, együttműködések és projektek támogatása illetve az ipari és az oktatási szféra együttes munkája révén kutatás-fejlesztés és innovációs együttműködések és új piac-képes termékek/szolgáltatások, technológiák (illetve prototípusok) kifejlesztése.

A kapcsolódó szakterületeken felhalmozódott tudás és szempontrendszerek egyeztetése és további fejlesztések generálása érdekében pedig tematikus szakmai platformok, rendezvények, üzletember találkozók és workshopok szervezése és megrendezése is támogatásra kerül.

Az intézkedés kedvezményezettjei Oktatási intézmények, Kutatóhelyek, Vállalkozások, Csongrád Megyei Önkormányzat, Civil szervezetek, Klaszterek lehetnek. Az intézkedések eredménymutatói: a támogatott képzésben képesítést szerző alacsonyan képzettek száma (fő) illetve a specifikus cél keretében az uniós támogatások eredményeképp megmozgatott magánberuházások az innovációs és K+F projektekben (millió Ft).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	27 700
2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	30 700
3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	5 000
4. Megújuló energetika versenyképességének támogatása.	600
5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	1 250

Javasolt területi fókusz

A prioritásnak nincsen kiemelt területi fókusza. A városi, vidéki és tanyás térségek fejlesztésére, lehetőségeinek javítása egyaránt figyelmet fordít.

2.4. Közlekedési kapacitások fejlesztése

A prioritás bemutatása

A közlekedésfejlesztési prioritás elsődleges célja, hogy a Csongrád megye stratégiájában megvalósítani szándékozott gazdaságfejlesztési célkitűzések eléréséhez alapot biztosítson oly módon, hogy mind a Csongrád megyén belüli, mind pedig a hármashatár térségen belüli közlekedési kapcsolatok fejlesztésével lehetőséget teremtsen a gazdasági élet szereplői számára a megye és a megyén belüli települések kitűnő megközelíthetőségére. Az oktatási és kutatási szféra résztvevői, valamint a társadalom tagjai számára szintén elengedhetetlen az, hogy Csongrád megye „zsákjellegű" közlekedése oldódjon és mind az oktatók/hallgatók, mind pedig a polgárok a környezetbarát és gyors közösségi közlekedés előnyeit élvezhessék a megye határain belül és a szomszédos megyék irányába is.

Indoklás

Csongrád megye több közlekedési módozat szempontjából is végpontnak számít, ez alól kivételt képez az elmúlt néhány évben lezajlott autópálya építés, amely révén Csongrád megyébe megérkezett az M5-ös autópálya, amely a magyar-szerb határszakaszon is összekötetést biztosít, valamint az épülő M43-as autópálya, amely Romániával köti össze Csongrád megyét. Magyarország közlekedési hálózata sugaras szerkezetű, így az M5-ös autópálya csak részben enyhített a megye közlekedési gondjain, változatlan hiány mutatkozik a kelet-nyugati irányú összeköttetéseket tekintve, hiszen pillanatnyilag nincs egy teljes Dél-Magyarországot átszelő autópálya. Emiatt egy Szeged-Pécs vagy Szeged-Nagykanizsa reláció is legkönnyebben Budapesten keresztül érhető el, amely jelentős időhátrányt és költségnövekményt okoz, nem is beszélve arról, hogy Csongrád megye nemzetközi elérhetősége Nyugat-Európa déli részéről, valamint a Nyugat-Balkán néhány országából is rendkívül nehézkes.

A hármashatár helyzet miatt jelentős mind személy-, mind teherszállítási szempontból a tranzitforgalom, de ez csak közúti módozatú, a kiváló geopolitikai adottságait a megyének sem a környezetbarát vasúti, sem pedig a vízi közlekedés nem használja ki.

Magyarország második legjelentősebb folyója a Csongrád megyét átszelő Tisza, amely azonban nem nemzetközi vízi út, emiatt mind az áruszállítási, mind a személyszállítási kapacitásai kihasználatlanok, melynek gazdasági és társadalmi hatásai egyaránt negatívak. A szegedi Medencés-kikötő kitűnő bázist biztosíthat már meglévő, ám kihasználatlan és felújításra szoruló kapacitásával az intermodalitás megteremtéséhez. A Tisza Csongrád megyei szakaszán nem jellemző az sem, hogy a turisztikai vagy sport jellegű kihasználtság biztosított lenne, holott az elmúlt években a megyében jelentős volumenű turisztikai fejlesztések zajlottak, melyek elérését vízi úton biztosítani szükséges. Fontos megemlíteni azt, hogy intermodalitást tekintve a jelenleg nem működő, de kiépített RO-LA terminál is növelheti Csongrád megye logisztikai szerepkörét.

A vasúthálózat elemei és azok állapota nem biztosítanak hatékony közlekedést sem a megyén belül, sem pedig a hármashatár térségben. A megyén belüli vasúti közlekedés egyedül a Budapest-Szeged vonalon jelentős és alkalmanként alternatívája a közúti közlekedésnek, a többi vonalszakaszon a közúti közlekedés térnyerése egyértelmű a kötöttpályás közlekedéssel szemben, köszönhetően annak, hogy a vasúti menetidő nem versenyképes a közúti menetidővel. Szeged vasúti szempontból zsáktelepülés, egyedül Szerbia felé van vasúti összeköttetése, mely teljes mértékben elégtelen, mivel a 40 km-es távolság menetideje több, mint 2 óra.

A Szeged- Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont pillanatnyilag közlekedési nehézségekkel küzd. A határon átnyúló programok során jelentős és kiváló beruházási, oktatási és K+F projektek valósultak meg, melyek eredményeihez történő széleskörű hozzáférést nehezíti az, hogy közösségi közlekedés tekintetében Csongrád megye városai Arad, illetve Temesvár irányából átlagosan 4-6 óra alatt érhetőek el, holott a távolság mindössze 100-120 km. A határon átnyúló kapcsolatok kiválóak Csongrád megye szomszédaival, azonban ha például a kutatásra, oktatásra gondolunk, akkor jelentős igény mutatkozna a hallgatók, oktatók, kutatók részéről arra, hogy partnereiket/társegyetemüket megközelíthessék gépjármű nélkül is, mely jelenleg rendkívül nehézkes.

Csongrád megye jelenleg nem rendelkezik nemzetközi repülőtérrel, de a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér jó autópálya- és vasúti kapcsolattal közelíthető meg. A megye keleti részeihez a legközelebb a temesvári repülőtér működik, amely a közösségi közlekedés hiánya miatt rendkívül nehezen közelíthető meg, és emiatt egyelőre nem segíti elő a hármas határtérség nemzetközi összeköttetéseinek dinamizálását.

Csongrád megye egyetlen egyéb, országos – és nem nemzetközi kategóriájú – kereskedelmi repülőtere Szegeden van, amely elsősorban sportrepülőtérként üzemel. Fejlesztése a város terveiben szerepel. Kistelek középtávú fejlesztési elképzelései közé tartozik egy repülőtér kiépítése vállalkozói tőke bevonásával az M5 autópálya szomszédságában, mely beruházás a térség feltárásában és a térségi gazdaságfejlesztés erősítésében bír jelentőséggel.

Fontos kiemelni, hogy a két megyeszékhely, Szeged és Temesvár között, melyek nem mellesleg egyetemi tudásközpontok is, semmilyen közösségi közlekedés nem létezik. Ez nehezíti a gazdasági élet szereplőinek együttműködését, nem teszi lehetővé azt, hogy az egyetemek közös kurzusokat indítsanak és közös oktatókat alkalmazzanak, nehezíti a román turisták utazását Csongrád megyébe, akadályokat gördít a civil szervezetek és polgárok határon átnyúló együttműködése elé. A Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program Csongrád megyében elért eredményei is nagyobb mértékben hasznosulhatnának, ha Csongrád megye, valamint Arad és Temes megye infrastrukturális összeköttetése javulna.

Csongrád megye legnagyobb foglalkoztatói Szeged, Hódmezővásárhely és Makó térségében összpontosulnak, ezért ezen városok tekintetében jelentős az ingázók száma. Ez az ingázás elsősorban közúton történik jelen pillanatban, mely nem környezetbarát, ráadásul több esetben jelentős terhet ró az utazókra az időtöbblet is, amely az interoperabilitás hiánya miatt jelentkezik.

Csongrád megye közúthálózata összességében leromlott állapotú, az autópályák kivételével gyakorlatilag az összes állami út egyes szakaszai és az önkormányzati utak nagy része felújításra szorulnak. Az elvárt 11,5 tonnás tengelyterhelésre Csongrád megyében az autópályákat leszámítva csak néhány kilométernyi közút alkalmas. A kisebb városokból és falvakból jelentős mértékű az ingázás, mely a rossz állapotú közutakon mind az egyéni közlekedés, mind a közösségi közlekedés szempontjából időigényes. A városok körüli elkerülő utak építésével rövidíthető az utazási idő és a lakók komfortérzete is növelhető, ha a tranzitforgalom nem lakott területen halad keresztül. A kistelepülések esetében a lakosság megtartásának, valamint a negatív demográfiai tendenciák megállításának egyik fő lehetősége az, hogy a lakosok számára a munkahely/iskola elérhetősége mind egyéni, mind közösségi közlekedési szempontból gyorsan, hatékonyan és megfelelő körülmények között megoldható legyen.

A kerékpárút hálózat fejlesztése jelentős javulást eredményezett az elmúlt években közlekedésbiztonsági szempontból, hiszen településen belül, valamint egymáshoz közel eső kistelepülések között változatlanul a kerékpár a leghatékonyabb és leggazdaságosabb közlekedési eszköz. Csongrád megyében a kerékpáros útvonalhálózat bizonyos szakaszai (pl. EUROVELO) elkészültek, azonban más szakaszai hiányosak. További bővítés, a turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak kiépítése, valamint a kerékpáros útvonalak mentén pihenőhelyek kialakítása, illetve a turisztikai attrakcióknál a kerékpártárolás, kerékpárparkolás lehetőségének biztosítása szükséges Egyre bővülő részesedést hasít ki a kerékpáros közlekedés az összközlekedési módozatok arányából, ez különösen igaz az Alföldön, ahol becslések szerint a kerékpározás részaránya meghaladja a 20%-ot.

Összességében elmondható, hogy amennyiben nagyobb volumenű közlekedésfejlesztésre nem kerül sor Csongrád megye vonatkozásában az negatívan fogja érinteni mind a megye tőkevonzó képességét és jelentős versenyhátrányt okoz a szomszédos román és szerb területekkel szemben, valamint rontani fogja a vidéki területek népességmegtartó erejét.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

A T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont területi stratégia céljának megvalósításához nélkülözhetetlenek a közlekedési összeköttetések, valamint a térségben működő különböző infrastrukturális elemek összekapcsolása és a fenntartható városi közlekedés fejlesztése.

A T2. stratégiai cél a Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben szintén magában foglalja azt a közlekedési igényt, mely szerint javítani kell a

kistérségi központok elérhetőségét, a gazdálkodás feltételeinek javítása érdekében a mezőgazdasági területek elérhetőségét biztosítani szükséges és a kisebb települések esetében is összehangoltan szükséges fejleszteni a közösségi közlekedést. Ugyanezen szempontok érvényesek a T3. Mezővárostérségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása stratégiai cél esetében is.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

A közlekedési prioritás természete miatt elsősorban a „7. A fenntartható közlekedés és a fő infrastruktúra hálózatokon a szűk keresztmetszetek eltávolítása" tematikus célkitűzéshez kapcsolódik, de egyes környezetbarát módozatokba történő beruházások miatt kötődik a „4. Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban" tematikus célkitűzéshez is, valamint közvetett hatása miatt a „8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése" tematikus célkitűzéshez.

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

d) intelligens alacsony és közepes feszültségen működő elosztórendszerek fejlesztése és kialakítása;

e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható multimodális városi mobilitást és a kárenyhítést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását;

7. a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból az alábbiak révén:

a) a multimodális egységes európai közlekedési térség támogatása a TEN-T-be való beruházás által;

b) a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához – többek között a multimodális csomópontokhoz – történő kapcsolásával;

c) környezetbarát (többek között alacsony zajkibocsátású) és alacsony szén-dioxid kibocsátású közlekedési rendszerek, többek között belvízi és tengeri hajózási útvonalak, kikötők, multimodális összeköttetések és repülőtéri infrastruktúrák kifejlesztése és korszerűsítése, a fenntartható regionális és helyi mobilitás előmozdítása érdekében

8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

b) a foglalkoztatás-barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Csongrád megye közlekedési prioritása szorosan kötődik a Tisza és mellékfolyóinak hajózhatósági fejlesztéseinek kapcsán a Duna Stratégia 1/a A mobilitás és a multimodalitás fejlesztése - belvízi hajóutak, valamint a közúti és vasúti határon átnyúló infrastruktúra multimodális fejlesztése miatt az 1/b. A mobilitás és intermodalitás fejlesztése – vasúti, közúti és légi közlekedés prioritáshoz.

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése

Az intézkedés keretein belül Csongrád megye közigazgatási határain túlnyúló belföldi és országhatáron átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztéséhez szükséges tervdokumentumok elkészítése, az előkészített beruházások tekintetében pedig az infrastruktúra kiépítésére kerül sor. A projektek mind a közúti, mind a közösségi közlekedés, mind pedig a kerékpáros közlekedés

tekintetében új, nyíló perspektívát nyújtanak Csongrád megye számára és növelik a megye nemzetközi elérhetőségét is.

Az intézkedés kedvezményezettjei MÁV Zrt., NIF Zrt., KKK, Magyar Közút Nonprofit Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok. Az intézkedés eredménymutatója: az új vagy korszerűsített vasútvonalon szállított személyek száma (fő), újonnan létesített kerékpárutat használók száma (fő).

2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása

A megye határain belül a települések elérhetőségének, valamint a városok elkerülésének biztosítására több helyen komoly beavatkozásokra van szükség. Ez bizonyos esetekben teljesen új utak, elkerülő utak megépítését teszi szükségessé, máshol pedig a már meglévő, de rendkívül rossz állapotban lévő utak felújítását vagy szélesítését célozza meg, annak érdekében, hogy mind az egyéni közlekedés, mind pedig a buszos közlekedés gyors, biztonságos és hatékony elérést tegyen lehetővé. Az intézkedés lehetőséget biztosít a gazdaságfejlesztési célú közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítéséhez is.

Az intézkedés kedvezményezettjei NIF Zrt., KKK, Magyar Közút Nonprofit Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok. Az intézkedés eredménymutatója: a településeket 45 percen belül elérő (autóbusz+személygépkocsi) személyek számának növekedése (fő).

3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése

A beavatkozási terület célja az, hogy jelentős mértékben javuljon a közösségi közlekedés minősége Csongrád megyében azáltal, hogy korszerű eszközökkel, intermodális, interoperábilis megoldásokkal, környezetbarát módon lehessen használni mind a buszos, mind a kötöttpályás, mind pedig a vízi közlekedés eszközeit és elősegíteni a közlekedési eszközök módváltásait elsősorban környezetbarát közlekedési módokra. Az intézkedésen belül megfogalmazott elemek hozzájárulnak a hétköznapi, településen belüli és az elővárosi közlekedési igények magasabb szintű és hatékonyabb kiszolgálásához.

Az intézkedés kedvezményezettjei MÁV Zrt., ATIVIZIG, települési önkormányzatok, közlekedési társaságok. Az intézkedés eredménymutatója: a megtakarított utazási idő a tram-train vonalakon (utasóra/év); a prioritásban létrehozott új/felújított tömegközlekedési infrastruktúrát használó utasok száma (fő).

4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése

Az EUROVELO, valamint a települések közötti és a településeken belüli hiányzó kerékpárút szakaszok kiépítése rendkívül fontos mind közlekedésbiztonsági, mind pedig elérhetőségi szempontból, a munkába járás feltételeinek és a turisztikai, rekreációs célú kerékpározás feltételeinek biztosítása érdekében egyaránt. Csongrád megyében szinte minden egyes településnek van megépítésre vagy felújításra váró kerékpárút szakasza. Az intézkedést az is alátámasztja, hogy egyre elterjedtebb a kerékpáros közlekedés a napi kapcsolatok lebonyolításában, továbbá számtalan közelmúltban megvalósított turisztikai attrakció fejlesztéshez szükséges a kerékpáros megközelítési lehetőség kiépítése.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, önkormányzati társulások. Az intézkedés eredménymutatója: kerékpárt használók arányának változása (%); a turisztikai desztinációkhoz kerékpáron érkező látogatók száma (fő).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	-
2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	3610

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	1000
4. Kerékpárút építés és fejlesztés	1500

Javasolt területi fókusz

A megye teljes területe. Csongrád megye országon belüli és határon átnyúló hiányzó közlekedési kapcsolatainak kiépítése jelentősen javítaná a megye elérhetőségét és segítene a szűk keresztmetszetek feloldásában. Ezen közlekedési helyzet javításában meghatározó szempont a környezet védelme és az alacsony szén-dioxid kibocsátású módozatok fejlesztése, tehát elsősorban a kötöttpályás, valamint a vízi és a kerékpáros közlekedés fejlesztése. A megyén belüli közúthálózat rendkívüli módon elhasználódott, ezért mind településközi, mind településeken belüli kisléptékű fejlesztésekre és felújításokra szükség van.

2.5. Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése

A prioritás bemutatása

A Szegedi Tudományegyetem a térség számára egyedi erőforrásként jelenik meg. Egyszerre képes biztosítani a magasan képzett munkaerő tömegét és az innovációkhoz szükséges tudást. Folyamatos fejlesztése nemzetközi porondon elért teljesítményének a megtartása érdekében indokoltnak tűnik. Azonban hiába az erős tudásteremtői háttér – melyet az egyetem mellett a térség egyéb kutatóintézetei is növelnek – ha a tudás (képzett munkaerő, kutatási eredmények, stb.) elhagyja a térséget. Az innovációs rendszer hatékony működéséhez nem elegendő a tudásteremtő alrendszer megfelelő működése, hanem legalább ilyen fontos a tudáskiaknázó alrendszer szereplőinek a jelenléte, aktivitása. A prioritás ennek a problémakörnek a részbeni megoldására kínál lehetőséget, egyrészt az egyetem oktatási, kutatási és harmadik missziós tevékenységének támogatásával, a helyi szereplők tudáshasznosításának ösztönzésével, a tudástranszfer elősegítésével, és a megye markáns adottságának tekinthető agrárium felé történő tudatos nyitással. Emellett az is kijelenthető, hogy a térségi tudásban rejlő potenciál nem csak az országhatáron belül, de azon kívül is lehetőségeket rejt magában. Ekképp a határon átnyúló együttműködések támogatása is fontos részét képezi a prioritásnak. Végezetül a tudás legfőbb hordozóit jelentő, magasan képzett humántőke a változatos, kreatív környezetet és szórakozási, kikapcsolódási lehetőségeket igényel, melyre szintén jelen prioritás keres megoldásokat.

Indoklás

A tudás, mint erőforrás és képesség jelenik meg a gazdasági szereplők működésében. Ebben a tudáshálózatban a szereplők egymás tudásaira kölcsönösen alapozva fejlesztik ki és specializálják saját képességeiket. A gazdaságban létrejövő innovációk is a hálózatokban együttműködő aktorok – kutatóintézetek, technológiai inkubátor szervezetek, pénzügyi intézmények és befektetők, multinacionális vállaltok, KKV-k – aggregált teljesítményeiként jönnek létre. A tudásgazdaság ún. „Triple-helix" modelljében a rendszer hatékony működését három szereplő, a felsőoktatás és tudásteremtés intézményei, a kormányzat és közszféra intézményei, valamint a vállalatok és kapcsolódó gazdasági szereplők együttműködései biztosítják. A tudásgazdaság létrejöttében meghatározóak a tudás áramlásának kapcsolatai a tudásteremtés alrendszerei és a gazdaság tudásfelhasználó rendszerei között. A „Triple-helix" rendszerében ezt egészíti ki a kormányzat és közszféra szerepvállalása a kapcsolatokat, az azokban rejlő potenciálok kiaknázását támogató adekvát politika és intézkedések megfogalmazásával. A megyében jelenleg azonban ezek a kapcsolatok csak nagyon kezdetlegesek, a szereplők, különösképpen a tudás teremtő és tudás alkalmazó rendszer szereplői közötti interakciók gyengék. Bár a megye K+F és innovációs aktivitása, mutatói kedvezőek, ez a térségi gazdaság teljesítményében nem tükröződik vissza. Mindebből pedig azt következik, hogy az itt képződő innovatív eredmények a helyi gazdaság számára nem jelentenek hasznot, a szereplők nincsenek arra ösztönözve, hogy az eredményeiket helyben hasznosítsák. A megfelelő tudásáramlást biztosítani képes tudástranszfer tevékenységek sem fejlettek, és nem alkalmasak a tudásteremtési és kiaknázási alrendszer közötti kapcsolatok dinamizálására, azaz nemcsak a tudást, innovációkat nem juttatják el a gazdasági szereplők számára, de a gazdasági szereplőktől érkező inputok, igények sem jutnak el a kutatóhelyek felé.

A létrehozni kívánt tudásrégiónak a központi szereplője a Szegedi Tudományegyetem a széleskörű oktatói-kutatói bázisával és a kiterjedt K+F kapacitásával. Szerepe a térség gazdaságában többoldalú. Egyrészt képes tömegével biztosítani a magasan kvalifikált munkaerőt, másrészt jelentős, főként a természettudományos, az informatikai és az orvosi tudományterületeken végzett kutatási tevékenysége. Harmadsorban az egyetemek maguk is a tudás forrásai, az itt elérhető gyakorlatok és tudások egy nemzetközi tudáshálózathoz csatlakoznak. A probléma, hogy ez a tudás jelenleg nem lép ki a (helyi) gazdaságba, hogy ott hasznosuljon, nem kapcsolódnak hozzá a gazdaság szereplői.

A megye gazdasági bázisában – kiváltképp a foglalkozatás területén – fontos szerepet tölt be az agrárvertikum és az élelmiszeripar. Azonban ezen ágazatok hozzáadottérték teremtő képessége alacsony, és relatíve kevés innovációs tevékenység és eredmény kapcsolódik hozzájuk, melyek pedig képesek lennének az értékteremtő képességüket javítani. További problémát jelent, hogy nemzetközi szinten nem tudnak versenyképes termékeket előállítani, mely részben visszavezethető az alacsony kooperációs hajlandóságukra mind egymással, mind pedig az innovációkat, technológiát előállító szereplőkkel. A napjainkban egyre szélsőségesebbé váló időjárási körülmények sem kedveznek

ezeknek az ágazatoknak. Az éghajlatváltozás miatt a termelési struktúrák átalakításra szorulnak, valamint olyan beavatkozásokra van szükség, melyek képesek mérsékelni a külső környezetben bekövetkező változásokat. Az ipari kender termesztésének hagyománya még jelen van Csongrád megyében és a szakértelem, tudás is rendelkezésre áll, azonban a feldolgozóipar megszűnésével ez hamarosan kárba fog veszni. A szektor hanyatlásával az ott dolgozók elvándoroltak, munkanélkülivé váltak, vagy szegénységben élnek.

Az innovációs eredmények (kiváltképp az agrárinnovációkat érintőek) helyi alkalmazásának nagyobb aránya miatt figyelembe kell venni azok lehetséges hatásait a környezetre, a társadalomra. Hiszen ha az innovatív eredmények nagyobb arányban fejtik ki hatásukat a megyében, akkor lényegesen megnövekedhet a nem kívánatos társadalmi, etikai vagy környezeti problémák előfordulásának a valószínűsége. A „responsible innovation" módszertana lehetőségként szolgálhat az innovációk hatásainak az előzetes társadalmi hasznainak és negatívumainak mérlegelésére, eszközként szolgálhat a gazdaságfejlesztés és közösségi döntéshozatal számára.

Az új tudásrégió kialakulása előtti további probléma, hogy a megye bár kedvező földrajzi fekvéssel bír, az ebből eredő előnyöket nem használja ki. Ahogy a koncepcióban is azonosításra került a hármashatár mentén egy olyan középvárosokon alapuló tudástérség kialakítására van lehetőség, amely rendelkezik azzal a kritikus tömeggel, amellyel már felveheti a versenyt Nyugat-Európa hasonló térségeivel. A három ország (Magyarország, Románia, Szerbia) szereplői közötti együttműködések azonban rendkívül gyengék, közös projekteket csak elvétve találunk.

2000 és 2010 között a lakónépesség csökkenése az országos tendenciával egyidejűleg Csongrád megyében is tetten érhető volt. Az említett időszakban megyei lakosság 2,02 %-kal csökkent, bár ennek eloszlása kistérségi szinten rendkívül diverzifikált. A tudáshálózati csomópont létrehozásához és az innovációs környezet javításához azonban nem elegendő csupán a megyében képezni a magasan kvalifikált munkaerőt, hanem biztosítani kell e társadalmi csoportok helyben maradását is, ugyanis az itt megtalálható kvalifikált munkaerő jelenléte jelenti a magas hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek számára az egyik fő vonzerőt. Mindehhez elengedhetetlen egy olyan nagyvárosi, multikulturális- kreatív környezet megteremtése, amely az innovációk létrehozására képes társadalmi rétegek számára megfelelően inspiráló atmoszférát képes nyújtani.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T.1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése

S.1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

A hármas-határ régióban a megye és Szeged vezető szerepével kialakuló „tudástérben" a tudás gazdasági hasznosításához szükség van a gazdasági- társadalmi- szereplők és intézmények hálózataiból felépülő rendszer tudatos és összehangolt fejlesztésére. Ez a tudás- és üzleti- hálózat valamint teljesítményei építik fel azt az innovációs rendszert, mely képes a tudást és a kutatás-fejlesztés eredményeit üzleti céllal hasznosítani, képes olyan aggregált gazdasági környezetet létrehozni, ami lehetővé teszi a tudás és a kutatási-fejlesztési eredmények, a kidolgozott innovációk lehetőségeinek helybeni szereplők által történő kiaknázását és biztosítani, hogy az innovációk üzleti hasznából nagyarányban részesedjenek a helyi gazdasági szereplők, tágabban pedig a helyi társadalom.

A tudásrégió és „tudástér" egyik központi eleme a természettudományi tudást képviselő, a különböző tudományterületeken elismert kutatókat és tudósokat foglalkoztató és magasan kvalifikált (technológiai) munkaerőt képző Szegedi Tudományegyetem jelenléte és működése. A tudásgazdaság és innováció vezérelt gazdasági szerkezetváltás megvalósításában az intézmény szerepe kettős: (1) meg kell őriznie és erősítenie kell pozícióit és képességeit a K+F területén, (2) valamint képesnek kell lennie tömegével képezni és tovább képezni a gazdasági szereplők – gondolva itt a technológia orientált iparágakra, vagy a megyei húzóágazatokra – által igényelt, tudományosan képzett technológiai munkaerőt. Ezt a két funkciót erősíti az egyetem tudományos és kutatási tevékenységének becsatornázásának ösztönzése a vállalatok fejlesztői tevékenységébe. Ennek

érdekében a Szegedi Tudományegyetem nemzetközi rangsorokban való feljebbkerülése szintén a prioritás deklarált célja.

A természettudományokban, informatikai területen magasan képzett, diplomás munkavállalók jelenléte és nagy tömege képezi az alapját annak a „tudástérnek", mely a térség fő vonzerejét jelentheti a tudás és technológia-orientált vállalatok letelepedésében, és új tech-vállalkozások létrejöttében. A 2014-2020 közötti időszak kiemelt prioritása a kutatás és oktatás megerősítése, fejlesztése a Szegedi Tudományegyetemen, mely funkciók – összehangolva a gazdasági szereplők igényeivel és tevékenységével – a tudásrégió felépítésének és tágabban a hármashatár térség innovációra alapozott gazdasági fejlődésének hosszú távú alapjait adják. A prioritás és célkitűzései szinergikus módon támogatják a megújuló energia térségi fejlesztésének törekvéseit, a műszaki és technológia szakemberek képzésének keretében.

A prioritás keretében a megye aktívan támogatja a helyi tudásteremtő intézmények és a megyei gazdasági szereplők közötti együttműködéseket és partnerségeket, többoldalú kapcsolatokat, melyek célja, hogy a vállalatok tudás- és munkaerőigényéhez alkalmazkodó, üzleti céljaikat támogató kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységek jelenjenek meg a lokális intézmények tudományos és oktatási portfoliójában. Mindebben kiemelkedő szerepet töltenek be a megyében azonosított húzóágazatok – kiemelten az agárvertikum és élelmiszeripar – és kapcsolódó szektorok, gazdasági hálózatok.

Mindez a stratégiai célrendszer tudásintézményi elemeként járul hozzá a megye tudásra, együttműködésre és vállalkozásra épülő gazdasági-társadalmi jövőképéhez.

Az innovációs potenciál hálózati szemléletű fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a húzóágazatok között azonosított agrárvertikum és élelmiszeripar esetében. A megyei ágazatok hazai és nemzetközi versenyképességének biztosításában alapvető szerepe van technológiai-termelési tudás színvonalának, az innovatív és hatékony termelési eljárások kidolgozásnak, folyamat innovációk és adaptálás képességének. Mindezek célja a megyében egy olyan ágazati kapcsolatokra épülő gazdasági bázis felállítása, reorganizálása, ahol megyei agrárvertikum erőforrás hatékony termelése az itteni élelmiszer és feldolgozóiparban hasznosul magas hozzáadott értékű, versenyképes, exportálható termékek formájában.

A tudásbázis és innováció prioritásai itt szorosan és szinergikus módon kapcsolódnak a „kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés" és „kisléptékű, életképes több lábon álló tájfenntartó gazdaságok és kapcsolódó helyi gazdaságok fejlesztése" prioritások célkitűzéseihez. Az ágazathoz kapcsolódó K+F és innováció alapvető szerepet fog betölteni az agrárium és agrártermelés, és közvetett módon a megyei gazdaság és társadalom klímaváltozáshoz való alkalmazkodásában, mint megye specifikus stratégiai céljainak egyike. A prioritás és intézkedései közvetett módon, pozitívan hatnak a „Tanyás táj élhetőségének, jövedelemtermelő képességének és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének értékőrző- értéknövelő fejlesztése" prioritásban megfogalmazott célok és intézkedések megvalósulásához.

Az innovációs tevékenységek fejlesztése mellett fontos prioritás az innovációk eredményeinek, lehetőségeinek és hasznainak helyben tartására képes gazdasági-társadalmi rendszer, kapcsolathálózatok megerősítése, az egyes szereplők együttműködését célzó kezdeményezések és folyamatok támogatása és tudatos ösztönzése.

Az innovációs teljesítmény összehangolt, rendszer szintű fejlesztése, valamint az innovációs eredmények és lehetőségek minél szélesebb hasznosítására való helyi törekvés a tudásrégió fenntarthatóságának és önfenntartó növekedésének alapjait jelenti. Mindez alapvetően hozzájárul a tudáskoncentráció és kisugárzás átfogó céljainak eléréséhez, a hármas-határ menti régióban az innováción alapuló gazdasági teljesítmények létrehozásához és lehetőségeinek, üzleti- társadalmi-hasznainak – kiemelten a munkahelyteremtés – térségi megtartásához.

A megyei tudásbázis és innovációs potenciál megerősítésének prioritása és az itt megfogalmazott intézkedések szorosan és közvetlen módon kapcsolódnak az alternatív energiavertikum fejlesztését célzó és a húzóágazatokra, együttműködésre építő gazdaságfejlesztés és vállalkozásfejlesztés stratégiai céljaihoz.

A tudásrégió prioritását kiegészítendő a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése gyorsíthatja a tudásrégió fejlődését, új szereplőket és rajtuk keresztül új erőforrásokat – úgy mint tudást, kapcsolatokat, tőkét, technológiát – vonhat be a megyébe. A prioritáshoz „társadalmi" szálon kapcsolódva a kreatív környezet és megfelelő szociális-, társadalmi-, kulturális- szolgáltatásokat nyújtó élettér kialakítása és

fejlesztése alapvetően járul hozzá tudásrégió társadalmi alapjaihoz és hármas-határ városhálózati régió társadalmi- gazdasági kohéziójához.

A prioritás és intézkedései a fentiekben több ponton is erőteljesen kapcsolódik a Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka csomóponti városhálózat területi céljaihoz a stratégiában, illetve közvetlenül járul hozzá a horizontális célok megvalósulásához is.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

a) a kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása érdekében a K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése;

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése;

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását;

10. az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével

i) a korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is

ii) a felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára

iii) az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakésszé tétele, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályaorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén

A prioritás keretében tervezett intézkedések

A prioritás komplex szemléletéből fakadóan számos intézkedést tartalmaz. Közös vonásuk, hogy az innovációs rendszer elméletéből kiindulva mindegyik e struktúra valamely szereplőjének a megerősítésére helyezi a hangsúlyt vagy direkt beavatkozások révén, vagy pedig közvetett hatások generálása, kiterjesztése által. Kiemelt hangsúlyt kap az intézkedések között a felelősségteljes innováció fogalmának a megyei elterjesztése, mely a rendszer egy horizontális jellegű megerősítését szolgálja a fenntarthatósággal összhangban.

1. Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése

Az intézkedés struktúrája alapvetően az egyetemek három közismert missziójához kötődik. Az oktatás területén a tömeg- és az elitképzés összhangjának megteremtését kívánjuk ösztönözni, amely egyaránt igazodik a hallgatói igényekhez és a munkaerő-piaci kereslethez is. Szükség van a többszintű képzés feltételeinek további finomítására, a szakképzés, az alap- és mesterképzés valamint a doktori képzések folyamatos fejlesztésére. Mindemellett az oktatási tevékenység megerősítése nem nélkülözheti a külföldi hallgatók fogadására alkalmas humán- és intézményi háttérfeltételek javítását sem.

Az SZTE kutatási tevékenységének további javítását illetően számos irány körvonalazódik. Egyrészt hangsúlyt kell helyezni az ELI-projekthez kapcsolódó K+F kapacitások erősítésére, másrészt a nemzetközileg versenyképes kutatási irányok további fejlesztésére, nem utolsó sorban pedig a regionális adottságokhoz igazodó hiányzó tudományterületek erősítésére.

Az egyetem megerősítésének harmadik eleme mind a hazai mind a nemzetközi piaci szereplőkkel való együttműködés. Az egyetem ún. harmadik missziós tevékenységének ösztönzése révén kívánjuk biztosítani a (helyi) gazdaságba való jobb beágyazottságát. Ennek keretében az intézkedés további célja a Triple-Helix és szolgáltató egyetem koncepció megyei érvényesülésének az elősegítése.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban költségvetési szervezetek (SZTE), térségi vállalkozások, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a létrejövő új képzéseket, kurzusokat sikerrel teljesítők száma (fő); a támogatott K+F projektek eredményeként születő hazai publikációk száma (db).

2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése

Az intézkedés keretében a legfontosabb cél, annak elérése, hogy az itt képződő eredmények ne hagyják el a térséget. Ennek keretében a tudásteremtő rendszer szereplőit kívánjuk ösztönözni a helyi gazdasági aktorokkal való közös kísérleti fejlesztések megvalósítására az ehhez szükséges megyei források rendelkezésre bocsátásával. Mindemellett további feladat a Csongrád megyei vállalkozások további kutatási tevékenységének az ösztönzése mindenféle ágazati korlátozás nélkül.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban költségvetési szervezetek (SZTE), térségi vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozásoknál létrejött új munkahelyek száma (db).

3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/

A megye két kapcsolódó húzóágazatának versenyképességét az intézkedés az innovációk ösztönzésével kívánja biztosítani. A beavatkozások az innováció többlépcsős folyamatában gondolkodva egyszerre koncentrálnak az innovatív ötletek és kezdeményezések életpályájának támogatására egészen az üzleti megvalósulásig, illetve ösztönzik az ágazati szereplők és a kapcsolódó megyei tudásbázis együttműködését.

Az intézkedésen belül kapnak helyet a Csongrád megyében nagy hagyományokkal bíró kendertermesztéshez kapcsolódó innovációs tevékenységek is. Támogatni kívánjuk a közvetlenül az agráriumhoz kapcsolódó K+F+I tevékenységek mellett (fajtanemesítés, vetőmag-termesztési technológiai kidolgozása, vetőmag-feldolgozási technológia létrehozása, stb.) a kender alternatív, elsősorban textil-, élelmiszer-, és építőipari felhasználáshoz kapcsolódó innovációs tevékenységeket is.

Az intézkedés kedvezményezettjei mezőgazdasági kistermelők, agrárvállalkozások, költségvetési szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db); a piaci bevezetés fázisába eljutott innovatív termékek (szolgáltatások) száma (db).

4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása

A 4. intézkedés keretében olyan szolgáltatások igénybevételét kívánjuk elősegíteni, amelyek a tudásteremtő és tudáshasznosító szervezetek közötti interakciók sikerességét, a helyi innovációs fejlesztések növekedését és az innovatív eredmények piacra vitelét támogatják.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban vállalkozások, költségvetési szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a program révén közvetített technológiák száma (db).

5. A „Responsible innovation" koncepció érvényesülésének előmozdítása
A Felelősségteljes Innováció előmozdításának kezdeti fázisa, hogy a felelősségteljes innováció alapelvei szerint minden érintett szereplőt bevonva, véleményüket kikérve és beépítve a modellbe kialakításra kerül egy Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell. A továbbiakban ennek a felelősségteljes innovációs modellnek az eljuttatása és megismertetése a cél az innovációs tevékenységet végző és befolyásoló szereplőkkel. A fogalomhoz kapcsolódó attitűdváltás megindulása után a felelősségteljes innováció alapelveinek szorosabb beépítése is megkezdődhet a köztudatba illetve a különböző szervezetek működésébe.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban költségvetési szervezetek, vállalkozások és civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a „Felelősségteljes innováció" szemléletét elősegítő szakpolitikai ajánlások száma (db).

6. Határ menti és nemzetközi együttműködések megerősítése
Az intézkedés keretében támogatni kívánjuk a térségi és nemzetközi szereplők két, vagy többoldalú együttműködéseit, közös kutatási programjaikat, projektjeiket, a gazdaság, a politika, a művészet, a kultúra, a kutatás, az oktatás és a környezetvédelem területén egyaránt. Ösztönözni kívánjuk a szakember és az oktatócserét, valamint az innovatív környezet fontos részét képező kreatív kezdeményezések és alternatív kulturális, művészeti projektek tapasztalatainak megosztását is.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, kulturális intézmények, költségvetési szervezetek, vállalkozások, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a létrejött új együttműködési megállapodások száma (db).

7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése
A kreatív társadalmi csoportok térségben maradását biztosítani lehet lakáshoz jutásuk megkönnyítésével, a kreatív ipari tevékenységek támogatásával és a kreatív, kulturális kezdeményezések inkubációjával, valamint a megfelelő utánpótlás biztosításával egyaránt. Ez az intézkedés az utóbbi kihívásra reagál a kreativitást erősítő, alapfokú művészeti képzések, illetve az általános és középiskolai tehetséggondozás erősítésével, speciális mentorprogramok létrehozásával szakkörökön, versenyeken való részvétel támogatásával, fiatal megyei tehetségek nemzetközi megmérettetésen való ösztönzésével.

Területi és szociális egyenlőtlenség felszámolása érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása, ennek részeként a digitalizáció támogatása a közösségi művelődés intézményrendszerében. A nemzeti digitális kultúra szervezetének és tartalmának létrehozásával új lehetőségek biztosítása, a közművelődési ICT fejlesztése. Ennek keretében a nemzeti kultúra kreatív, kulturális szolgáltatóipari átalakítása. A megemlített többi beavatkozás Csongrád megye más prioritásainak keretében kap helyet.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek. Kulturális intézmények. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott képzéseket sikeresen elvégzők száma (fő); a tehetséggondozó és mentorprogramban résztvevők száma (fő).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Egyetemi ipari kapcsolatok tudatos támogatása, az egyetem harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	8000
2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	6 000
3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	2250
4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	1 000

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
5. A „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása	100
6. Határ menti és nemzetközi együttműködések megerősítése	550
7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	1000

Javasolt területi fókusz

Az intézkedések számossága és komplexitása miatt javasolt beavatkozási területként a megye egész területét alapul venni.

2.6. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása

A prioritás bemutatása

A térség számára az elmúlt időszak egyik legfontosabb eseménye volt, hogy az európai kutatási infrastruktúra bővítésének egyik újabb elemét, az Extreme Light Infrastructure (ELI) névre hallgató létesítményt Csongrád megyébe, azon belül is a Szegedi kistérségbe telepítik. A térségre azonban eddig is a tudásteremtés magas színvonala volt jellemző, melyet a kutatóközpont létrehozása csak még inkább növelhet. A helyi tudásfelhasználói oldal viszont kezdetleges. Hiányzik az egyetem és az egyéb kutatóintézetek outputjára igényt támasztó vállalkozások helyi tömege. E vállalkozások térségbe telepítése azonban kiemelten fontos feladatnak tűnik, hogy a helyben keletkező tudás valóban a térség számára képezzen pozitív hozadékokat. Kiváltképpen ha létrejövő ELI-ből eredő előnyöket a helyi gazdaság fejlődésének szolgálatába kívánjuk állítani. E probléma orvoslására egy ezen intézményekhez kapcsolódó tudományos park létrehozása kínálhat megoldást, melynek megvalósításának kereteit jelen prioritás foglalja magába.

Indoklás

Ahogy a helyzetelemzésből is kiderül a Szegedi kistérség relatíve erős innovációs képességgel rendelkező térségnek számít az országon belül, kutatás-fejlesztési mutatói kiemelkedőek, és a humán tőke is megfelelően képzettnek tűnik egy ilyen létesítmény befogadásához. Mindebben óriási szerepe van a városban található Szegedi Tudományegyetemnek, a Biológiai Kutatóközpontnak és a többi kutatási intézménynek egyaránt (Gabonakutató, Bay Zoltán Biológiai Kutatóintézet). A létrejövő ELI hatására ide érkező kutatók révén ez a lokális tudásbázis még jobban kiszélesedhet, hiszen a lézertechnológia jól kiegészítheti a térség kiemelkedő orvosi, biológiai, biotechnológiai és IT adottságait. Ezek együttese hatalmas potenciált és lehetőséget jelenthet a térségen kívüli kutatás-fejlesztés orientált vállalkozások idevonzására és letelepítésére, valamint a magasan képzett munkaerő helyben tartására.

Azonban több vizsgálat is rávilágított már arra, hogy bár a térség kiemelkedő K+F mutatókkal bír, az itt keletkező innovációs eredmények hasznosítása nem helyben valósul meg. Tehát nem a helyi gazdaságban realizálódik az ezekből származó többlet jövedelem valamint a lehetséges foglalkoztatás bővítő hatások sem itt érvényesülnek. Következésképpen az ELI-t, mint egy lehetőséget kihasználva, olyan intézkedésekre van szükség, amelyek a meglévő pozitívumokat tovább erősítik és emellett az innovatív vállalkozások gyenge lokális beágyazódását is orvosolják. Erre kínálhat egy lehetséges megoldást az ELI-hez és a többi helyi tudásközponthoz kapcsolódó tudományos park létrehozása.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

S1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

Az Európai Unió, a magyar kormány, a város és az egyetem együttműködésével létrejövő kutatóintézet, az Extreme Light Infrastructure (ld. ELI) egy nemzetközi tudományos és kutatói hálózat részeként funkcionál. Az ELI a világon elsőként olyan egyedülálló létesítmény lesz, ahol lehetőség nyílik a fény és az anyag kölcsönhatásának vizsgálatát minden eddiginél nagyobb intenzitások mellett elvégezni. Ennek a nemzetközi összefogással megvalósuló nagy kutatási infrastruktúra-hálózatnak három ország – Magyarország, Cseh Köztársaság valamint Románia – ad helyet, melyek közül hazánkban, Szegeden az attoszekundumos kutatási központ jön létre. Ennek az attoszekundumos berendezésnek a legfőbb feladata, hogy a kutatók számára a lehető legnagyobb ismétlési frekvenciával biztosítsa a lehető legrövidebb időtartamú impulzusokat, mely a lézeres technológiát alkalmazó kutatások előtt rendkívüli távlatokat nyit meg.

Az ELI kutatóintézmény, az ide érkező vezető kutatók és tudásuk, az egyetem tudományos és kutatási tevékenysége nemzetközi szinten is kimagasló és koncentrált „tudásteret” alkothat. Ebben a „tudástérben” meghatározó – az ELI lézeres-technológiai és a Biopolisz biológiai, biokémiai profilját kiegészítve és túlmutatva azon – a technológiai és IT tudás magas színvonalú jelenléte. Mindez hatalmas potenciált és vonzerőt jelent a város és a megye – tágabban értelmezve a Dél-Alföld és a hármas határ térség – számára a nemzetközi technológia és K+F orientált nagyvállalatok és kapcsolatrendszereik idevonzására és letelepítésére, és a tudástérség felépítésének következő

lépcsőiként a tech- és high tech iparágak megtelepedésére és beágyazódására a megyei gazdaságban.

Az innováció és tudásrégió felépítésének 2014-2020-as prioritása az ELI infrastruktúra létrehozása, és a projekthez kapcsolódóan egy Science park megépítése, mely modern fizikai és működési teret hoz létre a nemzetközi nagyvállalatok betelepüléséhez, valamint az itt elérhető technológiai tudást kiaknázni képes térségi vállalatok és az újonnan létrejövő tudásorientált vállalkozások számára.

Mivel az ELI, mint tudományos infrastruktúra szegedi létesítése eldöntött kérdés, sőt mi több az építési munkálatok a következő programozási periódus elején már biztosan megkezdődnek, ezért a potenciális gazdasági hatásainak kiaknázását lehetővé tevő Science Park építési munkálatainak megkezdése sem húzódhat tovább. Mindezek együttesen képezik az egyik fontos infrastrukturális és intézményi bázisát annak az új „tudástérnek" mely hozzájárul a város, a megye – a hármas határtérséggel kooperálva – a régió gazdasági szerkezetváltásához, a térségi tudás-innováció vezérelt gazdaság felépítéséhez, és a magasan kvalifikált munkaerőt helyben foglalkoztató és megtartó társadalom jövőképéhez.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

a) a kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása érdekében a K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése;

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése;

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását;

A prioritás keretében tervezett intézkedések

Belátva tehát, hogy az ELI idetelepítése önmagában nem eredményezi a kívánt helyi gazdaságélénkítő hatásokat, a prioritás keretében olyan intézkedéseket kívánunk megvalósítani, amelyek megteremtik ezen alapkutatási infrastruktúra helyi gazdasági kapcsolatait és beágyazódását. Ennek egyik eleme az ELI-hez kapcsolódó olyan modern infrastruktúra, tudományos park létrehozása, amely alkalmas az érdeklődő vállalkozások fogadására és európai szintű, színvonalas működési feltételeket képes biztosítani. A park létrehozása azonban még nem elégséges, hanem szükség van a szervezeti-intézményi háttér kialakítására és a betelepítését támogató tevékenységekre is. Emellett fontos szempont a parkban működő vállalkozások összekapcsolása a helyi vállalkozásokkal. Ennek megfelelően a prioritás keretében három egymásra épülő intézkedést azonosítottunk.

1. A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása

Az intézkedés keretében előkészítésre kerülnek a tervezett tudományos parkhoz kapcsolódó fontosabb és költségigényesebb dokumentációk, illetve lefolytatásra kerülnek a szükséges engedélyeztetési eljárások.

Az intézkedés kedvezményezettjei vállalkozások, költségvetési szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a létrejövő tudományos parkok száma.

2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
A prioritás második intézkedése foglalja magába a hard jellegű elemek biztosítását. Ennek egyik eleme a tudományos park fizikai infrastruktúrájának a létrehozása, a szükséges építési beruházások elvégzése, a másik eleme pedig a Park alapvető működéséhez szükséges eszközök beszerzése és üzembe helyezése.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatói: a fejlesztéssel érintett területen működő vállalkozások által foglalkoztatottak száma (fő).

3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek
A hard infrastruktúra mellett legalább ilyen fontos a szoft jellegű eszközök alkalmazása is, melyre a prioritás harmadik intézkedésében kerül sor. Itt elsősorban a park működtetését ellátó szervezet fejlesztése jelenik meg, kiegészülve a betelepítés ösztönzési tevékenységek támogatásával. Ezen felül a térségi beágyazódást elősegítendő, itt kapnak helyet azok a beavatkozások is, amelyek a Parkba betelepült vállalkozásokat kapcsolják össze a Csongrád megyei vállalkozásokkal. Végül itt támogathatóak a betelepülő vállalkozások kisebb összegű, speciális eszközbeszerzései és szoft jellegű (immateriális javak, know-how, szellemi termék vásárlás, licence-jogok) fejlesztései is.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi vállalkozások, költségvetési szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a fejlesztéssel érintett területen működő vállalkozások által foglalkoztatottak száma (fő).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása	150
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	1995
3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	350

Javasolt területi fókusz

A prioritástengely intézkedéseinek területi fókuszát egyértelműen Szeged jelenti, ugyanis a létrejövő ELI és a helyben rendelkezésre álló tudományos kapacitás itt teszi indokolttá egy magas minőségi követelményeknek megfelelő tudományos, science park létrehozását.

2.7. Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés

A prioritás bemutatása

Csongrád megyében fekvésének és kiváló talajának köszönhetően jelentős, az országos és a vidéki átlagot is meghaladó a mezőgazdaság aránya a GDP-ből. Az állattartás és az élelmiszeripar komoly termelési hagyományokkal rendelkezik, és elindult a korszerű klaszterképződés (biotechnológia, mezőgazdaság, élelmiszeripar). Az erősségek ellenére a vidék elvesztette hagyományos funkcióit, a gazdaság a városokba koncentrálódik. Elaprózott a vállalati struktúra, a szellemi potenciálnak alacsony a hasznosítása, gyenge kooperációs hajlandóság és akut tőkehiány, megkésett, lassú ütemű gazdasági növekedés jellemzi a térség mezőgazdaságát.

A megyei agrár termékek többsége mindenben megfelel a piac igényeinek, minőségi termék, viszont az árversenyben legtöbbször nem állja meg a helyét. Ennek érdekében a szakmai, K+F és innovációs tevékenységek (alapanyag fajták, típusok, termelés, terméshozamok, stb.) mellett szükséges a termelési költségek csökkentése. Ezt a termelés integrálásával lehet elérni.

A megye jövedelemtermelő képességének javítása érdekében elérendő cél, hogy a hozzáadott érték aránya a kistérség termelési tevékenységében növekedjen. Ennek érdekében a piaci igényekhez és minőségi elvárásokhoz igazodni képes feldolgozó üzemek kialakítása szükséges. A termelés, feldolgozás mellett fontos szerep hárulhat az agráriumhoz kapcsolódó szolgáltatásokra (szállítás, raktározás, csomagolás, hűtés, kereskedelem). A mezőgazdasági termelés hatékonyságának és biztonságának elősegítése érdekében a már meglévő szövetkezetek mellett támogatni kell az új típusú és termékpályás szövetkezetek megalakulását. A piacra jutás szervezeti hátterének biztosítása érdekében szükséges a termelői érdekeket képviselő szervezetek felállítása. Az egyéni és családi gazdálkodás feltételeinek javítása céljából a beszerzési és értékesítő érdekközösségek, termelői csoportok megszervezését kiemelt ösztönzése szükséges.

Kiemelt fontosságú az ezredforduló környékén szinte teljesen megszűnő és így jelenleg hiányzó, a friss mezőgazdaság termékek (elő)feldolgozási feltételeinek megteremtése. Így a megye mezőgazdasága már nem csak alapanyaggal, hanem már egy nagyobb hozzáadott értéket képviselő termékkel lesz képes megjelenni a piacon. Ennek következtében a helyi mezőgazdaság a frissárú piac ingadozásaira való érzékenysége csökkenhet, valamint nagyobb és biztosabb jövedelmezőséget tehet lehetővé, megteremtve a további folyamatos fejlődés lehetőségét.

Indoklás

Csongrád megyében az országos és a vidéki átlagot is meghaladó a mezőgazdaság aránya a GDP-ből, az iparé és építőiparé átlagos, míg a szolgáltatások részesedése az országos és a vidéki átlag között van. A kertészet, az állattartás és az élelmiszeripar komoly termelési hagyományokkal rendelkezik, és elindult a korszerű klaszterképződés (biotechnológia, mezőgazdaság, élelmiszeripar).

A Dél-alföldi régióban a fűszerpaprika termelés a 18. században Szeged környékéről indult világhírnevet szerzett hódító útjára. A termesztésnek a megyében a legideálisabbak a körülményei és az évek során a feldolgozásnak nagy hagyományai alakultak ki. Az ágazatban - az elért eredmények ellenére – a minőség fenntartása és a munkaerő megtartása érdekében szükséges a komplex programok megvalósítása.

A kender értékes és fontos rostnövény, hazánk legfontosabb textilipari növénye. A rostkender az egyetlen olyan alapanyaga a magyar textiliparnak, amelyet az ország szükségletnek megfelelő mennyiségben megtermelhet. Felhasználási lehetőségei rendkívül sokoldalúak (pl. élelmiszeripar, gyógyszeripar, textilipar, építőipar). Csongrád megye volt a magyar kenderipar egyik bölcsője. A megyében a kendertermesztésnek több mint 100 éves hagyománya volt, az 5-6 ezer hektáron termesztett növényt olyan gyárak dolgozták fel, amelyeket az 1880-as években alapítottak, ám ezek a 90-es években a kőolajból készült termékek konkurenciája miatt bezárásra kényszerültek. Napjainkban a kendert felhasználó megyei vállalkozások külföldről kénytelenek beszerezni az alapanyagot. A szektor hanyatlásával az ott dolgozók elvándoroltak, munkanélkülivé váltak, vagy szegénységben élnek.

A tudásintenzív iparágak és szolgáltatások által foglalkoztatottak száma alapján azonban a Dél-alföldi régió egésze az Európai Uniónak az alacsony technológiájú perifériális térségei közé tartozik. A tudásgazdaság és az innováció különösen a megye gazdaságának kulcselemeire, az agrárium és az

élelmiszeripar tudásháttérét szolgáló biotechnológiára és szabadalmakra fókuszálnak. A heterogén szerkezetnek megfelelő változatos tájhasználat, geotermikus potenciál hasznosítás, országos piacú zöldség-, nagy hagyományú gyümölcs- és szőlőkultúra, exportképes húsipar jellemzi. A feldolgozóipar kiemelkedő jelentőségét az adja, hogy a megye legnagyobb vállalkozásai a sertés- és baromfifeldolgozás, valamint a fűszernövények és konzervipar területén működnek.

A kedvező adottságok ellenére a vidék elvesztette hagyományos funkcióit, népessége csökken, a térségre jellemző agrárágazatot is sújtja a tőkehiány, ennek következtében növekszik a munkanélküliség. A gazdaság a városokba koncentrálódik, a tanyákon és zártkertekben növekszik a reményvesztett városi rétegek koncentrációja. A kedvezőtlen gazdasági tényezők (akut tőkehiány, megkésett, lassú ütemű gazdasági növekedés) eredményként a térség termékei fegyvertelenné válnak az olcsó mezőgazdasági és élelmiszeripari importtal szemben.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése.

Az agrárvertikum fejlesztésének kiemelt feladata a minőség és a versenyképesség fenntartása érdekében a klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, az együttműködésekre épülő termelés, feldolgozás, marketing és értékesítés, valamint az agrárszektort érintő szakmai fejlesztések, újítások, támogatása és megvalósítása.

Az agrárvertikum fejlődésének alapvető feltétele az együttműködés sokszintű kultúrájának és intézményrendszerének felépítése, megerősítése, megújítása a legkülönfélébb metszetekben, szegmensekben.

Kiemelt cél a foglalkoztatást növelő, azon belül kiemelten a folyamatos foglalkoztatást biztosító állattartó, kertészeti és integrált fejlesztések, amennyiben ezek életképes, tájfenntartó, az agrárium megerősödését és a vidékfejlesztést is szolgáló tevékenységek támogatása, valamint az egy-egy családnak megélhetést biztosító kisméretű, több lábon álló gazdaságok, feldolgozóipari vállalkozások elindítása és a már meglévők továbbfejlesztése, illetve a vertikumhoz kapcsolódó hozzáadott érték növelése.

Az agrárvállalkozás elsődlegesen az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás" átfogó célhoz illeszkedik, mivel Csongrád megye jelentős része a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik, így a folyamatokhoz történő reagálás fontos feladat a térségben, kiemelten az éghajlatnak, időjárás által jelentősen befolyásolt agrár ágazatban. A megye adottságai és hagyományai révén az ország egyik legjelentősebb élelmiszertermelő és - feldolgozó területe, valamint gazdasági struktúrájában és a foglalkoztatásban jelentősen nő az agrárium élőmunka-igényes ágazatainak szerepe és az ezekhez kapcsolódó háttér és feldolgozóipar, így a prioritás az „A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán"átfogó célhoz is kapcsolódik.

Az agrárszektorbeli fókusza és a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás előtérbe helyezése révén a prioritás illeszkedik a megyei fejlesztési koncepció „S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése" stratégiai céljához. Emellett az agrárszektor és a kapcsolódó feldolgozóipar vállalkozásainak együttműködései és innovációs tevékenységei révén a prioritás kapcsolódást mutat az „S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés" és az „S1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése" specifikus stratégiai célokkal.

Kapcsolódás EU tematikus cél, beruházási prioritás

Az Európa 2020 stratégia a fenntartható növekedést, azaz az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaságot, valamint az inkluzív növekedést, a magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzését tűzte ki célul. Az Európa 2020 stratégia céljainak elérését szolgáló ERFA és az ESZA rendelet tematikus céljai és az azokhoz kapcsolódó beruházási prioritásai közül jelen prioritás a következőkhöz kapcsolódik:

1. tematikus cél: a kutatás, technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és

fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése (ERFA)

2. tematikus cél: az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása

b) az IKT-termékek és szolgáltatások, az e-kereskedelem továbbfejlesztése és az IKT iránti kereslet fokozása (ERFA)

3 tematikus cél: a kkv-k, a mezőgazdasági és a halászati és az akvakultúra-ágazat versenyképességének javítása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése (ERFA)

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

b) az energiahatékonyság és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a vállalkozásokban (ERFA)

6. tematikus cél: a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása

d) a biológiai sokféleség és a talaj megóvása és helyreállítása és az ökoszisztéma-szolgáltatások elősegítése, többek között a Natura 2000 és a zöld infrastruktúrák révén (ERFA)

A prioritáshoz a vidékfejlesztési jellege miatt EMVA-hoz kapcsolódó vidékfejlesztési prioritások is köthetők, amelyek a következők:

2. vidékfejlesztési prioritás: a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából

b) a megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

3. vidékfejlesztési prioritás: az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és szervezetekben és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása

A beavatkozás keretében a Csongrád megyei mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások (épületek, gépek és berendezések, üzemi infrastruktúra, környezetvédelmi beruházások) támogatása valósul meg, valamint az intézkedés hozzájárul a fejlett termelési technológiák meghonosodásához. Az intézkedés során elsősorban a termelés műszaki színvonalának emelésére van lehetőség. Az intézkedés keretében továbbá a fiatal, kezdő gazdálkodók tevékenységének

támogatására nyílik lehetőség.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db).

2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
A beavatkozás keretében az agrártermékek feldolgozottsági szintjének emelése és a feldolgozás infrastruktúrájának megteremtése és fejlesztése valósulhat meg. Az intézkedés támogatja az új munkahelyteremtést célzó infrastrukturális és technológiafejlesztést eredményező beruházásokat. Az intézkedés kiemelt célja a megye agrártermékeire – elsősorban gyümölcs és zöldségkultúrájára – épülő konzerváló, savanyító üzemek létrehozása és fejlesztése.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db).

3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése
Az agrárium versenyképességének növelése érdekében a termelés, feldolgozás mellett fontos szerep hárul az agráriumhoz kapcsolódó szolgáltatások (szállítás, raktározás, csomagolás, hűtés, kereskedelem). A beavatkozás keretében az IT technológiák használatának támogatására, az agrártermékek piacra jutását segítő szolgáltatások fejlesztésére, marketingtevékenység támogatására, vásárok szervezésére nyílik lehetőség. Az intézkedés továbbá támogatja az agrárium népszerűsítését, illetve az agrárvertikum fejlesztését célzó forrásokhoz történő hozzáférést segítő intézmények fejlesztését.

A vidék sorsa az ott élő emberek és az ott működő vállalkozások készségein, szemléletén, tudásán is múlik, kiemelten fontos ezért az oktatás, szakképzés, szakmai tanácsadás, a korszerű gazdálkodási ismeretek terjesztése. Az intézkedés keretében tervezett beavatkozások közvetlen célja a megvalósuló beruházások foglalkoztatottságot növelő hatását a beruházással érintett térségbe koncentrálni.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott munkahelyi képzéseket sikeresen befejezők száma (fő).

4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása
A beavatkozás keretében olyan együttműködések támogatására nyílik lehetőség, amelyek eredményeként a mezőgazdasági termelés, termék-előállítás és értékesítés hatékonyabban valósulhat meg. A mezőgazdasági termelés hatékonyságának és biztonságának elősegítése érdekében az intézkedés támogatja az új típusú és termékpályás szövetkezetek megalakulását, a már működő termelői értékesítő szervezetek erősítését, a szervezetek közötti együttműködés fokozását, (valamint a piacra jutás szervezeti hátterének biztosítása érdekében a termelői érdekeket képviselő szervezetek felállítását. Az intézkedés további célja az egyéni és családi gazdálkodás feltételeinek javítása céljából a beszerzési és értékesítő érdekközösségek, termelői csoportok szerveződésének kiemelt ösztönzése, mely eredményeként beszerzési, termelési, értékesítési, tárolási, logisztikai együttműködések jönnek létre. A beavatkozás támogatja a rövid ellátási láncok kialakítását, fejlesztését.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a rövid ellátási láncokon keresztül értékesített termékek aránya (%)

5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
A beavatkozás keretében a régió hagyományaira építve, a fűszerpaprika-, a hagyma és zöldség, valamint a kendertermesztés feltételeinek megteremtése, javítása, valamint az elsődleges felhasználás (műszaki, humán) infrastrukturális eszközeinek beszerzése és fejlesztése valósulhat meg. Az intézkedés támogatja a térségi hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjai keretében megvalósuló termelési integrációk (minta-, termelőszövetkezet, klaszter, stb.)

létrehozását és szociális földprogramok megvalósítását.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban térségi agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása	17000
2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	17500
3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak, fejlesztése	5700
4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	22300
5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	14700

Javasolt területi fókusz

A megye teljes területe.

2.8. Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése

A prioritás bemutatása

Csongrád megye a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik. Átlagos adaptív kapacitása[2] – európai és országos összehasonlításban is – igen gyenge. A megyében az országos átlagot jelentősen meghaladó az agrárszektor jelentősége. A természeti adottságok megváltozása, a szélsőséges időjárási események következtében kialakuló ár-, valamint belvizek, hosszan tartó aszályos időszakok elsősorban a mezőgazdaságból élők megélhetését veszélyezteti közvetlenül, de közvetve befolyásolhatja a megye lakosságának életminőségét is. Az ivóvíz-gazdálkodásnak szintén egyedi, a megyét érintő területi fókusza van, hiszen kémiai vízminőség tekintetében Csongrád megye helyzete országosan a legrosszabb, települései erősen érintettek az ivóvíz geológiai eredetű szennyezettségével. A vízgazdálkodást érintő intézkedések mellett a prioritás a természeti-, táji környezet értékeinek megőrzését is kiemelten kezeli, mivel a klímaváltozás hatására bekövetkező területhasználat váltás a táji változatosságot veszélyezteti. A prioritás továbbá megoldásokat keres a leginkább településeket érintő hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódó környezeti problémákra.

Indoklás

Csongrád megye mezőgazdasági szempontból az egyik legjelentősebb megyénk. Földrajzi adottságai, a sok napsütés (a napsütéses órák száma meghaladja a 2000- et) és a folyók közelségének köszönhető kedvező talajadottságok kiváló termőföldé teszik a területet. A megye területe ugyanakkor egyszerre kitett az ár- és belvíz veszélynek, az aszály és a talajvízszint-süllyedés kedvezőtlen következményeinek. A megyében különösen jelentős feladat ezért egy komplex vízgazdálkodási program megvalósítása.

Az árvízvédelmi töltések közel egynegyed része magassági hiány vagy állékonysági problémák miatt nem felel meg az előírásoknak, ezért rekonstrukciójuk folyamatosan történik. A védvonalak rekonstrukcióját kiegészíti a nagyvízi meder fenntartása. Az árvízszint csökkentését célozza a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében kijelölt Szegedi árapasztó tározó Dóc térségében, a Tisza jobb partján. A sík és alacsony térszín miatt rendszeresen visszatérő probléma a belvíz. A belvíztározók jelenlegi szerepe elsősorban kárelhárításra korlátozódik, ugyanakkor a jövőben fontos vízvisszatartó szerepük is lehet, amely némiképp ellensúlyozni tudja az extrém időjárási helyzetek, a hosszú aszályos időszakot követő talajvízszint-süllyedés kedvezőtlen hatásait.

A kémiai vízminőség tekintetében Csongrád megye helyzete a legrosszabbak között van országosan. Valamennyi településen rétegvíz-készletre települt közüzemi vízellátó rendszerről biztosított az ivóvíz-ellátás. A térség vízkészletei az EU által megállapított, a hazai jogrendbe átvett határérték feletti koncentrációban tartalmaznak természetes, geológiai eredetű szennyezőanyagokat, jellemzően arzént, bórt, fluoridot és ammóniumot. 2002-ben elindult regionális ivóvízminőség-javító program intézkedéseit a jelen programozási időszak alatt végre kell hajtani. További feladat a tanyás térségek egészséges ivóvízzel való ellátásához alternatív megoldásokat biztosító infrastrukturális fejlesztések megvalósítása, támogatása.

Az infrastrukturális ellátottság leggyengébb láncszeme, országosan és Csongrád megyében is a közcsatorna-hálózat, mind a kiépítettség szintjét, mind pedig a lakossági rácsatlakozások számát tekintve. Sok településen (különösen a 2000 LE alatti szennyvízterhelésű kistelepüléseken, a külterületi lakott helyeken és az üdülőterületeken) nem megoldott a szennyvíz elvezetése, valamint további problémát jelent az illegális szennyvízelhelyezés. Az ivóvíz és szennyvíz ágazatnál jelentkező közös probléma, hogy a rendszerek nem minden szolgáltató esetében karbantartottak megfelelően.

Csongrád megye tájhasználatában az intenzív mezőgazdaság meghatározó, ugyanakkor jelentős a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos, extenzív tájhasználat, az ökológiai hálózati elemek,

[2] Egy térség komplex képessége, a gyakorlati tevékenységeinek és eszközeinek együttese, amelyekkel a közösség képes megbirkózni a klímaváltozásból származó terheléssel.

a táji-természeti értékek halmozott jelenléte is. A dinamikus tájhasználat változás3 miatt ugyanakkor jelentős e táji-természeti értékek veszélyeztetettsége. A térségben ezért szükség van a természeti és kulturális értékeket, a természeti erőforrások terhelhetőségét figyelembe vevő tájhasználat meghonosítására.

Csongrád megyében három hulladékgazdálkodási társulás működik, melyek keretében regionális hulladéklerakók modernizálása, valamint a korábbi korszerűtlen települési hulladéklerakók rekultiválása történt meg, illetve folyamatban van. A hulladékok újrafeldolgozása, valamint a közterületekről szelektív módon történő begyűjtése terén az előző években némi javulás történt, ugyanakkor a megyében a keletkező hulladék 80%-a még mindig műszaki védelemmel biztosított lerakással került ártalmatlanításra. A települési szilárd hulladéknak csupán 18%-át gyűjtik össze szelektíven, amelynek mintegy csak 13%-ban kerül újrahasznosításra. A nagyobb településeken és az utak mentén további hulladékgazdálkodással kapcsolatos problémát jelentenek az illegális hulladéklerakások. Az intézkedéseknek a hulladékképződés megelőzése mellett, fontossági sorrendben a hulladék újrahasznosítását, újrafeldolgozását, energetikai hasznosítását és végső esetben az ártalmatlanítását kell elősegíteni a hulladéktörvényben foglalt hulladékgazdálkodási hierarchiának megfelelően.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

A „Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése" prioritási tengely határozott tematikus fókusszal egyértelműen illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás" átfogó célhoz, mely a térség víz- és tájgazdálkodási rendszereinek fejlesztésére, a megújuló erőforrások hatékony kihasználására koncentrál. Az agrárszektorbeli érintettsége és a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás előtérbe helyezése révén a prioritás közvetlen kapcsolódást mutat a megyei fejlesztési koncepció „S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése" és „S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése" stratégiai céljához. Erős területi fókuszának köszönhetően pedig illeszkedik a koncepció „T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza térségben" területi céljához is.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

Az Európa 2020 stratégia a fenntartható növekedést, azaz az erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes gazdaságot, valamint az inkluzív növekedést, a magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzését tűzte ki célul. Ezek az elvek megjelennek az Európa 2020 stratégia tematikus céljai között is, amelyek közül jelen prioritáshoz az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban (4. tematikus cél), az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése (5. tematikus cél), a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása (6. tematikus cél), valamint a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem (9. tematikus cél) kapcsolódik. A meghatározott tematikus célokhoz illeszkedve a prioritás a következő beruházási prioritásokhoz kapcsolódik:

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

   a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása (ERFA)

5. tematikus cél: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése

   a) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, többek között az ökoszisztémán alapuló megközelítéseket célzó beruházások támogatása (ERFA)

[3] A tájhasználat változás kétirányú folyamat a megyében. Egyrészt jellemezhető a termelés intenzívebbé válásával a jó talajadottságú területeken, másrészt pedig a megye nyugati térségében, a homokhátsági területeken a mezőgazdasági termelés extenzívvé válásával, művelésiág váltással, a mezőgazdasági művelés megszűnésével írható le.

b) egyedi kockázatok kezelésére, a katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség biztosítására és katasztrófavédelmi rendszerek kifejlesztésére irányuló beruházások elősegítése (ERFA)

6. tematikus cél: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése

a) a hulladékágazatba történő beruházás az uniós környezeti vívmányok követelményeinek való megfelelés és a tagállamok által megállapított, e követelményeken túlmutató beruházási igények kielégítése érdekében (ERFA)
b) a vízgazdálkodási ágazatba történő beruházás az uniós környezeti vívmányok követelményeinek való megfelelés, és a tagállamok által megállapított, e követelményeken túlmutató beruházási igények kielégítése érdekében (ERFA)
d) a biológiai sokféleség és a talaj megóvása és helyreállítása és az ökoszisztéma-szolgáltatások elősegítése, többek között a Natura 2000 és a zöld infrastruktúrák révén (ERFA)
e) a városi környezetfejlesztést, a városok megújítását, a rozsdaövezetek (köztük a átalakuló használatú területek) helyreállítását és szennyezésmentesítését és a légszenynyezettség csökkentését célzó intézkedések, valamint a zajcsökkentési intézkedések támogatása

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem

c) a szociális vállalkozások támogatása
d) a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások

A prioritáshoz a vidékfejlesztési jellege miatt EMVA-hoz kapcsolódó vidékfejlesztési prioritások is köthetők, amelyek a következők:

4. vidékfejlesztési prioritás: a mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása:

a) a biológiai sokféleségnek többek között a Natura 2000 területeken és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás tekintetében történő helyreállítása és megőrzése, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása és megőrzése

b) a vízgazdálkodás javítása

5. vidékfejlesztési prioritás: az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban

a) a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkár elhárítás
A beavatkozás keretében a klímaváltozáshoz alkalmazkodva olyan vízgazdálkodási programok megvalósítására nyílik lehetőség, amelyek a komplex tájgazdálkodás feltételeit teremthetik meg. A beavatkozás támogatja a térségi vízszétosztás fejlesztését, kiemelten az ésszerű, költséghatékony vízvisszatartás és csapadékvíz-gazdálkodás feltételeinek megteremtését, valamint a belvízrendszer korszerűsítését a vízvisszatartás, vízkormányzás műszaki feltételeinek kialakításával, összehangolásával. Ez utóbbi esetében kiemelt cél olyan megoldások megvalósítása, amelyek növelik a vízkészletek hasznosítását, lehetővé teszik a csapadékosabb időszakban a vizek visszatartását, a vízhiányos időszakban pedig a tárolt vízmennyiség mezőgazdasági felhasználását, ezáltal csökkentve a veszélyeket, a bekövetkező károkat. A támogatandó fejlesztések segítségével megvalósulhat továbbá a vízpótló és elosztó rendszerek fejlesztése, valamint a már meglévő öntözési rendszerek rekonstrukciója mellett új, precíziós öntözési rendszerek kiépítése is. Ezzel párhuzamosan szükséges a termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés (pl. öntözési szövetkezet létrehozása) is.

A beavatkozás célja az árvízvédelmi védvonalak megerősítése, az árvízvédelmi művek állékonysági problémáinak és magassági hiányainak megszüntetése. További tevékenységként jelenik meg a nagyvízi medrek vízáteresztő képességének helyreállítása, valamint a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében kijelölt szegedi síkvidéki tározó kiépítése.

Az intézkedés célja továbbá az erőforrás-takarékos technológiák (pl. szürkevíz hasznosítása), szemléletformáló fejlesztések támogatása. A klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira felkészülve a beavatkozás keretében az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése valósítható meg.

Az intézkedés kedvezményezettjei vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek lehetnek. Az intézkedés eredménymutatói: az öntözött termőterületek arányának növekedése (%); a jó állapotú víztestek arányának növekedése (%).

2. Települési közműellátottság fejlesztése

Az intézkedés támogatja az ivóvízminőség javítását célzó projekteket, az ivóvíz-kezelési technológiák fejlesztését, más vízbázisra áttéréssel, térségi rendszerek kialakításával, rekonstrukcióval, illetve ezek kombinációjával. A beavatkozás támogatja a határértékeknek nem megfelelő minőségű vizek kezelésének megoldását, az egészséges ivóvízzel való ellátásához alternatív megoldásokat biztosító infrastrukturális fejlesztések megvalósítását különösen a megye tanyás térségeiben. Az intézkedés keretében lehetőség van a biztonságos energia- és költséghatékony rendszerek bevezetésére az ivóvíz szolgáltatási ágazatban. A beavatkozás továbbá támogatja az ivóvíz-szolgáltatást biztosító hálózat rekonstrukcióját. Az intézkedés támogatja a szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztéseket, a közműves szennyvízelvezetést és tisztítást, a közművel gazdaságosan el nem látható területeken egyedi szennyvízgyűjtő és kezelő rendszerek létesítését.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban a települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, vízi közmű szolgáltatók. Az intézkedés eredménymutatója: jobb vízellátásban részesülő népesség arányának változása (%).

3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem

A beavatkozás célja a tájdiverzitás növelése, a fenntartható erdő-, és gyepgazdálkodási rendszerek, valamint az extenzív állattenyésztés fejlesztése és a művelési ág váltása az alacsony minőségű szántóföldi területeken. A beavatkozás támogatja az őshonos fajok megőrzését, valamint klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetését. A beavatkozás támogatja a meglévő ökológiai gazdaságok fejlesztését, az ökológiai gazdálkodásra történő áttérést, az ökológiai turizmus feltételeinek kialakítását.

A beavatkozás támogatja a térségi szintű tájgondnokság szervezését, fejlesztését is. Az intézkedés keretében olyan innovatív szociális alapú tájgazdálkodási mintaprojektek valósíthatók meg, amelyeknek célja Csongrád megye perifériáin lévő tanyák és falvak elnéptelenedésének megelőzése, a tanyavilág kulturális örökségének megőrzése, a térségek foglalkoztatottsági helyzetének javítása.

A természet és a vidéki táj megőrzése és védelme, az egyedi tájértékek fennmaradásának elősegítése érdekében a beavatkozás célja a védett, illetve közösségi jelentőségű természeti értékek és területek természetvédelmi helyzetének és állapotának javítása. Az intézkedés keretében támogatott a védelmi rendeltetésű fásítások és erdősítések bővítése, felújítása, e zöldfelületi elemek ökológiai hálózatba történő integrálása. Az intézkedés keretében valósulnak meg a települési zöldfelületek megújítását, bővítését, közösségi célú funkciókkal való gazdagítását célzó projektek is.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: a természetvédelmi kezelési tervvel érintett területek nagyságának növekedése (hektár).

4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése

Az intézkedés keretében támogatható az állami, önkormányzati tulajdonban lévő szelektív gyűjtés fejlesztése, házhoz menő szelektív gyűjtés kiépítése. Elsőbbséget élvez a hulladékkezelési létesítmények hálózatának rendszerszerű fejlesztése (beleértve az előkezelés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás alrendszereit). Célkitűzés az elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerek fejlesztése, a hulladék újrahasznosítás, újrafeldolgozás kapacitásbővítésének támogatása.

Az intézkedés támogatja a szemléletformáló akciókat és közösségi tevékenységeket, az elhagyott illegális települési hulladéklerakók felszámolását. Elő kívánja segíteni a kerti zöldhulladékok házi komposztálásának elterjesztését. A beavatkozás támogatja a mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználását.

Az intézkedés kedvezményezettjei a települési önkormányzatok és társulásaik, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatója: elkülönítetten gyűjtött települési hulladék arányának növekedése (%).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
5. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	74450
6. Települési közműellátottság fejlesztése	50000
7. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	9500
8. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	3400

Javasolt területi fókusz

A megye teljes területe.

2.9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben

A prioritás bemutatása

A vidéki térségeket a vidékfejlesztési politika eddigi gyakorlatának megfelelően az alacsony népsűrűség, a területhasználatban, a foglalkoztatásban, vállalkozási szerkezetben jelentkező mezőgazdasági érintettség, a területhasználatban és a biodiverzitásban érvényesülő természeti környezet jelenléte, valamint a falusi és tanyai településszerkezet jelöli ki. Csongrád megyében a speciális vidékfejlesztési feladatot jelentő térségi problémák is jelen vannak, mely szempont alapján a tanyás térségek és az aprófalvas térségek emelhetők ki, szórvány-, illetve rendkívül alacsony népsűrűségű településszerkezetük miatt. Mindkét településforma esetében jelentős az elvándorlás, az elöregedés, problémát okoz az elérhetőség, a közösségi szolgáltatások biztosítása, jellemző a funkcióváltás.

Jelen prioritás a vidéki térségekben jelentkező komplex és egymással összefüggő problémák megoldását hivatott elősegíteni a megfogalmazott intézkedéseken keresztül. Cél a vidéki lét vonzóvá tétele az ott élők számára, valamint azok számára is, akik az urbánus létet saját akaratukból vagy külső, elsősorban anyagi tényezők miatt cserélték fel erre. A családi gazdaságok megerősítése, felkészítése és támogatása a vidéki életformára kiemelkedően fontos a lokális életterek megtartása és fejlesztése szempontjából. A vidéki térségek fejlesztését elsősorban gazdasági szempontból közelítjük, szem előtt tartva a speciális környezetvédelmi, tájgazdálkodási és energetikai kérdéseket.

Indoklás

Csongrád megye a vidékfejlesztés tekintetében az egyik legjelentősebb megye az országban. Földrajzi adottságai, a sok napsütés és a folyók közelsége kiváló mezőgazdasági termelő területté teszik a térséget. A megye térszerkezetét egymástól távol fekvő települések, a tanyás térségek jelentős aránya és magas szintű városiasodás jellemzi.

Területének meghatározó része mezőgazdasági tanyás táj, de az eltérő természeti adottságok miatt a Duna – Tisza közi homokhátság és a tiszántúli Körös – Maros közi tanyás táj karaktere lényegesen eltér egymástól.

A homokhátsági tanyás tájra a tájhasználat mozaikossága és az ebből adódó változatos táji érzékenység jellemző. A tájhasználatot a szántóföldi növénytermesztés mellett a felszabdalt homokvidéken a rétek, legelők, homoki szőlők és gyümölcsösök, tavak, erdők, mocsarak teszik változatossá.

A Homokhátságnál sokkal kedvezőbb termőhelyi adottságú a tiszántúli tanyás táj a Körös- Maros közi térségben, ahol a szántóföldi növénytermesztés és a nagyobb területű védett tájak a meghatározóak. A termőhelyi adottságoknak megfelelően itt a szántóföldi tanyák a jellemzőek.

A mezőgazdaság és a korszerűsödő feldolgozóipar csökkenő népességeltartó képességével összefüggő zsugorodás a fizikai és társadalmi infrastruktúra kialakult rendszerének fenntarthatatlanságát, míg az elkerülhetetlen racionalizálás, megfelelő adaptációs technikák nélkül, életminőség romlást eredményez. A megye peremvidékein, elzártabb területein az életminőség romlása következtében az országos átlaghoz képest is igen magas a mentálhigiénés betegségek, az öngyilkosságra való hajlam aránya. A megye kulturális és természeti értékei sokaságuk és elismertségük ellenére sem tudnak a tőlük remélt mértékű gazdaságfejlesztő, jövedelemtermelő erőforrásokká válni.

A helyben (a megyében) előállított agrártermékek (alapanyag, feldolgozott termék) piacra jutása nehéz az olcsó mezőgazdasági és élelmiszeripari importtal szemben. A termékek piacra juttatásában a helyi, közvetlen piacok szervezetrendszerének erősítésére igény mutatkozik. Ez esetben a teljes térséget magában foglaló termelésnek, feldolgozásnak és piacra juttatásnak különös jelentősége van, a teljes lánc felépítése kiemelkedő fontosságú. Kiemelten kell kezelnünk a termelői és értékesítési integrációk kérdéskörét, hiszen a megyében korábban működő TÉSZ-ek bedőltek és helyükbe nem lépett helyettesítő összefogás. Szem előtt kell tartanunk azonban azt is, hogy nagy hozzáadott értéket képviselő, magasabb árfekvésű termékek jöjjenek létre, hogy magukban hordozhassák az alapot további fejlesztésekre.

A vidéki térség, speciális jellegéből adódóan, energetikai szempontból is sajátos módon kezelendő.

Tény, hogy a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelésén keresztül csökken az ország szén-dioxid kibocsátása, energiaimport-függősége és a környezetterhelése, mérséklődnek a felhasználók energiaköltségei, valamint – különösen a biomassza esetében – bővül a vidéki foglalkoztatás.

A perifériákon és a vidéki térségekben a biomassza hasznosítást célzó projektek optimális esetben a foglalkoztatás növeléséhez és így a népességmegtartó erő növekedéséhez is hozzájárulnak. Ugyanezekben a terekben a helyi erőforrások kiaknázására (pl. megújuló energiaforrás alapú energiatermelés) épülő, fenntartható energiarendszerek kiépítésének támogatása lehetséges kitörési pont a gazdaság számára.

A biomassza villamos energiatermelésre irányuló hasznosítása során elsődleges szempont, hogy a nagy erőműi kapacitások helyett a kis-közepes kapacitású, térségfejlesztő hatással rendelkező, lokális rendszerek kerüljenek támogatásra, elősegítve egyúttal a vidéki térségen belüli kohéziót és gazdasági együttműködést.

A vidéki térségek szociális szempontú leszakadása is folyamatos, a nemzetgazdaságra nehezedő szociális terhek itt koncentrálódnak.

Jelen prioritás a szociális területen a személyes gondoskodást nyújtó alapszolgáltatásokat (mint pl. az étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, az idősek, fogyatékosok nappali ellátását) is érinti. A szociális alapszolgáltatások fejlesztés mellett figyelmet kell szentelni a tanyás táj speciális egészségügyi szolgáltatási rendszerének fejlesztésére is, valamint az oktatási rendszer integrációjára a városi hálózatba, biztosítva a város-vidék kapcsolatot ezen a téren is.

A sok esetben elszigetelt vidéki térségek elérhetőségének problémaköre is stratégiai kérdés, a fizikai értelemben vett- és egyéb kommunikációs elérhetőség terén egyaránt. Az önálló gazdaságok életképességéhez szükséges alapvető infrastrukturális feltételek biztosítása hozzásegítheti a vidéki településeket a valóban vonzó életkörülmények megteremtéséhez. Az infokommunikációs technológiák használatának elterjesztése és elősegítése, agrárvállalkozások hatékonyságának és informatizáltságának javítása IKT eszközökkel, komplexebb infokommunikációs megoldásokkal, technológiai fejlesztések részeként kiemelkedően fontos feladatok az elszigetelt, egymástól sok esetben jelentős távolságra élő vidéki lakosok és gazdaságok számára.

Az alkonygazdaság ("Silver economy") a demográfiai szerkezet átalakulásában rejlő társadalmi, gazdasági lehetőségek kiaknázására törekszik. Ide tartozik az idősebb korosztály - a 65 éven felüliek - vásárlóerejének mobilizálására, az életvitellel, a különböző szolgáltatásokkal szembeni növekvő igényük kiszolgálására fókuszáló szolgáltatások és termékek fejlesztése. Tekintettel az átlagos életkor növekedésére és az idősebb generációk aktivitására, minőségi elvárásának megjelenésére. A belföldi fürdőturizmus fejlesztése például máris érzékelhetően – és joggal – számol az idősebb generációk speciális igényeivel.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

A „Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben” prioritási tengelynek térségi fókusza van – komplex vidékfejlesztési beavatkozásokat határoz meg, kiegészítve a többi releváns prioritást. A prioritás illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó célhoz, mely a térség kiemelkedő megújuló energetikai potenciáljának és az alkalmazás terén elért eredmények hatékony kihasználására koncentrál.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás

Az Európa 2020 stratégia a fenntartható növekedést, azaz az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarát és versenyképesebb gazdaságot, valamint az inkluzív növekedést, a magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzését tűzte ki célul. Mindez megjelenik az Európa 2020 stratégia tematikus céljai között is, amelyek közül jelen prioritáshoz a következő tematikus célok és beruházási prioritások kapcsolódnak:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának

megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése;

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása;

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

6. tematikus cél: a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása:

c) a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése;

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

a) üzleti inkubátorházak létrehozásának támogatása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikrovállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása;

i) az álláskeresők és az inaktív személyek – többek között a tartós munkanélküliek és a munkaerőpiactól távol esők – foglalkoztatáshoz való hozzáférése, többek között a helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén is;

iii) önfoglalkoztatás, vállalkozói készség és vállalkozások, közöttük innovatív mikro-, kis- és középvállalkozások létrehozása;

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem

b) a városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása

c) a szociális vállalkozások támogatása;

d) a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások;

iv) a megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat;

v) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a társadalmi vállalkozói szellem, a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása;

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. intézkedés: Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása

Az intézkedés hozzájárul a helyi élelmiszertermékek, valamint nem élelmiszer helyi termékek előállításához, feldolgozási szintjük növeléséhez, támogatva piacra jutásukat. Cél az infrastrukturális és eszköz oldali feltételek megteremtése, melyek által új termelő, feldolgozó és csomagoló kisüzemek létrehozása, valamint a meglévők fejlesztése valósul meg. A prioritás keretében komplex termelési, termesztési, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) jönnek létre. Az integráció folyamatát támogatja a helyi termékek térségi piacra juttatásának segítése, tanácsadási programok kialakítása, egységes arculat létrehozására, helyi termék védjegy kialakítása, bejegyeztetése. A termelési és értékesítési integráció hosszútávon fenntartható kialakítása és fejlesztése érdekében minőségbiztosítási rendszer kidolgozása és fejlesztése szükséges. A piacra jutás segítése érdekében fesztiválokon való részvétel, egyéb korszerű értékesítési akciók bevezetése, valós és virtuális piacterek létrehozása indokolt. Az intézkedés a helyi termékekhez kapcsolódó tudatosítás, fogyasztásösztönzéssel és kapcsolódó akciókkal, valamint marketing tevékenységgel válik teljessé, komplexé. Kihasználatlan lehetőségek vannak az agrár- és élelmiszeripari kategóriába sorolt nemzeti

értékek, hungarikumok közvetlen turisták számára történő értékesítésének megszervezésében, ezeket – megfelelő csomagolásban – árusító üzletek kialakításában.

Az intézkedés kedvezményezettjei szövetkezetek, civil szervezetek, vállalkozások, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek lehetnek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek számának növekedése (%); az integrációval érintett vállalkozások számának növekedése (%); a tudatosító, ösztönző akciókkal elért lakosok számának növekedése (%).

2. intézkedés: Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal

A gazdaságfejlesztési intézkedések foglalkoztatási hatásának maximalizálása érdekében szükség van olyan egyedi támogatásokra, amelyek figyelembe veszik az adott beruházás sajátosságait és az érintett megyei, helyi lehetőségeket, igényeket. Az intézkedés keretében a megfogalmazott célok elérését támogatják a munkanélküli és inaktív helyi lakosság – kiemelt prioritást élveznek a fiatalok és a hátrányos helyzetűek – munkaerőpiacra belépését, foglakoztathatóságuk növelését és vállalkozóvá válásukat segítő megyei és helyi programok, melyek figyelembe veszik az adott térség munkaerő-piaci sajátosságait. Az intézkedés további célja vidéki foglalkoztatási paktumok és programok indítása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy biotermékekre vonatkozóan.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek lehetnek. Az intézkedés eredménymutatói: 6 hónappal a támogatott programból való kilépést követően foglalkoztatott résztvevők számának növekedése (%); teremtett új munkahelyek számának növekedése (%).

3. intézkedés: Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása

Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energiafelhasználásának javítása érdekében telepi biomassza erőművek, biogáz erőművek és komposztáló kazánok vásárlásának támogatása, illetve az előállított energia szétosztását, tárolását biztosító eszközök beszerzésének támogatása indokolt.

Az intézkedés keretében megvalósítandó cél az önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézmények, önkormányzati tulajdonú lakóépületek, középületek energiahatékonyságának javítása, az önkormányzatok rezsiköltségeinek csökkentése. További cél a térségi és helyi léptékű energetikai potenciál kiaknázására épülő komplex fejlesztési programok megvalósítása.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervek, KKV-k, civil szervezetek, magánszemélyek. Az intézkedés eredménymutatója: a fejlesztések által generált energia megtakarítás (kWh/év).

4. intézkedés: Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, turisztikai szolgáltatásfejlesztés

Az intézkedés keretében támogatásra kerülnek a falusi és agroturisztikai ágazathoz kapcsolódó szolgáltatások összehangolt fejlesztését célzó tevékenységek: szolgáltatási minőségjavításhoz kapcsolódó infrastrukturális beruházások, eszközbeszerzések, új szolgáltatások bevezetése, ehhez kapcsolódó beruházások, valamint a népszerűsíthetéshez szükséges közös marketing akciók. Cél a helyi értékek, hagyományok megőrzése, bemutatása. A falusi szálláshelyek minőségi fejlesztése, új szálláshelyek létrehozása csak a hiányterületeken indokolt. A fejlesztéseket a helyi vagy térségi TDM szervezetekkel együttműködésben, azok tagjaként szükséges végezni a hatékonyság biztosítása és a piaci igényekkel való összehangolás érdekében. Az intézkedés célja együttműködésekre épülő, különféle turisztikai vonzerőket és szolgáltatásokat érintő, önálló arculattal rendelkező településen vagy több település által alkotott egységes fogadóterületen megvalósuló, összehangolt turisztikai fejlesztések támogatása.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikrovállalkozások, szövetkezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák számának változása (%); a támogatott szolgáltatást igénybevevők számának változása (%); a kulturális értékvédelmi célú események arányának növekedése (%)

5. intézkedés: Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása

Az intézkedés célja az önkormányzati kezelésű belterületi utak, valamint külterületi mezőgazdasági utak fenntartását szolgáló fejlesztések támogatása. Útkarbantartáshoz szükséges gépek, eszközök beszerzése. Az IKT technológiák vonatkozásában a hálózatok kiépítése, valamint az azokra rácsatlakozás lehetősége a cél a hiányterületeken. A szolgáltatás elérése érdekében szükséges a kapcsolódó eszközbeszerzéseket is támogatottá tenni a célcsoport számára.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: az érintett külterületi lakó- és gazdálkodó egységek, valamint az adott kistérségi központ közötti átlagos elérhetőségének változása (%).

6. intézkedés: Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése

Az intézkedés keretében biztosítjuk a szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközik stb.), valamint óvodai ellátáshoz való hozzáférés feltételeinek javítását és a szolgáltatások minőségének fejlesztését. Célunk megteremteni a tanyai gyermekellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás feltételeit, eszközellátottságát is, valamint az ellátó rendszer működését biztosítani. Az intézkedés kiemelt célja a napközbeni kisgyermekellátás, különösen a bölcsődék és családi napközik kapacitásának és infrastruktúrájának fejlesztése. Az intézkedés célja új beruházásokkal, bővítésekkel biztosítani a szolgáltatást azokon a településeken, ahol nincs bölcsőde, vagy kevés a bölcsődei férőhely. Fontos cél továbbá a meglévő férőhelyek korszerűsítése is, a szolgáltatásokhoz kapcsolódó eszközök, gépjárművek beszerzése.

Az egészségügyi alapellátó rendszer (háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátást és a védőnői hálózat) esetében cél az intézmények szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítése, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklése.

Támogatandó az energiatakarékos és korszerű óvodai intézmények kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, bővítése, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele; a kapacitások fejlesztése érdekében új intézményegység létrehozásához kapcsolódó új épület/épületrész építése; új tornaterem, tornaszoba építése, az intézmények udvarának akadálymentes felújítása, balesetmentesítése, sportudvar kialakítása, fejlesztése.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők számának változása (%); a fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők számának változása (%).

7. intézkedés: Alkonygazdaság fejlesztése

Az intézkedés célja az idősebb korosztály (65 éven felüliek) vásárlóerejének mobilizálására, az életvitellel, a különböző szolgáltatásokkal szembeni növekvő igényük kiszolgálására fókuszáló szolgáltatások és termékek fejlesztése. Az intézkedés keretében speciális szolgáltató terek, közösségi szabadidős terek létrehozása, speciális egészségügyi és szociális szolgáltatások megteremtése a cél. Az intézkedés nem része a szociális és egészségügyi alapellátásnak. Tekintettel arra, hogy a szektor jelentősége egyre nő, fontos azon infrastrukturális és eszközbeszerzést érintő fejlesztések megvalósítása, melyek szükségesek a szolgáltatások meghonosításához.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervek, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a fejlesztéssel érintett épületek/intézmények számának növekedése (db).

8. intézkedés: Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás

Az intézkedés támogatja a térségi szintű esélyteremtő programok (ösztöndíjak, tehetség-programok, egyéni pályázatok, stb.) megvalósítását. Továbbá nagy hangsúlyt helyez a közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók támogatására és a kulturális és környezeti örökség megőrzésére, a környezeti fenntarthatóságot szolgáló akciókra, szemléletformálásra.

Az EFOP 1. prioritásával összhangban az intézkedés célja a civil szervezetek támogató szerepének erősítése, az együttműködésre, önkéntességre és a karitatív tevékenységre való hajlandóság növelése helyi szinten.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervek, civil szervezetek, magánszemélyek, KKV-k. Az intézkedés eredménymutatói: támogatásban részesülő vállalatok által bevezetett új helyi termékek számának változása (%); minőségi fejlesztésen átesett közösségi és szabadidős terek és létesítmények fejlesztése által érintett lakosok számának változása (%).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	6 850
2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	1 000
3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása	3 000
4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, helyi értékek, hagyományok megőrzése, valamint turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	2 500
5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása	3 500
6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése	1 900
7. Alkonygazdaság fejlesztése	1 800
8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	1 700

Javasolt területi fókusz

A megye teljes területe kiemelten a Duna-Tisza köze (Homokhátság) és Körös-Maros köze.

2.10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban

A prioritás bemutatása

A megye városai – mint a szűkebb térségek funkcionális központjai – a vidéki településektől eltérő, annál gyakran szélesebb szerepkörrel rendelkező települések. Az alapvető városi funkciók mellett foglalkoztatási és jelentős szolgáltatási feladatkörrel is rendelkező városok fejlesztése adottságaik és jellegük révén kihat közvetlen térségük fejlődésére is, elősegítve a lokális társadalmi és gazdasági problémák megoldását.

A problémák és feladatok a városi települések funkcionális sokrétűségétől függően nem egyforma intenzitással jelennek meg. Jelen prioritáson belül a területi fókusz fejezetben nevesített városok esetében fogalmazunk meg intézkedéseket.

A tervezett beavatkozások a hagyományos városfejlesztési irányok mellett kiemelten foglalkoznak a közszolgáltatások energiahatékony működtetésének elősegítésével, a különböző humán szolgáltatások minőségének fejlesztésével, a lakóépületek energiaracionalizálásával, valamint a térség turisztikai lehetőségeinek összehangolt fejlesztésével.

Indoklás

Csongrád megye több eltérő fejlődési pályát felmutató és eltérő gazdasági és társadalmi súlyú térségből áll. A Csongrád megyei koncepció önálló egységként kezeli a két megyei jogú város, valamint Makó által alkotott település együttest és ezek vonzáskörzetét. Emellett ugyancsak önálló egységként jelenik meg a Tiszántúl mezőváros-hármasa (Szentes, Hódmezővásárhely, Makó), illetve a vidékfejlesztési aspektusból szintén önálló területi egységként definiálható Homokhátság és Tisza-térség. Ez a fajta területi megközelítés ugyanakkor azt eredményezi, hogy egyes települések több térséghez kapcsolódóan is érintettek. A területek közötti átfedés a stratégiai program kialakítása során oly módon kezelhető, hogy az egyes területi prioritások között egyértelmű lehatárolást teszünk.

Jelen prioritás, kiegészítve az 11. prioritást (Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében) a megye városaira koncentrál, azzal a megkötéssel, hogy a Szeged, illetve Hódmezővásárhely megyei jogú városokhoz kapcsolódó fejlesztések az 11. prioritás esetében kerültek nevesítésre. A kilencedik prioritás pedig, kiegészítve a két városi szintű prioritást, a vidékre, azaz a városok környezetében fekvő egyéb települések és egyéb térségek fejlesztésére fókuszál.

A városok és a városkörnyéki települések kapcsolatrendszerében funkcionális munkamegosztás a legtöbb esetben a városok irányába mutat. A városokban összpontosul számos olyan funkció, melyet a környező települések lakói is igénybe vesznek, a középfokú oktatástól a szociális és egészségügyi intézményrendszeren keresztül a gazdasági és pénzügyi szolgáltatásokig.

A megyei jogú városoktól távolabb fekvő térségek esetében többnyire egyértelműen rögzíthető a negatív demográfiai tendencia. Bár a népesség csökkenése általános és országos jelenség, az egyes területeken és településeken ennek mértéke igen különböző lehet. Míg Szeged lakónépessége 2000-2011 között 2,1%-kal esett vissza, addig a Szentes környéki Eperjesen 20,34%-kal, Fábiánsebestyénen 11,81%-kal, vagy a Makói kistérség keleti peremén fekvő Kövegyen 17,60%-kal. De a kistérségi, járási székhelyek népességvesztesége is jelentős: Csongrád: 9,73, Szentes: 8,97, Makó: 8,63, Kistelek 5,59%-át vesztette el népességének tizenegy év alatt. Ugyanezen térségek esetében általánosan tipikusnak mondható a romló városi környezet (pl. belterületi utak rossza állapota, energetikai szempontból elavult közintézmények).

A vidéki és kisvárosi területeken egyelőre csak ritka a helyi specifikumnak és tradícióknak megfelelő, többnyire a települések tőkevonzó képessége révén letelepült termelő és adott esetben innovatív vállalkozások jelenléte. A települések népessége gyakorta ingázik a nagyobb városok által kínált munkalehetőségek kihasználása érdekében. A helyi gazdaság ereje és foglalkoztató képessége sokszor gyenge és mindez a települések népességmegtartó erejének csökkenéséhez és kedvezőtlen foglalkoztatási tendenciákhoz vezet.

A jelenleg lezáruló fejlesztési időszakban a megye térségi központjait alkotó kisvárosainak

többségében, és ezek vonzáskörzetében jelentős, gyakran a tényleges kapacitás igényt meghaladó turisztikai fejlesztések zajlottak. A turisztikai programok összehangolt fejlesztése ugyanakkor a mai napig még várat magára.

Mind a Homokhátság, mind pedig a Tiszántúl városi településein is megjelennek – szűkebb térségi (kistérségi, járási) értelemben – a szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztési igények, értve ez alatt az oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatási rendszer széles spektrumát. A térségi központok funkcionális sokrétűsége igényli a városok folyamatos és tudatos fejlesztését, a térségi központi szerep erősítését, valamint a tipikusan városi problémaként megjelenő szociális problémák komplex kezelését.

Az energetika és megújuló energiákban rejlő komoly lehetőségek mindeddig Csongrád megye települései esetében nem kerültek komolyabban kiaknázásra. A településeken működő közintézmények és lakóépületek jelentős része energiahatékonysági szempontból kedvezőtlen mutatókkal rendelkezik.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

Az „Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban" prioritás határozott térségi fókusza – koncentrált beavatkozások a funkcionálisan meghatározó városi településeken – révén egyértelműen illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás" átfogó célhoz, mely a térség kiemelkedő megújuló energetikai potenciáljának és az alkalmazás terén elért eredmények hatékony kihasználására koncentrál.

A prioritás a területi célok közül egyértelműen illeszkedik a „T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben", valamint a „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon" területi célokhoz, minthogy a célkitűzés a központi térségek perifériáin elhelyezkedő városok gazdasági-társadalmi és infrastrukturális fejlesztéseire fókuszál.

Jelen prioritás az alábbiak szerint kapcsolódik a megyei fejlesztési koncepció egyes tervezett céljaihoz és prioritásaihoz:

- T2. területi célhoz rendelt „3. Homokhátsági térségközpontok és leszakadó térségek integrált fejlesztése" prioritáshoz, építve a kistérségi központok – Mórahalom, Kistelek, Csongrád – térség- és gazdaságszervező, foglalkoztató szerepének javítására, a feldolgozó kapacitások és a háttéripar fejlesztésére.
- T2. területi célhoz rendelt 5. „Csongrád - Szentes - (Kunszentmárton) városhármas vidékközpont szerepének együttműködésre és munkamegosztásra épülő megerősítése" prioritáshoz, lehetőséget adva a releváns térségekben oktatási - szakképzési - egészségügyi - szociális és turisztikai-logisztikai fejlesztések megvalósítására, valamint a városok vízparti területeinek integrált fejlesztésére, a városszerkezet integrációjára, a helyi agrár- és élelmiszeripari szervezőközponti szerepek összehangolására.
- T3. területi célhoz rendelt „2. Tiszántúl népességmegtartó és telephely-vonzó képességének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és turisztikai versenyképességének összehangolt fejlesztése" prioritáshoz, hozzájárulva a megye és országhatáron átnyúló várostérségek intézményrendszerének megújításához, a gyógyvízre épülő egészségipar összehangolt fejlesztéséhez, a szociális-egészségügyi intézményrendszer működtetésének javításához és a klímatudatos települések energiahatékonysági beruházásaihoz.
- T3. területi célhoz rendelt „4. Makó hármashatár menti fekvésében és közlekedési-logisztikai helyzetében rejlő előnyöket és kapcsolatokat hasznosító gazdaság és szolgáltatásfejlesztés" prioritáshoz kapcsolódóan hozzájárul a hármashatár térségi turisztikai - idegenforgalmi-egészségügyi szolgáltató szerep erősítéséhez, a vállalkozói bázis szélesítéséhez a meglévő területkínálatok feldolgozóipari és logisztikai vállalkozásokkal történő hatékony betelepítése által.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

Az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és befogadó Európa megteremtését tűzi ki célul – a versenyképesség és a környezeti fenntarthatóság mellett a társadalmi befogadás, az esélyegyenlőség

biztosítása is kiemelt prioritás az Európai Unió számára. A prioritás komplexitása révén több tematikus célhoz is szorosan kapcsolódik, melyek között a térségi gazdaság – azon belül a helyi vállalkozások – fejlesztése kiemelt hangsúlyt kap:

3. tematikus cél: a kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EVMA esetében) és a halászati és az akvakultúra-ágazat (az ETHA esetében) verseny-képességének javítása

c) a termék- és szolgáltatásfejlesztésre irányuló fejlett kapacitás megteremtésének és kiterjesztésének elősegítése

4. tematikus cél: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

c) az infrastrukturális létesítményekben, beleértve a közcélú épületeket és a lakásépítési ágazatban az energiahatékonyság és a megújuló energia támogatása

8. tematikus cél: a foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása

b) a foglalkoztatás barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése révén, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint a konkrét természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

b) a leszakadó városi és vidéki közösségek illetve területek fizikai, gazdasági és társadalmi regenerációjának elősegítése

A prioritás keretében tervezett intézkedések

1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén

A beavatkozás keretében a leromlott állapotú, közszolgáltatási funkciókat biztosító épületek és önkormányzati tulajdonban lévő bérlakások klímabarát építészeti és az energiatakarékos fűtési, világítási megoldásokkal történő fejlesztésére nyílik lehetőség, beleértve a nyílászárók cseréjét is. A megvalósuló projektek esetében a megújuló energia-források használata fontos elvárásként fogalmazódik meg. A beavatkozás mindezek mellett a villamos energia szolgáltató rendszerek és a közvilágítás korszerűsítésére, az elavult fűtési rendszerek felújítására, átalakítására, épületek hőszigetelésére is lehetőséget biztosít.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év).

2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében

A beavatkozás keretében az egészségügyi, szociális, oktatási, kulturális és tömegsport infrastruktúra fejlesztésére, akadálymentesítésére, a szakmai felszereltség korszerűsítésére nyílik lehetőség. Fontos a közművelődés intézményeinek védelme, sokszínű, strukturált közművelődési-kulturális intézményrendszer felújítása, bővítése, új színterek létesítése. Cél, hogy a fejlesztések az egyes városokban a tényleges feladat- és funkciómegosztás szerint valósuljanak meg, figyelembe véve a fejleszteni szándékozott funkcióval kapcsolatban felmerülő tényleges igényeket.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, egyházak. Az intézkedés eredménymutatói: a fejlesztett szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő).

3. Városrehabilitációs fejlesztések

A beavatkozás elsősorban a járási, kistérségi székhelyek településközpontjainak, településrészeinek környezeti szempontú megújítását, funkcionális fejlesztését, a leromlott állapotú barnamezős, egykori ipari hasznosítású területek rehabilitációját támogatja (gazdasági célú hasznosításon kívül). A városrehabilitációs fejlesztések hozzájárulhatnak az örökségvédelem hatékonyabb érvényesítéséhez és kisebb léptékű közlekedés fejlesztési célok teljesüléséhez is.

A városi épített örökség védelme mellett kiemelt figyelmet kell kapjanak a települési közterületek városkép formáló elemei, a fizikai megújítás kitérhet a parkok, zöldfelületek, útfelületek megújítására

is. Amennyiben lehetséges, az intézkedés keretében megvalósuló beruházások előkészítése során a katonai létesítmények, honvédelmi rendeltetésű területek működtetését, üzemeltetését, fejlesztésének lehetőségeit is figyelembe szükséges venni (pl. szentesi laktanya).

A szegénység és szegregáció által sújtott, vagy leszakadó, leromlott városrészek lakófunkcióinak bővítését, a komfortfokozat emelését, lakások kiváltását, szociális bérlakások kialakítását és építését a szegregátumokra, illetve a szociális városrehabilitációra vonatkozó kritériumok figyelembevételével ugyancsak támogatja a beavatkozás. A megvalósítandó projekteket kiegészítő, alapvetően közösségépítő jellegű beavatkozások, a helyi, támogató jellegű szociális munka és a területen élők foglalkoztatási esélyeit javító egyéb intézkedések szintén megvalósíthatóak az intézkedés keretei között.

Fentiek mellett lehetőség nyílik a települések kisléptékű városfejlesztési projektjeinek megvalósítására is. A beruházások keretei között a település szempontjából releváns infrastruktúra fejlesztésére fordítható forrás. Az intézkedés keretei között ugyancsak megjelenhetnek kisléptékű környezeti típusú fejlesztések is.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek, magánszemélyek, vállalkozások. Az intézkedés eredménymutatói: lakossági elégedettség (%).

4. Lakóépületek energiaracionalizálása

Az intézkedés keretei között javítani szükséges az alacsony energiahatékonysággal működő, többnyire elavult technológiával épült, azonban jelentős számú népességnek otthont adó lakótelepi épületek és egyéb társasházak műszaki állapotát. Az épületek energiahatékonyságának javítása a környezetvédelmi hatások mellett a lakosság fizetőképességének és fogyasztási szokásainak javulásához is hozzájárulna.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek, magánszemélyek. Az intézkedés eredménymutatói: az épületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év).

5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése

A beavatkozás koncentrál és épít az érintett térségek turisztikai meglévő adottságaira, és a már fejlesztett attrakciók körére. A turizmus esetében az egymást kiegészítő fejlesztéseket preferálja, elősegítve a szolgáltatások összehangolását és az egy-egy vendég által a térségben eltöltött tartózkodási idő növekedését.

A lehetséges beruházások között megjelenhet az egészségturisztikai lehetőségekre (köztük a már működő fürdőkre és gyógyvizekre, egészségügyi intézmények szolgáltatásaira), továbbá a sajátos kulturális és természeti értékekre építő turisztikai kínálat fejlesztése.

Az intézkedés kedvezményezettjei vállalkozások, települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek, TDM szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő).

Indikatív forrásallokáció

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió forint)
1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	6 000
2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	8 000
3. Városrehabilitációs fejlesztések	5 250
4. Lakóépületek energiaracionalizálása	3 000
5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	2 500

Javasolt területi fókusz

A prioritás tengely kiemelten koncentrál a megye funkcionálisan meghatározó városi településeire, a megyei jogú városok kivételével. A fentiekben megfogalmazott területi megközelítés és logika alapján az alábbi térségi keretek mentén határozzuk meg a prioritás beavatkozási fókuszát: 5 járási székhely település: Csongrád, Kistelek, Makó, Mórahalom, Szentes, amelyek mellett a prioritás támogatásaiból részesülhet még három további kisváros: Csanádpalota, Mindszent, Sándorfalva.

A jelen prioritás fejlesztései által közvetlenül érintett népesség mintegy 100 ezer fő, a megyei lakosság közel negyede.

2.11. Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében

A prioritás bemutatása

Csongrád megye társadalmi-gazdasági centrumtérsége a Szeged-Hódmezővásárhely város kettős. A térség közlekedési csomópontként, felsőoktatási-, egészségügyi-közszolgáltatási és gazdasági fókuszterületként funkcionál megyei szinten.

A prioritás keretében a helyben élők, valamint az itt dolgozó és tanuló népesség életminőségének javítását, az elérhető – önkormányzati típusú, illetve egészségügyi- és szociális – közszolgáltatások fejlesztését alapvetően infrastrukturális beruházások keretében kívánjuk támogatni. A fejlesztéseket támogató intézkedések emellett hangsúlyt fektetnek a funkció bővítő-, valamint szociális típusú város rehabilitációs beavatkozások támogatására is, melyek megvalósítása során a helyi közösségek bevonása, a komplex partnerségi-egyeztetési mechanizmusok kidolgozása és működtetése alapvető elvárás. A prioritás mindezek mellett a megyei jogú városok turisztikai attrakcióihoz kapcsolódó fejlesztéseket, valamint az országos jelentőségű, de megyei jogú városokhoz kapcsolódó kiemelt közlekedési fejlesztéseket is kiemelten kezeli.

Indoklás

Területi szempontból Csongrád megye több, eltérő fejlődési pályát felmutató térségből áll. Mind gazdasági és társadalmi súlya alapján kiemelendő – és ennek megfelelően önálló egységként kezelendő – a két megyei jogú város által alkotott település együttes és ezek vonzáskörzete.

2000 és 2010 között a lakónépesség csökkenése az országos tendenciával egyidejűleg Csongrád megyében is tetten érhető volt. Az említett időszakban megyei lakosság 2,02 %-kal csökkent, bár ennek eloszlása kistérségi szinten rendkívül diverzifikált. A tudáshálózati csomópont létrehozásához és az innovációs környezet javításához azonban nem elegendő csupán a megyében képezni a magasan kvalifikált munkaerőt, hanem biztosítani kell e társadalmi csoportok helyben maradását is, ugyanis az itt megtalálható kvalifikált munkaerő jelenléte jelenti a magas hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek számára az egyik fő vonzerőt. Mindehhez elengedhetetlen egy olyan nagyvárosi, multikulturális-kreatív környezet megteremtése, amely az innovációk létrehozására képes társadalmi rétegek számára megfelelően inspiráló atmoszférát képes nyújtani. Ennek lényegi tényezői a magas színvonalú mobilitási, rekreációs és kulturális szolgáltatások, valamint a korszerű, fizetőképesség szempontjából igen differenciált társadalmi csoport lehetőségeihez és életmód elvárásaihoz igazodó lakókörnyezet.

Szeged és Hódmezővásárhely – részben a felsőoktatási intézményeknek köszönhetően – jelentős nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, amely mind a képzés, mind a foglalkoztatás terén kihívások elé állítja a két várost. A kedvezőtlen demográfiai mutatók (Szeged 2011-es lakossága a népszámlálási adatok szerint 162 183 fő) a kvalifikált, illetve a munkavállalási problémákkal küzdő alacsonyabb státuszú társadalmi rétegek elvándorlását igazolják.

A két megyei jogú város jelentős városrehabilitációs fejlesztéseket hajtott végre az elmúlt években, ugyanakkor szegregátumok vagyis kedvezőtlen demográfiai, oktatási mutatókkal rendelkező településrészek továbbra is találhatóak (pl. Szeged-Kiskundorozsmán, vagy a Cserepes soron).

A nagyvárosi térségekben működnek a megye legnagyobb energia fogyasztói – közintézmények és vállalkozások egyaránt –, továbbá a népesség koncentrációnak köszönhetően a lakossági energiafogyasztás (különösen a házgyári lakótelepeken) kiemelkedőnek mondható.

A megye foglalkoztatottjainak nagy hányada a két megyei jogú városban koncentrálódik, ebből adódóan napi szinten jelentős munkaerő ingázik a két város-, illetve ezek agglomerációja között. A megyei szinten belül a két megyei jogú város jelentős mértékben koncentrálja a humán- és közszolgáltatások széles spektrumát. Szeged egyértelmű dominanciáját beszédesen jelzi, hogy 2011-ben a megye népességének 40%-a a megyeszékhelyen lakik, a 317 872 fős megyei városi lakónépesség pedig két kistérségben koncentrálódik, a Szegedi és Hódmezővásárhelyi kistérség városaiban él a városi lakosság 73%-a, a megyei és régiós központ Szegeden pedig 54%-a. A koncentráció egyértelmű a középfokú és felsőfokú oktatás, az egészségügy és szociális

intézményrendszer, a kultúra, valamint a közigazgatáshoz kapcsolódó intézményrendszeri struktúra terén. A szolgáltatásokhoz kapcsoló infrastrukturális háttér mindazonáltal nem felel meg a kor elvárásainak és a kapcsolódó komplex elvárásoknak.

A megye centrumtérségét alkotó két város – és különösen Szeged – fejlődése szempontjából kiemelt jelentősége van a belső közlekedési hálózatok koncentrált fejlesztésének, ezáltal egyes városi területek revitalizálásának, mely egyúttal a városkörnyéki települések elérhetőségének javításához is hozzájárul.

A 2007-2013-as fejlesztési időszakban jelentős turisztikai beruházások valósultak meg Csongrád megye központi térségében. Ezzel együtt Csongrád megye továbbra sem tekinthető a hazai, illetve nemzetközi turizmus kiemelt célpontjának. Indokolt tehát egyedi arculattal rendelkező turisztikai desztinációs kínálat kialakítása, a turisták által a megyében töltött átlagos időtartam meghosszabbítása érdekében (ami 2011-ben átlagosan 2 nap volt).

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

Határozott urbánus térségi preferenciái miatt a prioritás illeszkedik a „T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése”, célhoz, amennyiben a megye gazdasági centrum térségei esetében a versenyképesség javítására, az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek minőségi javítására, továbbfejlesztésére koncentrál. A tematikus célkitűzés tartalmával összhangban kiemelten fókuszál jelen prioritás a határ menti együttműködések erősítésére, ezen belül kiemelten a vállalkozói és az önkormányzati szféra közötti kooperációk támogatására.

Az „Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében” prioritás a megyei fejlesztési koncepció T1. területi céljához rendelt 1. prioritás „Szeged–Szabadka–Arad–Temesvár hiányzó makroregionális közúti és vasúti hálózati…” gazdaságfejlesztési elemeihez, a „2. A városhálózati csomópont európai és országos pozíciójának megerősítése”, továbbá a „4. A városhálózati csomópont fenntarthatóságának, energiahatékonyságának, élhetőségének, gazdasági és turisztikai versenyképességének összehangolt, munkamegosztásra épülő integrált fejlesztése” prioritáshoz kapcsolódik. Területi aspektusból ugyanakkor szűkítésre került a prioritás fókusza, amennyiben kiemelten a Szeged-Hódmezővásárhely centrumtérség fejlesztéseire fókuszál, míg a koncepcióban prioritás szinten rögzített kisvárosi szint (pl. Makó) a 2. területi prioritásban jelenik meg fejlesztési területként.

A T3 területi célhoz kapcsolódó „5. Hódmezővásárhely kreatív ipari regionális intézményi, szolgáltató, foglalkoztató szerepeinek erősítése” prioritás ugyancsak jelen prioritáshoz kapcsolódik annak területi – és a gazdaságfejlesztési elemek miatt részben ágazati – fókusza miatt.

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

Az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és befogadó Európa megteremtését tűzi ki célul – a versenyképesség és a környezeti fenntarthatóság mellett a társadalmi befogadás, az esélyegyenlőség biztosítása is kiemelt prioritás az Európai Unió számára. Ennek megfelelően jelen prioritáshoz a kkv-k versenyképességének fokozása (3. tematikus cél), az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban (4. tematikus cél), a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból (7. tematikus cél), a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése (8. tematikus cél), a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem (9. tematikus cél) kapcsolódik. A meghatározott tematikus célokhoz illeszkedve a prioritás a következő beruházási prioritásokhoz kapcsolódik:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása a következők révén

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban a következők révén

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is

7. tematikus cél: a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból az alábbiak révén

b) a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához – többek között a multimodális csomópontokhoz – történő kapcsolásával

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem a következők révén

b) a városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása

A prioritás keretében tervezett intézkedések

A megye városai – mint a szűkebb térségek funkcionális központjai – a vidéki településektől eltérő, annál gyakran szélesebb szerepkörrel rendelkező települések. Az alapvető városi funkciók mellett foglalkoztatási és jelentős szolgáltatási feladatkörrel is rendelkező városok fejlesztése adottságaik és jellegük révén kihat közvetlen térségük fejlődésére is, elősegítve a lokális társadalmi és gazdasági problémák megoldását.

A problémák és feladatok a városi települések funkcionális sokrétűségétől függően nem egyforma intenzitással jelennek meg. A megye centrumát alkotó Szeged-Hódmezővásárhely városkettős, illetve a Tiszántúl és Homokhátság városai és térségeik esetében a beavatkozások hangsúlya nem minden esetben esik egybe, ugyanakkor számos fejlesztési irány hasonló beavatkozásokat kíván meg a települések funkcionális erősítése érdekében.

A szükséges beavatkozások nyolc, egymással szorosan összefüggő, egymást erősítő intézkedésben határozhatóak meg:

1. Multikulturális környezet fejlesztése

Az innovatív társadalmi rétegek igényeit kielégítő inspiratív és vonzó helyi környezet kialakulásához, folyamatos megújulásához a lakhatási feltételeket vonzóbbá, diverzifikáltabbá kell tenni, illetve olyan szolgáltatásokat kell biztosítani a térségben, amelyek a szabadidő változatos és minőségi eltöltését teszik lehetővé. A megye már most is széles kulturális palettával bír, azonban ezek folyamatos tartalmi fejlesztése, és a kínálat szélesítése a prioritás keretében fontos szempont. Az utóbbihoz a különböző beruházások mellett szükség van a kreatív társadalmi csoportok helyben maradásának ösztönzésére, a helyi identitás megőrzésére és erősítésére, hiszen elsősorban ők képesek minőségileg is befolyásolni a térség kulturális életét. Ennek jelentősége abban rejlik, hogy bizonyítottan azok a régiók, térségek sikeresebbek, ahol a magas fokú tudományos teljesítmény – mint amilyen Csongrád megyében is tapasztalható – a megfelelő mértékű kulturális pezsgéssel, aktivitással együtt van jelen.

Alapvető továbbá a közösségépítés célkitűzéseinek összehangolása a közművelődés feladataival, közművelődés intézményeinek védelme, sokszínű, strukturált közművelődési-kulturális intézményrendszer felújítása, bővítése, új színterek létesítése. Területi egyenlőtlenség felszámolása érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása, ennek részeként a digitalizáció támogatása a közösségi művelődés intézményrendszerében. Az innováció és a kreatív ipar, valamint az azt megalapozó készségek és kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás támogatása.

Az intézkedés kedvezményezettjei vállalkozások, települési önkormányzatok, kulturális intézmények, non-profit szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott projektek keretében kialakított infrastruktúrát használók száma (fő).

2. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban

A beavatkozás keretében a leromlott állapotú, közszolgáltatási funkciókat biztosító épületek klímabarát építészeti és az energiatakarékos fűtési, világítási megoldásokkal, nyílászáró cserével történő fejlesztésére nyílik lehetőség. A megvalósuló projektek esetében a megújuló energia-források használata alapvető elvárásként fogalmazódik meg. A beavatkozás mindezek mellett a villamosenergia szolgáltató rendszerek és a közvilágítás korszerűsítésére, az elavult fűtési rendszerek felújítására, átalakítására, épületek hőszigetelésére is lehetőséget biztosít.

Az intézkedés kedvezményezettjei elsősorban települési önkormányzatok. Az intézkedés eredménymutatói: a középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év).

3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében;

A beavatkozás keretében az egészségügyi, szociális és oktatási infrastruktúra fejlesztésére, akadálymentesítésére, a szakmai felszereltség korszerűsítésére nyílik lehetőség. Az intézkedés továbbá célul tűzi a tömegsport célokat szolgáló létesítmények koncentrált megújítását.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott egészségügyi, szociális szolgáltatások kapacitása (fő).

4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai;

A beavatkozás elsősorban a megyei jogú városok településközpontjainak, funkcióhiányos településrészeinek megújítását, a leromlott állapotú barnamezős, egykori ipari hasznosítású területek rehabilitációját támogatja (gazdasági célú hasznosításon kívül). Az intézkedés keretében cél továbbá új, innovatív építészeti megoldások alkalmazásának támogatása az élhetőbb, európai színvonalú urbánus környezet megteremtése érdekében, az örökségvédelmi szempontok figyelembevételével. Adott esetben komplex közlekedési megoldásokhoz (pl. intermodális csomópont, tram-train) illeszkedve a fejlesztési terület közlekedési infrastruktúrájának fejlesztését kiegészítő beavatkozások is támogathatóak.

A megvalósuló fejlesztések kiemelt célként kell, hogy kezeljék a városi épített örökség megőrzését. Emellett Szeged esetében hangsúlyosan jelenik meg a Tiszának, mint térszervező egységnek a városi környezetbe történő beillesztése, továbbá a nagyobb közterek fizikai környezetének megújítása (parkosítás, útfelületek és a beépített területek között kiterjedt zöldterületek, parkok, nagy lombú fák és cserjék telepítése stb.). Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások előkészítése során amennyiben releváns, a katonai létesítmények, honvédelmi rendeltetésű területek működtetését, üzemeltetését, fejlesztésének lehetőségeit is figyelembe szükséges venni. Ezek esetében (pl. Hódmezővásárhelyi laktanya) energia hatékonyságot javító fejlesztések is megvalósíthatóak.

Az intézkedés kedvezményezettjei kis- és középvállalkozások, települési önkormányzatok, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: új települési funkciók betelepedése a projekt által érintett településrészen (db).

5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális városrehabilitációs beavatkozásai

Szeged és Hódmezővásárhely anti-szegregációs tervei egyaránt beazonosítanak szegregátumokat, illetve szegregációval veszélyeztetett városi területeket (pl. Szegeden az Odessza-telep). A jelen intézkedés keretében megvalósítandó fejlesztések mentén – figyelembe véve a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben rögzített, szegregátumokra vonatkozó definíciót – cél a társadalmi kohézió erősítése, a helyi közösségek támogatása, a civil szerveződések aktivizálása, szerepük erősítése, helyi identitás erősítése. Cél továbbá a fejlesztéssel érintett – adott esetben leromlott városi területeken – élő lakosság szociális kohéziójának erősítése, élhető városrész kialakítása, a lakhatási feltételek javítása.

Mindezeken túl olyan kiegészítő, a közösségépítést célzó, a helyi lakóközösségek életminőségét javító, a jelenlét típusú szociális munka elemeire építő programelemek megvalósítása is támogatható, mely a beavatkozási területen élők életkörülményeit jobbítja, munkába állási esélyeit növeli.

Az intézkedés kedvezményezettjei kis – és középvállalkozások, települési önkormányzatok, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a település-rehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága (ha); új települési funkciók betelepedése a projekt által érintett településrészen (db).

6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen

A megye városaiban – és különösen igaz ez a két megyei jogú városra – területileg kiterjedt, ma már leromlott fizikai állapotban lévő, elavult technológiával épült lakótelepek találhatóak. Az intézkedés keretében a lakótelepek lakáscélú ingatlanjainak (elsősorban házgyári technológiával épült társasházak) energetikai célú fejlesztései kaphatnak támogatást. A beruházások részeként többek között a közös helyiségek nyílászáró cseréjét, külső nyílászárók cseréjét, külső homlokzati felújítást kívánunk támogatni.

Az intézkedés kedvezményezettjei kis – és középvállalkozások, települési önkormányzatok, civil szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a lakóépületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év).

7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben

A beavatkozás turisztikai attrakciók szolgáltatási minőségének javítását, kapacitásfejlesztését, helyi TDM szervezetek létrehozását és infrastruktúra fejlesztését, a határ menti együttműködések támogatását teszi lehetővé. A kulturális örökség védelme, a tradicionális értékeket megtestesítő programok színvonalának javítása, továbbá a gyógyturizmus fókuszált fejlesztése kiemelt célként jelenik meg az intézkedésen belül.

Az intézkedés kedvezményezettjei kis- és középvállalkozások, települési önkormányzatok, TDM szervezetek. Az intézkedés eredménymutatói: a támogatott turisztikai attrakciók átlagos látogatottsága (fő).

8. Kiemelt közlekedésfejlesztési program a városi területek új funkcióval történő ellátása érdekében

Az intézkedés keretében Szeged Megyei Jogú Város komplex közlekedésfejlesztési programja kerül megvalósításra. A komplex beruházás részeként Szegeden megépülhet a déli Tisza-híd, mely ily módon a városra jellemző körutas struktúra lezárásával elsősorban a helyi- és regionális közlekedési kapcsolatok javításához járulna hozzá. Az intézkedés egyes elemei kapcsolódnak jelen prioritás más elemeihez (pl. 4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai), továbbá a megyei operatív program 3. prioritásában bemutatott vasútfejlesztési elemekhez, továbbá egyes kapcsolódó beruházások ágazati operatív programokból való támogatása is elképzelhető.

A híd megépítése alapvető fontosságú Szeged Megyei Jogú Város jövője szempontjából, hiszen közúti, kerékpáros, gyalogos és vasúti közlekedési kapcsolatot hozna létre a folyó két partja között, jelentős mértékben tehermentesítené a Belvárost, mindezek mellett feltárhatóvá tenné Újszeged déli részét.

Az egyes intézkedések, bár közvetlenül nem kapcsolódnak egymáshoz, csak jól átgondolt fejlesztési stratégia mentén valósíthatóak meg. A városok fejlesztését jól átgondolt módon, az integrált településfejlesztési stratégiákban (ITS) meghatározott módon kell megvalósítani, úgy, hogy a tervezőknek a fejlesztési irányvonalak meghatározásakor funkcionális térségükre vonatkozóan is kitekintéssel kell lenniük.

Az intézkedés kedvezményezettjei települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek.

Indikatív forrásallokáció[4]

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
1. Multikulturális környezet fejlesztése	150,9
2. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban	2 500
3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális	6 043,1

[4] A megjelölt forrás szükséglet előzetes becslés. A prioritás indikatív forrás allokációja a két megyei jogú város integrált településfejlesztési stratégiája alapján, ezek városi közgyűlési jóváhagyását követően aktualizálásra kerül.

Intézkedés	Indikatív forrásszükséglet (millió Ft)
szolgáltatások minőségének javítása érdekében	
4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai	3 500
5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális városrehabilitációs beavatkozásai	1 100
6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen	2 000
7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben	2 050
8. Kiemelt közlekedésfejlesztési program a városi területek új funkcióval történő ellátása érdekében	11 000

Javasolt területi fókusz

A prioritás kiemelten koncentrál a megye városainak fejlesztésére, ezen belül megkülönböztetett figyelmet fordít a megyei jogú városokra. A Szeged nagyvárosi térség, és ezzel szoros összefüggésben Hódmezővásárhely MJV és vonzáskörzete együttes tervezését indokolja a centrum térségnek a megye gazdaságban betöltött jelentős súlya, a két település között ingázók jelentős száma, továbbá általában a kedvezőnek mondható közlekedési infrastrukturális kapcsolat. Ez utóbbi ágazati típusú, ám területi fókuszú fejlesztéseit a „3. Közlekedési kapacitások fejlesztése Csongrád megyében” prioritás tartalmazza.

3. CÉLOK ÉS PRIORITÁSOK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK BEAZONOSÍTÁSA

A fejezetben a Csongrád Megyei Területfejlesztési Koncepcióban meghatározott célok és a Területfejlesztési Program Stratégiai munkarészében meghatározott prioritások közötti belső koherenciát ismertetjük.

Prioritás:
1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A prioritás kapcsolódást mutat az „S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés” stratégiai célhoz, hiszen a megye életében meghatározó fontosságú lesz, hogy milyen mértékben és milyen sikerességgel képes a helyben tevékenykedő KKV-k létrejöttét és versenyképes működését támogatni. Ennek megfelelő színvonalú és a szubszidiaritás alapelvével összhangban lévő hátterét egy megyei gazdaságfejlesztési intézmény adhatja meg, amely egyrészt mint megyei koordinátor szervezet a makroszintű vállalkozásfejlesztéshez biztosítja a logikai keretet, másrészt pedig – mint tényleges vállalkozásfejlesztési szereplő – konkrét vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokat is nyújt a megye KKV-i számára. A tudásra és innovációs ötletre létrehozott vállalkozások a világ fejlett tudásgazdaságaiban az innovációk „élharcosai” közé tartoznak és gazdasági növekedés folytonos impulzusait adják. A megye gazdasági jövőképnek fontos eleme a tudás és vállalkozói társadalom kiterjesztésében a tudásra alapozott új üzleti ötletek megvalósítása, helyben létrejövő, a megyei gazdaságához, húzóágazatihoz kapcsolódó tudásintenzív vállalkozás létrejöttének, fejlődésének és együttműködéseiknek az ösztönzése. A prioritás egyik célja egy olyan megyei környezetet és intézményi hálózat megalapozása, mely képes a különböző fejlődési szakaszokban lévő és eltérő ágazatokban létrejövő start-up és spin-off vállalkozásokat segíteni, inkubációs szolgáltatásokat nyújtani, valamint hozzásegíteni őket a növekedéshez szükséges külső erőforrások – kiemelten a tőke, valamint a kapcsolatok és új tudás – fogadására. Mindennek jövőbeni célja, hogy létrejöjjenek az itteni tudásból és innovációkból kiinduló, térségi gazdasághoz és húzóágazatokhoz kötődő tudásintenzív „gazella” vállalkozások, mely a megye gazdasági növekedésének és tudásalapú gazdasági szerkezetváltásának meghatározó aktorai lehetnek. A prioritás keretében megfogalmazott intézkedések nagyban építenek a térségi tudásgazdaság erőforrásaira, azokat kívánják kiteljesíteni a tudás és vállalkozás kapcsolatában. A prioritás és intézkedései szoros kapcsolatban állnak továbbá az „S1 – Az innovációs kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése” stratégiai célok prioritásaival és intézkedéseivel.

Prioritás:
2. Az üzleti környezet javítása
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A prioritás illeszkedik az „S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés” stratégiai célhoz és a „T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése”, valamint a „T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben” és a „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon” c. területi célokhoz.

A vállalkozások működésének és fejlődésének meghatározó tényezői a gazdaság termelő folyamatait támogató infrastruktúrák minősége és elérhetősége. Az operatív üzleti működés oldalán ugyanilyen fontos környezeti elem a külső pénzügyi források kiterjedtsége és a pénzügyi szolgáltatások minősége, míg keresleti oldalon a szolgáltatások elérhetősége és a vállalkozások számára való hozzáférhetősége (bemeneti képességek).

A prioritás keretében megfogalmazott intézkedések több területre koncentrálnak: (1) a vállalkozások által használt termelői infrastruktúrák kapacitásainak bővítése és szolgáltatásaik fejlesztése (figyelembe véve a megye különböző területi specifikumait), (2) a pénzügyi szolgáltatások hozzáférhetőségének és befogadóképességének javítása az üzleti környezetben, (3) a térségi humán tőke fejlesztése, a vállalkozás és vállalkozóvá válás ösztönzése, a kapcsolódó ismeretek és készségek oktatása, (4) a tudásintenzív vállalkozások létrejöttének elősegítése, illetve (5) a KKV szektor vállalkozásainak támogatása üzleti szolgáltatások biztosításával.

Az intézkedések és tervezett beavatkozások az együttműködések és vállalkozói potenciálok fejlesztésén keresztül holisztikus szemléletben segíti elő a térségi gazdaság vállalkozói bázisának fejlődését, hozzájárulva a gazdaságfejlesztés stratégiai céljainak megvalósulásához.

Prioritás:

3. Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések

Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:

Az „Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések és programok koordinált megvalósítása a szakterületek együttműködésében” című stratégiai prioritás ennek megfelelően a Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójában megjelölt több célkitűzéshez is illeszkedik.

A prioritásban megfogalmazottaknak az átfogó célok mindegyikével van kapcsolata. A „A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás” átfogó célhoz az (infrastrukturális) energetikai hálózatok fejlesztésének szükségessége, rugalmas alkalmazkodása és összekapcsolhatósága mentén kapcsolódik. A szintén megfogalmazott intézményi keretek szükséges rugalmasságának (kooperációs szemlélet és feltételek) megteremtése is fontos eleme a prioritásnak.

Az „A.2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó cél szorosan kötődik a prioritásban megfogalmazottakhoz. A zöld gazdaság kohéziós és egymást erősítő képességeit ugyanúgy a megye hosszú távú előnyére kívánja fordítani a térségek felzárkóztatása, a szolgáltatások és vállalkozások lehetőségeinek fejlesztése, a kutatási és oktatási kapcsolatok szélesítése révén.

A harmadik átfogó cél „ A.3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” a vállalkozói szférát segítő folyamatokon, a megújuló energetikai vertikum felépítésén, illetve a szakképzési területen keresztül kötődik jelen prioritáshoz. Az A3 átfogó célban lefektetett elképzelések szerint „a megújuló energiahasznosításhoz és az energiahatékonyságot növelő fejlesztésekhez kapcsolódó ipari, építőipari, szolgáltató, tervező és K+F tevékenységek válnak a megye regionális gazdasági arculatát meghatározó tényezővé”. A szakembergárda kiképzése ugyanúgy a vállalkozások és a velük kooperáló, általuk támogatott szakképző intézmények együttműködésében fog megvalósulni.

A területi célok közül szervesen kapcsolódik a „T.1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése” célhoz. Egyik kiemelt témája, a klíma- és környezettudatos településfejlesztés (városrehabilitáció az energiahatékonyság hatékonyságának növelésével, a lakókörnyezet élhetőségének fejlesztése, környezettudatosság: energiahatékonyság, megújuló energia, természeti erőforrások fenntartható kezelése) jelen prioritás fókuszát is jelenti.

A „T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben” területi cél és a jelen prioritásban megfogalmazottak az energetikai lehetőségek összehangolt fejlesztése révén tartoznak össze.

A „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon” területi célkitűzés a megújuló energetikai

technológiai fejlesztések, az ehhez köthető szakmunkás-képzések, a kender (építőipari) felhasználás témájában kapcsolódik.

A prioritás intézkedései legszorosabban Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójának harmadik specifikus céljához, az „S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése" illeszkednek. A megfogalmazott célkitűzések megjelennek jelen prioritásban. A célkitűzés szerint a megye megújuló energetikai adottságaira illetve K+F kapacitásokra építve kívánja erősíteni a szektort. Ehhez jelentős fejlesztéseket kell végrehajtani a háttéripar és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése terén, ösztönözni kell a szakemberképzést, továbbá kiemelten kell támogatni a nemzetközi téren is eredményeket felmutatni képes K+F tevékenységet.

Prioritás:

4. Közlekedési kapacitások fejlesztése

Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:

A közlekedésfejlesztés elsődlegesen az „A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás" átfogó célhoz kapcsolódik, mivel Csongrád megye egyik legmeghatározóbb geopolitikai jellemzője a hármashatár menti elhelyezkedés, és egy erős szinergikus hatás kialakulásához elengedhetetlen az, hogy a megye közlekedési kapcsolatokkal is rendelkezzen a szomszédos román és szerb térségekkel.

Az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás" átfogó cél a fenntarthatósági szempontok miatt jelentős kapcsolatot mutat a közlekedésfejlesztéssel, ugyanis egyre erőteljesebb szakpolitikai szempont a környezetbarát közlekedési módok támogatása a tradicionális közúti közlekedéssel szemben.

A „T1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése" területi stratégiai cél megvalósításához nélkülözhetetlenek a közlekedési összeköttetések, valamint a térségben működő különböző infrastrukturális elemek összekapcsolása és a fenntartható városi közlekedés fejlesztése.

A T2. stratégiai cél a „Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben" szintén magában foglalja azt a közlekedési igényt, amely szerint javítani kell a kistérségi központok elérhetőségét, a gazdálkodás feltételeinek javítása érdekében a mezőgazdasági területek elérhetőségét biztosítani szükséges és a kisebb települések esetében is összehangoltan szükséges fejleszteni a közösségi közlekedést. Ugyanezen szempontok érvényesek a „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása" stratégiai cél esetében is.

A „H2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása" horizontális cél csak úgy érhető el, ha a hármashatár-térség meghatározó közlekedési csomópontjai és eltérő infrastrukturális pontjai közlekedéspolitikai szempontból több szinten összekötésre kerülnek, biztosítva ezzel az intermodalitás és interoperabilitás megvalósulását Csongrád megye határain túlnyúlóan is.

Prioritás:

5. Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése

Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:

A prioritás illeszkedik az „S1. Az innovációs kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése" stratégiai célhoz, amennyiben a hármas-határ régióban a megye és Szeged vezető szerepével kialakuló „tudástérben" a tudás gazdasági hasznosításához szükség van a gazdasági, társadalmi szereplők és intézmények hálózataiból felépülő rendszer tudatos és összehangolt fejlesztésére. Ez a tudás- és üzleti hálózat, valamint teljesítményei építik fel azt az innovációs rendszert, amely képes a tudást és a kutatás-fejlesztés eredményeit üzleti céllal

hasznosítani, képes olyan aggregált gazdasági környezetet létrehozni, ami lehetővé teszi a tudás és a kutatási-fejlesztési eredmények, a kidolgozott innovációk lehetőségeinek helybeni szereplők által történő kiaknázását, és biztosítani, hogy az innovációk üzleti hasznából nagyarányban részesedjenek a helyi gazdasági szereplők, tágabban pedig a helyi társadalom.

A tudásrégió és „tudástér" egyik központi eleme a természettudományi tudást képviselő, a különböző tudományterületeken elismert kutatókat és tudósokat foglalkoztató és magasan kvalifikált (technológiai) munkaerőt képző Szegedi Tudományegyetem jelenléte és működése. A tudásgazdaság és innováció vezérelt gazdasági szerkezetváltás megvalósításában az intézmény szerepe kettős: (1) meg kell őriznie és erősítenie kell pozícióit és képességeit a K+F területén, (2) valamint képesnek kell lennie tömegével képezni és tovább képezni a gazdasági szereplők által igényelt tudományosan képzett technológiai munkaerőt – gondolva itt a technológia-orientált iparágakra, vagy a megyei húzóágazatokra. Ezt a két funkciót erősíti az egyetem tudományos és kutatási tevékenysége becsatornázásának ösztönzése a vállalatok fejlesztői tevékenységébe.

Ezen kívül a prioritás kapcsolódik a T.1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése, S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése és az S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés területi és specifikus célokhoz is.

Prioritás:

6. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása

Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:

A prioritás illeszkedik az „S1. Az innovációs kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése" stratégiai célhoz, amennyiben az Európai Unió, a magyar kormány, a város és az egyetem együttműködésével létrejövő kutatóintézet, az Extreme Light Infrastructure (ld. ELI) egy nemzetközi tudományos és kutatói hálózat részeként funkcionál. Az ELI a világon elsőként olyan egyedülálló létesítmény lesz, ahol lehetőség nyílik a fény és az anyag kölcsönhatásának vizsgálatát minden eddiginél nagyobb intenzitások mellett elvégezni. Ennek a nemzetközi összefogással megvalósuló nagy kutatási infrastruktúra-hálózatnak három ország – Magyarország, Cseh Köztársaság valamint Románia – ad helyet, melyek közül hazánkban, Szegeden az attoszekundumos kutatási központ jön létre. Ennek az attoszekundumos berendezésnek a legfőbb feladata, hogy a kutatók számára a lehető legnagyobb ismétlési frekvenciával biztosítsa a lehető legrövidebb időtartamú impulzusokat, mely a lézeres technológiát alkalmazó kutatások előtt rendkívüli távlatokat nyit meg.

Az ELI kutatóintézmény, az ide érkező vezető kutatók és tudásuk, az egyetem tudományos és kutatási tevékenysége nemzetközi szinten is kimagasló és koncentrált „tudásteret" alkothat. Ebben a „tudástérben" meghatározó – az ELI lézeres-technológiai és a Biopolisz biológiai, biokémiai profilját kiegészítve és túlmutatva azon – a technológiai és IT tudás magas színvonalú jelenléte. Mindez hatalmas potenciált és vonzerőt jelent a város és a megye – tágabban értelmezve a Dél-Alföld és a hármas határ térség – számára a nemzetközi technológia és K+F orientált nagyvállalatok és kapcsolatrendszereik idevonzására és letelepítésére, és a tudástérség felépítésének következő lépcsőiként a tech- és high tech iparágak megtelepedésére és beágyazódására a megyei gazdaságban.

Mivel az ELI, mint tudományos infrastruktúra szegedi létesítése eldöntött kérdés, sőt mi több az építési munkálatok a következő programozási periódus elején már biztosan megkezdődnek, ezért a potenciális gazdasági hatásainak kiaknázását lehetővé tevő Science Park építési munkálatainak megkezdése sem húzódhat tovább. Mindezek együttesen képezik az egyik fontos infrastrukturális és intézményi bázisát annak az új „tudástérnek" mely hozzájárul a város, a megye – a hármas határtérséggel kooperálva – a régió gazdasági szerkezetváltásához, a térségi tudás-innováció vezérelt gazdaság felépítéséhez, és a magasan kvalifikált munkaerőt helyben foglalkoztató és megtartó társadalom jövőképéhez.

Prioritás:
7. Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
Az agrárvállalkozás elsődlegesen az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó célhoz illeszkedik, mivel Csongrád megye jelentős része a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik, így a folyamatokhoz történő reagálás fontos feladat a térségben, kiemelten az éghajlatnak, időjárás által jelentősen befolyásolt agrárágazatban. A megye adottságai és hagyományai révén az ország egyik legjelentősebb élelmiszertermelő és -feldolgozó területe, valamint gazdasági struktúrájában és a foglalkoztatásban jelentősen nő az agrárium élőmunka-igényes ágazatainak szerepe és az ezekhez kapcsolódó háttér és feldolgozóipar, így a prioritás az „A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” átfogó célhoz is kapcsolódik. Az agrárszektorbeli fókusza és a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás előtérbe helyezése révén a prioritás illeszkedik a megyei fejlesztési koncepció „S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése” stratégiai céljához. Emellett az agrárszektor és a kapcsolódó feldolgozóipar vállalkozásainak együttműködései és innovációs tevékenységei révén a prioritás kapcsolódást mutat az „S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés” és az „S1. Az innovációs-kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése” specifikus stratégiai célokkal.

Prioritás:
8. Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A „Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése” prioritási tengely határozott térségi fókusszal egyértelműen illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó célhoz, mely a térség víz- és tájgazdálkodási rendszereinek fejlesztésére, a megújuló erőforrások hatékony kihasználására koncentrál. Erős területi fókuszának köszönhetően pedig illeszkedik a koncepció „T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben” területi céljához is.

Prioritás:
9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A prioritás illeszkedik a „T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben”, valamint a „S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése” című célokhoz. A „Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben” prioritási tengelynek térségi fókusza van – komplex vidékfejlesztési beavatkozásokat határoz meg, kiegészítve a többi releváns prioritást. A prioritás illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó célhoz, mely a térség kiemelkedő megújuló energetikai potenciáljának és az alkalmazás terén elért eredmények hatékony kihasználására koncentrál.

Prioritás:
10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A „Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád városaiban” prioritási tengely határozott térségi fókusza – koncentrált beavatkozások a funkcionálisan meghatározó városi településeken – révén egyértelműen illeszkedik az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás” átfogó célhoz, mely a térség kiemelkedő megújuló energetikai potenciál és az alkalmazás terén elért eredmények hatékony kihasználására koncentrál. A prioritástengely gazdaságfejlesztési megközelítése a megyei területfejlesztési koncepcióban részletezett „A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” átfogó céllal áll szorosabb kapcsolatban, amennyiben reagál a helyi, specifikus gazdaságfejlesztési igényekre, és koncentrál a térségi intézményhálózat megújítása révén a szolgáltatások színvonalának emelésére és infrastrukturális hátterének megújítására is. A prioritási tengely a területi célok közül egyértelműen illeszkedik a „T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben”, valamint a „T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon” területi célokhoz, amennyiben a célkitűzés a központi térségek perifériáin elhelyezkedő városok gazdasági-társadalmi és infrastrukturális fejlesztéseire fókuszál. A prioritási tengely az alábbiak szerint kapcsolódik a megyei fejlesztési koncepció egyes tervezett céljaihoz és prioritásaihoz: A T1. területi célhoz rendelt „5. A városhálózati csomópont kisvárosai és községei környezetminőségének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és vonzerejének megerősítése, a helyi gazdaságok térségi piacba integrálása” prioritási tengelyhez, amennyiben területi fókuszából adódóan elsősorban az itt nevesített helyi szolgáltatási portfolió fejlesztését támogatja, segítendő a települések intenzív bekapcsolódását a nagyváros-térségi gazdaságba és szolgáltató rendszerbe. A T2. területi célhoz rendelt „3. Homokhátsági térségközpontok és leszakadó térségek integrált fejlesztése” prioritási tengelyhez, amennyiben épít a kistérségi központok – Mórahalom, Kistelek, Csongrád – térség- és gazdaságszervező, foglalkoztató szerepének javítására, a feldolgozó kapacitások és a háttéripar fejlesztésére. Ugyancsak a T2. területi célhoz rendelt 5. „Csongrád - Szentes - (Kunszentmárton) városhármas vidékközpont szerepének együttműködésre és munkamegosztásra épülő megerősítése” prioritási tengelyhez, amennyiben lehetőséget ad a releváns térségekben oktatási, szakképzési, egészségügyi, szociális és turisztikai, logisztikai fejlesztések megvalósítására, valamint a városok vízparti területeinek integrált fejlesztésre, a városszerkezet integrációjára, a helyi agrár- és élelmiszeripari szervezőközponti szerepek összehangolására. A T3. területi célhoz rendelt „2. Tiszántúl népességmegtartó és telephely-vonzó képességének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és turisztikai versenyképességének összehangolt fejlesztése” prioritási tengelyhez, amennyiben hozzájárul a megye és országhatáron átnyúló várostérségek intézményrendszerének megújításához, a gyógyvízre épülő egészségipar összehangolt fejlesztéséhez, a szociális-egészségügyi intézményrendszer működtetésének javításához és a klímatudatos települések energiahatékonysági beruházásaihoz. Szintén a T3. területi célhoz rendelt „3. Szentes-Csongrád várospár Körös menti térség- és gazdaságszervező erejének kibontakoztatása” prioritási tengelyhez, amennyiben kiemelten kezeli a kistérségi székhelyek (köztük Szentes) térségi gazdaságszervező, foglalkoztatási központtá fejlesztését, a hagyományos – elsősorban elektrotechnikai és élelmiszer- – ipari tevékenységek beágyazódásának megerősítését, spin-off beruházások ösztönzését a térség centrumait jelentő városokban, kapcsolódó profilú vállalkozások betelepítését, illetve a makrotérségi beszállítói szerep ösztönzését. A „4. Makó hármashatár menti fekvésében és közlekedési-logisztikai helyzetében rejlő előnyöket és kapcsolatokat hasznosító gazdaság és szolgáltatásfejlesztés” prioritási tengelyhez kapcsolódóan hozzájárul a hármashatár térségi turisztikai, idegenforgalmi-egészségügyi szolgáltató szerep erősítéséhez, a vállalkozói bázis szélesítéséhez a meglévő területkínálatok feldolgozóipari és logisztikai vállalkozásokkal történő hatékony betelepítése által.

Prioritás:
11. Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében
Prioritás illeszkedése a stratégiai célhierarchiához:
A „Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében” prioritási tengely határozott térségi fókusza – koncentrált beavatkozások a megyei jogú városokban – révén egyértelműen illeszkedik az „A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás” átfogó célhoz, mely a térség előnyös geopolitikai helyzetéből adódó szinergiák hatékony kihasználására koncentrál. Gazdaságfejlesztési fókusza, ezen belül pedig kiemelten a tudásipar fejlesztésének előtérbe helyezése révén a prioritási tengely közvetlen kapcsolódást mutat a megyei területfejlesztési koncepcióban részletezett „A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” átfogó céllal is. A „Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében” prioritási tengely a megyei fejlesztési koncepció T1. területi céljához rendelt 1. prioritás „Szeged–Szabadka–Arad–Temesvár hiányzó makroregionális közúti és vasúti hálózati elemeinek és hídjainak kiépítése, trimodális logisztikai térség infrastrukturális feltételeinek megteremtése” gazdaságfejlesztési elemeihez, a „2. A városhálózati csomópont európai és országos pozíciójának megerősítése”, továbbá a „4. A városhálózati csomópont fenntarthatóságának, energiahatékonyságának, élhetőségének, gazdasági és turisztikai versenyképességének összehangolt, munkamegosztásra épülő integrált fejlesztése” prioritási tengelyekhez kapcsolódik. Területi aspektusból ugyanakkor szűkítésre került a prioritási tengely fókusza, amennyiben kiemelten a Szeged-Hódmezővásárhely centrumtérség fejlesztéseire fókuszál, míg a koncepcióban prioritás szinten rögzített kisvárosi szint (pl. Makó) a 2. területi prioritásban jelenik meg fejlesztési területként.

A fentiek alapján az A1. átfogó célhoz a 4. és 11. prioritás mutat erős kapcsolódást, míg a 3. és 10. prioritások közepesen erős illeszkedést mutatnak. A legtöbb, öt darab prioritás (3., 7., 8., 9., 10.) az „A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás” átfogó célhoz mutat erős korrelációt, míg e célhoz a 4. prioritás közepesen erős illeszkedése mutatható ki.

Az „A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” átfogó célhoz a 11. prioritás erős, míg a 2. és 10. prioritás közepesen erős kapcsolódása rögzíthető. A három területi típusú stratégiai cél esetében a T1. célhoz a 3. és a 4., a T2 célhoz a 4., 9. és 10. prioritások, míg a T3. célkitűzéshez a 4., 9. és 10. prioritások erős kapcsolódása mutatható ki.

Az „S1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése” specifikus cél kapcsán az 1., 5. valamint a 6. prioritások egyértelmű kapcsolódását láthattuk. Az „S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése” specifikus cél esetében ugyanakkor a 7., 8. és 9. prioritások egyértelmű illeszkedése volt rögzíthető. Az „S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése” specifikus célhoz a 3., közepesen erős kapcsolódása a 10., 11 prioritásokhoz míg az „S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés” specifikus célhoz az 1. és 2. prioritások kapcsolódnak a legegyértelműbb módon.

Az átfogó és stratégiai szintű célok és a prioritások kapcsolódása

A Csongrád Megyei Területfejlesztési Program legfőbb célja, hogy a megyei területfejlesztési koncepció céljait figyelembe véve megfogalmazza a megyei területfejlesztés középtávú, 2014-2020-as időszakra szóló fejlesztési kereteit.

A területfejlesztési program stratégiai munkarésze a specifikus és területi célok alapján fejlesztési prioritásokat, az operatív munkarész pedig a tervezési időszakra a prioritások mentén konkrét operatív intézkedéseket határoz meg. A megye stratégiai céljai és prioritásai közötti kapcsolatot a következő ábra mutatja be:

A kapcsolódás erőssége a prioritások és a célok között:	Átfogó és stratégiai szintű célok									
erős	A1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás	A2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás	A3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán	T1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése	T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben	T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon	S1. Az innovációs-kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése	S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése	S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése	S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés
közepes										
gyenge										
nem beazonosítható										
Stratégiai Program prioritások										
1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése										
2. Az üzleti környezet javítása										
3. Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések										
4. Közlekedési kapacitások fejlesztése										
5. Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése										
6. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása										
7. Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés										
8. Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése										
9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben										
10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban										
11. Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében										

4. A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

Ex-ante jelentés

A tervezés során előzetes értékelés nem készült.

Területi hatásvizsgálat

A megyei területfejlesztési program kidolgozása során területi hatásvizsgálat készül, amelynek készítése a program kidolgozásával párhuzamosan folyik. Csongrád Megye Területfejlesztési Programjának területi hatásvizsgálata a 2/2005 (I.11.) és a 218/2009 (X.6.) kormányrendeletek tartalmi és eljárásrendi követelményeit figyelembe véve készül el.

A stratégiai program tervezése során a koncepció területi hatásvizsgálatának megállapításaira támaszkodhatunk.

A beavatkozások által generált környezeti hatásokat érintő irányelvek beépülése a releváns prioritásokba

Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések:
Fontos az indokolatlan vízkivétel megszüntetése, valamint a visszasajtolás, mint lehetőség vizsgálata valamennyi energetikai célú beruházásnál.
A K+F tevékenységnek kiemelten kell irányulnia a termálvíz-használatot jellemző anomáliák – mint például a visszasajtolás nehézségei és a felszíni befogadókba elhelyezett termálvizek károkozása által jelentett problémakör – feloldásának tudományos-szakmai megalapozására.
A stratégia hangsúlyosan épít a földhő hőszivattyús hasznosításában lévő jelentős hazai potenciálra.
A fosszilis eredetű energiaforrásokkal szemben a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelésétől az üvegház-hatású gázok mérséklődő kibocsátása várható, hozzájárulva a globális felmelegedés elleni küzdelemhez.

Közlekedési kapacitások fejlesztése:
A belterületeken a közlekedésből eredő levegőszennyezés, zaj- és rezgésterhelés további fokozódását hivatott megállítani a javasolt jövőkép azzal, hogy a szervezettebb, munkamegosztáson alapuló térszerkezet hatékonyabban látja el a logisztikai feladatokat. A térség kiváló adottságait kihasználva minimálisra csökkenthetők az élelmiszerek, az energia, a rekreációs célpontok elérhetőségét-hozzáférhetőségét szolgáló mozgások, szállítások. Jelentősen csökkenthető az ingázás környezeti terhelése a közösségi közlekedés és a kerékpárhasználat fejlesztése révén.

Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése:
A vonatkozó horizontális – minden fejlesztés során érvényesítendő – célkitűzésnek és irányelveknek megfelelően biztosítani kell a környezeti szempontból is fenntartható településüzemeltetés és termelés feltételeit.
A hulladék mennyiségének növekedése mellett új, innovatív hulladékgazdálkodási technikák, technológiák kifejlesztése, bevezetése is hozadéka lehet ennek a prioritásnak.
Annak érdekében, hogy a növekvő igényeknek, illetve a fenntarthatósági követelményeknek megfelelő épületek, építmények jöhessenek létre, szükséges szigorú környezeti és településrendezési szempontok betartása és betartatása.

ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása:
Annak érdekében, hogy a növekvő igényeknek, illetve a fenntarthatósági követelményeknek megfelelő épületek, építmények jöhessenek létre, szükséges szigorú környezeti és településrendezési szempontok betartása és betartatása.

Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése:
A stratégiai programban önálló prioritásként jelenik meg a környezeti fenntarthatóság erősítése az agráriumban. Talajvédelem tekintetében például stratégiai cél a keletkező mezőgazdasági hulladék talajjavítási célú hasznosítása, a gyengébb minőségű szántóterületek művelési ág váltása, a biogazdálkodásra való áttérés ösztönzése, a deflációs károk mérséklése tájfásításokkal.

A megye kiemelt figyelmet szentel a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra, ennek jegyében a fenntartható, integrált vízgazdálkodás és öntözés fejlesztése a prioritás kiemelt elemeként jelenik meg.

Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben:
Az épített és kulturális örökséget illetően a célkitűzés fő iránya a meglévő lakóterületek minőségi fejlesztésének, lehetséges intenzifikálásának ösztönzése új, extenzív lakóterületek fejlesztése helyett, meglévő gazdasági területek telephely-vonzó képességének növelése zöldmezős fejlesztések helyett.
A prioritás középpontba helyezi a környezeti fenntarthatóságot és a tájstabilitás megőrzését. A tervezett tájfásítási, erdősítési programok, valamint a környezeti fenntarthatóságot előtérbe helyező gazdálkodási formák fejlesztése, tájgondozási akciók a levegő porterhelésének csökkentéséhez járulnak hozzá.
Alapvető kulcselemnek tekinthetők a terület- és vidékfejlesztési intézkedésekkel integráltan tervezett élővilág-védelmi intézkedések, a természeti értékek és a biológiai sokféleség megőrzése, az ökológiai folyosók fejlesztése.

Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye térségi központjaiban és városaiban:
A prioritás figyelembe veszi a környezeti fenntarthatóságot, klímatudatos településfejlesztést tűz ki célul. A munkamegosztás és a termékek és szolgáltatások helyben tartása csökkenti a hulladékmennyiséget, a megnövekedett népesség viszont többletterhelést jelenthet.

Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében:
A prioritás figyelembe veszi a környezeti fenntarthatóságot, klímatudatos településfejlesztést tűz ki célul. A munkamegosztás és a termékek és szolgáltatások helyben tartása csökkenti a hulladékmennyiséget, a megnövekedett népesség viszont többletterhelést jelenthet.
Elsősorban a már urbanizált táj adottságaira épít, és célul tűzi ki a barnamezős területek revitalizációját, új beépítések helyett pedig a beépítés intenzitásának növelését.

A beavatkozások által generált gazdasági és társadalmi hatásokat érintő irányelvek beépülése a prioritásokba

A gazdaságfejlesztési intézkedésekhez kapcsolódóan például a kisebb településekről történő elvándorlás enyhítése érdekében fejleszteni szükséges a települések közti közlekedési hálózatokat, intermodális csomópontokat, így megkönnyítve a napi szintű munkába járás feltételeit. Szóba jöhet a kommunikációs infrastruktúra minőségének fejlesztése a távmunka, az otthoni munkavégzés lehetőségének megteremtésével, ami hozzájárulhat a városok állandó lakosságának élhető szinten való tartásához.
Célszerű kihasználni, hogy az egyetem fontos szerepet játszik a megye foglalkoztatás bővítési politikájában a hazai és nemzetközi piaci szereplőkkel való együttműködés útján, a képzések és a piaci igények összehangolásán keresztül, a kutatási eredmények gazdaságba történő eljuttatásában.
A kreatív iparágak erősítése, az innovációs környezet javítása a foglalkoztatás bővítése szempontjából is fontos szerepet játszik, így a térségben jelenlévő innovatív kezdeményezések felkarolása, létrejöttük ösztönzése; kibontakozásuk, megerősödésük elősegítése inkubációval, vállalkozásfejlesztéssel, hálózatépítéssel, klaszterfejlesztéssel, katalizátor szervezetek támogatásával, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők foglalkoztatásának támogatásával.
Az életkörnyezet és életminőség javításának fontos összetevője a magas színvonalú rekreációs, kulturális kínálat létrehozása. Pozitív irányba ható tényező egy versenyképes nagyvárosi-, multikulturális-, kreatív környezet létrehozása, mely az innováció létrehozására képes társadalmi rétegek és e sajátos rétegkínálat közötti szinergia révén képes folyamatosan erősödni.
A térszerkezet változása nem csak hazai területeken értelmezhető jelenség, pozitív hatásainak erősítésének eszköze lehet a határ menti kapcsolatok és együttműködések további erősítése. Megyei, vagy egyéb területi, központi koordináció optimalizálhatja a települési szintek közti szerepek, hierarchia tudatos felépítését.
A versenyképesség és eltartó képesség javításának eszközei: megfelelő belföldi és külföldi publicitás biztosítása az innovációs tevékenységek számára, piacra jutás támogatása hazai és nemzetközi szinten egyaránt. Szükséges támogatni a piaci szereplők innovációs kapacitásának bővítését (humán erőforrás, eszközök, infrastruktúra, információhoz jutás, eredmények publicitása), innovatív tevékenységének ösztönzését.
Valamennyi fejlesztés során támogatandók az energetikai hatékonyságot növelő megoldások, ennek érdekében szükséges ezek szélesebb körű népszerűsítése, ismeretátadás ösztönzése is. a

támogatások során javasolt figyelembe venni a megújuló energiát hasznosító megoldások megtérülési idejét.
Aktívan kell támogatni a tudásra települő (globális) vállalatok betelepülését és hozzájuk kapcsolódva tudásorientált ágazatok térségi letelepedését, globális hálózataik térségi beágyazódását. Szintén támogatni kell a működő klaszterek, innovatív klaszterek, és egyéb hálózatos szerveződések hatékony működését. A jelentős gazdasági és foglalkoztatási növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások számára átlátható, jól működő támogatási rendszert kell kialakítani, hatékony vállalkozásindítási, szervezési támogatási formákat kidolgozni. A támogatások allokációja során javasolt figyelembe venni a megye területi sajátosságait, az adott térség jellemző fejlesztési irányait, a potenciális kitörési pontokat, a közép- és hosszú távú célokat. Fontos a piacra jutás támogatása hazai és nemzetközi szinten egyaránt.

5. VÉGREHAJTÁSBAN KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZETEK

A megyei területfejlesztési program időtávja a 2014-2020 közötti európai uniós tervezési időszakhoz igazodik. A tervdokumentum átfogó, teljes tervezéssel készül, azaz valamennyi, a megye szempontjából fontos fejlesztési szükségletre reagál, valamennyi fontos fejlesztési területre vonatkozóan határoz meg célokat, beavatkozási irányokat, feladatokat. A dokumentumban szerepelnek a megye felelősségén túlmutató fejlesztési igények is, amelyek a megye stratégiai programjának megvalósítása szempontjából fontos fejlesztési irányt képviselnek, de megvalósításuk nem a megyei önkormányzat kompetenciájába tartozik.

A programjavaslatok tervezett finanszírozását tekintve, a megyei területfejlesztési program jelentős részben és elsősorban az európai uniós források, kisebb részben az egyéb nemzetközi támogatások és a hazai költségvetési forrás segítségével megvalósítható intézkedéseket tervez. A megyei szintű területi programok tervezésében és megvalósításában kiemelt szerepet kap a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program és a TOP végrehajtásáért felelős intézményrendszer, melyben a területi tervezésért felelős megyei önkormányzat is szerepet kap.

A stratégiai programrészben meghatározott célkitűzések és prioritások az operatív program végrehajtásán keresztül érvényesülnek. A végrehajtásban közreműködő intézményrendszer bemutatását átfogóan a következő fejezet, részletesebben az operatív programrész tartalmazza.

6. A VÉGREHAJTÁS ÉS A FINANSZÍROZÁS INTÉZMÉNYI ÉS ELJÁRÁSRENDI RENDSZERÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA

A megye programjának végrehajtásának finanszírozása elsősorban – sőt, a biztosan tervezhető forrásokat figyelembe véve szinte teljes egészében európai uniós forrásokból valósulhat meg a 2014-2020 közötti időszakban, ezért az intézményrendszeri és eljárásrendi keretek felvázolásakor az EU-s programok lebonyolítását biztosító hazai rendszerek elemeit vettük elsődlegesen figyelembe.

Az erre vonatkozó átfogó keretrendelkezések már definiálják az intézmény- és végrehajtási rendszer legfontosabb elemeit, de a részletek kialakítása jelenleg történik. (Különösen igaz ez a TOP keretében megvalósuló megyei programok végrehajtási rendszerének vonatkozásában).

Az EU-s programok végrehajtásának hazai intézményrendszere

Az Európai Unió által társfinanszírozott programok végrehajtásának rendszere jelentősen átalakul az előző (2007–2013 közötti) időszakhoz képest. Az intézményi átalakítás kereteit több egymást követő kormányhatározat jelöli ki.

1221/2012. (VII. 2.) Korm. határozat a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság létrehozásáról és a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság létrehozásával összefüggésben egyes kormányhatározatok módosításáról: a fejlesztéspolitika területén hozandó kormányzati döntések gyors, megalapozott és koordinált előkészítése érdekében döntés-előkészítő, illetve meghatározott

területeken döntéshozó szervként **Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság** (NFK) működik. Az NKF feladat- és hatásköréről a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottságról szóló 140/2012. (VII. 2.) Korm. rendelet rendelkezik. Az NFK elnöke a miniszterelnök, tagjai a Miniszterelnökséget vezető miniszter, a nemzeti fejlesztési miniszter és a nemzetgazdasági miniszter.

1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról: a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználását **központi koordinációval működő decentralizált intézményrendszernek** kell támogatnia. A 2014-2020 között elérhető források felhasználásának tervezését a területiség elvét figyelembe véve kell elvégezni, különös tekintettel a területi operatív programok tervezésére, amely során biztosítani kell a megyék hatékony közreműködését. Döntés született arról is, hogy az operatív programokhoz kapcsolódó **irányító hatósági funkciók az ágazati szakpolitikákért felelős tárcákhoz** kerüljenek.

Operatív program		Irányító hatóság elhelyezése
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	TOP	Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM)
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program	GINOP	Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM)
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program	KEHOP	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM)
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program	IKOP	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM)
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program	EFOP	Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI)
Vidékfejlesztési Program	VP	Földművelésügyi Minisztérium (FM)

1545/2013. (VIII. 15.) Korm. határozat az európai uniós programok lebonyolítását támogató intézményrendszer felállításának módjáról: A 2014-2020-as európai uniós programok végrehajtásában **közreműködő szervezetek** 2014. január 1-től az érintett – az 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat 1. mellékletében rögzített – miniszterek irányítása alá tartoznak. A Kormány döntött arról is, hogy a regionális fejlesztési ügynökségek 2014. január 1-től a területileg érintett megyei önkormányzatok irányítása alá kerülnek.

1731/2013. (X. 11.) Korm. határozat a 2014-2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről: a kormány döntött arról, hogy a 2014-2020-as programozási időszakban az uniós források felhasználásához kapcsolódó feladatok ellátása során **felszámolja a korábban kiszervezett tevékenységeket**. Ezen feladatokat a jövőben az állam, a meglévő belső erőforrásaira építve, azokat kibővítve kívánja megvalósítani. A pályázók számára **egyszerűsített**, a már meglévő közigazgatási és egyéb nyilvántartások adatain túlmutató információk megadására irányuló **eljárásrendet** dolgoz ki. A Kormány célul tűzte ki, hogy százmillió forint fejlesztési értékig a **fejlesztéspolitikai jogviszony normatív feltételek teljesülésével** jöjjön létre. A közszféra szervezet pályázók esetén a pályáztatás jelenlegi gyakorlata megszűnik, a projekt szelekciót egyszerűsített kiválasztási eljárással kell megvalósítani. Az európai uniós forrásból megvalósuló projekteket a projektötlet megszületésétől a projekt megvalósulásáig, felkészült **szakértői bázison alapuló állami kapacitások** megteremtésével kell biztosítani a következők szerint: a megyei jogú városok és a megyei önkormányzatok esetében önálló, saját erőforrások biztosításával; az ágazati szervezetek, minisztériumok esetében állami (központi) kapacitások biztosításával; a helyi- és nemzetiségi önkormányzatok, állami cégek esetében állami (központi) kapacitás biztosításával. Az európai uniós források felhasználása során a **közbeszerzési rendszer** olyan irányú átalakítása szükséges, amely hatékonyabbá, átláthatóbbá, szabályosabbá és költségtakarékosabbá teszi a közszféra kedvezményezettek számára a közbeszerzési eljárásokat. A Kormány döntött az intézményrendszeri szereplők és felelősségi körük meghatározásáról.

1814/2013. (XI. 14.) Korm. határozat a 2014-2020-as európai uniós programok lebonyolítását támogató intézményrendszer felállításának szervezeti kereteiről és az európai uniós fejlesztési források felhasználásához kapcsolódó egyes feladat- és hatáskörökről, és az e-közigazgatás fejlesztésének jövőbeni irányairól: Az **irányító hatóságokat** 2014. január 1-jétől egységes szervezeti keretek között alakítják ki az irányító hatóságokat átvevő valamennyi minisztériumban oly módon, hogy ezek a szervezeti egységek **helyettes államtitkári irányítás alá** kerülnek. A **Miniszterelnökség** biztosítja az irányító hatóságok munkájának központi koordinációját. A minisztériumokhoz kerülő irányító hatóságok kizárólag szakmai irányítási feladatokat látnak el.

7. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV

Bevezetés - a monitoring és értékelési rendszer meghatározottsága

Ez a fejezet a stratégiai program monitoring és értékelési rendszerét, az alkalmazni tervezett folyamatokat és a kapcsolódó indikátorrendszert tekinti át.

A fejezetben szereplő javaslatok a jelenlegi információk birtokában kerültek kialakításra - tekintettel arra, hogy az EU társfinanszírozású programok (és ezen belül a megyei szintű integrált területi beruházások) végrehajtásának intézményrendszere, végrehajtási folyamata jelenleg még formálódik, így jelen fejezet számos megállapítása, konkrét javaslata változhat – jelenleg inkább az általános szakmai keretek kijelölése lehetséges.

A fentiek kapcsán a Megyei Önkormányzati Hivatal mint szervezet pontos helye és funkciója a végrehajtási rendszerben még szintén nem tisztázott, ennek megfelelően tehát a monitoring és értékelési tevékenység kapcsán kialakítandó szerepköre is előzetes javaslatnak tekintendő.

A fejezet szakmai tartalmának kialakításában a következőkre építettünk:

- A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól;
- A Kormány 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozata a 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról;
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól;
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1303/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1301/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a „Beruházás a növekedésbe és munkahelyteremtésbe” célkitűzésről szóló egyedi rendelkezésekről, valamint az 1080/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1304/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Szociális Alapról és az 1081/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- The Programming Period 2014-2020 – Guidance Document on Monitoring and Evaluation – European Regional Development Fund and Cohesion Fund - Concepts and Recommendations

Monitoring is értékelés - alapkérdései

Minden közpénzből finanszírozott beavatkozás kiinduló pontja egy kezelést igénylő probléma. A stratégiai tervezés fő célja annak meghatározása, hogy a számos probléma közül melyek kerüljenek kezelésre, milyen eszközökkel, és a tervezett beavatkozásoktól milyen eredményeket várunk el.

Minden közpénzből finanszírozott program végrehajtásához kapcsolódóan érvényesülnek a következő elvárások:

- a program hatékony végrehajtása;
- a program elvárt eredmények elérését biztosító (eredményes) végrehajtása.

A **monitoring tevékenység** a programmenedzsment integráns része. A monitoring szó jelentése megfigyelés - a monitoring tevékenység lényege a fejlesztési programok végrehajtása során annak figyelemmel kísérése, hogy a beavatkozások nyomán létrejönnek-e a tervezett outputok, illetve hogy a

program végrehajtása valóban az elvárt eredményekhez vezet-e. Amennyiben az indikátorok folyamatos figyelemmel kísérése eltéréseket azonosít a kitűzött célokhoz viszonyítva, a programmenedzsment feladata, hogy szükség esetén beavatkozzon, és biztosítsa a meghatározott programcélok teljesülését.

A programértékelés elsődleges célja annak vizsgálata, hogy **a program valóban elérte-e az elvárt eredményeket.** Az eredmények alakulására természetesen nem csak a program van hatással:

Változás az eredményindikátorokban = a beavatkozás hatása + egyéb tényezők hatása.

A program értékelése szempontjából az egyenlet első eleme hordoz fontos - információt (a legújabb terminológia szerint) ezt nevezzük hatásnak. A **hatás az a változás, amely bizonyíthatóan a beavatkozásnak tulajdonítható** - az értékelés egyik fontos feladata ezeknek a hatásoknak az egyértelmű beazonosítása.

Noha a monitoring és értékelési tevékenység közvetlenül a program végrehajtásához kapcsolódik, megalapozása elengedhetetlen a programozási tevékenység részeként. Ennek legfontosabb elemei az alábbiak:

- Világos beavatkozási logikára épülő program kidolgozása;
- A program outputjainak és eredményeinek reális mérésére alkalmas indikátorok meghatározása.
- A program végrehajtását támogató monitoring és értékelési tevékenység feltételeinek megtervezése;

Az alábbi ábra áttekinti azt a beavatkozási logikát, amelyre támaszkodva a program logikája és az indikátorok is kialakításra kerültek.

Indikátorok meghatározása

Az indikátorok megfelelő, szakmailag megalapozott meghatározása kulcsfontosságú a monitoring és értékelési tevékenység sikere érdekében.

Az indikátorokkal szemben az alábbi követelményeket kell támasztani:

- SPECIFIKUS - megfelelően konkrét legyen és kapcsolódjon ahhoz a célhoz, aminek a mérésére szolgál.
- MÉRHETŐ - lehetőleg számszerű formában kifejezhető legyen, hiszen pontos mérése így biztosítható.
- ELÉRHETŐ, REÁLIS - ennek a kritériumnak két fontos vonatkozása van: egyrészt az indikátoroknak reális célértéket kell meghatározni, mely összhangban áll a beavatkozás mértékével, másrészt az indikátornak olyannak kell lennie, melynek aktuális értéke viszonylag könnyen (pl. hivatalos statisztikából) megállapítható.
- RELEVÁNS - az indikátornak relevánsnak kell lennie a program szempontjából.
- AKTUÁLIS - az indikátornak olyannak kell lennie, mely aktuálisan mutatja az adott eredmény vagy output állapotát.

Az indikátorok teljes körű meghatározásának az alábbi összetevői vannak:

- **Definíció** - az indikátor pontos, egyértelmű meghatározása (pl. a beavatkozás által létrehozott új munkahelyek száma)
- **Az indikátor bázisértéke** - csak abban az esetben tudjuk mérni az adott indikátorral a leírni kívánt változást, ha ismerjük a viszonyítási alapot jelentő kiindulási értéket (bizonyos indikátorok esetében a kiinduló érték lehet 0).
- **Az indikátor célértéke** - meg kell határozni az elvárt értéket, hiszen ehhez mérten lehet kijelenteni, hogy teljesült-e az elvárt eredmény.
- **Az indikátor forrása / mérésének módja** - az indikátor teljes körű meghatározásának része az is, hogy definiáljuk, milyen forrásból áll rendelkezésre az aktuális érték, illetve speciális indikátor esetén mi a mérés módja.

A stratégiai program részeként minden egyes prioritás és intézkedés esetében a fenti szempontok figyelembevételével határoztuk meg az indikátorok körét. Ennek során figyelembe vettük a rendelettervezetek mellékletében szereplő közös indikátorokat is.

A program javasolt indikátorkészlete

Az alábbi táblázat keretében áttekintjük a javasolt programszintű indikátorokat.

Cél	Javasolt indikátorok
Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás	Foglalkoztatás alakulása a városhálózati csomópont térségben
Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás gazdálkodás	Megyei energiafelhasználás alakulása Megújuló energia aránya a megyei energiafelhasználáson belül Széndioxid kibocsátás nagysága megyei szinten
Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán	A felsőfokú végzettségűek aránya a 40 év alatti korosztályban A megyei vállalkozások exportteljesítménye
T1: Szeged– Hódmezővásárhely – Makó – Arad - Temesvár – Szabadka városhálózati csomópont felépítése	Foglalkoztatás alakulása a városhálózatban A városhálózat gazdasági teljesítményének alakulása Széndioxid kibocsátás alakulása Megújuló energia aránya az energiafelhasználásban A városok egymás közti elérési idejének csökkenése
T2: Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben	A népességszám alakulása a céltérségekben; Foglalkoztatás alakulása a céltérségekben Megújuló energia arányának alakulása a céltérségekben
T3: Mezőváros- térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon	Foglalkoztatás a céltérségekben Népességszám alakulása a céltérségekben
S1: Az innovációs- kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése	K+F kiadások a GDP arányában A felsőfokú végzettségűek aránya a 40 év alatti korosztályban A felsőfokú végzettségűek közül a megyében maradók aránya
S2: A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő	Az agrárvertikum részesedése a megyei GDP-ből

megerősítése	
S3: Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése	Megújuló energia aránya a megyei energiafelhasználásban Megújuló energiatermelés mennyisége
S4: A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés	Megyei foglalkoztatás alakulása A megyei GDP alakulása

Monitoring és értékelési tevékenység

Az indikátorok meghatározása mellett nagyon fontos a monitoring és értékelési tevékenység szervezeti kereteinek és folyamatainak beazonosítása is. Ez jelenleg csak részben és előzetesen lehetséges, hiszen noha a megyei önkormányzatok megyei szintű területfejlesztési koordinációs funkciója jogszabályilag definiált, ennek pontos keretei, egyéb intézményi szereplői és az egyes szereplők közötti feladatmegosztás – különösen a fejlesztési források legnagyobb részét jelentő Európai Uniós alapok esetében – még nem került nemzeti szinten kialakításra. Mindaddig, amíg ez a funkciólehatárolás nem áll rendelkezésre, a monitoring és értékelési tevékenység javasolt összetevői határozhatóak meg, ám részletes monitoring és értékelési terv nem készíthető.

Az alábbiakban javaslatot fogalmazunk meg a monitoring és értékelési tevékenység legfontosabb elemeire vonatkozóan.

- Egyértelmű célokat kijelölő, **világos beavatkozási logikával rendelkező koncepció és stratégiai program kialakítása** – folyamatban van; a koncepció elkészült és jóváhagyásra került, jelen dokumentum pedig a stratégiai program.
- **Konkrét beavatkozásokat és kapcsolódó finanszírozási forrásokat meghatározó operatív program kidolgozása** – folyamatban van, jelen stratégiai program verzióra építve az operatív program is kidolgozásra kerül.
- A monitoring és értékelési tevékenység alapját jelentő **indikátorkészlet kialakítása** – jelen fejezetben javaslatot teszünk a programszintű indikátorokra, míg az egyes prioritások leírásánál pedig a prioritásszintű indikátorok is beazonosításra kerülnek. A stratégiai program és az operatív program végső változata már minden olyan – indikátorokkal összefüggő – információt tartalmaz (indikátor definíciója, célérték, bázisérték, indikátor forrása / mérés módja, gyakorisága), mely szükséges a monitoring és értékelési tevékenység megalapozásához.
- **Szervezeti felelősség**: javaslatunk szerint a monitoring és értékelési tevékenység koordinációjáért a megyei önkormányzat, illetve a mellette működő gazdaságfejlesztési Kft, valamint az RFÜ monitoring és értékelési munkatársai felelnek.

  A monitoringhoz kapcsolódó legfontosabb feladatok:

  - A stratégiai programban szereplő monitoring és értékelési terv alapján részletes munkaterv és éves feladattervek kialakítása;
  - A monitoring rendszer kereteinek kialakítása;
  - Az indikátorok aktuális értékének (a terv szerinti gyakorisággal történő) összegyűjtése, rögzítése a monitoring rendszerben;
  - Rendszeres, tervezett monitoring látogatások – a nagy megyei programok nyomon követése érdekében;
  - Éves monitoring jelentés készítése, amely tartalmazza a programszintű és prioritásszintű indikátorok értékének alakulását, az ennek alapján megfogalmazható következtetéseket és az esetlegesen szükségesnek tartott beavatkozásokat a program végrehajtásába. Az éves monitoring jelentést a programmenedzsmentért felelős döntéshozó testületnek kell jóváhagynia.

A program végrehajtásához kapcsolódóan egy időközi és egy utólagos értékelés megvalósítását javasoljuk. (Időközi: 2017-18-ban, utólagos: 2021-22-ben). Az értékeléseket egy külső, független értékelő szervezet hajtja végre, kiemelt hangsúlyt fektetve a program hatásainak értékelésére. A monitoring és értékelési munkatárs feladata az értékelési tevékenység szakmai koordinációja, inputok biztosítása és egyeztetés az értékelést végző szakemberekkel, valamint annak biztosítása, hogy az

értékelések javaslatai beépüljenek az aktuális program végrehajtásába (időközi értékelés), valamint a jövőbeli megyei fejlesztési programok tervezési folyamatába és végrehajtásába (időközi és utólagos értékelés).

II. Programrész
CSONGRÁD MEGYE OPERATÍV PROGRAMJA

OPERATÍV PROGRAMRÉSZ TERVEZÉSÉNEK HÁTTERE

Az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről tizenöt éven keresztül volt a magyarországi területfejlesztési politika szinte kizárólagos alappillére. A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet keretében született meg az a jogi háttér, amely az elmúlt években szabályozza a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeit, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályait. A 2011. évben jelentős változások történtek a területfejlesztés törvényi szabályozásában, módosult a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) és hatályba lépett a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 27. § (1) bekezdése szerint „A megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A megyei önkormányzat képviselő-testülete a közgyűlés.

A Tftv törvény alapján a **területfejlesztés vált a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladatává**. A törvény értelmében a megyei önkormányzatok feladata és felelőssége lett a megyei területfejlesztési koncepciók elkészítése.

Jelen dokumentum Csongrád **megye 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó operatív programja**, amelynek kidolgozására a megyei szintű területfejlesztési tervezés keretében került sor.

Csongrád megye operatív programja a **218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet** (a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól) **alapján került kidolgozásra**, amely meghatározza a program tartalmi követelményeit, struktúráját.

8. TÁMOGATÁS SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSULÓ PROGRAMOK

8.1. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében finanszírozandó programok

8.1.1. Gazdaságfejlesztési fókuszú megyei projektcsomagok

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
TOP 1.1 Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók							
1	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozása és hatékony működtetése	1.1 Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	Csongrád megye	CSMÖ	Vállalkozók, vállalkozások	2014-2022	350
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.1 Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	Szegedi és Hódmezővásárhelyi kistérség	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	150
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.2 Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	Csongrád megye	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	50
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.5 Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Vállalkozások	2015-2021	100
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.2 A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2015-2016	50
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.3 Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2016-2020	700
1	5. Projektek generálása,	5.1 Kiemelt projektek megvalósítása	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai	projektgazdák, vállalkozók, vállalkozások	2015-2021	150

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	projektfejlesztés, forrásszerzés	(Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)		szervezet			
1	5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	5.2 Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	projektgazdák, vállalkozók, vállalkozások	2015-2021	150
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.2 A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	Szeged – Hódmezővásárhely térsége	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, KKV-k	vállalkozások	2016-2021	1500
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.3 Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	Csongrád megye városai (előzőeket kivéve)	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek,	vállalkozások	2015-2020	2500
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	3.3 Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában,	Csongrád megye	Mezőgazdasági kistermelők, agrárvállalkozások, vállalkozások	Mezőgazdasági kistermelők, agrárvállalkozások, vállalkozások	2014-2018	150
6	2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	2.1 Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	365
6	3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	3.1 Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2017	50

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
7	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	2.1 Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2016-2022	1800
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	4.2 Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok egyéb: gazdaságfejlesztési céllal működő szervezet, civil szervezetek	Vállalkozások és a számukra üzleti infrastruktúrát és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtó szervezetek (pl. inkubátorházakat, ipari, illetve tudományos és techno-lógiai parkokat, valamint logisztikai központokat működtető szervezetek). Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai.	2016-2021	2500
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	4.3 Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	Csongrád megye agrártérségei (kínálat) és városai (kereslet). Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2022	1800
7	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.1 Fűszerpaprika-program	Csongrád megye fűszerpaprika-termelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2021	1900

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
				szervezetek			
7	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.2 Hagyma- és zöldség-program	Csongrád megye hagyma és zöldségtermelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2021	1900
7	5.Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.3 Kender-program	Csongrád megye kendertermelő és elsődleges feldolgozó körzetei, K+F központjai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	1000
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.1 Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	1 900
TOP 1.2 Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál							
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.1 Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	Szegedi és Hódmezővásárhelyi kistérség	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	450
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési	2.3 Megyei húzóágazatokon belüli fejlesztések kisösszegű támogatása	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	1000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	beavatkozások támogatása						
1	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.4 Kísérleti fejlesztések (innovációs tevékenységtámogatása és tanácsadás)	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Kis- és középvállalkozások	2015-2020	1000
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.1 A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2015-2016	50
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.3 Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2016-2020	100
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.4 Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Vállalkozások	2015-2020	300
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.5 Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	Csongrád megye	növekvő vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	2016-2020	200
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.6 Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	Csongrád megye	hagyományos KKV-k	hagyományos KKV-k	2016-2020	100
1	4. Beruházások ösztönzése	4.1 A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	100
1	4. Beruházások ösztönzése	4.2 Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	350
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.1 Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	Csongrád megye	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek; KKV-k	vállalkozások	2015-2019	2000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
				(közvetetten)			
3	4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	4.1 Energetikai ügynökség létrehozása és működtetése	Megyeszékhely	Csongrád Megyei Önkormányzat	KKV-k, lakosság, közintézmények	2014-2020	200
3	4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	4.3 Nemzetközi megjelenés és marketing	Koncentrált vállalkozói térségek	Önkormányzatok, civil szervezetek	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2015-2019	150
5	2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	2.1 Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (kutatóintézetek, tudásközpontok), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2015-2020	2000
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	3.1 Innovációs konstrukciók kialakítása és innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2019	150
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	3.2 Az innovációk megvalósításához kötődő technológiai kapacitások fejlesztése, és üzletfejlesztés	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2020	200
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű	3.3 Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában,	Csongrád megye	Mezőgazdasági kistermelők, agrárvállalkozások, vállalkozások	Mezőgazdasági kistermelők, agrárvállalkozások, vállalkozások	2014-2018	150

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/						
6	3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	3.1 Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2017	150
7	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	2.2 Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony képzettségűek, megváltozott munkaképességűek, nők, valamint a 40 év feletti korosztály és a pályakezdő fiatalok	2015-2022	1000
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.3 Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	Csongrád megye városai, kisvárosai.	Agrárvállalkozások, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek, nők, valamint a 40 év feletti korosztály és a pályakezdő fiatalok	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2014-2021	500
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	4.1 Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	2500
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a	1.2 Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	biotermékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása		önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek			
9	7. Alkonygazdaság fejlesztése	7.1 Alkonygazdaság fejlesztése	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, egyházak, társulások	2015-2020	300
TOP 1.3 A munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés							
4	2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	2.3 Önkormányzati utak felújítása		települési önkormányzatok			3100
4	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	4.1 Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása		települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok			1000
4	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	4.2 Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrehozása		települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok			500
TOP 6.1 A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával							
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak	3.1 A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek,	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2015-2016	250

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	támogatása			hagyományos kkv-k			
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.3 Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek, hagyományos kkv-k	2016-2020	200
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.4 Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Vállalkozások	2015-2020	250
1	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	3.5 Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	Csongrád megye	növekvő vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	2016-2020	200
2	3. A térségi humán tőke fejlesztése	3.1 Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek	vállalkozások, magánszemélyek, civil szervezetek	2014-2018	1000
2	3. A térségi humán tőke fejlesztése	3.2 Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	Csongrád megye	Vállalkozások, civil szervezetek, felnőttképzési és kulturális intézmények	magánszemélyek, vállalkozások	2014-2019	350
2	5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	5.1 Tanácsadás támogatása	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2015-2019	500
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.4 Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2014-2020	600
6	1. A tudományos park létrehozása	1.1 Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	Szegedi kistérség	Költségvetési szervek Vállalkozások	Vállalkozások	2014	100
6	1. A tudományos park létrehozása	1.2 Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	Szegedi kistérség	Költségvetési szervek, vállalkozások	Vállalkozások	2014	50

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
6	3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	3.2 Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	Szegedi kistérség	Vállalkozások, Költségvetési szervek	Vállalkozások	2015-2020	150
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.2 Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	A megye azon területei, ahol a legnagyobb a mezőgazdaság aránya	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	Az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók, pályakezdő fiatalok, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek,	2014-2022	1700
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.1 Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	500
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.2 Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	500
9	2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	2.1 Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio-termékekre vonatkozóan.	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, képző intézmények	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság, civil szervezetek, szövetkezetek, önkormányzatok, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, képző intézmények	2015-2020	1 000
TOP 6.2 A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek							
1	2.Kiemelt megyespecifikus	2.1 Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off	Szegedi és Hódmezővásárhelyi	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók;	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók;	2015-2020	50

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	vállalkozások létrejöttének segítése	kistérség	Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások		
1	2.Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.2 Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	Csongrád megye	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók; Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	50
1	2.Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	2.4 Kísérleti fejlesztések (innovációs tevékenységtámogatása és tanácsadás)	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Kis- és középvállalkozások	2015-2020	400
1	4. Beruházások ösztönzése	4.1 A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	50
1	4.Beruházások ösztönzése	4.2 Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	50
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.1 A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	A megye kevésbé fejlett agrártérségei	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2015-2021	400
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.3 Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	Csongrád megye városai, kisvárosai.	Agrárvállalkozások, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek, nők, valamint a 40 év feletti korosztály és a pályakezdő fiatalok	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2014-2021	1000
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító	1.1 Helyi termékek előállításának és feldolgozásának	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek,	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés		őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.			
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.2 Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	500
9	4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	4.1 Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikro-vállalkozások, civil szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	*2015-2022*	600

8.1.2. Településfejlesztési fókuszú megyei / járási projektcsomagok

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
TOP 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével							
9	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése.	6.2 Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	700
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.3 Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, egyházak, civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	2000
TOP 2.1 Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés							
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.1 Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra. Települési környezetvédelmi infrastruktúra beruházások esetén tematikus célterületeit az integrált településfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő, gazdaságélénkítési célú, emellett a lakosság számára vonzó, népességet megtartó városfejlesztések, beleértve a zöldterület- és barnamező rehabilitációs fejlesztések jelentik.	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, vízgazdálkodási társulatok, vízügyi igazgatási szervek, vízgazdálkodási társulatok	A vizek többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások által érintett térségek lakossága, az érintett térség gazdasági szervezetei, közintézményei	2016-2021	5250

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
10	3. Városrehabilitációs fejlesztések	3.1 A települési környezet fejlesztése, javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, kkv-k, civil szervezetek	A település lakosai	2015-2021	2000
10	3. Városrehabilitációs fejlesztések	3.2 Települési barnamezős területek rehabilitációja	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek	A település lakosai	2015-2019	1000
10	3. Városrehabilitációs fejlesztések	3.3 Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek	A település lakosai	2015-2019	1000
TOP 2.2 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés							
4	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	4.3 Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése		települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok			200
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.3 A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	Az intézkedés támogatható tevékenységeinek tematikus célterületét egyrészt a desztinációfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő turisztikai termékcsomag fejlesztések jelentik, területi fókuszai pedig a GINOP által nem támogatott, turisztikai szempontból jelentős helyi értékekkel rendelkező helyszínek. Továbbá védett természeti területek, Natura 2000 területek	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai, és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2015-2021	3000
9	4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	4.1 Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikro-vállalkozások, civil szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	*2015-2022*	1 400

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
10	5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	• 5.2 Térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Vállalkozások	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2016	300
10	5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	5.3 Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Vállalkozások	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2017	1200
TOP 3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés							
4	2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	2.4 Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése		települési önkormányzatok, közlekedési társaságok			500
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.2 Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése		települési önkormányzatok, közlekedési társaságok			1000
4	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	4.1 Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása		települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok			1000
TOP 3.2 A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása							
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.1 Integrált fejlesztések	Elmaradott térségek	Települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, Vállalkozások	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2018	1 500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.4 Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	Meglévő termelő kapacitások mellé	Települési önkormányzatok, Vállalkozások	Energia szektor szereplői, Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2020	1 500
3	4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	4.2 Civilszféra és szabályozás fejlesztése	Térségi központok, megyei jogú városok	Civil szervezetek, Klaszterek	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2017	250
9	3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	3.2 Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	1 000
10	1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1.1 Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	3500
10	1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1.2 Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok	A települések lakossága, a bérlakások bérlői	2015	500
TOP 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése							
9	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése.	6.1 Tanyai szociális ellátás fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	300
9	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése.	6.2 Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	300

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.1 Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásai t igénybe vevők	2015-2018	500
TOP 4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése							
9	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése**.**	6.1 Tanyai szociális ellátás fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	300
9	7. Alkonygazdaság fejlesztése	7.1 Alkonygazdaság fejlesztése	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, egyházak, társulások	2015-2020	300
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.2 A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásai t igénybe vevők	2015-2018	500
TOP 4.3 A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása							
9	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése**.**	6.2 Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	300

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
9	7. Alkonygazdaság fejlesztése	7.1 Alkonygazdaság fejlesztése	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, egyházak, társulások	2015-2020	200
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.4 Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásai t igénybe vevők	2015-2019	300
TOP 4.4 Leromlott városi területek rehabilitációja							
10	3. Városrehabilitációs fejlesztések	3.4 Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, kkv-k, civil szervezetek, társasházak	A település lakosai	2015-2020	1000
TOP 6.3 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok							
10	3. Városrehabilitációs fejlesztések	3.4 Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, kkv-k, civil szervezetek, társasházak	A település lakosai	2015-2020	250

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
TOP 6.4 A helyi identitás és kohézió erősítése							
9	8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	8.1 Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati szövetségek, önkormányzati közintézmények, képző intézmények, egyházak, civil szervezetek, magánszemélyek, társasházak, érdekképviseletek	lakosság, vállalkozások ,	2015-2022	500

8.2. Ágazati OP-k keretében finanszírozandó programok

8.2.1. Gazdaságfejlesztési és Innováció Operatív Programhoz (GINOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
GINOP 1. Kis- és középvállalkozások							
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.2 A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	Szeged – Hódmezővásárhely térsége	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, KKV-k	vállalkozások	2016-2021	500
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.4 Határ menti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	hármas határ térsége	Vállalkozások	vállalkozások	2014-2016	1200
2	3. A térségi humán tőke fejlesztése	3.2 Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	Csongrád megye	Vállalkozások, civil szervezetek, felnőttképzési és kulturális intézmények	magánszemélyek, vállalkozások	2014-2019	100
2	5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	5.1 Tanácsadás támogatása	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2015-2019	250
3	3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	3.1 Háttéripar fejlesztése	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	3 100
3	3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	3.2 Szolgáltatásfejlesztés	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	1 300
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.2 Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil szervezetek	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil szervezetek	2015-2019	1100
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós	1.4 Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2014-2020	400

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	tevékenységének ösztönzése						
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	3.2 Az innovációk megvalósításához kötődő technológiai kapacitások fejlesztése, és üzletfejlesztés	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2020	1400
6	2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	2.1 Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	1630
6	2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	2.2 A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	500
7	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	2.1 Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2016-2022	
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	4.2 Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok egyéb: gazdaságfejlesztési céllal működő szervezet, civil szervezetek	Vállalkozások és a számukra üzleti infrastruktúrát és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtó szervezetek (pl. inkubátorházakat, ipari, illetve tudományos és technológiai parkokat, valamint logisztikai központokat működtető szervezetek). Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai.	2016-2021	8500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
GINOP 2. K+I							
2	4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének és fejlődésének támogatása	4.1 Ágazati preinkubációs tevékenység	Csongrád megye	Magánszemélyek, KKV-k	magánszemélyek vállalkozások	2014-2016	150
2	4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének és fejlődésének támogatása	4.2 Start-up és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2014-2016	150
2	4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének és fejlődésének támogatása	4.3 Tényleges inkubációs szolgáltatások	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2015-2018	600
2	4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének és fejlődésének támogatása	4.4 Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2016-2019	200
3	3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	3.1 Háttéripar fejlesztése	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	400
3	3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	3.2 Szolgáltatásfejlesztés	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	200
3	5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	5.2 Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	Megyeszékhely	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	2014-2019	850
3	5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	5.3 Tudástranszfer	Térségi központok, megyei jogú városok	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Csongrád Megyei Önkormányzat, Civil szervezetek, Klaszterek	Lakosság, Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	2015-2019	50
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.1 Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2015-2019	2000
5	1. Egyetemi tudásbázis	1.2 Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil	2015-2019	400

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára		szervezetek	szervezetek		
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.5 Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2015-2019	1000
5	2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	2.2 Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak támogatása	Csongrád megye	Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2015-2021	4000
5	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	3.4 A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (SZTE)	Költségvetési szervezetek (SZTE)	2015-2020	200
5	4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	4.1 Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, vállalkozások	Költségvetési szervezetek, vállalkozások	2014-2020	
5	5. A „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása	5.1 Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	Csongrád megye	Vállalkozások, költségvetési szervek, civil szervezetek	Vállalkozások, költségvetési szervek, civil szervezetek, megye teljes lakossága	2015-2018	100
5	6. Határ menti és nemzetközi együttműködések megerősítése	6.1 Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése, együttműködések generálása	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil szervezetek	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások, civil szervezetek	2015-2019	300

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
GINOP 3. Infokommunikációs fejlesztések							
2	1. A lokális üzleti környezet feltételeinek javítása	1.5 KKV-k IT felkészültségének növelése	Csongrád megye	KKV-k	vállalkozások	2015-2019	1800
9	5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	5.2 IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek, lakosság	2015-2022	1 500
GINOP 4. Energia							
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.1 Integrált fejlesztések	Elmaradott térségek	Települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, Vállalkozások	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2018	1300
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.2 Energiahatékonysági programok	Családi házas vidékek, városrészek illetve vállalkozói telephelyek	Lakosság, Közintézmények, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, állami közintézmények, non-profit szektor	2014-2020	6500
GINOP 5. Foglalkoztatás és képzés							
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.3 Közösségi kezdeményezések	Megyei települések	Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, civil szervezetek, önkormányzatok, oktatási intézmények	2015-2018	1 200
3	5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	5.1 Képzési programok	Középfokú oktatási intézménnyel rendelkező városok	Oktatási intézmények (szakképzés, felnőttoktatás)	Lakosság, KKV-k, oktatási intézmények	2014-2016	350
GINOP 6. Turizmus							
2	2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	2.1 Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	Csongrád megye	Vállalkozások	vállalkozások	2014-2020	2500
4	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	4.3 Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése	Csongrád megye turisztikai célterületei	települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok			
10	5. A térségi turisztikai potenciál	5.1 Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai	Csongrád megye városi jogállású települései a	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek,	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2019	1000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	összehangolt fejlesztése	termékfejlesztés	megyei jogú városok kivételével	vállalkozások, civil szervezetek (TDM)			

8.2.2. Emberi Erőforrás Operatív Programhoz (EFOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
EFOP 1. Együttműködő társadalom							
2	3. A térségi humán tőke fejlesztése	3.1 Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek	vállalkozások, magánszemélyek, civil szervezetek	2014-2018	550
EFOP 2. Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében							
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.1 Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1000
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.2 A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1000
EFOP 3. Gyarapodó tudástőke							
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.3 Community College" típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése kapcsolódóan		Költségvetési szervezetek (SZTE), Települési önkormányzatok, Civil szervezetek	Költségvetési szervezetek	2015-2016	500
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós	1.4 Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2014-2020	1000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	tevékenységének ösztönzése						
5	1. Egyetemi tudásbázis megerősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1.5 Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE), vállalkozások	2015-2019	1000
5	7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	7.1 Művészeti alapképzések támogatása	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Kulturális intézmények	Költségvetési szervezetek, Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Kulturális intézmények, Magánszemélyek	2015-2019	700
5	7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	7.2 Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Kulturális intézmények	Költségvetési szervezetek, Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Kulturális intézmények, Magánszemélyek	2016-2018	300
EFOP 4. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében							
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.3 Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, egyházak, civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1000
10	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	2.3 Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, egyházak, civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1000

8.2.3. Környezet és Energetikai Hatékonysági Operatív Programhoz (KEHOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
KEHOP 1. A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás							
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.1 Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	Csongrád megye	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, vízgazdálkodási társulatok, vízügyi igazgatási szervek, vízgazdálkodási társulatok	A vizek többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások által érintett térségek lakossága, az érintett térség gazdasági szervezetei, közintézményei	2016-2021	31900
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.2 Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	Csongrád megye	Vízügyi igazgatási szervek, önkormányzatok	Az árvizek által veszélyeztetett térségek lakossága, az érintett térség gazdasági szervezetei, közintézményei	2016-2020	25000
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.5 Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, települési önkormányzatok	A klímaváltozással szemben sérülékeny térségek lakossága, az érintett térségek gazdasági szervezetei, közintézményei	2015-2019	200
KEHOP 2. Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése							
8	2. Települési közműellátottság fejlesztése	2.1 Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések	Csongrád megye a határértékeknek nem megfelelő minőségű vizekkel rendelkező térségei, valamint ivóvíz-hálózattal nem rendelkező településrészek	Vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	Nem megfelelő minőségű ivóvízzel ellátott területek lakossága, vállalkozásai	2015-2020	14000
8	2. Települési közműellátottság fejlesztése	2.2 Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	Nem megfelelő szennyvízkezeléssel rendelkező 2000 LE feletti agglomerációk, és a megfelelő szennyvízelvezetéssel szennyvíztisztítással nem rendelkező agglomerációk; elsősorban a 2000 LE feletti agglomerációk lakossága, gazdasági szervezetei	2016-2022	36000
KEHOP 3. Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések							
8	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	4.1 Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	Nem kerültek lehatárolásra az akciók országos hatóköre miatt, viszont a beavatkozások jelentős része a	Önkormányzatok és társulásaik, állami szervezetek, állami vagyonkezelésért felelős szervezetek	Települések lakossága, a közszolgáltatással érintett egyéb hulladéktermelők. A szennyezett talajjal/ felszín alatti vízzel érintkező lakosság, gazdasági	2015-2020	500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
			kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területeken, illetve a fokozottan érzékeny és érzékeny területeken valósul meg.		szervezetek.		
8	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	4.1 Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	Nem kerültek lehatárolásra az akciók országos hatóköre miatt, viszont a beavatkozások jelentős része a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területeken, illetve a fokozottan érzékeny és érzékeny területeken valósul meg.	Önkormányzatok és társulásaik, állami szervezetek, állami vagyonkezelésért felelős szervezetek	Települések lakossága, a közszolgáltatással érintett egyéb hulladéktermelők. A szennyezett talajjal/ felszín alatti vízzel érintkező lakosság, gazdasági szervezetek.	2015-2020	500
8	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	4.2 Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Települési önkormányzatok és társulásaik, többségi állami vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	A települések lakossága, a közszolgáltatással érintett egyéb hulladéktermelők	2014-2021	400
KEHOP 4. Természetvédelmi és élővilág védelmi fejlesztések							
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.3 A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	Az intézkedés támogatható tevékenységeinek tematikus célterületét egyrészt a desztinációfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő turisztikai termékcsomag fejlesztések jelentik, területi fókuszai pedig a GINOP által nem támogatott, turisztikai szempontból jelentős helyi értékekkel rendelkező helyszínek. Továbbá védett természeti területek, Natura 2000 területek,	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek.	Az érintett területek önkormányzatai, és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek. Helyi közösségek, helyi ökoturisztikai szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások és más gazdasági szereplők, a tágabb térség lakossága, az érintett térségbe látogató turisták, kutatók, szakirányú felsőoktatásban résztvevő intézmények hallgatói, stb.; tágabb értelemben az Európai Unió és Magyarország polgárai.	2015-2021	2000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
KEHOP 5. Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása							
3	1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1.1 Energetikai rendszerek fejlesztése	Meglévő kapacitások, térségfejlesztés	Települési önkormányzatok, Vállalkozások	Energia szektor szereplői	2014-2020	22 700
3	1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1.2 Hálózati integráció elősegítése	Elmaradott térségek, kapacitás igények	Vállalkozások	Lakosság, közfeladat ellátás, energia szektor szereplői	2014-2018	3 000
3	1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1.2 Hálózati integráció elősegítése	Elmaradott térségek, kapacitás igények	Vállalkozások	Lakosság, közfeladat ellátás, energia szektor szereplői	2014-2018	2 000
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.2 Energiahatékonysági programok	Családi házas vidékek, városrészek illetve vállalkozói telephelyek	Lakosság, Közintézmények, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, állami közintézmények, non-profit szektor	2014-2020	13 300
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.3 Közösségi kezdeményezések	Megyei települések	Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, civil szervezetek, önkormányzatok, oktatási intézmények	2015-2018	400
3	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	2.4 Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	Meglévő termelő kapacitások mellé	Települési önkormányzatok, Vállalkozások	Energia szektor szereplői, Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2020	5 000
8	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	4.3 Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az energia szektor szereplői	2016-2020	1000
9	3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben , megújuló energia hasznosítása.	3.1 Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, CLLD szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	2 500
10	1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1.1 Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	2000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
10	4. Lakóépületek energiaracionalizálása	4.1 Társasházak energiahatékonyságának javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok, társasházak	A település lakosai, az érintett épületek lakosai	2015-2017	3000

8.2.4. Vidékfejlesztési Programhoz (VP) illeszkedő fejlesztési elképzelések

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
VP 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben							
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.2 Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	A megye azon területei, ahol a legnagyobb a mezőgazdaság aránya	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	Az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók, pályakezdő fiatalok, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek,	2014-2022	1300
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.2 Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	1 300
VP 2. A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése							
7	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások	1.1 Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség mezőgazdasági termelői, lakossága	2015-2022	11000
7	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások	1.1 Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség mezőgazdasági termelői, lakossága	2015-2022	3000
7	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások	1.2 Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati	Az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók,	2014-2022	3000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
				tulajdonú gazdasági szervezetek	pályakezdő fiatalok		
7	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	3.1 A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	A megye kevésbé fejlett agrár térségei	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2015-2021	800
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.3 Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	A mezőgazdasági termelés által érintett térségek lakossága, gazdasági szervezetei	2014-2022	10000
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.4 Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	A mezőgazdasági termelés által érintett térségek lakossága, gazdasági szervezetei	2014-2021	2000
8	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1.5 Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Költségvetési szervezetek, települési önkormányzatok	A klímaváltozással szemben sérülékeny térségek lakossága, az érintett térségek gazdasági szervezetei, közintézményei	2015-2019	100
VP 3. Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása							
7	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	2.1 Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2016-2022	
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	4.1 Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	4000
7	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás	4.3 Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	Csongrád megye agrártérségei (kínálat) és városai (kereslet). Üzleti infrastruktúra és a	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok,	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül),	2015-2022	3000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása		kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).		
7	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.1 Fűszerpaprika-program	Csongrád megye fűszerpaprika-termelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2021	2500
7	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.2 Hagyma- és zöldség-program	Csongrád megye hagyma és zölségtermelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2021	2500
7	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	5.3 Kender-program	Csongrád megye kendertermelő és elsődleges feldolgozó körzetei, K+F központjai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	1500
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1.1 Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	850
9	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek	1.2 Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok,	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	300

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása		többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek			
VP 4. A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása							
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.1 Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	Csongrád megye erdővel borított területei valamint a megye települései	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek	Az érintett települések lakossága	*2015-2020*	*175*
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.2 Ökológiai gazdálkodás, öko-szociális mezőgazdasági projektek	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, civil szervezetek, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek; Közösségi szinten irányított fejlesztések esetében a programok elsődleges kedvezményezettjei a programok szervezésében és lebonyolításában résztvevő helyi akciócsoport (HACS - CLLD szervezetek). További kedvezményezettek az adott területen működő civil szervezetek, vállalkozások, önkormányzatok, önkormányzati intézmények, egyházak	Az érintett területek önkormányzatai, a program céljainak megvalósításában releváns, állami finanszírozású intézményei, vállalkozásai és civil szervezetei és lakossága, amelyek a helyi fejlesztési stratégia összeállítására és a helyi fejlesztési program megvalósítására helyi akciócsoportokat hoznak létre	*2015-2020*	250
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.3 A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	Az intézkedés támogatható tevékenységeinek tematikus célterületét egyrészt a desztinációfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő turisztikai termékcsomag fejlesztések jelentik, területi fókuszai pedig a GINOP által nem támogatott, turisztikai szempontból jelentős	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek.	Az érintett területek önkormányzatai, és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek. Helyi közösségek, helyi ökoturisztikai szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások és más gazdasági szereplők, a tágabb térség lakossága, az érintett térségbe látogató turisták, kutatók, szakirányú felsőoktatásban résztvevő intézmények hallgatói, stb.;	2015-2021	1450

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
			helyi értékekkel rendelkező helyszínek. Továbbá védett természeti területek, Natura 2000 területek,		tágabb értelemben az Európai Unió és Magyarország polgárai.		
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.4 Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervzetek	Az érintett térségek lakossága, gazdálkodó szervezetei, önkormányzatai, civil szervezetei	*2014-2021*	750
VP 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban							
8	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	3.1 Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	Csongrád megye erdővel borított területei valamint a megye települései	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek	Az érintett települések lakossága	*2015-2020*	*175*
8	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	4.3 Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az energia szektor szereplői	2016-2020	1000
9	3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	3.1 Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, CLLD szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	500
VP 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben							
9	4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	4.1 Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikro-vállalkozások, civil szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	*2015-2022*	500
9	5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák	5.1 A külterületi/mezőgazdasági utak hálózatának	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek, lakosság	2015-2022	500

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
	alkalmazása.	felülvizsgálata, helyreállítása,					
9	5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	5.2 IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek, lakosság	2015-2022	500
9	8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	8.1 Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati szövetségek, önkormányzati közintézmények, képző intézmények, egyházak, civil szervezetek, magánszemélyek, társasházak, érdekképviseletek	lakosság, vállalkozások,	2015-2022	1200

8.2.5. Integrált Közlekedés fejlesztési Operatív Programhoz (IKOP) illeszkedő fejlesztési elképzelések

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
IKOP 1. Nemzetközi (TEN-T) közúti elérhetőség javítása							
4	1. Csongrád megye határain átnyúló infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1.1 Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	Csongrád megye területe	NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt., települési önkormányzatok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
IKOP 2. Nemzetközi (TEN-T) vasúti és vízi elérhetőség javítása							
4	1. Csongrád megye határain átnyúló infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1.1 Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	Csongrád megye területe	MÁV Zrt.	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
IKOP 3. Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség és energia-hatékonyság javítása							

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
4	2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	2.1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése	Csongrád megye területe	települési önkormányzatok, NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	10
4	2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	2.4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése	Csongrád megye területe	települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.2.Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése	Csongrád megye területe	települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése	Csongrád megye területe	MÁV Zrt./MÁV START Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
IKOP 4.							
4	1. Csongrád megye határain átnyúló infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1.3. Vasúti pálya villamosítása	Csongrád megye területe	MÁV Zrt.	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	Csongrád megye területe	MÁV Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése	Csongrád megye területe	MÁV Zrt./MÁV START Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	Szegedi déli Tisza-híd vasút elemeinek kiépítése	Szeged	MÁV Zrt.	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	17 000

Prioritás sorszám	Intézkedés megnevezése	Tevékenység megnevezése	tevékenység területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	ütemezés	költségigény (millió Ft)
IKOP 5.							
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	Csongrád megye területe	MÁV Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	
4	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	3.4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása	Csongrád megye területe	ATIVIZIG,települési önkormányzatok, közlekedési társaságok	lakosság, vállalkozások, helyi önkormányzatok	2015-2022	

9. A MEGYE SZEMPONTJÁBÓL KIEMELT FONTOSSÁGÚ VEZÉRPROJEKTEK BEMUTATÁSA

9.1. Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése

9.1.1. A Vezérprojekt bemutatása

A megye életében meghatározó fontosságú lesz, hogy milyen mértékben és milyen sikerességgel képes a helyben tevékenykedő KKV-k létrejöttét és versenyképes működését támogatni és az is, hogy hogyan tud a térség a beruházás ösztönzés komparatív előnyeit ismerve proaktív, hatékony tőkevonzó tevékenységet ellátni, ezáltal további cégek betelepülését segíteni, a meglévőket pedig megerősíteni. Ennek megfelelő színvonalú és a szubszidiaritás alapelvével összhangban lévő hátterét egy megyei vállalkozásfejlesztési szervezet adhatja meg, amely egyrészt mint megyei koordinátor szervezet a makroszintű vállalkozásfejlesztéshez biztosítja a logikai keretet, másrészt pedig – mint tényleges vállalkozásfejlesztési szereplő – konkrét vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokat is nyújt partnereivel közösen (SZTE Gazdaság-és vállalkozásfejlesztési Központ, Csongrád Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara) a megye KKV-i számára.

Az egyetemi tudásközpontban, illetve a megyei húzóágazatokban tevékenykedő vállalkozásokban felhalmozott szaktudás komoly lehetőségeket rejt magában. A megye egyik érdemi kitörési pontja az erre a humán bázisra épülő vállalkozások létrejöttének és megerősödésének elősegítése. Ezért a fentiek következtében a prioritás specifikus célja a szükséges kritikus vállalkozási tömeg létrehozása a megyében, mind a meglévő, mind pedig a potenciális tudásintenzív aktorai erősítésén keresztül.

A 2014-2020-as időszakban is kiemelkedő fontosságú az EU-s források, kombinált finanszírozási formák alkalmazása a térségi projektek megvalósítása érdekében. A siker legfontosabb záloga a megyei hazai és nemzetközi kulcsprojektek megfelelő előkészítettsége, reális forráskoordináció/forrásszerzés és a megvalósítás folyamatának szakszerű lebonyolítása, melyben szintén jelentős szerep hárulna a szervezetre.

9.1.2. Vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

3. tematikus cél: a kis- és közép vállalkozások versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

vii) munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés.

9.1.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények

- A megyei szervezettől vállalkozásfejlesztési szolgáltatást igénybe vett vállalkozások száma (db)
- Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)
- Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)
- A támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)
- Támogatott vállalkozásoknál létrejött új munkahelyek száma (fő)
- Export árbevétel növekedése (%)

- Megvalósult kiemelt megyei gazdaságfejlesztések értéke (Ft)
- Megvalósult projektek száma (db)

9.1.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. tevékenység: Megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozása és hatékony működtetése

2. tevékenység: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatás
   - *Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése*
   - *Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése*
   - *Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban*
   - *Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram*

3. tevékenység: Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
   - *A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel*
   - *A társadalmi tőke és a bizalom erősítése*
   - *Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása*
   - *Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése*
   - *Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán*
   - *Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása*

4. tevékenység: Beruházások ösztönzése
   - *A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására*
   - *Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység*

5. tevékenység: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés
   - *Kiemelt projektek megvalósítása (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)*
   - *Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)*

6. tevékenység: Határmenti együttműködések összehangolása

7. tevékenység: KSZ feladatok ellátása

8. tevékenység: Turizmusfejlesztés koordinációja

9.1.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozása és hatékony működtetése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	2. prioritás: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása
2.a. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	2. prioritás: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása
2.b. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	2. prioritás: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása
2.c. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	2. prioritás: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása
2.d. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	2. prioritás: Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.a. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.b. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.c. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.d. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.e. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása
3.f. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
létrejöttének támogatása		
4. Beruházások ösztönzése	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	4. Beruházások ösztönzése
4.a. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	4. Beruházások ösztönzése
4.b. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	4. Beruházások ösztönzése
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés
5.a. Kiemelt projektek megvalósítása (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés
5.b. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése	5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés
6. Határmenti együttműködések összehangolása	még nem tisztázott	még nem tisztázott
7. KSZ feladatok ellátása	még nem tisztázott	még nem tisztázott
8. Turizmusfejlesztés koordinációja	még nem tisztázott	még nem tisztázott

9.1.6. A vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozása és hatékony működtetése		TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása		
2.a. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	150	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
	450	TOP1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	50	TOP 6.2

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
2.b. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	50	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
	50	TOP 6.2 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
2.c. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	2000	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	400	TOP 6.2 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
2.d. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	100	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása		
3.a. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	50	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	250	TOP 6.1 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
3.b. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	50	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
3.c. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	700	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
	100	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	300	TOP 6.1 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
		társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
3.d. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	300	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	250	TOP 6.1 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
3.e. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	200	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	200	TOP 6.1 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
3.f. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	100	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
4. Beruházások ösztönzése		
4.a. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	100	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	50	TOP 6.2 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
4.b. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	350	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	50	TOP 6.2 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés		
5.a. Kiemelt projektek megvalósítása (Projektgenerálás, projektfejlesztés,	150	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)		
5.b. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	150	TOP 1.1 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
6. Határmenti együttműködések összehangolása	100	TOP 6.1 TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
7. KSZ feladatok ellátása	350	még nem tisztázott
8. Turizmusfejlesztés koordinációja	100	TOP 1.2 TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál

9.2. Megyei komplex turizmusfejlesztési program

9.2.1. Vezérprojekt bemutatása

A megyei turizmusfejlesztési vezérprojekt komplexitását adja, hogy ez a témakör több operatív programban is megjelenik. A turizmus kiemelkedő gazdasági és foglalkoztatási szerepe okán a turisztikai attrakció- és szolgáltatás fejlesztések a TOP foglalkoztatási szempontból fontos fejlesztési irányait képezik. A 2014-2020 közötti időszakban a turisztikai fejlesztésekkel szemben a korábbinál hangsúlyosabban megfogalmazott elvárás, hogy hálózatokba szerveződő, egymáshoz is szorosan illeszkedő tevékenységek valósuljanak meg. Ezen fejlesztéseknek finanszírozó forrása a GINOP, és ezekre épülnek rá a TOP forrásából támogatható, a területi tervekben megfogalmazott kisléptékű turisztikai infrastruktúrafejlesztések, melyek illeszkednek a nemzeti koordinációt igénylő kiemelt fejlesztésekhez is. Ehhez adódnak hozzá a Vidékfejlesztési Programhoz illeszkedő tevékenységek, melyek így összességében adják ki a turisztikai fejlesztések portfóliójának finanszírozását. A hazai finanszírozás mellett a határmenti, nemzetközi forrásokat is számba kel venni (pl.: HU-RO és HU-SRB).

A vezérprojekt tervezésénél kiemelkedő tematikus szempont a már meglévő lehetőségekre (gyógyászat, élő vizek, kulturális attrakciók, intézményrendszer, stb) való építkezés megtartása, infrastrukturális beruházások támogatása, szolgáltatások tartalmi fejlesztése, valamint erőteljes határmentiség kibontakoztatása.

Csongrád megye fejlesztési koncepciójában a hármashatár térségi elhelyezkedés kulcsfontosságú, ennek komparatív előnyeit szeretné a megye kihasználni.

A megye turizmusával hasonló a cél: az elmúlt években megvalósult fejlesztésekre építve szükséges a megyei szakmai együttműködéseket erősíteni, a meglévő intézményeket támogatni és szakmai hálózati együttműködéseket ösztönözni. Fontos a határmentiség előnyeit kihasználni, a szervezetfejlesztési, kommunikációs és marketing elemeket ennek is alárendelni, azért hogy még jobban erősítsük a meglévő beruházások látogatottságát, kapcsolódó szolgáltatások minőségét növeljük, növeljük a vendégéjszakák számát és a turisták költését a megyében.

9.2.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

3. tematikus cél: a kis- és közép vállalkozások versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

6. tematikus cél: a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása a következők révén

c) a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

iii.) önfoglalkoztatás, vállalkozói készség és vállalkozások, közöttük innovatív mikro-, kis- és középvállalkozások létrehozása

vi.) aktív és egészséges idősödés

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés.

9.2.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények

- a megye egészségturisztikai kínálatához kapcsolódó szolgáltatások minőségének fejlesztése, ezek számának növelése
- az élő vizek turisztikai célú hasznosítása, kihasználatlan turisztikai kínálat fejlesztése, fejlesztésekkel érintettek számának növelése
- a vizes turizmusban megvalósuló hiány infrastrukturális beruházások számának növelése
- a kulturális és természeti örökség jelenleginél kiterjedtebb, a fenntarthatóságot nem veszélyeztető turisztikai hasznosítása, a kihasználatlan turisztikai kínálat hozzáférhetőségének javítása;
- hazai és külföldi turisták költésének növelése a fejlesztett attrakciókhoz kapcsolódóan;
- a természeti és kulturális örökség bemutathatóságának és hasznosításának fejlesztése, hálózati és térségi szempontokat figyelembe véve;
- már meglévő attrakciók – fenntartható módon működtethető – hálózatokba való bekapcsolása a kiegészítő szükséges fejlesztésekkel;
- természeti és kulturális örökség védelme, fenntartása és megőrzése a jövő generációk számára;
- a helyi identitástudat, helyi kötődés, és a helyi közösségek összetartozásának erősítése;
- az attrakciókat igénybevevő lakosság fogékonyabbá / elkötelezetté válása a természeti és kulturális értékek megőrzésére, részvételük növelése
- a turisztikai vállalkozások fejlesztése a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások fejlesztése révén hozzájárul és a foglalkoztatás bővüléséhez.
- szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számának növekedése (külföldi + belföldi)

9.2.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. tevékenység: Gyógyító megye
   - *gyógy létesítményekhez, továbbá az egészség megőrzésére és helyreállítására alkalmas kínálat kialakításához kapcsolódó termék- és szolgáltatásfejlesztés, mely az meglévő attrakcióhoz, egyedi és versenyképes kínálathoz kapcsolódó szálláshelyfejlesztést is tartalmazza (csak a hiányterületeken)*
2. tevékenység: Mindenünk a víz
   - *élő vizekhez, vízi sportokhoz kapcsolódó termék- és szolgáltatásfejlesztés*
3. tevékenység: Kultúra és hagyományok
   - *kiemelt vonzerőink komplex turisztikai termék- és szolgáltatásfejlesztése, benne kiemelt attrakciókhoz, rendezvényekhez, ill. többnapos, garantált programokhoz, kapcsolódó szolgáltatás-, indokolt esetben szálláshelyfejlesztés*
4. tevékenység: Csongrád megye öröksége
   - *Csongrád megye egyediségére alapozott, valamely településéhez, desztinációjához, nemzeti értékéhez egyértelműen kapcsolódó turisztikai termékek fejlesztése*
5. tevékenység: Együttműködés
   - *koordináció, desztináció fejlesztés, szervezetfejlesztés*

9.2.5. Vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
1. Gyógyító megye:	1. Megyei gazdaságfejlesztési intézmény létrehozása és működtetése	5. intézkedés: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés 8. intézkedés: A turizmusfejlesztés koordinációja
	4. Közlekedési kapacitások fejlesztése	3. intézkedés: Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése 4. intézkedés: Kerékpárút építés és fejlesztés
	10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban:	5. intézkedés: A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése
2. Mindenünk a víz	1. Megyei gazdaságfejlesztési intézmény létrehozása és működtetése	5. intézkedés: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés 8. intézkedés: A turizmusfejlesztés koordinációja
	4. Közlekedési kapacitások fejlesztése	3. intézkedés: Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése 4. intézkedés: Kerékpárút építés és fejlesztés
	9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben	4. intézkedés: Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés
	10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban:	5. intézkedés: A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése
3. Kultúra és hagyományok	1. Megyei gazdaságfejlesztési intézmény létrehozása és működtetése	5. intézkedés: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés 8. intézkedés: A turizmusfejlesztés koordinációja

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
	4. Közlekedési kapacitások fejlesztése	3. intézkedés: Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése 4. intézkedés: Kerékpárút építés és fejlesztés
	10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban:	5. intézkedés: A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése
4. Csongrád megye öröksége	1. Megyei gazdaságfejlesztési intézmény létrehozása és működtetése	5. intézkedés: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés 8. intézkedés: A turizmusfejlesztés koordinációja
	4. Közlekedési kapacitások fejlesztése	3. intézkedés: Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése 4. intézkedés: Kerékpárút építés és fejlesztés
	9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben	4. intézkedés: Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés
	10. Infrastrukturális feltételek javítása Csongrád megye városaiban:	5. intézkedés: A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése
5. Együttműködés	1. Megyei gazdaságfejlesztési intézmény létrehozása és működtetése	5. intézkedés: Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés 8. intézkedés: A turizmusfejlesztés koordinációja
	9. Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben	4. intézkedés: Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés

9.2.6. Vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
1. Gyógyító megye	1 000	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.
	300	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
	50	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 4. intézkedés: A helyi identitás és kohézió erősítése
	5 000	GINOP 6. prioritás: Turizmus
2. Mindenünk a víz	700	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében
3. Kultúra és hagyományok	5 000	GINOP 6. prioritás: Turizmus
	3 000	GINOP 6. prioritás: Turizmus
4. Csongrád megye öröksége	1 550	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.
	220	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
	50	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 4. intézkedés: A helyi identitás és kohézió erősítése
5. Együttműködés	300	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében.
	100	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
	50	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés, 4. intézkedés: A helyi identitás és kohézió erősítése

9.3. ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása

9.3.1. A vezérprojekt bemutatása:

A térség számára az elmúlt időszak egyik legfontosabb eseménye volt, hogy az európai kutatási infrastruktúra bővítésének egyik újabb elemét, az Extreme Light Infrastructure (ELI) névre hallgató létesítményt Csongrád megyébe, azon belül is a Szegedi kistérségbe telepítik.

A Szegedi kistérség relatíve erős innovációs képességgel rendelkező térségnek számít az országon belül, kutatás-fejlesztési mutatói kiemelkedőek, és a humán tőke is megfelelően képzett egy ilyen létesítmény besfogadásához. Mindebben óriási szerepe van a városban található Szegedi Tudományegyetemnek, a Biológiai Kutatóközpontnak és a többi kutatási intézménynek egyaránt (Gabonakutató, Bay Zoltán Biológiai Kutatóintézet). A létrejövő ELI hatására ide érkező kutatók révén ez a lokális tudásbázis még jobban kiszélesedhet, hiszen a lézertechnológia jól kiegészítheti a térség kiemelkedő orvosi, biológiai, biotechnológiai és IT adottságait. Ezek együttese hatalmas potenciált és lehetőséget jelenthet a térségen kívüli kutatás-fejlesztés orientált vállalkozások idevonzására és letelepítésére, valamint a magasan képzett munkaerő helyben tartására.

Azonban több vizsgálat is rávilágított már arra, hogy bár a térség kiemelkedő K+F mutatókkal bír, az itt keletkező innovációs eredmények hasznosítása nem helyben valósul meg. Tehát nem a helyi gazdaságban realizálódik az ezekből származó többlet jövedelem valamint a lehetséges foglalkoztatás bővítő hatások sem itt érvényesülnek. Következésképpen az ELI-t, mint egy lehetőséget kihasználva, olyan intézkedésekre van szükség, amelyek a meglévő pozitívumokat tovább erősítik és emellett az innovatív vállalkozások gyenge lokális beágyazódását is orvosolják.

A beruházás hatásai messze túlmutatnak Szeged város területén. Elsősorban a szomszédos Hódmezővásárhely, de szintúgy a megye (részben a régió) egész területén várható számos pozitív multiplikatív eredmény. Fontos, hogy a két MJV együttműködése megvalósuljon ezen a területen, melyet a megyei önkormányzat koordinációs tevékenységével segíthet.

A jelenlegi elképzelések szerint a Science Park egyrészt képes lesz kielégíteni az egyre növekvő inkubációs szolgáltatások iránti keresletet, másrészt pedig méltó infrastrukturális hátteret biztosíthatna a szintén megjelenő betelepülni kívánó nagyobb tudásintenzív cégek számára is.

A fejlesztés az igényekkel összhangban egy komplex fejlesztésként értendő, amely több aktor együttes fellépésének és áldozatvállalásának eredményeként jön létre. Ennek keretein belül a két MJV komoly közlekedésfejlesztési elképzelésekkel bír a területtel kapcsolatban, illetve Szegedi Tudományegyetem is elkötelezett a Science Park tényleges létrejötte és betelepítése viszonylatában. Ennek első lépéseként egy Technológiai Inkubátorház valósulna meg a park területén belül.

9.3.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

1. tematikus cél: kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció megerősítése

a) a kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása érdekében a K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése.

3. tematikus cél: A kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

9.3.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények

- Létrejött dokumentumok, tervdokumentáció száma (db)
- Létrejött tudományos park száma (db)
- Beszerzett eszközök száma (db)
- Betelepült vállalkozások száma (db)
- Betelepült vállalkozások által beszerzett eszközök száma (db)
- A fejlesztéssel érintett területen működő vállalkozások által foglalkoztatottak száma (fő)

9.3.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. tevékenység: A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása
   - *Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása. (A beruházás előkészítési költségeinek támogatása: az építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése, engedélyeztetési, közbeszerzési eljárások lefolytatása).*
   - *Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk elkészítése (A tevékenység a park működésének megtervezését foglalja magába: tudományos park stratégiájának kidolgozása, szelekciós politika kialakítása, tudományos fókuszának meghatározása, árpolitika kialakítása, marketing tevékenység megtervezése, stb.)*
2. tevékenység: Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
   - *Tudományos park létrehozásához szükséges alapinfrastruktúra kialakítása I. ütem (technológiai inkubátor kialakításához szükséges alapinfrastruktúra biztosítása)*
   - *Tudományos park létrehozásához szükséges alapinfrastruktúra kialakítása II. ütem (I.b I.c I.d fejlesztések kialakításához szükséges alapinfrastruktúra biztosítása)*
   - *Tudományos park létrehozásához szükséges alapinfrastruktúra kialakítása III. ütem (I.b I.c I.d fejlesztések kialakításához szükséges alapinfrastruktúra biztosítása)*
3. tevékenység: Tudományos park menedzsment szervezetének felállítása (A park működtetéséhez szükséges menedzsment szervezet infrastrukturális és szervezeti-intézményi hátterének biztosítása)
4. tevékenység: A tudományos parkba betelepülő cégek kisebb összegű eszközbeszerzéseinek és szoft jellegű fejlesztéseinek támogatása. (A parkba betelepülő cégek működéséhez szükséges eszközök és immateriális javak beszerzésének támogatása)
5. tevékenység: Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása (A park betelepítését elősegítő (marketing) tevékenységek és a parkban működő vállalkozások lokális beágyazását elősegítő tevékenységek támogatása, tanulmányok készítése, tanácsadás, képzés.)

9.3.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	1. intézkedés: A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása
1.a. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	1. intézkedés: A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása
1.b Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk elkészítése	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	1. intézkedés: A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	2. intézkedés: Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
2.a. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása I. ütem	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	2. intézkedés: Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
2.b. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása II. ütem	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	2. intézkedés: Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
2.c. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása III. ütem	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	2. intézkedés: Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása
3. Tudományos park menedzsment szervezetének felállítása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	3. intézkedés: A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek
4. A tudományos parkba betelepülő cégek kisebb összegű eszközbeszerzéseinek támogatása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	3.intézkedés: A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek
5. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása	3. intézkedés: A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek

9.3.6. A vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása		
1.a. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	100	TOP 6.1 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
		1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
1.b Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk elkészítése	50	TOP 6.1 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása		
2.a. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása I. ütem	95	TOP 1.1. 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
2.b. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása II. ütem	270	TOP 1.1. / Szeged MJV 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
2.c. szükséges alapinfrastruktúra kialakítása III. ütem	1630	GINOP 1. 1. prioritás: Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése
3. Tudományos park menedzsment szervezetének felállítása	50	TOP 1.1. 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
4. A tudományos parkba betelepülő cégek kisebb összegű eszközbeszerzéseinek támogatása	150	TOP 1.2. 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
5. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	150	TOP 6.1. 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával

9.4. Megyei mobilitás-fejlesztés

9.4.1. A vezérprojekt bemutatása

Csongrád megye közlekedési szempont zsákmegyének számít, hiszen a történelmi közlekedési kapcsolatok megszüntetésével nehéz a továbbutazás, legalábbis a közösségi közlekedés szempontjából, annak ellenére, hogy földrajzi elhelyezkedését tekintve rendkívüli lehetőségekre predesztinált a térség. Pillanatnyilag mind Szerbia, mind Románia irányába rendkívül nehézkes vagy bizonyos esetekben lehetetlen a továbbutazás tömegközlekedéssel és szintén kihasználatlan a Tisza és a Maros folyók által nyújtott közlekedési potenciál. Több olyan intermodális/logisztikai csomóponti lehetőség adott a megyén belül, melyek kihasználatlansága gazdasági versenyhátrányt okoz.

A megyén belüli közutak jelentős része felújításra szorul, komoly igény mutatkozik a vasútvonalak korszerűsítésére, valamint az elővárosi kötöttpályás közlekedés modernizálására a munkavállalói ingázás elősegítésének érdekében.

Egyre nagyobb jelentőséggel bír a környezetbarát kerékpáros közlekedés is megyénkben, mely rövidebb távolságokra a leghatékonyabb közlekedési mód és a kerékpáros turizmus bővülése is szignifikánsan nő. Emiatt elengedhetetlen a leromlott állagú kerékpárutak felújítása, új kerékpárutak építése, kerékpáros sávok kijelölése, valamint a kerékpárral történő eljutás biztosítása a megye turisztikai attrakcióihoz.

9.4.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

   c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a l akóépületeket is;

   d) intelligens alacsony és közepes feszültségen működő elosztórendszerek fejlesztése és kialakítása;

   e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható multimodális városi mobilitást és a kárenyhítést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását;

7. a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból az alábbiak révén:

   a) a multimodális egységes európai közlekedési térség támogatása a TEN-T-be való beruházás által;

   b) a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához – többek között a multimodális csomópontokhoz – történő kapcsolásával;

   c) környezetbarát (többek között alacsony zajkibocsátású) és alacsony szén-dioxid kibocsátású közlekedési rendszerek, többek között belvízi és tengeri hajózási útvonalak, kikötők, multimodális összeköttetések és repülőtéri infrastruktúrák kifejlesztése és korszerűsítése, a fenntartható regionális és helyi mobilitás előmozdítása érdekében

8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

   b) a foglalkoztatás-barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Kapcsolódó megyei stratégiai cél(ok):

T1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont

9.4.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények

- A projekt eredményeként jelentősen növekszik Csongrád megye nemzetközi elérhetősége, a lakosság, valamint a munkavállalók utazási ideje csökken, az utazási kényelem fokozódik, közlekedésbiztonsági szempontból jelentős javulás várható.
- Az intermodális, interoperábilis lehetőségek bővülésével a szállítmányozási szektor fokozott érdeklődése várható, mely befektetésösztönzési szempontból új gazdasági szereplők megjelenésével párosulhat.
- A kerékpárutak fejlesztése nyomán egyre nagyobb számban térnek át a lakosok a kerékpáros közlekedésre, mely környezetvédelmi szempontból kedvező a megye lakosságának szempontjából, a turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpáros közlekedés fejlesztésével, pedig nő az attrakciók látogatóinak száma.

9.4.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése: Az intézkedés keretein belül Csongrád megye közigazgatási határain túlnyúló mind belföldi, mind pedig a szomszédos államok felé haladó határon átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztéséhez szükséges tervdokumentumok elkészítése, az előkészített beruházások tekintetében pedig az infrastruktúra kiépítésére kerül sor.

2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása: A megye határain belül a települések elérhetőségének, valamint a városok elkerülésének biztosítására több helyen komoly beavatkozásokra van szükség. Ez bizonyos esetekben teljesen új utak, elkerülő utak megépítését teszi szükségessé, máshol pedig a már meglévő, de rendkívül rossz állapotban lévő utak felújítását vagy szélesítését célozza meg.

3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése: A beavatkozási terület célja az, hogy jelentős mértékben javuljon a tömegközlekedés minősége Csongrád megyében azáltal, hogy korszerű eszközökkel, intermodális, interoperábilis megoldásokkal, környezetbarát módon lehessen használni mind a buszos, mind a kötöttpályás, mind pedig a vízi közlekedés eszközeit és elősegíteni a közlekedési eszközök módváltásait elsősorban környezetbarát közlekedési módokra.

4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése: Az EUROVELO, valamint a települések közti és a településeken belüli hiányzó kerékpárút szakaszok kiépítése, felújítása, valamint a turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpáros útvonalak fejlesztése.

9.4.5. A vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
1.1. Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése	1. intézkedés: Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése
1.2. Új határon átnyúló/határátkelőhöz vezető vasútvonalak és közútvonalak tervezése a megye kedvező geopolitikai helyzetének kihasználása érdekében		
1.3. Vasúti pálya villamosítása		
1.4. Határon átnyúló kerékpárutak tervezése és építése		
2.1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése	4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése	2. intézkedés: Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása
2.2. Megyei állami utak felújítása/szélesítése		
2.3. Önkormányzati utak felújítása		
2.4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése		
3.1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése	3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése
3.2. Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése		
3.3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése		
3.4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása		
4.1. Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása	4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése	4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése
4.2. Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrahozása		

4.3. Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése		

9.4.6. A vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
1.1 Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan		IKOP 2.2 CEF HU-RO ETE HU-SRB IPA
1.2. Új határon átnyúló/határátkelőhöz vezető vasútvonalak és közútvonalak tervezése a megye kedvező geopolitikai helyzetének kihasználása érdekében		HU-RO ETE HU-SRB IPA
1.3. Vasúti pálya villamosítása		IKOP 4.3
1.4. Határon átnyúló kerékpárutak tervezése és építése		HU-RO ETE HU-SRB IPA
2.1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése		TOP 1.3. IKOP 3.2
2.2. Megyei állami utak felújítása/szélesítése		
2.3. Önkormányzati utak felújítása	1 300	TOP 1.3
2.4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése		IKOP 3.1, IKOP 3.2
	500	TOP 3.1
3.1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése		IKOP 4.1, IKOP 4.2, IKOP 5.1
3.2.Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése		IKOP 3.2
	1 000	TOP 3.1
3.3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése		IKOP 3.1, IKOP 3.2, IKOP 4.1, IKOP 4.2

3.4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása		IKOP 5.2
4.1. Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása	1000	TOP 1.3
	1000	TOP 3.1
4.2. Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrehozása	500	TOP 1.3
4.3. Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése	200	TOP 2.2
		GINOP 6.

9.5. Térségi Kender Program

9.5.1. A vezérprojekt bemutatása

A kendertermesztés és feldolgozás Csongrád megyében több száz éves hagyományokra tekint vissza. A korábban 5-6 ezer hektáron termesztett kenderágazat napjainkra jelentősen visszaszorult. A szántóföldi növénytermesztés Magyarországon a rendszerváltozás után 4-5 termékre redukálódott, a rost azonban a preferált ágazatok közé tartozik, viszont az ipari háttér hiányában leredukálódott. Ezzel szemben a kender modern kori termesztésének, betakarításának, feldolgozásának és a feldolgozott féltermékek felhasználásának és további alkalmazásának módszerei Nyugat-Európában már szinte teljességgel kialakultak. A növény felhasználási területe lényegesen kiszélesedett. Mára a hagyományos felhasználási módok mellett számos iparág fontos alapanyagának tekinthető a kender (pl.: élelmiszer ipar, gyógyászat, építőipar, autógyártás). A kender teljes vertikuma technológiai és gépesítési szempontból feltárt, a további kutatásoknak és fejlesztéseknek az alkalmazási lehetőségek szélesítésére, illetve a már kialakult megoldások széleskörű elterjesztésére kellene irányulnia. Ennek jegyében a kialakult nyugat-európai gyakorlatot átvéve a kendertermesztésben régebben élenjáró országok, - így például Magyarország is - viszonylag csekély előkészítéssel képes lehet arra, hogy csatlakozzon az európai folyamatokhoz, és megteremthesse a saját modern kenderiparát.

Összességében elmondható, hogy a kendertermesztés mellett számos érv szól. A kender gyorsan növő, nagy terméshozamot produkáló, sokoldalúan feldolgozható növény. A Dél-Alföldi régió, ezen belül Csongrád megye különösen alkalmas kendertermesztésre. Természeti adottságok mellett a megyében még rendelkezésre áll az elmúlt évtizedekben felhalmozott szakértelem, tudás, illetve kismértékben feldolgozó kapacitás, emellett nagy kutatási-fejlesztési potenciállal rendelkezik. A kendertermesztés újbóli meghonosodása Csongrád megyében több szempontból is kulcsfontosságú lenne:

- igazodna a megyében hagyományosan erős agrárszektorhoz,
- elősegítené a foglalkoztatás növelését mind a termeléshez, mind a feldolgozáshoz kapcsolódóan,
- javítaná a nemzetközi gazdasági kapcsolatokat,
- az elmúlt évtizedekben felhalmozott szakértelem és tudás nem veszne el,
- erősödne a kutatás, fejlesztés, új kutató műhelyek jöhetnének létre,
- a feldolgozóiparnak lendületet adna,
- lehetőséget teremtene új eljárások, módszerek kidolgozására (termesztés, feldolgozás, értékesítés, stb.)
- elősegítené a megyében/régióban a vállalkozások közti együttműködést (termesztés, feldolgozás, szállítás, tárolás, értékesítés, stb.).

A kendertermesztés és feldolgozás gazdaságosságát a teljes vertikum jövedelme tudja csak biztosítani. A kender-vertikumban a termelési folyamatok szorosan egymásra épülnek, a láncolat csak az elsődleges feldolgozást követően, a rost és a pozdorja szétválasztása után szakítható meg. A Csongrád megyei kender programnak a fentiek miatt ki kell terjednie a teljes vertikum fejlesztésére: vetőmag előállítás, kender termesztés, elsődleges feldolgozás, másodlagos feldolgozás, termékek piacra juttatása.

9.5.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Kapcsolódó megyei stratégiai célok:

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

S2 A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

9.5.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények:

- 2-300 hektáron folyamatos vetőmag előállítás
- 7 éven keresztül folyamatosan növekvő területen kender termesztés
- 1 db megyei kender termesztési integrátor szervezet
- 2-3 db elsődleges feldolgozó üzem
- 1-2 db másodlagos feldolgozó üzem
- kb. 200 új munkahely

9.5.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. tevékenység: Kender vetőmag előállítás
   - *Vetőmag előállítás támogatása*
   - *Lehetőség szerint a vetőmag előállítás a települési önkormányzatok által bonyolított közmunkaprogramok útján*
   - *Járásonként 3 települési önkormányzat kiválasztása; járásonként a javasolt minimális földterület 30 ha*
   - *Szociális szövetkezetek lehetséges szerepe*
2. tevékenység: Kender termesztés előmozdítását célzó intézkedések: jelenleg a megyében szinte egyáltalán nem folyik kendertermesztés. Mivel ez feldolgozás alapfeltétele, el kell érni azt, hogy évente folyamatosan növekvő mértékben egyre több termőterületen termesszenek kendert. Ebben a gazdálkodó kockázatának bármilyen módon történő csökkentése kulcskérdés (ha bárhol a rendszerben megjelenik egy állami/önkormányzati szereplő, akkor az tovább növeli a bizalmat).
   - *Kiegészítő agrár támogatások mintájára KKV / őstermelői pályázati rendszer*
   - *Hektáronként nyújtott kiegészítő támogatás lehetőségének megvizsgálása*
   - *mezőgazdasági de minimis támogatás nyújthatóságát megvizsgálása.*
   - *Termelési integrátor beiktatása a folyamatba*
   - *Javasolt a termeltetési szerződés megkötése. Ennek bevett gyakorlata van az agráriumban. A termeltetési szerződés kitérhet adott esetben arra is, hogy a vetőmagot mely fél biztosítja, de szabályozhatja akár a betakarítás részleteit is.*
   - *Kockázatcsökkentésre a biztosítások is nagyon hasznosak, adott esetben el lehet gondolkodni abban is, hogy a megye valamilyen biztosítási alappal segít a kockázat csökkentésében.*
3. tevékenység: Elsődleges feldolgozóipari központok létrehozása és fejlesztése megyei szinten
   - *Csongrád megyei elsődleges feldolgozó központok létrehozása (fontos kiinduló pont a megmaradt kapacitások (pl.: Nagylak, Szegvár) felmérése)*
   - *vállalati oldallal közösen, megyei önkormányzati szerepvállalással*
   - *technológiai (vizes vagy száraz) stratégiai megfontolások optimalizálása*
4. tevékenység: Kender másodlagos feldolgozó központ létrehozásának és fejlesztésének támogatása Csongrád Megyében

5. tevékenység: Kender mint gazdaság és vidékfejlesztési eszköz népszerűsítését célzó intézkedések: Ez a tevékenység egyrészt a termelők, másrészt pedig a társadalom számára is üzenetet kell, hogy hordozzon. A termelők számára nagyon fontos egy stabil üzenet, hogy kiszámítható a piac. Egynyári növény lévén nincs ugyan hosszú távú elköteleződés, mint például egy ültetvénynél, azonban a vetésforgó sajátosságait figyelembe kell venni. Ennek fontos eleme egyrészt a kapcsolódó oktatási kapacitás kialakítása (szakképzés, felnőttképzés), másrészt egy kender-termékeket népszerűsítő marketing-kampány elindítása.

6. tevékenység: Kenderrel kapcsolatos határon átnyúló lehetőségek: mind a megyehatár, mind az országhatár esetébe igaz, hogy azokat átlépve hasonló adottságú kender-termő vidékekkel találkozunk. A vertikum minden pontján vizsgálni kell az együttműködések lehetőségét.

7. tevékenység: Kenderrel kapcsolatos K+F lehetőségek kiaknázása. A teljes vertikumot tekintve számos helyen van jelentősége kapcsolódó K+F tevékenységnek (pl.: vetőmag kísérletek a klímaváltozás figyelembe vételével, betakarítás, rost leválasztás, építőipar, gyógyászat). Ki kell használni a megye magas K+F potenciálját, és élenjárónak kell lenni kender innováció területén is.

8. Mintaprogram jelleggel hátrányos helyzetű térségben – akár szegregációs problémák felszámolására – kender alapanyagból lakóházak építése a – szociális alapon kijelölt – használók bevonásával

9.5.5. A vezérprojekt tevékenységeinek kapcsolódása a területfejlesztési programhoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
1. Kender vetőmag előállítás	2. prioritás: Az üzleti környezet javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
2. Kender termesztés előmozdítását célzó intézkedések	2. prioritás: Az üzleti környezet javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása 2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése 4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
3. Elsődleges feldolgozóipari központok létrehozása és fejlesztése megyei szinten	2. prioritás: Az üzleti környezet javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása 2.A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása 3.Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
4. Kender másodlagos feldolgozó központ létrehozásának és fejlesztésének támogatása Csongrád Megyében	2. prioritás: Az üzleti környezet javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása 2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása 3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
5. Kender mind gazdaság és vidékfejlesztési eszköz népszerűsítését célzó intézkedések	2. prioritás: Az üzleti környezet javítása	3. A térségi humán tőke fejlesztése
	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak, fejlesztése 4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, a piacra jutás

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
		szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás az agráriumban	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben	2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal
6. Kenderrel kapcsolatos határon átnyúló lehetőségek	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
7. Kenderrel kapcsolatos K+F lehetőségek kiaknázása	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása 5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása – kiemelten a Fűszerpaprika- és Kender-program
8. Mintaprogram hátrányos helyzetű térségben	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben	2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal 8.Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás

9.5.6. A vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
1. Kender vetőmag előállítás	250	TOP 1.2 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
2. Kender termesztés előmozdítását célzó intézkedések	350	TOP 1.2 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
	50	TOP 1.1 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.1. Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
3. Elsődleges feldolgozóipari központok létrehozása és fejlesztése megyei szinten	500	TOP 1.1 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.1. Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
4. Kender másodlagos feldolgozó központ	300	TOP 1.1

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
létrehozásának és fejlesztésének támogatása Csongrád Megyében		1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.1. Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
	450	TOP 1.2 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1.2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
5. Kender mind gazdaság és vidékfejlesztési eszköz népszerűsítését célzó intézkedések		
5. a. Oktatási rendszer (szakképzés, felnőttképzés) kialakítása és fenntartása	60	TOP 6.1 6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 6.1. A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
5. b. Kender népszerűsítő marketing kampány	100	TOP 6.2 6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 6.2. A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
6. Kenderrel kapcsolatos határon átnyúló lehetőségek	-	határon átnyúló programok keretében
7. Kenderrel kapcsolatos K+F lehetőségek kiaknázása	500	GINOP 2. 2. Tudásgazdaság fejlesztése
8. Mintaprogram hátrányos helyzetű térségben	150	EFOP 2. 2. Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében

9.6. Integrált megyei mezőgazdasági termelési és feldolgozási kapacitások kiépítése és fejlesztése

9.6.1. A vezérprojekt bemutatása

Csongrád megyében fekvésének és kiváló talajának köszönhetően jelentős, az országos és a vidéki átlagot is meghaladó a mezőgazdaság aránya a GDP-ből. Az állattartás és az élelmiszeripar komoly termelési hagyományokkal rendelkezik, és elindult a korszerű klaszterképződés (biotechnológia, mezőgazdaság, élelmiszeripar). Ennek megfelelően Csongrád megye területfejlesztési koncepciójának SWOT-analízisében a megye erősségeinek közel fele kapcsolódik a mezőgazdasághoz. Megemlíti a komoly termelési hagyományokkal rendelkező, szakmai kultúrájú feldolgozóipari koncentrációkat (Szeged, Hódmezővásárhely, Szentes), és azt, hogy a vállalkozások és foglalkoztatottak száma az élelmiszeriparban eléri a klaszterképződéshez szükséges mértéket. A megye további erőssége a heterogén szerkezetnek megfelelő változatos tájhasználat, az országos piacú zöldség-, nagy hagyományú gyümölcs- és szőlőkultúra, exportképes húsipar katalizáló szerepű élelmiszergazdasági szervezetek, kezdeményezések (szövetkezetek, tanintézmények, kutatóhelyek, TÉSZ, agrár-ipari park).

Az erősségek ellenére a vidék elvesztette hagyományos funkcióit, a gazdaság a városokba koncentrálódik. Elaprózott a vállalati struktúra, a szellemi potenciálnak alacsony a hasznosítása, gyenge kooperációs hajlandóság és akut tőkehiány, megkésett, lassú ütemű gazdasági növekedés jellemzi a térség mezőgazdaságát. A megye ipari termelésnek 2002-ben közel negyedét adó élelmiszeripart komoly nehézségekkel sújtott alágazatok (konzerv-, malom-, sütő-, húsipar) képviselik, amelyekben - miközben sok cég tönkrement - igazán jelentős fejlesztéseket eredményező befektetésekre nem került sor. Az elmaradt beruházások, valamint a 20. század végén és az ezredforduló táján leépített és megszűnő feldolgozóipari kapacitások következtében nem maradt fegyver az olcsó mezőgazdasági és élelmiszeripari importtal szemben.

A koncepcióban is megfogalmazásra kerülnek azok a lehetséges megoldások, melynek következtében az agrárszektor hatékonyságnövelő intézkedések és infrastrukturális beruházások mellet fenntartható módon válhatna újra versenyképessé és a vidék visszanyerhetné hagyományos funkcióit.

Ezek a lehetőségek a következők:

- érdemben működő klaszterek, határon átnyúló klaszterkezdemények,
- jelentős vállalkozó kedv és forrásabszorpciós képesség különösen a homokhátsági kistérségekben
- EU 2020 stratégia illetve hosszú távú országos szakpolitikai célok és a megyei érdekek egybeesése
- K+F, egészségipar, energiafüggőség-csökkentés, mezőgazdaság, képzettség növelése)

A megyei agrár termékek többsége mindenben megfelel a piac igényeinek, minőségi termék, viszont az árversenyben legtöbbször nem állja meg a helyét. Ennek érdekében a szakmai, K+F és innovációs tevékenységek (alapanyag fajták, típusok, termelés, terméshozamok, stb.) mellett szükséges a termelési költségek csökkentése. Ezt a termelés integrálásával lehet elérni. Kiemelt fontosságú az ezredforduló környékén szinte teljesen megszűnő és így jelenleg hiányzó, a friss mezőgazdaság termékek (elő)feldolgozási feltételeinek megteremtése. Így a megye mezőgazdasága már nem csak alapanyaggal, hanem már egy nagyobb hozzáadott értéket képviselő termékkel lesz képes megjelenni a piacon. Ennek következtében a helyi mezőgazdaság a frissárú piac ingadozásaira való érzékenysége csökkenhet, valamint nagyobb és biztosabb jövedelmezőséget tehet lehetővé, megteremtve a további folyamatos fejlődés lehetőségét.

A mezőgazdaság-élelmiszeripar-biotechnológia stabil hármasa lehet a jövőben az a húzóágazat, mely a megye gazdasági vonzerejét és versenyképességét növelve hozzájárulhat a további ágazatok

fejlődéséhez is. A mezőgazdasági termelésnek és feldolgozásnak kiemelt jelentősége van, viszont ennek hatékony működéséhez szükséges az integráció és a helyben történő feldolgozási kapacitások megteremtése, hogy nagyobb hozzáadott értékű termék jöhessen létre, amely versenyképes a belföldi és külföldi piacokon egyaránt.

9.6.2. A vezérprojekt célokhoz való kapcsolódása

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

1. tematikus cél: a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése

2. tematikus cél: az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés, a technológiák használatának és minőségének javítása

b) az IKT-termékek és szolgáltatások, az e-kereskedelem továbbfejlesztése és az IKT iránti kereslet fokozása

3. tematikus cél: a kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése;

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

4. tematikus cél: a karbonszegény gazdaság felé való elmozdulás támogatása minden ágazatban

b) a kkv-kban az energiahatékonyság és a megújuló energia használatának elősegítése

6. tematikus cél: a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása

g) az erőforrás-hatékony gazdaságra való ipari átállás támogatása, a zöld növekedés, az ökoinnováció és a környezeti teljesítményirányítás a köz- és a magánszektorban történő előmozdítása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

a) üzleti inkubátorházak létrehozásának támogatása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikrovállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása

EMVA-hoz kapcsolódó vidékfejlesztési prioritások:

2. vidékfejlesztési prioritás: a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) a szerkezetátalakítás megkönnyítése a jelentős strukturális problémákkal küzdő mezőgazdasági üzemekben, nevezetesen a csekély piaci jelenléttel rendelkező üzemekben, bizonyos ágazatokban

működő piacorientált üzemekben és azon üzemekben, amelyek esetében a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálására van szükség

3. vidékfejlesztési prioritás: az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) az elsődleges termelők megfelelőbb integrálása az élelmiszerláncba a minőségrendszerek, a helyi piacokon és a rövid ellátási láncokon keresztülfolytatott promóció, a termelői csoportok és a szakmaközi szervezetek révén

Kapcsolódó megyei stratégiai célok:

S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés.

9.6.3. A vezérprojekttől elvárt eredmények

- Integrált mezőgazdasági termelés és feldolgozás megvalósulása eredményeként a termelés és előállítás költségei csökkennek
- Magasabb feldolgozottsági fokú termékek az ágazatban
- A versenyképes mezőgazdasági termelés a népességcsökkenés folyamatának lassulását, megállását, a foglalkoztatottak számának emelkedését eredményezi, így megvalósul a vidéki funkcióinak megtartása.
- Létrejövő értékesítési, tárolási, logisztikai együttműködések eredményeként versenyképes termékek jelennek meg a mezőgazdasági és élelmiszeripari alapanyagok és termékek piacán
- Növekszik a zöldség- és gyümölcságazatból származó megyei exportbevétel

9.6.4. A vezérprojekt tevékenységeinek bemutatása

1. tevékenység: Kisléptékű élelmiszer feldolgozás feltételeinek kialakítása, fejlesztése a közétkeztetés hatékonyabb ellátása érdekében: Kézimunka-igényes, kisebb mennyiségű és nem állandó árutömeg áramoltatására is alkalmas helyi feldolgozó kisüzemek létrehozása. Relokalizált termelési láncok szervezése: a feldolgozás visszahelyezése a termelés közelébe. Hatékony helyi beszerzési rendszerek működtetése és annak folyamatos területi kiterjesztése. Családi gazdaságok erősítése.

2. tevékenység: Közepes és nagyobb méretű élelmiszer feldolgozó kapacitások fejlesztéséhez kapcsolódó beruházások: Előfeldolgozottsági szint növelésére vonatkozó helyi, kistérségi feldolgozó-kapacitások kiépítése
   - *zöldségszárító üzem,*
   - *fűszerpaprika malom,*
   - *gyógynövény-feldolgozó üzem,*
   - *friss kertészeti áru csomagoló üzem*
   - *vágóhíd és húsfeldolgozó üzem,*
   - *logisztikai szolgáltató központ.*

3. tevékenység: Helyi termék fejlesztése: Termékminősítés és a speciális, helyi termékek címkézésének (védjegy) fejlesztése. „Helyi termékek - helyi erőforrásból – helyi keresletre” hármasának megteremtése. Új haszon- és gyógynövények, fűszerpaprika, kertészeti friss áru termelés fejlesztése, valamint alacsony ráfordítású, természetbarát gazdálkodási rendszerek fejlesztése (köztük bio- és ökogazdálkodás). Szociális gazdaságok támogatása. Stratégiai összefüggésben az 1. és 6. tevékenységgel.

4. tevékenység: Értékesítés és logisztika infrastrukturális fejlesztése a helyi termékekhez, rövid ellátási láncokhoz kapcsolódóan (tárolási, raktározási kapacitás fejlesztése): Szervezett, nyomon követhető, kistérségi szintre épülő, országos termelési, feldolgozási, logisztikai és értékesítési rendszer kiépítése, fejlesztése, diverzifikációja. Meglévő kapacitások és rendszerek felmérése és reorganizációja.

5. tevékenység: Integrátor szervezet és beszállítói rendszer kialakítása, nagyvállalati beszállítói program szervezeti hátterének kiépítése, új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, tudástranszfer: Termék-specifikus termelői együttműködések (pl. fűszernövények), operatív szintű koordináló (értékesítő) híd-szervezetek megalakulásának támogatása. Nagyvállalati igények felmérése, minőségi és mennyiségi elvárásoknak megfelelő beszállítói kör szervezése. A beszállítói rendszerekhez logisztikai infrastruktúra hozzárendelése, kiépítése. Elismert termelői csoportok[5] megerősítése, bővítése, fejlesztése.

6. tevékenység: Rövid-ellátási láncok fejlesztése: A helyi, illetve közvetlen értékesítés, a közvetlen termelői-fogyasztói kapcsolatok megteremtése az 1. és 9. tevékenységgel stratégiai összefüggésben.

7. tevékenység: K+F+I együttműködés az agrárágazat és az érintett K+F szektor szereplői között, innovációs projekthez kapcsolódó kísérleti fejlesztések: K+F+I hálózat létrehozása a laborkapacitások és élelmiszerbiztonsági központok, valamint egyetemi és magán kutatóhelyek bevonásával. Kutatóközpont létrehozása agrár-ipari parkban (tudományos és technológiai park). Kísérleti fejlesztések megvalósításához szükséges infrastruktúra és laborkörnyezet kiépítése. Nemzetközi, határon átnyúló és uniós szinten szerveződő kutatói hálózatokba való bekapcsolódás.

8. tevékenység: Képzési, foglalkoztatási intézkedések: Megalapozó munkaerőpiaci alapkutatások megvalósítása, helyi (felsőfokú) élelmiszeripari képzések modernizációja. Fenntartható gazdálkodás, helyismereti képzések, helyi termékekkel kapcsolatos szemléletformálás, népfőiskolai hálózatban felnőttképzés. Non-profit jellegű (közcélú, szociális) foglalkoztatási programok támogatása. Oktató tájközpontok fejlesztése, agrár szaktanácsadás fejlesztése.

9. tevékenység: Helyi fogyasztás és vásárlás ösztönzése: Helyben történő fogyasztás feltételeinek javítása: szövetkezetek, termelői piacok, közétkeztetés, éttermek, turizmus. Gazdák, vállalkozások, önkormányzatok együttműködéseinek, társulásainak támogatása.

[5] Az azonos termék, illetve termékcsoport szerint szerveződő termelők együttműködései, amelyeket piaci pozícióik megerősítése érdekében a mezőgazdasági alaptevékenységükhöz illeszkedő tevékenységre, különösen a termelési folyamatának elősegítésére, termékeik feldolgozásra való átvételére, tárolására, piacképes áruvá történő előkészítésére, valamint közös értékesítésére hoznak létre.

9.6.5. A vezérprojekt kapcsolódása a megyei területfejlesztési program prioritásaihoz

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
Kisléptékű élelmiszer feldolgozás feltételeinek kialakítása, fejlesztése a közétkeztetés hatékonyabb ellátása érdekében	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. intézkedés: A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
		5. intézkedés: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megyében	1. prioritás: Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása
Közepes méretű élelmiszer feldolgozó kapacitások fejlesztéséhez kapcsolódó beruházások	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. intézkedés: A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
		5. intézkedés: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
Nagyobb méretű élelmiszer feldolgozó kapacitások létrehozása, fejlesztése (non-annex termék és 500 millió forint/projekt támogatás fölött annex 1. termék előállítása esetén)	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. intézkedés: A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
		5. intézkedés: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
Helyitermék-fejlesztés	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. intézkedés: A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megyében	1. prioritás: Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása
Értékesítés és logisztika infrastrukturális fejlesztése a helyi termékekhez, rövid ellátási láncokhoz kapcsolódóan (tárolási, raktározási kapacitás fejlesztése)	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	2. intézkedés: A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése
		4. prioritás: Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása
		5. prioritás: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megyében	1. prioritás: Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása
Integrátor szervezet és beszállítói rendszer kialakítása, nagyvállalati beszállítói program szervezeti hátterének kiépítése, új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, tudástranszfer	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése	3. intézkedés: Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-	4. intézkedés: Új típusú együttműködések, termelői csoportok

Vezérprojekt tevékenységei	Kapcsolódó OP prioritás	Kapcsolódó OP prioritás intézkedése
	fejlesztés	kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása
		5. prioritás: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása
Rövid-ellátási láncok fejlesztése	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	4. intézkedés: Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása
K+F+I együttműködés az agrárágazat és az érintett K+F szektor szereplői között, innovációs projekthez kapcsolódó kísérleti fejlesztések	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése	3. intézkedés: Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/
	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése	3. intézkedés: Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem
Képzési, foglalkoztatási intézkedések	2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése	3. intézkedés: A térségi humán tőke fejlesztése
		5. intézkedés: KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra
	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése	1. intézkedés: Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése
		2. intézkedés: Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése
	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	3. intézkedés: Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megyében	2. intézkedés: Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal
Helyi fogyasztás és vásárlás ösztönzése	7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés	3. intézkedés: Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése
	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megyében	1. intézkedés: Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása, nemzeti értékként történő elismerésének kezdeményezése, a nemzeti értékek közvetlen értékesítésének megszervezése turisták számára

9.6.6. A vezérprojekt finanszírozása

Vezérprojekt tevékenységei	Összeg (millió Ft)	Finanszírozás forrása
Kisléptékű élelmiszer feldolgozás feltételeinek kialakítása, fejlesztése a közétkeztetés hatékonyabb ellátása érdekében	1800	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
Közepes és nagyobb méretű élelmiszer feldolgozó kapacitások fejlesztéséhez kapcsolódó beruházások	3000	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása
	8500	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások
Helyitermék-fejlesztés	800	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
Értékesítés és logisztika infrastrukturális fejlesztése a helyi termékekhez, rövid ellátási láncokhoz kapcsolódóan (tárolási, raktározási kapacitás fejlesztése)	3000	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
Integrátor szervezet és beszállítói rendszer kialakítása, nagyvállalati beszállítói program szervezeti hátterének kiépítése, új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, tudástranszfer	1200	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál
Rövid-ellátási láncok fejlesztése	3000	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása
	1800	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók
K+F+I együttműködés az agrárágazat és az érintett K+F szektor szereplői között, innovációs projekthez kapcsolódó kísérleti fejlesztések	800	VP 1. prioritás: A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben
	400	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés

		és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek
Képzési, foglalkoztatási intézkedések	1700	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával
	1300	VP 1. prioritás: A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben
Helyi fogyasztás és vásárlás ösztönzése	300	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek

10. A MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK PRIORITÁSOK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSBAN

10.1. 1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése

10.1.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának ösztönzésével

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S.1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés.

A prioritás specifikus céljai:

1. Megyében igénybe vehető vállalkozásfejlesztési szolgáltatások mennyiségi és minőségi bővítése: Általános vállalkozásfejlesztési környezet és szolgáltatások javítása.
2. Tudásintenzív cégek számának növekedése: A megyei tudásbázisra építő cégek létrejöttének, tudásintenzív vállalkozások fejlesztésének támogatása.
3. Megyei húzóágazatokhoz tartozó cégek versenyképességének növelése: A megyében nagy hagyománnyal rendelkező, és jelentős koncentrációval bíró húzóágazatokra fókuszáló fejlesztések megvalósítása.
4. Befektetések növekedése a megyében: A cél a megyében tapasztalható relatíve alacsony és területileg egyenlőtlenül eloszló térségen kívüli tőke, beruházások mértéknek a növelését foglalja magába.

A megye életében meghatározó fontosságú, hogy milyen mértékben és milyen sikerességgel képes a helyben tevékenykedő KKV-k létrejöttét és versenyképes működését támogatni. Ugyanúgy az is, hogy a megye hogyan tud a térség komparatív előnyeit ismerve proaktív, hatékony beruházás ösztönzési, tőkevonzó tevékenységet ellátni, ezáltal további cégek betelepülését segíteni, a meglévőket pedig megerősíteni. Az ellátandó feladatoknak egy megfelelő színvonalú és a szubszidiaritás alapelvével összhangban lévő hátteret egy megyei vállalkozásfejlesztési szervezet nyújt. A szervezet egyrészt mint megyei koordinátor a makroszintű vállalkozásfejlesztéshez biztosítja a logikai keretet, másrészt pedig – mint tényleges vállalkozásfejlesztési szereplő – konkrét vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokat is nyújt partnereivel közösen (SZTE Gazdaság-és vállalkozásfejlesztési Központ, Csongrád Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara) a megye KKV-i számára.

Az egyetemi tudásközpontban, illetve a megyei húzóágazatokban tevékenykedő vállalkozásokban felhalmozott szaktudás komoly lehetőségeket rejt magában. A megye egyik érdemi kitörési pontja az

erre a humán bázisra épülő vállalkozások létrejöttének és megerősödésének elősegítése. Ezért a fentiek következtében a prioritás specifikus célja a szükséges kritikus vállalkozási tömeg létrehozása a megyében, mind a meglévő, mind pedig a potenciális tudásintenzív vállalkozások erősítésén keresztül.

A 2014-2020-as időszakban is kiemelkedő fontosságú az EU-s források, kombinált finanszírozási formák alkalmazása a térségi projektek megvalósítása érdekében. A siker legfontosabb záloga a megyei hazai és nemzetközi kulcsprojektek megfelelő előkészítettsége, reális forráskoordináció/forrásszerzés és a megvalósítás folyamatának szakszerű lebonyolítása, melyben szintén jelentős szerep hárulna a szervezetre.

Területi fókusz:

A gazdaságfejlesztő szervezet tevékenysége a jellegéből adódóan Csongrád megye teljes területét érinti. Szolgáltatásait a megyén belül található gazdasági szereplők széles körének kínálja, így szigorú területi specifikum a prioritás esetében nem adható meg. Ennek ellenére bizonyos tevékenységek esetében azonosíthatóak jellegzetes beavatkozási területek. A tudásintenzív, nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások támogatása várhatóan a megye tudásközpontjai körüli térségben lesz intenzívebb. A hagyományos kkv-k és hálózataik támogatása bár térben egyenletesebb eloszlásban várható, azonban ez esetben az előbb említett térségeken kívüli területek szerepe lehet dominánsabb. A beruházás ösztönzési tevékenységeknél pedig kiemelt területi fókuszt kapnak a megye hátrányos helyzetű kistérségei és azok szabad vállalkozási zónái, övezetei.

10.1.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Egy megyei gazdaságfejlesztő szervezet kialakítása a térségi szereplők egyöntetű igényeként jelent meg, így kézenfekvő, hogy a létrehozása és a működtetése is a helyi szereplők partnerségében fog megtörténni. A szervezet a szubszidiaritás alapelvével összhangban, egyrészt mint megyei koordinátor szervezet a makroszintű vállalkozásfejlesztéshez biztosítja a logikai keretet, másrészt pedig – mint tényleges vállalkozásfejlesztési szereplő – konkrét vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokat is nyújt. Létrehozása nem eredményez semmilyen párhuzamosságot a jelenlegi intézményi struktúrában, ugyanis a feladatkörébe a megyében hiányosságként azonosított szolgáltatási-területek tartoznának, míg egyéb területeken pedig csak koordinátor funkciót látna el. Bár a tervek szerint szervezetileg teljes mértékben önkormányzati tulajdonban fog állni, ugyanakkor feladatait a következő szervezetekkel stratégiai partnerségben fogja ellátni: SZTE Gazdaság-és vállalkozásfejlesztési Központ, Csongrád Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet egyik célja a térségi vállalkozások fejlesztésesének támogatása, koordinálása, ezért a fejezet ezen része jelen prioritásra nem értelmezhető.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	– Megyei vállalkozásfejlesztési szervezet megteremtése és működtetése, Megyei fejlesztések kiemelt kezelése, az alapmodell kidolgozása, stratégiai irányok meghatározása, konkrét kiemelt akciók megvalósítása, megyei vállalkozások fejlesztési igényeinek feltérképezése, vállalkozásfejlesztési beavatkozások koordinálása.	CSMÖ
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	1. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	– Tudásintenzív kis- és középvállalkozások megalapozásához szükséges tevékenységek támogatása – Támogatható tevékenységek: preinkubációs tevékenységek támogatása; üzletképességi, piacképességi vizsgálatok; megvalósíthatósági tanácsadás; üzleti tervek készítése; mentorprogramok	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások
	2. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	– Tőkefogadással kapcsolatos tanácsadás támogatása – Támogatható tevékenységek: képzések, a tőkefogadás menedzseléséhez szükséges tanácsadási tevékenység kezdeményezések tudatos és fókuszált megyei szintű támogatása	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások
	3. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	– Megyei húzóágazatokhoz kapcsolódó vállalkozások piac közeli kísérleti fejlesztéseinek és kapcsolódó innovációs tanácsadás támogatása. – Támogatható tevékenységek: piac közeli fejlesztések, kísérleti fejlesztések stádiumában lévő projektek támogatása, illetve a megyei húzóágazatokban tevékenykedő vállalkozások meglévő termékeit, szolgáltatásait jelentősen javító tevékenységek támogatása.	Vállalkozások
	4. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	– Mentorálás a következő témákban: ágazat és ország specifikus üzleti információk folyamatos biztosítása, nemzetközi szakmai programokon való kollektív részvétel feltételeinek biztosítása vagy azokon a cég képviselete (egyéb források a kiállításokon való egyéni és közösségi részvételt támogatja, viszont a nagyrendezvények meglátogatását nem, viszont ez a lehetőség kevés országra korlátozódik), célzott üzleti rendezvények szervezése, szűk körű üzleti találkozók szervezése, üzletkötések támogatása, export tanácsadás	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak	1. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	– A KKV-k együttműködésének előmozdítása – Támogatható tevékenységek: különféle partnerkereső fórumok, kevés szereplős miniprojektek	Növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek Hagyományos KKV-k
	2. A társadalmi tőke és a bizalom	– Általánosságban a kooperációs hajlandóság növelését célzó	Növekvő tudásintenzív vállalkozások

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
támogatása	erősítése	tevékenységek – Támogatható tevékenységek: különféle tájékoztató fórumok, legjobb gyakorlatok adaptációja, felkészítő programok megvalósítása	és kapcsolódó szervezetek Hagyományos KKV-k
	3. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	– A megye húzóágazataihoz kapcsolódó, vagy azokat kiszolgáló vállalkozások, gazdálkodó szervezetek közös beruházásainak, fejlesztéseinek támogatása, vissza nem térítendő támogatás formájában. – Támogatható tevékenységek: Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések	Növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek Hagyományos KKV-k
	4. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	– REL szervező támogatása, melyen keresztül közvetetten támogatásra kerülnek a megye kis- és közepes mezőgazdasági termelői, élelmiszer előállítói. Fel kell mérni a célcsoportok tevékenységét, termékét, kapacitását, kialakítani az optimális portfóliót, majd megnevezni vagy létrehozni a termék specifikus integrátorokat. A megalapozó munkát követően meg kell teremteni a közös piacra jutás feltételeit, biztosítani a közvetlen fogyasztóknak történő, illetve a kiskereskedelem felé történő értékesítést. A REL szervező képzési, szaktanácsadási, védjegy-gondnoksági, marketingszolgáltatásokat, teremék-, eljárásfejlesztés szolgáltatást nyújt	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet
	5. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	– Valós együttműködések közvetlen támogatása – Támogatható tevékenységek: megyei fejlesztési irányba illeszkedő induló és működő klaszterek direkt támogatása	Növekvő vállalkozások és kapcsolódó szervezetek
	6. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	– Hagyományos kkv-k kooperációinak támogatása – Támogatható tevékenységek: közös kapacitásépítés, ágazati akciók, szakosított specializált vállalkozásfejlesztési szolgáltatások, közös beszerzések, képzések, piaci megjelenések	Hagyományos KKV-k
4. Beruházások ösztönzése	1. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	– Nemzetközi versenyképességi vizsgálat készítése, ennek eredményeként a térség komparatív előnyeinek definiálása, hiányosságok feltárása és a potenciális célcsoportok meghatározása. – Tanácsadási-, képzési programok a befektetési környezet kialakítása érdekében: nyelvi- és tárgyalástechnikai képzések szervezése, jó példák átadása, befektetői magatartások, tendenciák vizsgálata és study- tourok szervezése. – Ösztönző rendszerek kidolgozása és implementációja – Támogatható tevékenységek: helyi rendeletek, szolgáltatások és támogatások rendszerének felülvizsgálata / kialakítása), szabad	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
		vállalkozási övezetek és kiemelt növekedési zónák eszközrendszerének alkalmazása.	
	2. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	– Befektetés-ösztönzési program (7 éves) és akciótervek (2-2 évente) készítése. – Háttér adattárak készítése: telephely adatbázis, ipari park adatbázis, barnamezős és zöldmezős területek adatbázisa, irodaházak, speciális területek adattára, cég adattár (tőke igény, joint venture igény, alapján), valamint befektetési projekt portfólió, befektetési projektek gyűjtése, rendszerezése – Térségi kínálatot ismerve célzott akciók szervezése bel- és külföldön, célcsoport specifikus formában (ágazati: húzó ágazatok, tudás intenzív iparágak, turisztikai, majd tematikus: működő tőke, kockázati tőke. stb csoportosításban). – Kommunikációs eszközök fejlesztése (elektronikus és nyomdai termékek), tematikus koncepció alapján. – Információ visszacsatolása: a keresleti és kínálati oldal ismeretében javaslattétel a térségi szereplők számára a befektetési tendenciákról, tapasztalatokról, hiányosságokról és fejlesztendő területekről.	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	1. Kiemelt projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítása, projektmenedzsment)	– Komplex megyei gazdaságfejlesztési beavatkozások központi koordinációja, illetve támogatása, amely az egész megye számára kitörési pontot jelenthet.	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet
	2. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	– A tevékenység célja a TOP-hoz és ágazati programokhoz kapcsolódó gazdaságfejlesztési és energetikai projektek folyamatos fejlesztése, alátámasztó dokumentumokkal történő ellátása: megvalósíthatósági tanulmányok készítése, ágazati projektek esetén megvalósíthatósági tanulmányok, energetikai auditok, műszaki tervdokumentumok, tervezői költségbecslések, engedélyes tervdokumentáció készítése. – A fejlesztési tevékenység a forráskoordináció ismeretében végezhető hatékonyan, ennek függvénye a projektek megvalósításának az ütemezése is. – Pályázati források bevonásának támogatása. – Támogatható tevékenységek: Források szakértői koordinációja. – Saját önkormányzati gazdaságfejlesztés vagy egyéb kötelezően ellátandó / önként vállalt feladatokhoz kapcsolódóan hazai és nemzetközi projektek fejlesztése (ETE, Duna Program, V4,	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
		Horizont 2020, stb), pályázatok készítése. – Ezzel egy időben az ágazati programokhoz, és egyéb nemzetközi programokhoz kapcsolódó pályázatok elkészítése, külső igények / megrendelés alapján.	

10.1.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	350
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	1. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	150
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	450
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	50
	2. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	50

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	50
	3. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	2000
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	400
	4. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	100
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	1. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	50
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	250
	2. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	50
	3. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	700
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a	100

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		kis- és középvállalkozásoknál	
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	300
	4. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	300
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	250
	5. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	200
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	200
	6. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	100
4. Beruházások ösztönzése	1. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	100
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	50

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	2. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	350
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	50
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	1. Kiemelt projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítása, projektmenedzsment)	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	150
	2. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	150

10.1.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	175	105
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	1. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	330	320
	2. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	55	45
	3. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	1455	945
	4. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	50	25
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	1. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	300	

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
	2. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	50	
	3. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	440	660
	4. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	280	270
	5. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	160	240
	6. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	40	60
4. Beruházások ösztönzése	1. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	90	30
	2. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	240	80
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	1. Kiemelt projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítása, projektmenedzsment)	70	60
	2. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)	70	60

10.1.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. A megyei vállalkozásfejlesztés hátterének megteremtése	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	Létrejött megyei vállalkozásfejlesztési szervezet (db)	A megyei szervezettől vállalkozásfejlesztési szolgáltatást igénybe vett vállalkozások száma (db)
2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása	1. Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	Mentorálásban részt vett vállalkozások száma (db)	Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)
	2. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	Tanácsadásban részt vett vállalkozások száma (db)	Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)

	3. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db)	A támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)
	4. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma (db)	A támogatás hatására létrejött külpiaci kapcsolatok száma (db) Export árbevétel növekedése (%)
3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása	1. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	A támogatott projektek száma (db) A támogatott vállalkozások száma (db)	A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)
	2. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	Létrejött rendezvények száma (db)	
	3. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	Több szervezet részvételével megvalósult beruházások, eszközbeszerzések száma (db)	
	4. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi gazdaság szervezése	Támogatásban részesülő REL szervező (db)	Integrált vállalkozások (db) Integrált vállalkozások árbevételének növekedése (%)
	5. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	létrejött együttműködések száma (db)	A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)
	6. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	létrejött együttműködések száma (db)	
4. Beruházások ösztönzése	1. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	kidolgozott akciók száma (db)	Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)
	2. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző akciók	kidolgozott akciók száma (db)	
5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés	1. Kiemelt projektek megvalósítása (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)	koordinált források mértéke (Ft)	Megvalósult kiemelt megyei gazdaságfejlesztések értéke (Ft) megvalósult projektek száma (db)

	2. Térségfejlesztési projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, páyázatkészítés projektmenedzsment)	elkészített pályázatok száma (db) menedzselt projektek száma (db)	

10.1.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet létrehozása és hatékony működtetése									
1.1.	1. Megyei gazdaságfejlesztő szervezet megteremtése és működtetése	Csongrád megye	CSMÖ	Vállalkozók, vállalkozások	2014-2022	350	uniós	3, 8	Létrejött megyei vállalkozásfejlesztési szervezet (db) A megyei szervezettől vállalkozásfejlesztési szolgáltatást igénybe vett vállalkozások száma (db)	Igen
	2. Kiemelt megyespecifikus vállalkozásfejlesztési beavatkozások támogatása									
2.1.	1.Kutatóhelyekről kipörgő tudásintenzív spin-off vállalkozások létrejöttének segítése	Szegedi és Hódmezővásárhelyi kistérség	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Induló és növekvő tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	650	uniós	3, 8	Mentorálásban részt vett vállalkozások száma (db) Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)	Nem
2.2	2. Nagy növekedési potenciállal rendelkező induló vállalkozások tőkefogadásra való felkészítése	Csongrád megye	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	Ötlettel rendelkező leendő vállalkozók Nagy növekedési potenciállal rendelkező tudásintenzív vállalkozások	2015-2020	100	uniós	3, 8	Tanácsadásban részt vett vállalkozások száma (db) Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)	Nem
2.3	3. Innovációs tevékenység és tanácsadás támogatása a megyei húzóágazatokban	Csongrád megye	Vállalkozások	Kis- és középvállalkozások	2015-2020	2400	uniós	3, 8	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db) A támogatásokban részesített	Nem

Prioritás azonosítója, neve:	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	
2.4	4. Export szolgáltatás-fejlesztési mentorprogram	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	Vállalkozások	2015-2021	100	uniós	3, 8	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma (db) A támogatás hatására létrejött külpiaci kapcsolatok száma (db) Export árbevétel növekedése (%)	Igen
	3. Megyében tevékenykedő vállalkozások kooperációinak támogatása									
3.1.	1. A KKV-k együttműködésének előmozdítása hagyományos és újszerű eszközökkel	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	2015-2016	300	uniós	3, 8	A támogatott projektek száma (db) A támogatott vállalkozások száma (db) A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
3.2.	2. A társadalmi tőke és a bizalom erősítése	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	2015-2016	50	uniós	3, 8	Létrejött rendezvények száma (db) A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
3.3.	3. Közös beruházások és beszerzések, közös technológiai fejlesztések támogatása	Csongrád megye	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek hagyományos KKV-k	2016-2020	1100	uniós	3, 8	Több szervezet részvételével megvalósult beruházások, eszközbeszerzések (db) A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
3.4.	4. Rövid ellátási láncok (REL) és helyi	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit	Vállalkozások	2015-2020	550	uniós	3, 8	Támogatásban részesülő REL szervező (db)	Igen

Prioritás azonosítója, neve:	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	gazdaság szervezése		gesztor szakmai szervezet						Integrált vállalkozások (db) Integrált vállalkozások árbevételének növekedése (%)	
3.5.	5. Innovatív klaszter(ek) kialakítása és az eredményes klaszterek támogatása a megyei tudás bázisán	Csongrád megye	növekvő vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	növekvő tudásintenzív vállalkozások és kapcsolódó szervezetek	2016-2020	400	uniós	3, 8	létrejött együttműködések száma (db) A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
3.6.	6. Az olasz iparági körzetek mintájára kidolgozott adaptált kooperációk létrejöttének támogatása	Csongrád megye	hagyományos KKV-k	hagyományos KKV-k	2016-2020	100	uniós	3, 8	létrejött együttműködések száma (db) A támogatások hatására létrejött együttműködésekben részt vevő vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
	4. Beruházások ösztönzése									
4.1.	1. A térség versenyképessé tétele a működő tőke fogadására	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	150	uniós	3, 8	kidolgozott akciók száma (db) Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)	Nem
4.2.	2. Keresleti és kínálati oldalt összehangoló proaktív befektetés ösztönző tevékenység	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozások	2014-2021	400	uniós	3, 8	kidolgozott akciók száma (db) Beavatkozás hatására létrejött tőkebefektetések száma (db)	Igen
	5. Projektek generálása, projektfejlesztés, forrásszerzés									
5.1.	1. Kiemelt projektek megvalósítása (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, szakértői támogatás biztosítás, projektmenedzsment)	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-profit gesztor szakmai szervezet	projektgazdák, vállalkozók, vállalkozások	2015-2021	150	uniós	3, 8	generált projektek száma koordinált források mértéke (Ft) Megvalósult kiemelt megyei gazdaságfejlesztések értéke (Ft) megvalósult projektek száma (db)	Nem
5.2.	2. Térségfejlesztési	Csongrád megye	CSMÖ vagy non-	projektgazdák,	2015-	150	uniós	3, 8	elkészített pályázatok száma	Nem

Prioritás azonosítója, neve:	1. prioritás: Megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet működtetése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	projektek (Projektgenerálás, projektfejlesztés, forráskoordináció, pályázatkészítés, projektmenedzsment)		profit gesztor szakmai szervezet	vállalkozók, vállalkozások	2021				(db) menedzselt projektek száma (db) Megvalósult kiemelt megyei gazdaságfejlesztések értéke (Ft) megvalósult projektek száma (db)	

10.2. 2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése

10.2.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

10. tematikus cél: az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével

i) a korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

T1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

S4. A megye húzóágazatainak horizontális és vertikális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

A prioritás specifikus céljai

1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek, infrastruktúrájának javítása, a versenyhátrányok megszűntetése érdekében: Az üzleti környezet fejlettségének egyik ismérve a fizikai, infrastrukturális adottságok megléte, valamint azok minősége. Ezek ugyan nem alkalmasak tartós versenyelőnyök biztosítására, azonban hiányuk versenyhátrányt jelent a meglévő és a potenciálisan létrejövő, betelepülő vállalkozások számára.
2. A KKV-k pénzügyi eszközökhöz való hozzáférésének javítása: A cél a helyi KKV-k és a pénzügyi szolgáltatásokat kínáló szektor jobb egymásra találását foglalja magába, mind a rendelkezésre álló finanszírozási források mértékének bővítésével, mind pedig elérhetőségének javításával.
3. A humán tőke munkaerőpiac-orientált fejlesztése: A cél a helyi szakképző rendszer üzleti szféra igényeinek megfelelő fejlesztését, a vállalkozói készségek és képességek, valamint a vállalkozások munkaerőbázisának kompetenciafejlesztését foglalja magába.
4. Megyei adottságokra építő (hagyományos és tudásintenzív) vállalkozások számának és hatékonyságának növelése a foglalkoztatás-bővítés érdekében: A cél a megyei húzóágazatokhoz igazodó cégek létrejöttét, fejlődését és hálózatosodását helyezi fókuszba.

Területi fókusz:

Az intézkedések horizontális szemléletben, a megye egész területét érintik, azonban az 1. intézkedés esetében a Szeged-Hódmezővásárhely város-együttes és vonzáskörzetük, valamint a megye többi

városa (elsősorban a kistérségek központi városai) az infrastrukturális fejlesztések esetében megkülönböztetésre kerültek.

10.2.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

Az üzleti környezet fejlesztése c. prioritás céljai többrétűek. Felölelik a megyei fizikai infrastruktúra javítását, a pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés elősegítését, a humán tőke fejlesztését illetve a megyei hagyományos és tudásintenzív vállalkozások fejlesztését egyaránt.

A helyi gazdaság fejlesztésének ez az egyik olyan eleme, amelybe az önkormányzati szféra is aktívan be tud avatkozni, hiszen az általános üzleti környezetbe történő beavatkozások a megyei vállalkozások széles köre számára jelentenek előnyt, és így nem befolyásolják a versenyt.

A korábbi projektgyűjtés alapján az önkormányzatok részvételével megvalósítani tervezett fejlesztési elképzelések az alábbi főbb területeket ölelik fel. Rendkívül nagyszámú és volumenű igény érkezett be a különböző, elsősorban meglévő iparterületek, üzleti infrastruktúrák fejlesztését illetően. A javaslatok többsége főleg a megye városai közelében található területek fejlesztését jelenti, valamint egy határmenti ipari park létesítése is helyet kapott a helyi szereplők együttműködésével megvalósítandó elképzelések között. A lokális üzleti infrastruktúra fejlesztései között jelennek még meg bizonyos települések, városok helyi termelői piacot érintő infrastrukturális beruházási igényei.

Továbbá ide kapcsolódnak az inkubátorházak szolgáltatásfejlesztése iránt megfogalmazott igények is. Végezetül több település esetében is megfogalmazásra kerültek önkormányzati és üzleti szféra együttműködésében megvalósuló, helyi termékek feldolgozására irányuló feldolgozóüzemek létesítésre vonatkozó elképzelések is. A finanszírozási környezet javítását érintő fejlesztési elképzelések két fő területet érintenek. Egyrészt a megye domináns agrár jellegéből adódóan, az ilyen típusú települések részéről igényként jelentkezett egy kifejezetten az agrárium számára felállított hitelszövetkezeti rendszer létrehozása. Másrészről a nagy nemzetközi pályázatokban való részvétel gyakran az önerő hiánya miatt hiúsult meg, így egy megyei szintű önerőalap felállítása is helyet kapott az elképzelések között.

A humánerőforrást érintő fejlesztések közül több helyen megjelentek a speciális szakképzések iránti igények, melyek az adott térségben található iparágak számára biztosítanának megfelelően képzett munkaerő-utánpótlást. Ezek elsősorban önkormányzati fejlesztések lennének, melybe az üzleti szféra az igények artikulálásával képes bekapcsolódni. Végül az infrastrukturális fejlesztésekhez képest kisebb számban és arányban, de megjelentek a térség vállalkozói potenciáljának javítását, a vállalkozóvá válás elősegítését célzó különböző rendezvények, képzések, tréningek is.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A prioritáshoz a vállalkozások részéről elsősorban a következő területeken jelentek meg fejlesztési elképzelések. Egyrészt a megyei vállalkozások többsége telephelyeik korszerűsítésében, bővítésében gondolkozik. Itt az ágazati vertikum rendkívül széles. A helyi szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoktól kezdve (pl.: gépjármű javítás) a megye legnagyobb vállalati foglalkoztatóinak fejlesztési elképzelései is megjelennek (pl. élelmiszeripar). A projektelképzelések nagysága a vállalati mérettel összhangban növekszik.

A telephelyek fejlesztéséhez kapcsolódóan a legtöbb esetben igényként jelentkezett a vállalkozások technológiai korszerűsítése is, amely a működésükhöz szükséges meglévő eszközök fejlesztését és új eszközök beszerzését foglalja magába. A technológiai fejlesztésekkel áll szoros kapcsolatban, és általánosan jelentkező igényként azonosítható a vállalatirányítási rendszerek bevezetésének igénye is, amely elsősorban a kisebb vállalkozások számára kiemelt fontosságú. Az vállalati szféra részéről érkező IT fejlesztések másik markáns oldalát a hardverbeszerzések jelentik, amely vállalatmérettől függetlenül több vállalkozásnál is megjelenik.

A hard jellegű fejlesztések mellett helyett kapnak a megyei vállalkozások igényei között a humánerőforrás kompetenciának fejlesztésére vonatkozó tréningek és képzések. Kiemelt érdeklődés övezi az ICT kompetenciák fejlesztését érintő területeket, valamint az alkalmazottak új technológiákhoz kapcsolódó folyamatos továbbképzési lehetőségét. Végezetül a vállalkozások – különös tekintettel a kkv-kra – az üzletmenetüket megkönnyítő üzleti szolgáltatások iránt is

érdeklődést mutatnak, melyek közül is a technológia-fejlesztéshez kapcsolódó tanácsadási tevékenységek járnak élen (pl. iparjogvédelem, innovációs tanácsadás).

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	– Támogathatóak a megyei gazdaságba szervesen kapcsolódó kis- és középvállalkozások helyi foglalkoztatást növelő infrastrukturális fejlesztései (új épület/telephely építése, meglévőek felújítása, átalakítása, bővítése, stb.), a működésükhöz szükséges eszközbeszerzés és technológiai korszerűsítés. A tevékenységen belül kerülnek támogatásra az ipari ökoszisztéma rendszerek kialakításának elősegítését célzó beruházások is.	Települési önkormányzatok Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k (közvetetten)
	2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	– Támogatandó tevékenységek az elsősorban önkormányzati tulajdonban lévő (barnamezős) iparterületek és ipari parkok infrastrukturális fejlesztése, helyi vállalkozói környezet javítása (Szeged esetében kapcsolódás az ELI fejlesztési programjához).	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k
	3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	– A megye húzóágazataihoz kapcsolódó, vagy azokat kiszolgáló vállalkozások, gazdálkodó szervezetek üzleti, vállalkozói infrastruktúrájának fejlesztése, üzleti infrastruktúra fejlesztés (inkubátorházak, ipari területek, ipari parkok), szolgáltatások minőségi fejlesztése a barnamezős beruházások előnyben részesítésével.	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek,
	4. Határmenti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	– Határmenti ipari park létrehozásához kapcsolódó tervezési-engedélyeztetési és (alap)infrastrukturális fejlesztések támogathatóak a tevékenységen belül.	Vállalkozások
	5. KKV-k IT felkészültségének növelése	– A tevékenység keretében a megyei KKV-k ICT beruházásait kívánjuk támogatni. Az informatikai hálózatok kiépítése és a hardver eszközök beszerzése mellett támogatni kívánjuk az üzletmenetük megkönnyítését szolgáló szoftver-alkalmazások beszerzését is.	KKV-k

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	1. Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	– Támogatni kívánjuk egy megyei mikrohitel- és garanciaalap létrehozását a Csongrád megyei vállalkozások ilyen jellegű pénzügyi-finanszírozási igényeinek kielégítése érdekében. Továbbá egy megyei önerő alap létrehozása is támogatandó a közvetlen brüsszeli források megszerzésének elősegítése érdekében. Adott esetben ezeket a funkciókat egyetlen szervezet is elláthatja. – Végezetül a térség domináns agrár jellegéből fakadóan a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára lefektetésre kerülnek az e vállalkozások speciális (finanszírozási) helyzetét kezelni tudó hitelszövetkezeti rendszer alapjai is.	Vállalkozások
3. A térségi humán tőke fejlesztése	1. Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	– Támogatható a megye jelenlegi és potenciális húzóágazatait is szem előtt tartva, az üzleti szféra szakképző rendszerrel szemben támasztott konkrét igényeinek a feltérképezése. Továbbá ezek alapján a térségi szakképzés színvonalának a fejlesztése, a hiányzó speciális szakképzések létrehozása és beindítása, a helyi üzleti és szakképző intézmények közötti kapcsolatok kiépítése és az együttműködések megerősítése, valamint a duális szakképzési rendszer alapjainak a megteremtése, tananyagfejlesztése.	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek
	2. Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	– Támogatni kívánjuk a vállalkozóvá válás előmozdítását, a vállalkozói lét népszerűsítését különböző rendezvények, fórumok, vállalkozói hálózatok, mentorprogramok elindítása és működtetése révén. – Továbbá a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése keretében támogatandó a vállalkozók alapvető vállalkozói és üzleti, menedzsment ismereteinek a fejlesztése, illetve a munkavállalók általános és szakmai továbbképzése az egész életen át tartó tanulás eszközeivel, informális tanulási lehetőségek megteremtésével.	Vállalkozások, civil szervezetek, felnőttképzési és kulturális intézmények
4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének támogatása	1. Ágazati preinkubációs tevékenység	– Tudásintenzív kis- és középvállalkozások megalapozásához szükséges tevékenységek támogatása: preinkubációs tevékenységek, üzletképességi vizsgálatok, piacelemzés, megvalósíthatósági tanácsadás.	Magánszemélyek KKV-k
	2. Startup és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	– Startup és spin-off folyamatok támogatása: szemléletformáló és hálózatosodást elősegítő rendezvények, klubok, egyesületek és ilyen területen meglévő civil kezdeményezések tudatos és fókuszált megyei szintű támogatása.	KKV-k

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
	3. Tényleges inkubációs szolgáltatások	– Ágazati specifikumokkal (megyei húzóágazatokhoz igazodva) rendelkező technológiai inkubátorok támogatása. Támogatható tevékenységek: inkubációs szolgáltatások kialakítása és nyújtása: inkubációs tér, ügyviteli szolgáltatás, pénzügyi szolgáltatás, tanácsadás.	KKV-k
	4. Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	– A korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása – Támogatható tevékenységek: a növekedés menedzseléséhez szükséges tanácsadási tevékenység kerülne támogatásra	KKV-k
5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	1. Tanácsadás támogatása	– Konkrét tanácsadási tevékenység igénybevételének támogatása: üzleti tervezés, jogi tanácsadás, iparjogvédelmi tanácsadás, pénzügyi tanácsadás, közbeszerzési tanácsadás, marketing tanácsadás, innovációs tanácsadás	KKV-k

10.2.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	2000
	2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	500
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	1500
	3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1 intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	2500
	4. Határmenti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	GINOP 1. prioritástengely: Kis- és középvállalkozások	1200

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	5. KKV-k IT felkészültségének növelése	GINOP 3. prioritástengely: Infokommunikációs fejlesztések	1800
2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	1. Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	GINOP 7. prioritástengely: Pénzügyi eszközök	2500
3. A térségi humán tőke fejlesztése	1. Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	1000
		EFOP 1. prioritástengely: Társadalmi együttműködés erősítése	550
	2. Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	350
		GINOP 1. prioritástengely: Vállalkozások versenyképességének javítása és foglalkoztatásának ösztönzése	100
4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének támogatása	1. Ágazati preinkubációs tevékenység	GINOP 2. prioritás: K+I	150
	2. Startup és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	GINOP 2. prioritás: K+I	150
	3. Tényleges inkubációs szolgáltatások	GINOP 2. prioritás: K+I	600
	4. Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	GINOP 2. prioritás: K+I	200
5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	1. Tanácsadás támogatása	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	500

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	250

10.2.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	1200	800
	2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	700	1200
	3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	1250	1250
	4. Határmenti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	1200	
	5. KKV-k IT felkészültségének növelése	1080	720
2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	1. Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	1500	1000
3. A térségi humán tőke fejlesztése	1. Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	1250	300
	2. Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	360	90
4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének támogatása	1. Ágazati preinkubációs tevékenység	150	
	2. Startup és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	150	
	3. Tényleges inkubációs szolgáltatások	450	150
	4. Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	100	100
5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei	1. Tanácsadás támogatása	450	300

húzóágazatokra			

10.2.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő)
	2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2)	Támogatás által indukált beruházások nagysága (Mrd Ft)
	3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2)	Támogatás által indukált beruházások nagysága (Milliárd Ft)
	4. Határmenti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő)
	5. KKV-k IT felkészültségének növelése		A támogatott vállalkozásoknál újonnan bevezetett IKT alkalmazások száma (db)
			Üzemi (üzleti) tevékenység eredményének növekedése a támogatott vállalkozásoknál (%)
2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása	1. Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	Támogatott programokban résztvevő pénzügyi közvetítők száma (db)	Pénzügyi eszközöket igénybe vett vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)
3. A térségi humán tőke fejlesztése	1. Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	Létrehozott vagy továbbfejlesztett képzéseken résztvevők száma (fő)	A képzést sikeresen elvégzők munkába állási aránya a végzést követő 1 éven belül (%)
	2. Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése	Képzésben részt vevő személyek száma (fő)	Vállalkozóvá váló személyek száma(fő)
4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek	1. Ágazati preinkubációs tevékenység	Preinkubációs tevékenységben részt vettek	Létrejött új tudásintenzív

létrejöttének támogatása		száma (fő)	vállalkozások száma (db)
	2. Startup és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	Létrejött rendezvények száma (db)	
	3. Tényleges inkubációs szolgáltatások	Inkubációs tevékenységben részt vettek száma (fő)	
	4. Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	Tanácsadási programban részt vett vállalkozások száma (db)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő)
5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra	1. Tanácsadás támogatása	A támogatott (tanácsadást igénybe vevő) vállalkozások száma (db)	A támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)

10.2.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:		2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. A lokális üzleti környezet fizikai feltételeinek javítása									
1.1.	1. Foglalkoztatás növelő infrastrukturális beruházások és kapcsolódó beszerzések támogatása	Csongrád megye	Települési önkormányzatok Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k (közvetetten)	vállalkozások	2015-2019	2000	uniós	3, 8	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2) A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő)	Nem
1.2.	2. A centrum térség (Szeged-Hódmezővásárhely) ipari infrastruktúrájának megújítása	Szeged – Hódmezővásárhely térsége	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k	vállalkozások	2016-2021	2000	uniós	3, 8	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény Támogatás által indukált beruházások nagysága (Mrd Ft)	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
1.3	3. Önkormányzati tulajdonú ipari infrastruktúra fejlesztése a megye városaiban	Csongrád megye városai (előzőeket kivéve)	Települési önkormányzatok, Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek,	vállalkozások	2015-2020	2500	uniós	3, 8	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2) Támogatás által indukált beruházások nagysága (Milliárd Ft)	Igen
1.4	4. Határmenti ipari park, mint üzleti infrastruktúrához kapcsolódó ütemezett fejlesztések	hármas határ térsége	Vállalkozások	vállalkozások	2014-2016	1200	uniós	3, 8	A fejlesztések eredményeként korszerűsített felépítmény területe (m2) A fejlesztések eredményeként létrehozott felépítmény területe (m2) A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő)	Igen
1.5	5. KKV-k IT felkészültségének növelése	Csongrád megye	KKV-k	vállalkozások	2015-2019	1800	uniós	3, 8	A támogatott vállalkozásoknál újonnan bevezetett IKT alkalmazások	Nem

Prioritás azonosítója, neve:		2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									száma (db) Üzemi (üzleti) tevékenység eredményének növekedése a támogatott vállalkozásoknál (%)	
	2. Lokális pénzügyi, finanszírozási környezet javítása									
2.1.	1. Csongrád megyei pénzügyi alapok létrehozása és működtetése	Csongrád megye	Vállalkozások	vállalkozások	2014-2020	2500	uniós	3, 8	Támogatott programokban résztvevő pénzügyi közvetítők száma (db) Pénzügyi eszközöket igénybe vett vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Igen
	3. A térségi humán tőke fejlesztése									
3.1.	1. Térségi szakképzési rendszer munkaerő-piaci szempontú fejlesztése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek	vállalkozások, magánszemélyek, civil szervezetek	2014-2018	1550	uniós	10	Létrehozott vagy továbbfejlesztett képzéseken résztvevők száma (fő) A képzést sikeresen elvégzők munkába állási aránya a végzést követő 1 éven belül (%)	Igen
3.2.	2. Vállalkozóvá válás elősegítése Csongrád megyében	Csongrád megye	Vállalkozások, civil szervezetek, felnőttképzési és	magánszemélyek, vállalkozások	2014-2019	450	uniós	3, 8, 10	Képzésben részt vevő személyek száma (fő) Vállalkozóvá váló	Nem

Prioritás azonosítója, neve:		2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	és a vállalkozások kompetenciabázisának szélesítése		kulturális intézmények						személyek száma(fő)	
	4. Megyespecifikus tudásintenzív cégek létrejöttének és fejlődésének támogatása									
4.1.	1. Ágazati preinkubációs tevékenység	Csongrád megye	Magánszemélyek KKV-k	magánszemélyek vállalkozások	2014-2016	150	uniós	3, 8	Preinkubációs tevékenységben részt vettek száma (fő) Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)	Nem
4.2.	2. Startup és spin-off folyamatok támogatása rendezvényekkel, szemléletformálással	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2014-2016	150	uniós	3, 8	Létrejött rendezvények száma (db) Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)	Nem
4.3	3. Tényleges inkubációs szolgáltatások	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2015-2018	600	uniós	3, 8	Inkubációs tevékenységben részt vettek száma (fő) Létrejött új tudásintenzív vállalkozások száma (db)	Nem
4.4	4. Korai növekedéssel kapcsolatos tanácsadás támogatása	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2016-2019	200	uniós	3, 8	Tanácsadási programban részt vett vállalkozások száma (db) A támogatott vállalkozások által	Nem

Prioritás azonosítója, neve:		2. prioritás: Az üzleti környezet fejlesztése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									teremtett új munkahelyek száma (fő)	
	5. KKV-k számára tanácsadás, kiemelt tekintettel a megyei húzóágazatokra									
5.1.	1. Tanácsadás támogatása	Csongrád megye	KKV-k	KKV-k	2015-2019	750	uniós	3, 8	A támogatott (tanácsadást igénybe vevő) vállalkozások száma (db) A támogatásokban részesített vállalkozások árbevételének alakulása 3 év alatt (%)	Nem

10.3. 3. prioritás: Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések

10.3.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe;

3. tematikus cél: A kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása;

b) az energiahatékonyság és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a vállalkozásokban;

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

d) intelligens alacsony és közepes feszültségen működő elosztórendszerek fejlesztése és kialakítása;

e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható multimodális városi mobilitást és a kárenyhítést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását;

f) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák kutatásának, innovációjának és bevezetésének az előmozdítása;

g) a hasznos hőigény alapján a hő és a villamos energia nagy hatásfokú kapcsolt előállításának előmozdítása;

10. tematikus cél: az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével;

iv) az oktatási és képzési rendszerek munkaerő-piaci igényekhez való igazodásának javítása, a tanulásból a munkába történő átmenet megkönnyítése, a szakmai oktatás és a képzési rendszerek megerősítése és minőségének javítása többek között a készségek iránti igény előrejelzésén alapuló mechanizmusok, a tananyagok kiigazítása, a munkaalapú tanulási rendszerek – beleértve a duális tanulási rendszereket és a tanulószerződéses gyakorlati képzéseket – létrehozása és továbbfejlesztése

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T.1. Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka városhálózati csomópont felépítése

T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a homokhátságon és a Tisza-térségben

T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése

A prioritás specifikus céljai:

1. Megújuló energia kapacitásának növekedése a megye energiafelhasználásban: A megye energiaszerkezetében a megújuló energiatermelő kapacitás növelése, új erőművi (hőerőművi) rendszerek építésével, már működők korszerűsítésével és ezek hálózati integrációjával.
2. Az épületek, szolgáltatások és termelőfolyamatok energiahatékonyságának növekedése: Energiahatékonyság növelése integrált programok keretében a lakosság, a vállalkozások és közszféra infrastruktúrájának és működési folyamatainak korszerűsítése révén.
3. Hálózatba integrálódó megerősödő háttéripari és szolgáltató vállalkozások számának növekedése, új munkahelyek: Meglévő és kifejlesztendő háttéripari és szolgáltató KKV-k megerősítése, fejlesztéseinek támogatása révén stabil megyei vállalkozói háttér és a kapcsolódó munkahelyek megőrzése és újak létrehozása.
4. Szakképzési programokban résztvevők és a gyakorlati szakemberek számának növekedése: A beazonosított hiányterületekre szakképzési programok kidolgozása és ezek megvalósítása révén a szakmai oktatás hátterének megteremtése és a szakemberek számának növelése.
5. Közös kutatás-fejlesztés (ipar-egyetem) eredményeként létrejövő kutatási eredmények, innovációk, fejlesztési projektek és beruházások: Vállalkozások és kutatóhelyek közös kutatás-fejlesztési, innovációs tevékenysége eredményeként magas hozzáadott értékű és versenyképes termékek/szolgáltatások és kapcsolódó beruházások megvalósulása.

Területi fókusz:

A prioritás kiegészíti azokat a más prioritásban megjelenő energiahatékonysági és megújuló energetikai fejlesztéseket, melyek célzott területekre irányulnak. Kiemelt területi fókusza azonban nincs, mivel átfogó intézkedései a megye több területére is kiterjednek. Az intézkedései igyekeznek az ország és a megye illetve a megyén belüli eltérésekben rejlő lehetőségeket kihasználni és a kihívásokat megválaszolni: Az energetikai hálózatok ellátottsága alapján a megye vidéki és tanyás térségein még vannak fejlesztendő területek. A megye geotermikus potenciálja kiemelkedő. Az utóbbi évek előrelépése ellenére még jelentős fejlődési tartalékok vannak. Hasonlóan, országos szinten is jók a napenergia és a biomassza hasznosításának lehetőségei. A fenntartható biomassza hasznosítást a megye mezőgazdasági háttere adja, az erdészeti hasznosítás korlátozott lehetőségei miatt. A klímaváltozás hatásait mérséklő komplex táj – és erőforrás gazdálkodásra van szükség, mely épít a helyi lehetőségek fenntartható használatára. Ezeket folyamatokat támogatni képes a megyében a témában meglévő tudás és intézményi háttér is.

10.3.2. Beavatkozások

A megújuló energetika és energiahatékonyság területét a prioritás keretein belül megfogalmazott intézkedéseken túl az Operatív Program más prioritásainak egyes intézkedései is érintik. Azonban az átfedések elkerülése érdekében a többi prioritásban megfogalmazott intézkedések jelen prioritásban nem kerülnek kifejtésre. A többi prioritásban hangsúlyosan megjelenő energetikai kérdések között szerepel: a leromlott állapotú, közszolgáltatási funkciókat biztosító épületek (többek közt) energetikai felújítása a vidéki térségekben, a térségi központokban és nagyvárosokban; A bérlakások, lakótelepek, társasházak energiahatékonyságát javító fejlesztések a térségi központokban és nagyvárosokban; A tanyák alternatív energia ellátásának, illetve fenntartható energiagazdálkodásának biztosítása; Képzési anyagok fejlesztése, megújuló energetikai tudásbázis fejlesztése az egyetemen.

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések:

Az energetikai projektelképzelések egy jelentős része (úgy, mint középületek energetikai korszerűsítése és megújuló energiás rendszerek telepítése emellett közvilágítás, fűtési és világítási rendszerek korszerűsítése stb.), kapcsolódik a területi prioritások keretében megvalósuló fejlesztésekhez, így ezek kifejtésére ott kerül sor.

Ezek mellett több javaslat és érkezett a távhő-szektor fejlesztésének igényével, főként geotermikus hőenergia-potenciálok kihasználásán keresztül, de több helyen szükség van a távhő-hálózat

fejlesztésére, korszerűsítésére, felújítására, illetve bővítésére is. Ezek a projektek várhatóan az önkormányzati és vállalkozási szektor együttműködésében valósulnak majd meg.

További csoportba tartoznak a lakosságot kiszolgáló, és egyéb, hálózatra csatlakoztatható energiatermelő berendezések, erőművek, üzemek. Ilyen kezdeményezések többek között a biomassza-és biogáz előállító és feldolgozó üzemek, azok felhasználására alkalmas erőművek, az elektromos energiatermelési célból létesített geotermális erőmű, kisebb-nagyobb naperőművek, szélerőművek, illetve egyedülálló tanyák ellátására telepített napelemes rendszerek. A közüzemi hálózatokat is érintő beruházások a vállalkozások, a hálózat üzemeltető és az önkormányzatok együttműködésében tudnak létrejönni.

Nem utolsó sorban fellelhetőek egyedi fejlesztési elképzelések is, mint például a hőszivattyús fürdő-korszerűsítés is, a megújuló energiaforrások elterjedésének elősegítése, népszerűsítése, bemutatóközpont kialakítása, ökofalu építése. Melyek a helyi települési önkormányzatok, a kivitelező vállalkozók és a lakosság együttműködésében képesek megvalósulni.

A vállalkozások fejlesztési tervei:

A vállalati szektortól beérkező fejlesztések általában telephelyfejlesztéshez, gyártási folyamat energiahatékonyságának növeléséhez illetve technológiafejlesztéshez kapcsolódtak. Emellett még megjelentek a prioritás első intézkedéséhez szorosan kapcsolódó hálózatfejlesztés, illetve a megújuló energiaformák népszerűsítését szolgáló fejlesztések.

Az utóbbihoz sorolhatjuk például egy a megújuló energiákat népszerűsítő látogatóközpont építését. A gyártási folyamatok illetve a működés megújításánál a környezetvédelmi szabályozásoknak való megfelelés mellett megjelentek a fajlagos energiafogyasztást csökkentő beruházási elképzelések is. Energiatermelési célból is több projekttervet adtak be a vállalati szféra szereplői, úgymint biogáz-üzem létesítése, közösségi naperőművek építése. A technológiai fejlesztések témájában megjelenő elképzelések között szerepelt egy újfajta kender alapú bio-passzívház rendszer technológiájának kialakítása. Továbbá a kazángyártás területéről egy európai szintű biomassza-kazán gyártó üzem kialakításának terve. A közlekedési energiahatékonyság témájában intelligens közlekedési megállók ötlete. A faipar hulladékainak felhasználását elősegítő fejlesztés is megjelent, mely, egészen a hulladék kezelésétől az égetőben történő energiatermelési célú hasznosításig kezelné a folyamatot. Több vállalkozásnál is felmerült az igény szigetelési, energiahatékonysági felújítások végzésére, valamint energiaigényeik kielégítése érdekében napelemek beépítésére.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1. Energetikai rendszerek fejlesztése	– A megyében és lokálisan is jó adottságokkal rendelkező megújuló energián alapuló új energetikai - erőművi/hőerőművi - rendszerek kiépítése, meglévő rendszerek korszerűsítése, továbbfejlesztése, összekapcsolása.	Települési önkormányzatok, Vállalkozások
	2. Hálózati integráció elősegítése	– Szükséges hálózati korszerűsítések és tárolókapacitások kiépítése a megújuló energiaforrások rendszerbe állíthatósága érdekében.	Vállalkozások
2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	1. Integrált fejlesztések	– Gazdaságfejlesztő és foglalkoztatás növelő integrált fejlesztések, mintaprojektek megvalósítása hangsúlyosan a megyei specifikumokhoz, kiemelt programokhoz kapcsolódóan (pl. termálenergetika, kenderprogram).	Települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, Vállalkozások
	2. Energiahatékonysági programok	– Energiahatékonyság javító programok a termelőfolyamatokban, szolgáltatásokban, ingatlanokban (melyek a gazdasági-, élet- és foglalkoztatási színvonal javítását segítik elő): energiamenedzsment rendszerek, hő-és villamos energia felhasználás hatékonyságának növelése, fűtési rendszerek illetve nyílászárók korszerűsítése és cseréje, hőszigetelés, egyéb.	Lakosság, Közintézmények, Civil szervezetek, Vállalkozások
	3. Közösségi kezdeményezések	– Közszféra, gazdasági és civilszféra által közösen megvalósítandó innovatív helyi közösségi kezdeményezések (foglalkoztatási programok, szemléletformálás) előkészítése és megvalósítása.	Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Vállalkozások
	4. Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	– Az agrárgazdálkodás teljes vertikumában növelni a megújuló energiafelhasználás arányát (a termelőfolyamatok költség-hatékonyságának javítása és a versenyelőny biztosítása érdekében) korszerűsítési- és új beruházások által: kiemelt terület a geotermikus energia, a fenntartható biomassza és napenergia hasznosítás.	Települési önkormányzatok, Vállalkozások
3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	1. Háttéripar fejlesztése	– Olyan helyi versenyképes kezdeményezések támogatása melyek révén termelési, beszállítói kapacitások tudnak kialakulni. – Meglévő és kifejlesztendő háttéripari KKV-k több irányú fejlesztése (infrastruktúra, foglalkoztatás, innovációs kapacitás), mely a vertikum hosszú távú fejlődéséhez hozzá tud járulni: infrastruktúrafejlesztés, gép- és eszközbeszerzés,	KKV-k

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		munkahelymegtartás- és bővítés, kutatás-fejlesztési- innovációs tevékenységek.	
	2. Szolgáltatásfejlesztés	– Kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtó KKV-k több irányú fejlesztése (infrastruktúra, foglalkoztatás, innovációs kapacitás), mely a vertikum hosszú távú fejlődéséhez hozzá tud járulni: infrastruktúrafejlesztés, gép- és eszközbeszerzés, munkahelymegtartás- és bővítés, kutatás-fejlesztési- innovációs tevékenységek.	KKV-k
4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	1. Energetikai ügynökség létrehozása és működtetése	– A megújuló energetika (és energiahatékonyság) szellemi, szakmai, innovációs, finanszírozási fejlesztési koordinációját ellátó szervezet létrehozása és fenntartható működésének megalapozása.	Csongrád Megyei Önkormányzat
	2. Civilszféra és szabályozás fejlesztése	– Katalizátor szervezetek, érdekvédelmi szervezetek támogatása; a megújuló energiaforrások terjedését, felhasználásuk bővítését akadályozó tényezők elhárítása.	Civil szervezetek, Klaszterek
	3. Nemzetközi megjelenés és marketing	– A szektorban tevékenykedő KKV-k nemzetközi megjelenésének, kapcsolatépítésének és marketing tevékenységének a támogatása.	Önkormányzatok, Civil szervezetek
5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	1. Képzési programok	– A megfelelő szakembergárda létrehozásához szükséges új szakképzési programok kidolgozása (kiemelten a hiányterületeken) illetve létező képzésekbe integrálható modulok fejlesztése.	Oktatási intézmények (szakképzés, felnőttoktatás)
	2. Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	– Kutatás-fejlesztés és innováció: új piac-képes termékek/szolgáltatások, technológiák (illetve prototípusok) kifejlesztése. – Vállalkozások és kutatóhelyek fejlesztéseinek összekapcsolása, együttműködések és projektek támogatása.	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások
	3. Tudástranszfer	– A kapcsolódó szakterületeken felhalmozódott tudás és szempontrendszerek egyeztetése és további fejlesztések generálása érdekében tematikus szakmai platformok, rendezvények, üzletember találkozók és workshopok szervezése.	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Csongrád Megyei Önkormányzat, Civil szervezetek, Klaszterek

10.3.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1. Energetikai rendszerek fejlesztése	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 1. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöld-áramtermelés	22700
	2. Hálózati integráció elősegítése	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 1. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöld-áramtermelés	3 000
		KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 5. Intelligens hálózati rendszerek támogatása a villamosenergia-rendszer rugalmasságnak biztosítására	2 000
2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	1. Integrált fejlesztések	GINOP 4. Prioritás: Energia	1 300
		TOP 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 2. A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energia-hatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	1 500
	2. Energiahatékonysági programok	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 2. Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával	13 300
		GINOP 4. Prioritás: Energia	6 500
	3. Közösségi kezdeményezések	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 4: Szemléletformálási programok	400
		GINOP 5. Prioritás: Foglalkoztatás és képzés	1 200

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	4. Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 1. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöldáram-termelés	5 000
		TOP 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 2. A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energia-hatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	1 500
3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	1. Háttéripar fejlesztése	GINOP 1. Prioritás: Kis- és középvállalkozások	3100
		GINOP 2. Prioritás: K+I	400
	2. Szolgáltatásfejlesztés	GINOP 1. Prioritás: Kis- és középvállalkozások	1300
		GINOP 2. Prioritás: K+I	200
4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	1. Energetikai ügynökség létrehozása és működtetése	TOP 1. Prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	200
	2. Civilszféra és szabályozás fejlesztése	TOP 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 2. A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energia-hatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	250
	3. Nemzetközi megjelenés és marketing	TOP 1. Prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	150
5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	1. Képzési programok	GINOP 5. Prioritás: Foglalkoztatás és képzés	350
	2. Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	GINOP 2. Prioritás: K+I	850
	3. Tudástranszfer	GINOP 2. Prioritás: K+I	50

10.3.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1. Energetikai rendszerek fejlesztése	13900	8800
	2. Hálózati integráció elősegítése	4000	1000
2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	1. Integrált fejlesztések	2200	600
	2. Energiahatékonysági programok	11900	7900
	3. Közösségi kezdeményezések	1200	400
	4. Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	4100	2400
3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	1. Háttéripar fejlesztése	3500	
	2. Szolgáltatásfejlesztés	1500	
4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	1. Energetikai ügynökség létrehozása	110	90
	2. Civilszféra és szabályozás fejlesztése	250	
	3. Nemzetközi megjelenés és marketing	90	60
5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	1. Képzési programok	350	
	2. Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	550	300
	3. Tudástranszfer	30	20

10.3.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek	1. Energetikai rendszerek fejlesztése	Új beépített megújuló energia kapacitás (MW)	A megújuló energiaforrásból előállított villamos energia termelés (Gwh/év)

	2. Hálózati integráció elősegítése	Új beépített tároló kapacitás (MWh)	
2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében	1. Integrált fejlesztések	A megvalósult megújuló energia fejlesztési projektek száma (db).	A fejlesztések eredményeként megtakarított energia mennyisége (TJ/év)
	2. Energiahatékonysági programok	Azon közintézmények száma, ahol energiamenedzsment rendszerek kerültek bevezetésre (db).	
		Az üvegházhatást okozó gáz kibocsátás becsült csökkenése (kt/év)	
	3. Közösségi kezdeményezések	Energia- és klímatudatos szemléletet közvetítő programok száma (db).	
	4. Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	Új beépített megújuló energia kapacitás (MW)	
3. Megújuló energetikai vertikum felépítése	1. Háttéripar fejlesztése	A támogatások eredményeként megmozgatott magánberuházás (millió Ft)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (fő) A támogatott klaszterekben, beszállítói hálózatokban és vállalati együttműködésekben résztvevő vállalkozások száma (db)
		A támogatott vállalkozások száma (db)	
	2. Szolgáltatásfejlesztés	A támogatások eredményeként megmozgatott magánberuházás (millió Ft)	
		A támogatott vállalkozások száma (db)	
4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása	1. Energetikai ügynökség létrehozása	Működő energetikai ügynökség (kvalitatív mutató)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db) A helyi érdekű KKV-k által kezdeményezett fejlesztési projektek száma (db)
	2. Civilszféra és szabályozás fejlesztése	A helyi, térségi együtt-működésekbe bevont vállalkozások száma (db)	
	3. Nemzetközi megjelenés és marketing	Közvetve támogatott helyi érdekű kis- és középvállalkozások száma (db).	
5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése	1. Képzési programok	A képzésben részt vevők száma (fő)	A támogatott képzésben képesítést szerző alacsonyan képzettek száma (fő)
	2. Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	Közös kutatási programok száma (db).	A specifikus cél keretében az uniós támogatások eredményeképp megmozgatott magánberuházások az innovációs és K+F projektekben (millió Ft)
	3. Tudástranszfer	Szakmai fórumok száma (db).	

10.3.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	3. prioritás: Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Megújuló energiára épülő energiatermelő rendszerek									
1.1.	Energetikai rendszerek fejlesztése	Meglévő kapacitások, térségfejlesztés	Települési önkormányzatok, Vállalkozások	Energia szektor szereplői	2014-2020	22 700	Uniós, hazai	4	Új beépített megújuló energia kapacitás (MW)	Igen
1.2.	Hálózati integráció elősegítése	Elmaradott térségek, kapacitás igények	Vállalkozások	Lakosság, közfeladat ellátás, energia szektor szereplői	2014-2018	5 000	Uniós, hazai	4	Új beépített tároló kapacitás (MWh)	Igen
	2. Megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelése integrált programok keretében									
2.1.	Integrált fejlesztések	Elmaradott térségek	Települési önkormányzatok, Csongrád Megyei Önkormányzat, Vállalkozások	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2018	2 800	Uniós, hazai	4	A megvalósult megújuló energia fejlesztési projektek száma (db).	Igen
2.2.	Energiahatékonysági programok	Családi házas vidékek, városrészek illetve vállalkozói telephelyek	Lakosság, Közintézmények, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, állami közintézmények, non-profit szektor	2014-2020	19 800	Uniós, hazai	4	Az üvegházhatást okozó gáz kibocsátás becsült csökkenése (kt/év)	Igen
2.3	Közösségi kezdeményezések	Megyei települések	Települési önkormányzatok, Civil szervezetek, Vállalkozások	Lakosság, civil szervezetek, önkormányzatok, oktatási	2015-2018	1 600	Uniós, hazai	4	Energia- és klímatudatos szemléletet közvetítő programok száma	Igen

Prioritás azonosítója, neve:	3. prioritás: Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
				intézmények					(db).	
2.4	Megújuló energia használatának növelése az agrárszektorban	Meglévő termelő kapacitások mellé	Települési önkormányzatok, Vállalkozások	Energia szektor szereplői, Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2020	6 500	Uniós, hazai	4	Új beépített megújuló energia kapacitás (MW	
	3. Megújuló energetikai vertikum felépítése									
3.1.	Háttéripar fejlesztése	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	3 500	Uniós, hazai	1, 3	A támogatások eredményeként megmozgatott magánberuházás (millió Ft)	Nem
3.2.	Szolgáltatásfejlesztés	Koncentrált vállalkozói térségek	KKV-k	KKV-k	2014-2017	1 500	Uniós, hazai	1, 3	A támogatott vállalkozások száma (db)	Nem
	4. A megújuló energetika versenyképességének támogatása									
4.1.	Energetikai ügynökség létrehozása és működtetése	Megyeszékhely	Csongrád Megyei Önkormányzat	KKV-k, lakosság, közintézmények	2014-2020	200	Uniós, hazai	4	Működő energetikai ügynökség (kvalitatív mutató)	Nem
4.2.	Civilszféra és szabályozás fejlesztése	Térségi központok, megyei jogú városok	Civil szervezetek, Klaszterek	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2014-2017	250	Uniós, hazai	4	A helyi, térségi együtt-működésekbe bevont vállalkozások száma (db)	Igen
4.3	Nemzetközi megjelenés és marketing	Koncentrált vállalkozói térségek	Önkormányzatok, civil szervezetek	Önkormányzatok, KKV-k, lakosság,	2015-2019	150	Uniós, hazai	3	Közvetve támogatott helyi érdekű kis- és középvállalkozások száma (db).	Igen

Prioritás azonosítója, neve:	3. prioritás: Energiahatékonysági és megújuló energetikai komplex fejlesztések									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	5. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése									
5.1.	Képzési programok	Középfokú oktatási intézménnyel rendelkező városok	Oktatási intézmények (szakképzés, felnőttoktatás)	Lakosság, KKV-k, oktatási intézmények	2014-2016	350	Uniós, hazai	10	A képzésben részt vevők száma (fő)	Igen
5.2.	Kutatás-fejlesztési programok és együttműködések	Megyeszékhely	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	2014-2019	850	Uniós, hazai	1, 10	Közös kutatási programok száma (db).	Igen
5.3	Tudástranszfer	Térségi központok, megyei jogú városok	Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Csongrád Megyei Önkormányzat, Civil szervezetek, Klaszterek	Lakosság, Kutatóhelyek, Oktatási intézmények, Vállalkozások	2015-2019	50	Uniós, hazai	1	Szakmai fórumok száma (db).	Igen

10.4. 4. prioritás: Közlekedési kapacitások fejlesztése

10.4.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

d) intelligens alacsony és közepes feszültségen működő elosztórendszerek fejlesztése és kialakítása;

e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható multimodális városi mobilitást és a kárenyhítést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását;

7. a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból az alábbiak révén:

a) a multimodális egységes európai közlekedési térség támogatása a TEN-T-be való beruházás által;

b) a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához – többek között a multimodális csomópontokhoz – történő kapcsolásával;

c) környezetbarát (többek között alacsony zajkibocsátású) és alacsony szén-dioxid kibocsátású közlekedési rendszerek, többek között belvízi és tengeri hajózási útvonalak, kikötők, multimodális összeköttetések és repülőtéri infrastruktúrák kifejlesztése és korszerűsítése, a fenntartható regionális és helyi mobilitás előmozdítása érdekében

8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

b) a foglalkoztatás-barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

Csongrád megye közlekedési prioritása szorosan kötődik a Tisza és mellékfolyóinak hajózhatósági fejlesztéseinek kapcsán a Duna Stratégia 1/a A mobilitás és a multimodalitás fejlesztése - belvízi hajóutak, valamint a közúti és vasúti határon átnyúló infrastruktúra multimodális fejlesztése miatt az 1/b. A mobilitás és intermodalitás fejlesztése – vasúti, közúti és légi közlekedés prioritáshoz.

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T1. Szeged-Szabadka-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár városhálózati csomópont felépítése

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

A prioritás specifikus céljai:

1. A szomszédos megyék és országok elérhetőségének javítása, bekapcsolódás a nemzetközi közlekedésbe: a határon átnyúló közlekedési infrastruktúra fejlesztésének célja, hogy a megye „zsákjellegű” közlekedése oldódjon.

2. Kedvezőbb befektetési célpontok kialakítása a közlekedési kapcsolatok fejlesztésén keresztül, intermodális és logisztikai lehetőségek összekapcsolása: közlekedési kapcsolatok fejlesztésével további cél a megyén, valamint a hármashatár térségen belüli gazdasági élet fejlesztése, logisztikai kapacitások növelése.
3. A Csongrád megyébe látogatók, valamint a megye lakosai számára rövidebb utazási idő, valamint komfortosabb, biztonságos és környezetbarát utazási lehetőségek biztosítása: a közösségi közlekedés fejlesztésének célja, hogy a megyei lakosság tudja élvezni a közösségi közlekedés előnyeit a megye határain belül és a szomszédos megyék irányába is.
4. Turisztikai desztinációk és sportcélú objektumok megközelíthetőségének javítása: a lakosság életminőségének javítása érdekében a közlekedésfejlesztéssel elő kell segíteni a rekreációs területek kényelmes, környezetbarát és gyors megközelíthetőségét is.

Területi fókusz:

Területi szempontból Csongrád megye kinyitása a cél a határon átnyúló közlekedési kapcsolatok fejlesztésén, valamint a szomszédos magyar megyék elérhetőségének javításán keresztül. A megyén belüli közúti, valamint a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása az összes járás számára elengedhetetlen, akárcsak a megyében található turisztikai desztinációk elérhetőségének fejlesztése.

10.4.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A közlekedésfejlesztés során a határokon átnyúló közlekedési infrastruktúra fejlesztések tervezése és kiépítése határon átnyúló együttműködések keretében, mindkét oldal teljes támogatásával tudnak sikeresen megvalósulni.

Együttműködések keretében valósíthatók meg a közlekedés puha elemeinek fejlesztése, mint például menetrendek összehangolása, járatszervezéseknél települési és nagyfoglalkoztatói igények figyelembevétele.

A vállalkozások fejlesztési tervei

Az adott prioritás esetében többnyire állami, megyei és települési önkormányzati fejlesztések valósulnak meg.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1. Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	– Szeged-Szabadka-Bácsalmás-Baja vasútvonal kiépítése – Határon átnyúló turisztikai célú kisvasútvonal kialakítása – Magyar-román (Kübekháza – Beba Veche, Kiszombor – Beba Veche vagy Pordeanu, Magyarcsanád – Cenad) és magyar-szerb határszakaszokon településeket összekötő új utak építése, meglévők felújítása	MÁV Zrt., NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt., települési önkormányzatok
	2. Új határon átnyúló/határátkelőhöz vezető vasútvonalak és közútvonalak tervezése a megye kedvező geopolitikai helyzetének kihasználása érdekében	– A határon átnyúló, valamint a tervezett és a már meglévő határátkelőhelyekhez vezető vasútvonalak, közutak megvalósíthatósági tanulmányának, engedélyes tervének, kiviteli tervének elkészíttetése	MÁV Zrt., NIF Zrt., KKK, Magyar Közút Nonprofit Zrt., települési önkormányzatok
	3. Vasúti pálya villamosítása	– Nagy forgalmú vasútvonalak villamosítása a menetidő rövidítésének érdekében	MÁV Zrt.
	4. Határon átnyúló kerékpárutak tervezése és építése	– Magyar-román és magyar-szerb relációjú határon átnyúló kerékpárutak tervezése, építése, hiányzó szakaszok befejezése	települési önkormányzatok, önkormányzati társaságok
2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése	– 451-es út burkolat-megerősítése (2X1) – 47 sz. főút Hódmezővásárhely elkerülő út kiépítése (2X1) – 47 sz. főút Szeged (M43) – Algyő rekonstrukció (2X2) – M5 autópályához szükséges csatlakozási pont kiépítése 54121-es jelű út 6+100-as km szelvény előtt – 43 sz. főút rekonstrukciója – Makó észak-nyugati elkerülő út építése – egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése – Szegedi déli Tisza-híd megépítése	települési önkormányzatok, NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.
	2. Megyei állami utak felújítása/szélesítése	– A megyében található állami utak karbantartása	NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.
	3. Önkormányzati utak felújítása	– Belterületi utak felújítása – Gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	települési önkormányzatok
	4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése	– Közösségi közlekedés feltételrendszereinek fejlesztése	települési önkormányzatok, közlekedési társaságok
3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint	1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	– Hódmezővásárhely-Szeged és Szeged-Makó tram-train kiépítése	MÁV Zrt., települési önkormányzatok,

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése			közlekedési társaságok
	2. Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése	– Közösségi közlekedés feltételrendszereinek fejlesztése – Buszmegállók felújítása	települési önkormányzatok, közlekedési társaságok
	3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése	– Mind a városi, mind a településközi elöregedett, korszerűtlen tömegközlekedési eszközök lecserélése környezetbarát, energiatakarékos tömegközlekedési járművekre	MÁV Zrt./MÁV START Zrt., települési önkormányzatok, közlekedési társaságok
	4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása	– Tisza és Maros folyók mentén kikötőhelyek fejlesztése, amelyek új vagy kibővített funkciójú kikötőket eredményeznek a gazdasági, sportcélú vagy turisztikai kínálat bővítése érdekében	ATIVIZIG,települési önkormányzatok, közlekedési társaságok
4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	1. Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása	– Csongrád megye egymás mellett fekvő településeinek összekötése kerékpárúttal és a meglévő településközi kerékpárutak felújítása – A főutak menti hiányzó kerékpárút-szakaszok kiépítése	települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok
	2. Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrahozása	– Települések belterületein található kerékpárút-hálózat kiépítése, bővítése, felújítása	települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok
	3. Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése	– Pihenőhelyek, sportcélú objektumok és turisztikai desztinációk bekapcsolása a kerékpárút-hálózatba	települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati /állami többségi tulajdonú gazdasági társaságok

10.4.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény[6] (millió Ft)
1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1. Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	IKOP 2.2	
		CEF	
		HU-RO ETE	

[6] A becsült költségigény egyeztetés alatt.

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény[6] (millió Ft)
		HU-SRB IPA	
	2. Új határon átnyúló/határátkelőhöz vezető vasútvonalak és közútvonalak tervezése a megye kedvező geopolitikai helyzetének kihasználása érdekében	HU-RO ETE	
		HU-SRB IPA	
	3. Vasúti pálya villamosítása	IKOP 4.3	
	4. Határon átnyúló kerékpárutak tervezése és építése	HU-RO ETE	
		HU-SRB IPA	
2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése	TOP 1.3.	10
		IKOP 3.2	
	2. Megyei állami utak felújítása/szélesítése		
	3. Önkormányzati utak felújítása	TOP 1.3	3100
	4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése	IKOP 3.1	
		IKOP 3.2	
		TOP 3.1	500
3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése	1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	IKOP 4.1	
		IKOP 4.2	
		IKOP 5.1	
	2. Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése	IKOP 3.2	
		TOP 3.1	1000
	3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése	IKOP 3.1	
		IKOP 3.2	
		IKOP 4.1	
		IKOP 4.2	
	4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása	IKOP 5.2	
4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	1. Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása	TOP 1.3	1000
		TOP 3.1	500
	2. Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrehozása	TOP 1.3	500
	3. Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése	TOP 2.2	200
		GINOP 6.	

10.4.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Az adott prioritás esetében a végrehajtás ütemezésének és pénzügyi ütemtervének meghatározása a tevékenységek költségigényeinek egyeztetése után készül el.

10.4.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Csongrád megye határain átnyúló közlekedési infrastrukturális elemeinek tervezése, fejlesztése, kiépítése	1. Határon átnyúló vasútvonalak, közutak hiányzó elemeinek kiépítése, illetve felújítása a Csongrád megyei szakaszokra vonatkozóan	Újonnan épített/felújított vagy korszerűsített utak hossza (km)	Az új vagy korszerűsített vasútvonalon szállított áruk volumene (tonna)
		Újonnan épített/felújított vagy korszerűsített vasútvonal hossza (km)	Vasúrvonalat használók száma (fő)
	2. Új határon átnyúló/határátkelőhöz vezető vasútvonalak és közútvonalak tervezése a megye kedvező geopolitikai helyzetének kihasználása érdekében	Tervdokumentációval érintett közút vagy vasútvonal hossza (km)	Közlekedésfejlesztési stratégiába illesztett közúti/vasúti fejlesztés
			Engedélyezett tevdokumentáció
	3. Vasúti pálya villamosítása	Villamosított vasútvonal hossza (km)	Újonnan villamosított vasútvonalat használó járművek által használt villamos energia és fel nem használt gázolaj energia különbsége (kwh)
	4. Határon átnyúló kerékpárutak tervezése és építése	Újonnan épített kerékpárút hossza (km)	Kerékpárutat használók száma (fő)
2. Csongrád megye településein belüli és azok közötti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, fejlesztések előkészítése, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítása	1. Települések elkerülő és összekötő útjainak kiépítése/felújítása, egyéb közlekedési infrastruktúra-fejlesztések előkészítése	Újonnan épített, felújított vagy korszerűsített utak hossza utak hossza (km)	A megyei úthálózat összegzett utazási idejének csökkenése (személygépkocsi és tehergép-kocsi) (perc)
	2. Megyei állami utak felújítása/szélesítése	Újonnan épített, felújított vagy korszerűsített utak hossza utak hossza (km)	A megyei úthálózat összegzett utazási idejének csökkenése (személygépkocsi és tehergép-kocsi) (perc)
	3. Önkormányzati utak felújítása	Újonnan épített, felújított vagy korszerűsített utak hossza utak hossza (km)	A megyei úthálózat összegzett utazási idejének csökkenése (személygépkocsi és tehergép-kocsi) (perc)
	4. Buszjáratok üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális feltételek fejlesztése	A közösségi közlekedés infrastrukturális elemeinek új/felújított (buszmegálló, buszöböl, buszforduló, buszpályaudvar) száma (db)	
3. Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés	1. Elővárosi tram-train vonalak kiépítése és a járművek beszerzése	Új tram-train vonalak hossza (km)	Megtakarított utazási idő a tram-train vonalakon (utasóra/év)
		Tram-train közlekedésre alkalmas új és	

fejlesztése		felújított járművek száma (db)	
	2. Tömegközlekedési megállóhelyek fejlesztése, akadálymentesítése, intermodálissá tétele, P+R, B+R, K+R kiépítése	Felújított/átépített tömegközlekedési megállóhelyek száma (db)	Tömegközlekedést használók arányának növekedése
		Akadálymentesített tömegközlekedési megállóhelyek száma (db)	
		P+R, B+R, K+R lehetőségekkel ellátott tömegközlekedési megállóhelyek száma (db)	
	3. Energiatakarékos tömegközlekedési járművek beszerzése	energiatakarékos tömegközlekedési járművek száma (db)	
	4. Sport, turisztikai és kereskedelmi célú vízi kikötőhelyek kialakítása, felújítása	új/felújított vízi kikötőhelyek száma (db)	vízi közlekedésben résztvevő utasok száma (fő)
			vízi útvonalon szállított áruk volumene (tonna)
4. Kerékpárutak építése, kerékpáros útvonalak fejlesztése, kijelölése	1. Települések közötti új kerékpárutak építése és felújítása	települések közigazgatási határain kívül épült új/felújított kerékpárutak hossza (km)	Kerékpárral közlekedők arányának növekedése
	2. Településen belüli új kerékpárutak, hiányzó szakaszok építése és felújítása, településen belüli kerékpáros útvonal létrehozása	települések közigazgatási határain belül épült új/felújított kerékpárutak hossza (km)	Kerékpárral közlekedők arányának növekedése
	3. Turisztikai attrakciókhoz vezető kerékpárutak építése	kerékpárúton megközelíthető turisztikai desztinációk száma (db)	Kerékpáron érkező látogatól számának növekedése

10.4.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Az adott prioritás esetében az összefoglaló táblázat a tevékenységek költségigényeinek egyeztetése után készül el.

10.5. 5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése

10.5.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus célok és beruházási prioritások:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

a) a kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása érdekében a K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése;

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése;

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak venni

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását;

10. tematikus cél: az oktatásba, a készségekkel kapcsolatos képzésbe, szakképzésbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás oktatási és képzési infrastruktúrák kifejlesztésével

i) a korai iskolaelhagyók számának csökkentése és a korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés előmozdítása a koragyermekkori nevelésben, az alap- és középfokú oktatásban, ideértve az oktatásba való visszatérést ösztönző formális, informális és nem formális tanulási formákat is

ii) a felsőfokú vagy annak megfelelő szintű oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése érdekében, különösen a hátrányos helyzetű csoportok számára

iii) az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára formális, informális és nem formális módon egyaránt, a munkavállalók ismereteinek, készségeinek és kompetenciáinak naprakésszé tétele, valamint a rugalmas tanulási formák előmozdítása, többek között a pályaorientáció és a megszerzett kompetenciák elismerése révén

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése

S1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság és vállalkozásfejlesztés

A prioritás specifikus céljai:

1. A megyei tudásgazdaság hosszú távú alapjainak megteremtése, a megyei tudásbázis megerősítése, a Szegedi Tudományegyetem nemzetközi egyetemi rangsorokban való látványosabb előrekerülése a színvonalas tudás-előállítás (oktatás, kutatás) érdekében: A megyei innovációs rendszer megfelelő működéséhez szükség van a tudásteremtő alrendszer, így a Szegedi Tudományegyetem folyamatos fejlesztésére, nemzetközi elismertségének növelésére.

2. A megyében megtermelt tudás, illetve létrehozott kutatás-fejlesztési és innovációs eredmények intenzívebb helyi hasznosítása, a felelősségteljes innováció szemléletének figyelembe vétele mellett: A cél a térség gyenge tudásmegtartó képességének problémájára reagál, hogy a helyben képződő eredmények ne hagyják el a megyét. Ennek érdekében a tudásteremtés szereplőinek ösztönzését helyezi előtérbe az eredmények intenzívebb helyi hasznosításának elősegítése érdekben. Szem előtt tartva és kezelve az innovációs tevékenységek (környeztei, társadalmi, etikai) hatásainak számbavételét és kezelését.

3. A hármashatár menti szereplőkkel való együttműködések fokozásával nagyobb térségi piac kialakítása: A megye sajátos földrajzi elhelyezkedésének kiaknázása a határon átnyúló kapcsolatok megerősítésével, együttműködések ösztönzésével.

4. Pezsgő megyei kulturális élet biztosítása a magasan képzett társadalmi csoportok helyben tartása érdekében: A tudás legfőbb hordozóit a magasan képzett humántőke jelenti. Térségbe csábításuk és térségbe maradásuk erősen függ környezetük minőségétől, ugyanis az immateriális javak, szolgáltatások iránt egyre fokozódóbb keresletet mutatnak. A cél egy ilyen környezet feltételeinek megteremtését foglalja magába.

5. A mezőgazdasági ágazati innovációkra koncentráló intézkedés célrendszere kettős: (1) fejlessze az ágazatok belső innovációs képességét – kiváltképp az élelmiszeripar esetében, (2) segítse az egymáshoz kapcsolódó ágazatok, a termelési láncban kapcsolódó tevékenységek területén az innovációk kidolgozását: A megye egyik húzóágazatának az agrárvertikumnak az értékhozzáadó képességének javítása az innovatív megoldások létrehozásának és adaptálásának ösztönzésével, valamint a lánc szereplői közötti szorosabb együttműködések támogatásával.

Területi fókusz:

A prioritás területi fókusza, intézkedéseinek heterogenitása miatt megoszlik. Míg az egyetemet, az egyetemi tudásbázist és az innovatív eredmények helyi hasznosítását érintő tevékenységek földrajzi aspektusaként Szeged és Hódmezővásárhely, valamint a körülöttük lévő szűkebb térség jelölhető meg, addig az agrárvertikum és élelmiszeripar fejlesztése szinte az egész megye területét érinti, néhány kistérséget (pl. Szentesi, Kisteleki, Mórahalomi) előnyben részesítve. A további intézkedések fókusza pedig egyértelműen a megye teljes területe.

10.5.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A tudásbázis és innovációs rendszer megerősítésének központi üzenete az együttműködések fejlesztésére irányul. Az innováció modern, többlépcsős és többszereplős folyamatában az egyes szereplők eltérő képességekkel, tudásokkal és erőforrásokkal rendelkeznek, melyek mind szükségesek a sikeres innovációhoz. A megyei bázis megerősítése során tehát arra kell helyeznünk a hangsúlyt, hogy a meglévő szereplők kapcsolatrendszereik élénkítésével képesek legyenek saját erőforrás horizontjukat kitágítani. Az innováció intézményi környezetének fejlesztése így elsősorban erre helyezi a hangsúlyt.

A definiált intézkedésekben a tudásteremtés rendszerének központi szereplője a Szegedi Tudományegyetem. A tudásbázis erősítéséhez kapcsolódó intézkedések az egyetem és a megye más gazdasági szereplőinek, vállalkozások és hídképző szervezetek együttműködéseire támaszkodik. A távlati cél az egyetem tudományos teljesítményeinek beágyazása a gazdaság működésébe, tehát hogy olyan eredmények szülessenek, melyek a helyi cégek, vállalkozások eredményességét és innovativitását segítik. Az egyetemi K+F folyamatokat célszerű az együttműködések keretében összekapcsolni a vállalkozások K+F igényeivel és folyamataival. Ez az integratív szemlélet nem csak

a jelenlegi vállalkozások haladását szolgálja, hanem kiemelkedő lehetőséget ad új vállalkozások megjelenésére, tudásközpontú iparágak megtelepedésére.

Az együttműködések másik kiemelt területe – mely adott esetben közvetlenül a tudásbázishoz kapcsolódik – a vállalkozások potenciáljainak összekapcsolása az innovációs folyamatokban. Az innovációt igénylő megoldások sok esetben nem a cégen belül születnek meg, noha az ötlet és a koncepció igen, a partnerek tudása és teljesítményei vezetnek el a sikeres megvalósításhoz. Kiemelt cél tehát a megyei gazdaságban az együttműködések és partnerség rendszerének fejlesztése a megyei gazdaság innovációs potenciáljának fejlesztésében.

Az együttműködések kiemelt területe a megyében az élelmiszeripari vállalkozások és mezőgazdasági inputokat termelő vállalkozások kapcsolataihoz köthető. Az agribusiness sikeres nemzetközi példái alátámasztják, a siker kulcsa az egyes iparági szereplők hosszú távú együttműködésében és az együttműködések szervezett megvalósításában rejlik. Az élelmiszeripar vállalkozásainak együttműködése is kiemelt kérdés a szükséges K+F és tudásbázis megteremtésében, hiszen annak létrehozása meghaladja egyetlen szereplő erőforrásait. Ebben aktív partnerek lehetnek a megyében a tudásintézmények.

A tudásalapú társdalom hosszú távú alapjainak szélesítését szolgálják a felelősségteljes innováció gyakorlatának érvényesítése, a határon átnyúló kapcsolatok és tudásáramlás fejlesztése, valamint a kreatív és képzett munkaerő életfeltételeinek javítása. Ezek olyan horizontális projektelemek, melyek az intézményi és piaci szereplők együttműködéseire támaszkodnak.

A vállalkozások fejlesztési tervei

A megyei tudásbázis megerősítésének célja, hogy megteremtse a tudásalapú gazdasági szerkezet hosszú távú alapjait a térségben. A tudásteremtés mellett a tudásalapú gazdaság működéséhez szervesen hozzá tartozik a vállalkozások tudásalapú működése, a tudás elérésének és kiaknázásának fejlesztése.

A prioritás ide vonatkozó intézkedései arra a felismerésre igyekeznek fejlesztési választ adni, miszerint a megye kiemelkedő tudásteremtő potenciálokkal bír, ám a tudás gazdasági hasznosulásához a helyi gazdasággal kapcsolatokra van szükség. Közelíteni kell egymáshoz a tudásteremtő és tudáskiaknázás alrendszereit, hogy a helyi vállalkozások a tudásra támaszkodva innovációk kidolgozóivá váljanak.

A fejlesztési elképzelések begyűjtése során az innovatív vállalkozások – kis számuk mellett – igen aktív, és sajátos igényekkel jelennek meg. Elsősorban azok jelentek meg ilyen irányú ötletekkel és projektjavaslatokkal, akik már közvetlen érdekeltséget tudnak felmutatni az innováció területén, tehát már rendelkeznek futó, vagy éppen koncepcionálisan megfogalmazott innovációt célzó fejlesztési projekttel. A gazdaság egészét átölelő tudásbázis és innovációs rendszer megerősítse során azonban kiemelt cél azon vállalkozások megszólítása, akik jelenleg nem aktívak az innováció területén, de a megfelelő intézményi környezet és más fejlesztési források (pl. GINOP) jelenléte mellett aktív innovátorokká léphetnek elő a megye gazdaságában.

Az egyik csoportban olyan vállalkozásokat találunk, akik rendelkeznek fejlesztésekkel, innovációs potenciállal és ehhez igyekeznek külső erőforrásokat és partnereket bevonni. Konkrét projektötletek, kutatási vagy akár kísérleti, tesztelési fázisban lévő fejlesztéseket is találunk melyek egyértelműen jelzik egy innovációs potenciállal rendelkező vállalkozói réteg jelenlétét. A vállalkozások másik csoportja – elsősorban a korábbi felmérésekre alapozva – igénylik a tudás becsatornázását, a tudásintézményekkel való kapcsolatok jelenlétét, ám konkrét elképzeléseik nincsenek arra vonatkozólag milyen innovációs célokat követnek, nem fogalmazódtak meg projektek. Ezen vállalkozások számára az elsődleges az innováció vállalaton belüli háttérfeltételeinek megteremtése, a szükséges technológiák, kapacitások és infrastruktúrák fejlesztése.

Harmadik csoportként azonosíthatók azok a vállalkozások akik az egyetemi tudásbázishoz több szálon kötődve igyekeznek kilépni és a fejlődéshez szükséges forrásokat megszerezni. Ezek a vállalkozások a legtöbbször egy konkrét ötlet, vagy valamilyen tudományos eredmény üzleti hasznosítására jönnek létre. Ezen vállalkozások véleményeit a fejlesztésükkel foglalkozó speciális szervezetek jelenítették meg elsősorban.

A már említett innovációs fejlesztő szervezetek fejlesztési elképzelései és ötletei bizonyultak az egyik leghasznosabb tervezési inputnak. Ugyanis felhívták a figyelmet az innovációs rendszer sokszereplős és specializált tudású partnereinek együttműködéseire. Az innovációs rendszer teljesítményeinek

fejlesztése kapcsán fontos szerepet kapnak azok a hídképző szervezetek – legyenek akár költségvetési kötődésű szervezetek, vagy specializált vállalkozások – akik kifejezetten az innovátorok és a szükséges erőforrások összekapcsolását végzik.

Összességében az állapítható meg, hogy a vállalkozások főként külső erőforrásokat igényelnek az innovációkhoz. A fejlesztések elsődleges célja, hogy összekapcsolja a létező tudásforrást a vállalkozások igényeivel, másrészt olyan innovációs intézményi környezetet teremtsen mely képes a szükséges erőforrásokat becsatornázni a vállalkozások működésébe és ezáltal kitágítsa az innovációs ötletek és a megvalósítás szereplőinek körét.

A megye gazdaságában az élelmiszeripar és ehhez kapcsolódva a mezőgazdaság kiemelt fejlesztési potenciált képvisel, így külön programcsomag formájában is megjelenik az intézkedések között.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
1. Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1. Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása	– Közös K+F+I projektek generálása és a megvalósításuk támogatása új piacképes termékek/szolgáltatások/technológiák létrehozása érdekében. Az ipar számára biztosított K+F szolgáltatások igénybevételének ösztönzése, támogatása (pl.: laboratóriumi mérések, tesztek), valamint az egyetemi tudás- és technológia transzfer megerősítése.	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások
	2. Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára	– Egyetem által a gazdasági szereplőknek (elsősorban vállalkozásoknak) nyújtott szolgáltatások kialakítása és a szolgáltatásnyújtás támogatása. Ez kiterjedhet a technológia-transzfer, technológia-figyelés és tanácsadástól kezdve egészen az üzleti, vagy éppen jogi tanácsadási szolgáltatásokig. Ugyanakkor ide tartozhatnak a karok nem K+F jellegű szolgáltatási típusú tevékenységei is (pl.: grafikai tervezés, alapanyag minősítés, stb).	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek
	3. Community College” típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése kapcsolódóan	– Vizsgálatok lefolytatása, hogyan racionalizálható egy térség felsőoktatása a helyi munkaerő piaci igények és a különböző generációs intézmények szinergiája mentén. – Community College modell adaptálhatóságának vizsgálata, és pilot projektek megvalósítása Szegedi Tudományegyetem ernyő tevékenysége mellett.	Költségvetési szervezetek (SZTE) Települési önkormányzatok Civil szervezetek
	4. Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	– Támogatandó képzési tartalmak és programok további fejlesztése, aktualizálása, valamint a képzések és a munkaerő-piaci igények összehangolása, a megfelelő szervezeti és humán háttér kialakítása, valamint a helyi vállalkozások igényeihez igazodó vállalati képzések, tréningek kidolgozása, és megvalósítása. – Támogatható tevékenységek: felsőfokú szakképzések, és alap-, mester- és doktori képzések tartalmi fejlesztése, új szakok, képzések elindítása, oktatók és az oktatást támogató humánerőforrás fejlesztése, egyéb intézményi, egyetemi szolgáltatások (pl.: pályakövetési rendszer, karrier tanácsadás, stb.) fejlesztései, e-learning rendszerek bevezetése, vállalati képzőhelyek létesítése, vállalkozások működtetésének funkcionális területeit érintő képzésfejlesztés, általános vállalkozói ismeretek nyújtása, disszeminációó és marketing.	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások
	5. Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság	– Támogatandó az egyetem kutatási kapacitásának fejlesztése bővítése az intézmény nemzetközi kiválóságának, elismertségének javítása érdekében. Ez magában foglalja a	Költségvetési szervezetek (SZTE)

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
	javítása	kutatói utánpótlás bővítését, a kutatói mobilitás és tudásbővítés elősegítését, a kutatási asszisztencia fejlesztését, az alapkutatások támogatását, a nagy kutatási infrastruktúrákhoz (különösen az ELI-hez) való hozzáférhetőség megteremtését, az európai kutatási programokban való részvétel ösztönzését, és a tudományos eredmények megfelelő publicitásának támogatását, valamint a kutatásokhoz szükséges eszközök beszerzését.	
2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	1. Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	– A megyei gazdasági szervezetek és a megyei tudásintézmények innovációs célú együttműködéseinek, kísérleti fejlesztései projektjeinek támogatása.	Költségvetési szervezetek (kutatóintézetek, tudásközpontok) Vállalkozások
	2. Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak támogatása	– Támogatható tevékenységek: bizonyítottan Csongrád megyében működő vállalkozások alap- és alkalmazott kutatásai valamint kísérleti fejlesztései, projektjei ágazati megkötés nélkül.	Vállalkozások
3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	1. Innovációs konstrukciók kialakítása és innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	– Innovatív ötletek üzletfejlesztése, kapcsolódó szolgáltatások elérése, invenciók elindítása a megvalósulás felé	Vállalkozások
	2. Az innovációk megvalósításához kötődő technológiai kapacitások fejlesztése, és üzletfejlesztés	– Technológiai kapacitás fejlesztése, technológiák elérésének támogatása, kapcsolódó technológia és eszközbeszerzés, a humánerőforrás képzése a technológiákra, kapcsolódó szolgáltatások elérése (pl. minőségbiztosítás, marketing) – Szabadalmazás, gyártás és piacosítás támogatása, innovációhoz kapcsolódó üzletfejlesztési szolgáltatások támogatása (pl. minőségbiztosítás, marketing) elérése, innovációk megvalósulása – Megyei agrártermelést felhasználó innovatív ipari termékek kidolgozása, termelésük elindítása, piacosítása és üzletfejlesztése, kapcsolódó szolgáltatások elérése	Vállalkozások
	3. Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában,	– A megyei agrártermelés beszállítóvá válásának támogatása, az élelmiszer- és feldolgozóiparba becsatornázó termékláncok kialakítása, technológia és eszközbeszerzés, humánerőforrás fejlesztése, minőségbiztosítási rendszerek bevezetése – Együttműködésben történő folyamatszervezés, termelési, logisztikai eljárások fejlesztése, értékesítési csatornák bővítése, kapcsolódó technológiai fejlesztés, eszközbeszerzés,	Mezőgazdasági kistermelők Agrárvállalkozások Vállalkozások

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
		humánerőforrás képzése	
	4. A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	– K-F-I célú együttműködések és projektek támogatása – Tudás és technológia transzfer szolgáltatások támogatása a megyei vállalkozások számára a tudásintézmények közreműködésével, szolgáltatások elérése	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások
4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	1. Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás	– Kapcsolatteremtést szolgáló különböző fórumok, rendezvények pilot jellegű együttműködések támogatása. Térségi innovációs szolgáltatói környezet megerősítése és fejlesztetése, és az ezek iránti igények bővítése. – Támogatható: az innovációs projektek előkészítésében való tanácsadás igénybevétele, az innovatív eredmények piacosíthatóságában való közreműködés, a technológia transzfer tanácsadás, innováció menedzsment, know-how- és licensz beszerzése.	Költségvetési szervezetek Vállalkozások
5. A „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása	1. Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	– A felelősségteljes innováció szemléletének megyei elterjesztéséhez kapcsolódó első lépés a felelősségteljes innováció Csongrád megyére specifikált modelljének megalkotása. Ennek megvalósítása csak a megye érintett szereplőit bevonva történhet meg, ezért a tevékenység számos társadalmasítási fázist foglal magába, melynek szükséges eszközei a különböző célcsoportoknak szóló fórumok, rendezvények, kiadványok. A konszenzusos úton létrejött modellt ezt követően az innovációs tevékenységet folytató szereplők minél szélesebb körével kell megismertetni, hogy a magasabb szakmai körökben is meginduljon az attitűdváltás. Harmadik lépésben a modell szabályozási környezetbe, céges politikákba való implementálása kerül előtérbe.	Vállalkozások Költségvetési szervezetek Civil szervezetek
6. Határmenti és nemzetközi együttműködések megerősítése	1. Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése, együttműködések generálása	– Kutatási projektek támogatása, melyek az együttműködések keretében a hármas-határ térség több oldalán hoznak létre a helyi szereplők által generált valamint a partnerek eredményeivel kiegészítve helyben hasznosítható tudást és kutatási eredményeket. – Nemzetközi együttműködési projektek megvalósítása melyek közös produktumok és eredmények létrehozását, illetve az együttműködésre való képességet támogatják	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek
	2. Szakember és oktatócsere előmozdítása a hármashatár térségben	– A hármas-határ térségben a tudásintézmények és más gazdasági, intézményi szereplők közti tudás és tapasztalatcsere (közös rendezvények, és projektek) a	Költségvetési szervek (SZTE, kutató intézetek)

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek köre
		szakemberek és oktatók személyi mobilitásának támogatása	Vállalkozások Civil szervezetek Magánszemélyek
	3. A kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása és cseréje, tapasztalatok megosztása, közös rendezvények és marketing támogatása a hármashatár térségben	– Kulturális és kreatív kezdeményezések támogatása mely elősegíti a határmenti társadalom integrációját	Települési önkormányzatok Civil szervezetek Magánszemélyek Kulturális intézmények
7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	1. Művészeti alapképzések támogatása	– Támogathatóak a képzési programok tartalmi fejlesztései, az intézmények szervezeti, és működési hátterének javítása, a képzéseket népszerűsítő tevékenységek, valamint a humánerőforrást érintő fejlesztések. Új képzőintézmény létrehozása csak rendkívül indokolt esetben támogatható.	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek Kulturális intézmények
	2. Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	– Programfejlesztések, tehetséggondozó programok kidolgozása, pilot-projektek lefolytatása, a humánkapacitás biztosítása, felkészítése, szakkörökön, versenyeken való részvétel támogatása, fiatal megyei tehetségek nemzetközi megmérettetésen való ösztönzése, mentorprogramok elindítása.	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek Kulturális intézmények

10.5.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének	1. Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása	GINOP 2.prioritás: K+I	2000
	2. Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	1100
		GINOP 2.prioritás: K+I	400

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
ösztönzése	számára		
	3. Community College" típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése	EFOP 3. prioritás: Gyarapodó tudástőke	500
	4. Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	600
		EFOP 3. prioritás: Gyarapodó tudástőke	1000
		GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	400
	5. Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	EFOP 3. prioritás: Gyarapodó tudástőke	1000
		GINOP 2.prioritás: K+I	1000
2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	1. Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	2000
	2. Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak támogatása	GINOP 2.prioritás: K+I	4000
3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	1. Innovációs konstrukciók kialakítása és innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	150
	2. Az innovációk megvalósításához kötődő technológiai kapacitások fejlesztése, és üzletfejlesztés	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások, 2.prioritás: K+I	1400
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében, 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	200
	3. Beszállítóvá válás, és együttműködés az	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet	150

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában	javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók,	
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	150
	4. A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	GINOP 2.prioritás: K+I	200
4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	1. Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás	GINOP 2.prioritás: K+I	1000
5. A „Responsible innovation" koncepció érvényesülésének előmozdítása	1. Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	GINOP 2.prioritás: K+I	100
6. Határmenti és nemzetközi együttműködések megerősítése	1. Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, a nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése, együttműködések generálása,	Európai Területi Együttműködési Programok GINOP 2.prioritás: K+I	300
	2. Szakember és oktatócsere előmozdítása a hármashatár térségben	Európai Területi Együttműködési Programok	70
	3. A kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása és cseréje, tapasztalatok megosztása, közös rendezvények és marketing támogatása a hármashatár térségben	Európai Területi Együttműködési Programok	180
7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	1. Művészeti alapképzések támogatása	EFOP 3. prioritás: Gyarapodó tudástőke	700
	2. Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	EFOP 3. prioritás: Gyarapodó tudástőke	300

10.5.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1. Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása	*1500*	*500*
	2. Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára	900	600
	3. Community College" típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése	500	
	4. Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	1000	1000
	5. Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	1600	400
2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	1. Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	1400	600
	2. Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak támogatása	1800	1500
3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	1. Innovációs konstrukciók kialakítása és innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	100	50
	2. Az innováció megvalósításához kötődő technológiai kapacitás fejlesztése és üzletfejlesztés	900	700
	3. Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában,	240	60
	4. A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	120	80
4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	1. Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás	600	400
5. A „Responsible innovation" koncepció érvényesülésének előmozdítása	1. Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	50	50
6. Határmenti és nemzetközi együttműködések megerősítése	1. Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, a nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése, együttműködések generálása	180	120
	2. Szakember és oktatócsere előmozdítása a hármashatár térségben	50	20
	3. A kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása és cseréje,	90	90

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
	tapasztalatok megosztása, közös rendezvények és marketing támogatása a hármashatár térségben		
7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	1. Művészeti alapképzések támogatása	500	200
	2. Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	150	150

10.5.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Egyetemi ipari kapcsolatok tudatos támogatása, az egyetem harmadik missziós tevékenységének ösztönzése	1. Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása	Létrejött közös K+F projektek száma (db)	Piacképes termékek / szolgáltatások száma (db)
	2. Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára	Létrejövő szolgáltatói projektek száma (db)	Nyújtott szolgáltatásokból származó árbevétel mértéke (millió Ft)
	3. „Community College" típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése	Bevont felsőoktatási intézmények száma (db)	CC modell keretében tanuló felsőoktatási hallgatók száma (fő)
	4. Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi igényekhez illeszkedő fejlesztése	Elindított új kurzusok száma (db)	Üzleti szférában dolgozó oktatók száma (fő)
	5. Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	Mobilitási programban részt vett kutatók száma (fő)	K+F projektek eredményeként születő hazai és nemzetközi publikációk száma (db)
2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése	1. Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db)	Támogatott vállalkozásoknál létrejött új munkahelyek száma (fő)
	2. Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak támogatása	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db)	
3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és	1. Innovációs konstrukciók kialakítása és	Innovációs ötlet/elképzelés	Megvalósuló innovatív termékek, termelési eljárások

kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/	innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	megvalósíthatósági tanulmánya, dokumentáció (db)	száma (db)
	2. Az innováció megvalósításához kötődő technológiai kapacitás fejlesztése és üzletfejlesztés	A fejlesztések során megvalósuló beszerzések értéke (Ft)	Prototípus fázisába eljutott innovatív termékek (szolgáltatások) száma (db)
		Innovációs és üzletfejlesztési szolgáltatást igénybevevő vállalkozások száma (db)	Piaci bevezetés fázisába eljutott innovatív termékek (szolgáltatások) száma (db)
		Az innovatív termékek kidolgozásához, gyártáshoz a vállalkozás(ok)nál vagy együttműködésben bevezetett új, illetve újító technológiai eljárások száma (db)	
	3. Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában	Fejlesztéshez kapcsolódó együttműködésben résztvevő vállalkozások száma (db)	Beszállítóvá váló (3 éves vagy annál hosszabb időre szóló beszállítói szerződéssel rendelkező) már működő agrárvállalkozások száma, mezőgazdasági kistermelők száma (db)
			Beszállító és/vagy beszállítóvá váló (3 éves vagy annál hosszabb időre szóló beszállítói szerződéssel rendelkező) már működő agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők nettó árbevételének növekedése 3 év alatt (%
	4. A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	Létrehozott új tudományos infrastruktúrák beruházási értéke (Ft)	Vállalkozásokkal megkötött technológiai szolgáltatási együttműködések száma, melyből megyei kutató/szolgáltató szervezet(ek) számára nettó gazdasági haszon származik (db)
			A megyei kutató és technológia szolgáltató szervezetektől a megyei agrár és/vagy élelmiszeripari, feldolgozóipari vállalkozások számára közvetített innovációt támogató technológiák száma (db)
4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása	1. Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás	Tanácsadásban résztvevő szereplők száma (db)	Program révén a helyi tudásteremtő intézményektől közvetített technológiák száma (db)
5. A „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása	1. Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	Felelősségteljes innováció koncepcióját megismerő személyek száma (fő)	Felelősségteljes innováció szemléletét elősegítő szakpolitikai ajánlások száma (db)
6. Határmenti és nemzetközi együttműködések megerősítése	1. Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, a nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése,	Együttműködésben megvalósuló kutatási és fejlesztési projektek száma a hármas-határ térségben működő intézmények szervezetek	Megyei szervezet(ek) részvételével, meghatározott termék(ek), szolgáltatás(ok) (szolgáltatástartalom) fejlesztését célzó nemzetközi együttműködési megállapodások száma (db), mely az együttműködő

		együttműködések generálása	részvételével (db)	megyei szervezet számára, és/vagy a megye számára gazdasági hasznosulást eredményez
	2.	Szakember és oktatócsere előmozdítása a hármashatár térségben	A program(ok)ban résztvevő szakemberek és oktatók száma (fő)	A hármashatár együttműködési projektekben résztvevő partnerek által létrehozott új termékek, szolgáltatások (szolgáltatástartalmak) száma (db)
	3.	A kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása és cseréje, tapasztalatok megosztása, közös rendezvények és marketing támogatása a hármashatár térségben	Rendezvények és kulturális akciók száma (db)	Rendezvényeken és kulturális akciókban résztvevők száma (fő)
			Megjelent nyomtatott sajtóközlemények száma (db)	
7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése	1.	Művészeti alapképzések támogatása	Létrehozott művészeti képzések száma (db)	Támogatott képzéseket sikeresen elvégzők száma (fő)
	2.	Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	Létrehozott programok száma (db)	Programokban résztvevők száma (fő)

10.5.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Egyetemi tudásbázis erősítése, ipari kapcsolatainak támogatása, harmadik missziós tevékenységének ösztönzése									
1.1.	1. Stratégiai K+F+I együttműködések létrejöttének ösztönzése, közös K+F+I tevékenység támogatása		Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2015-2019	2000	uniós	1	Létrejött közös K+F projektek száma (db) Piacképes termékek / szolgáltatások száma (db)	Igen
1.2	2. Az egyetemen elérhető tudás szolgáltatói típusú közvetítésének elősegítése a gazdasági és társadalmi szereplők számára	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek	2015-2019	1500	uniós	1	Létrejövő szolgáltatói projektek száma (db) Nyújtott szolgáltatásokból származó árbevétel mértéke (millió Ft)	Igen
1.3	3. Community College" típusú felsőoktatási rendszer létrejöttének elősegítése kapcsolódóan		Költségvetési szervezetek (SZTE) Települési önkormányzatok Civil szervezetek	Költségvetési szervezetek	2015-2016	500	uniós	1, 10	Bevont felsőoktatási intézmények száma (db) CC modell keretében tanuló felsőoktatási hallgatók száma (fő)	Igen
1.4	4. Az egyetem képzési kínálatának és intézményi háttérének vállalati és társadalmi	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2014-2020	2000	uniós	3, 8, 10	Elindított új kurzusok száma (db) Üzleti szférában dolgozó oktatók száma (fő)	Nem

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellenző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	igényekhez illeszkedő fejlesztése									
1.5	5. Az egyetemi tudásbázis megerősítése, kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság javítása	Szeged	Költségvetési szervezetek (SZTE)	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2015-2019	2000	uniós	1, 10	Mobilitási programban részt vett kutatók száma (fő) K+F projektek eredményeként születő hazai és nemzetközi publikációk száma (db)	Nem
	2. Az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése									
2.1.	1. Ösztönző rendszer kialakítása a tudásteremtő szervezetek innovatív eredményeinek helyi hasznosítása érdekében	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (kutatóintézetek, tudásközpontok) Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2015-2020	2000	uniós	1, 3, 8	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db) Támogatott vállalkozásoknál létrejött új munkahelyek száma (fő)	Igen
2.2.	2. Csongrád megyei vállalkozások K+F+I tevékenységeinek, fejlesztéseinek, valamint alap és alkalmazott kutatásainak	Csongrád megye	Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2015-2021	4000	uniós	1, 3	A Csongrád megyében helyi iparűzési adót fizető vállalkozások innovációs projektjeinek száma (db) Támogatott vállalkozásoknál létrejött új	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	támogatása								munkahelyek száma (fő)	
	3. Agrárvertikum, élelmiszeripar és kapcsolódásaikban az innovációs képesség fejlesztése és dinamizálása a magas hozzáadott értékű termelés, és a klímaváltozásra való reagálás érdekében /agribusiness innovation/									
3.1.	1. Innovációs konstrukciók kialakítása és innovatív kezdeményezések üzletfejlesztése	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2019	150	uniós	1, 3, 8	Innovációs ötlet/elképzelés megvalósíthatósági tanulmánya, dokumentáció (db) Megvalósuló innovatív termékek, termelési eljárások száma (db)	Igen
3.2.	2. Az innovációk megvalósításához kötődő technológiai kapacitások fejlesztése, és üzletfejlesztés	Csongrád megye	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2020	1600	uniós	1, 3, 8	A fejlesztések során megvalósuló beszerzések értéke (Ft) Prototípus fázisába eljutott innovatív termékek (szolgáltatások) száma (db) Innovációs és üzletfejlesztési szolgáltatást igénybevevő vállalkozások száma (db) Piaci bevezetés fázisába eljutott innovatív termékek (szolgáltatások) száma (db) Az innovatív termékek kidolgozásához, gyártáshoz a	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellenző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									vállalkozás(ok)nál vagy együttműködésben bevezetett új, illetve újító technológiai eljárások száma (db)	
3.3	3. Beszállítóvá válás, és együttműködés az agrárium és élelmiszeripar, feldolgozóipar termelési láncában,	Csongrád megye	Mezőgazdasági kistermelők Agrárvállalkozások Vállalkozások	Mezőgazdasági kistermelők Agrárvállalkozások Vállalkozások	2014-2018	300	uniós	3, 8	Fejlesztéshez kapcsolódó együttműködésben résztvevő vállalkozások száma (db) Beszállítóvá váló (3 éves vagy annál hosszabb időre szóló beszállítói szerződéssel rendelkező) már működő agrárvállalkozások száma, mezőgazdasági kistermelők száma (db) Beszállító és/vagy beszállítóvá váló (3 éves vagy annál hosszabb időre szóló beszállítói szerződéssel rendelkező) már működő agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők nettó	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									árbevételének növekedése 3 év alatt (%	
3.4	4. A megyei kutató és szolgáltató kapacitások fejlesztése és hozzákapcsolása az agrárium és élelmiszeripar innovációs folyamataihoz	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások	2015-2020	200	uniós	1, 3	Létrehozott új tudományos infrastruktúrák beruházási értéke (Ft) Vállalkozásokkal megkötött technológiai szolgáltatási együttműködések száma, melyből megyei kutató/szolgáltató szervezet(ek) számára nettó gazdasági haszon származik (db) A megyei kutató és technológia szolgáltató szervezetektől a megyei agrár és/vagy élelmiszeripari, feldolgozóipari vállalkozások számára közvetített innovációt támogató technológiák száma (db)	Igen
	4. Tudástranszfert elősegítő szolgáltatások támogatása									
4.1.	1. Innovatív szereplők összekapcsolását támogató hídképző szolgáltatások és	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek Vállalkozások	Költségvetési szervezetek Vállalkozások	2014-2020	1000	uniós	1, 3	Tanácsadásban résztvevő szereplők száma (db) Program révén a helyi tudásteremtő	Igen

Prioritás azonosítója, neve:	5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	az innovációs fejlesztésekhez kapcsolódó tanácsadás								intézményektől közvetített technológiák száma (db)	
	5. A „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása									
5.1.	1. Csongrád megye sajátosságaira épülő felelősségteljes innovációs modell bevezetése	Csongrád megye	Vállalkozások Költségvetési szervezetek Civil szervezetek	Vállalkozások Költségvetési szervezetek Civil szervezetek Megye teljes lakossága	2015-2018	100	uniós	1	Felelősségteljes innováció koncepcióját megismerő személyek száma (fő) Felelősségteljes innováció szemléletét elősegítő szakpolitikai ajánlások száma (db)	Igen
	6. Határmenti és nemzetközi együttműködések megerősítése									
6.1.	1. Közös kutatások, projektek, támogatása a hármashatár térségében, nemzetközi kapcsolatrendszer szélesítése, együttműködések generálása	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek	Költségvetési szervezetek (SZTE) Vállalkozások Civil szervezetek	2015-2019	300	uniós	1, 3	Együttműködésben megvalósuló kutatási és fejlesztési projektek száma a hármas-határ térségben működő intézmények szervezetek részvételével (db) Megyei szervezet(ek) részvételével, meghatározott termék(ek), szolgáltatás(ok) (szolgáltatástartalom) fejlesztését célzó nemzetközi együttműködési megállapodások száma (db), mely az együttműködő megyei szervezet számára,	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									és/vagy a megye számára gazdasági hasznosulást eredményez	
6.2.	2. Szakember és oktatócsere előmozdítása a hármashatár térségben	Csongrád megye	Költségvetési szervek (SZTE, kutató intézetek) Vállalkozások Civil szervezetek Magánszemélyek	Költségvetési szervek (SZTE, kutató intézetek) Vállalkozások Civil szervezetek Magánszemélyek	2015-2019	70	uniós	10	A program(ok)ban résztvevő szakemberek és oktatók száma (fő) A hármashatár együttműködési projektekben résztvevő partnerek által létrehozott új termékek, szolgáltatások (szolgáltatástartalmak) száma (db)	Igen
6.3	3. A kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása és cseréje, tapasztalatok megosztása, közös rendezvények és marketing támogatása a hármashatár térségben	Csongrád megye	Települési önkormányzatok Civil szervezetek Magánszemélyek Kulturális intézmények	Települési önkormányzatok Civil szervezetek Magánszemélyek Kulturális intézmények	2015-2020	180	uniós	3, 8, 10	Rendezvények és kulturális akciók száma (db) Megjelent nyomtatott sajtóközlemények száma (db) Rendezvényeken és kulturális akciókban résztvevők száma (fő)	Igen
	7. Kreatív utánpótlás biztosítása, kreatív fiatalok nevelése									
7.1	1. Művészeti alapképzések támogatása	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek	2015-2019	700	uniós	10	Létrehozott művészeti képzések száma (db) Támogatott képzéseket sikeresen elvégzők száma (fő)	Nem

Prioritás azonosítója, neve:		5. prioritás: Megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			Kulturális intézmények	Kulturális intézmények Magánszemélyek						
7.2	2. Speciális tehetséggondozó kezdeményezések és mentorprogramok elindításának ösztönzése	Csongrád megye	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek Kulturális intézmények	Költségvetési szervezetek Települési Önkormányzatok Civil szervezetek Kulturális intézmények Magánszemélyek	2016-2018	300	uniós	10	Létrehozott programok száma (db) Programokban résztvevők száma (fő)	Nem

10.6. 6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása

10.6.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

1. tematikus cél: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

a) a kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, és különösen az európai érdekeltségű kompetenciaközpontok támogatása érdekében a K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése;

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése;

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

d) a kkv-k abban való segítése, hogy növekedni tudjanak a regionális, nemzeti és nemzetközi piacokon, és hogy az innovációs folyamatokban részt tudjanak

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását;

Kapcsolódó megyei stratégiai cél

S1. Az innovációs kapacitás és – teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése

A prioritás specifikus céljai

1. ELI körüli tudományos park létrehozása a létrejövő tudás helyben tartása érdekében: A térség gyenge tudásalkalmazó képességének növelése érdekében célszerűnek tűnik egy tudományos parkot létrehozni, amely a helyben termelt tudásra, kutatási eredményekre megfelelő lokális keresletet támaszt.
2. A tudományos park szereplőinek helyi gazdaságba történő beágyazása: A tudományos park sikerességéhez nem elegendő a park létrehozása és a parkbeli szereplők támogatása, hanem szükség van a park és a parkon kívüli szereplők közötti kapcsolatok megteremtésére is.

Területi fókusz:

A prioritás intézkedéseinek, tevékenységeinek mindegyike elsősorban az ELI körül kialakítani tervezett tudományos park létrehozásához és helyi gazdaságba történő beágyazásához kapcsolódik. Ennek megfelelően beavatkozásainak (jellemzően 1. és 2. intézkedések) elsődleges területi fókusza a szegedi térség. Azonban a 3. intézkedés már némiképp túlmutat Szeged közvetlen térségén és épít a megyében található más, a tudományos park vállalkozásaihoz kapcsolódni tudó gazdasági és nem gazdasági szereplőkre is. A prioritást egészében tekintve a közvetlen térségén és adott esetben a megyén is túlmutató hatásokat indukálhat.

10.6.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések

A prioritás célja az, hogy az ELI, mint K+F infrastruktúra nagyberuházás körül megvalósuljon egy olyan science park, amely ezer szállal kötődik a helyi gazdasághoz, és napi szinten kölcsönös függőséget eredményez a helyi gazdasági és tudományos szereplők között, minél nagyobb mértékben a térségben tartva a helyi tudást és munkaerőt. A prioritást felölelő science park létrehozásának és a hozzá szorosan kapcsolódó más intézkedések sikeres megvalósításának alapvető feltétele a meghatározó helyi szereplők összefogása, együttműködése. Az együttműködés főbb szereplőit a Csongrád megyei önkormányzat, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Szegedi Tudományegyetem képezik, kiegészülve az üzleti szféra néhány további szereplőjével.

A prioritás keretében előkészítésre kerülnek a tervezett tudományos parkhoz kapcsolódó fontosabb és költségigényesebb dokumentációk, lefolytatásra kerülnek a szükséges engedélyeztetési és közbeszerzési eljárások, illetve kidolgozásra kerülnek a park alapvető működéséhez szükséges stratégiák (szelekciós politika, marketing terv, stb.) is, melyek mindegyik szereplő aktív részvételét igényli. Ezt követően indul meg a park fizikai infrastruktúrájának kivitelezése és a park profiljához igazodva a mindennapi működéshez szükséges infrastrukturális elemek kialakítása, beszerzése. Végül egy közös tulajdonú menedzsment szervezet felállítása mellett a betelepülő vállalkozások eszközbeszerzéseinek támogatása történik meg a betelepítést és a lokális gazdasági beágyazást ösztönző tevékenységek megvalósításával egyetemben. Ez utóbbi tevékenységben mind a tervezett Csongrád megyei gazdaságfejlesztő koordináló szervezet, mind pedig a Szegedi Tudományegyetem Gazdaság- és Vállalkozásfejlesztési Központja aktív szerepet tölt be.

A tudományos park ugyan a Szegedi kistérségben jön létre, azonban sikeres működése esetén hatásai annál jóval kiterjedtebben, a megye szélesebb területén lesznek érzékelhetőek.

A vállalkozások fejlesztési tervei

Az ELI tudományos parkhoz kapcsolódó vállalkozások fejlesztési tervei egy meghatározott célrendszeren és a hozzá kapcsolódó konkrét vállalkozásfejlesztési beavatkozásokon alapulnak. Célunk, hogy az ELI Science Park valós és hosszú távú gazdaságfejlesztési hatást fejtsen ki, valamint a meglévő és a létrejövő tudás valóban hasznosuljon a helyi gazdaságban, így a következő konkrét célkitűzéseket azonosítottuk:

- „innovációs miliő” létrejöttének elősegítése elsősorban a magterületen, másodsorban a helyi vállalkozásokra kibővítve
- K+F+I kapcsolatok kialakítása illetve erősítése a magterület (ELI és Science Park) illetve a térség vállalkozásai között
- knowledge spillover létrejöttének és technológiai transzfer megvalósulásának elősegítése elsősorban a magterületen, másodsorban a helyi vállalkozásokra kibővítve
- innovációs eredmények piaci hasznosítását elősegítő tudásintenzív szolgáltatások

Ahhoz, hogy a fentebb kifejtett célkitűzések teljesüljenek a következő fejlesztési lépéseknek kell kitüntetett figyelmet kell szentelni a vállalkozások fejlesztését illetően:

1. **Vállalkozóvá válás tudatos elősegítése és inspiratív, működést segítő üzleti környezet kialakítása**

   - *Oktatás, az „entrepreneurship” és üzletviteli kompetenciák tudatos fejlesztése:* kutatók, szakemberek részére magas szintű vállalkozásoktatás biztosítása annak érdekében, hogy a meglévő tudást üzleti alapokra helyezve, nagy növekedési potenciállal rendelkező spin-off vállalkozások jöjjenek létre.
   - *Spin-off és start-up vállalkozások számára speciális üzletfejlesztési szolgáltatások kialakítása, vállalkozóvá válás elősegítése minden lehetséges eszközzel:* a vállalkozóvá válást elősegítő vállalkozói és üzleti oktatás mellett kiemelkedő fontossággal bírnak a speciális üzletfejlesztési szolgáltatások (tanácsadás, mentorprogramok, korai növekedés menedzselése), amelyek mind a vállalkozásalapítás, mind a működés során hozzájárulnak a hosszú távú sikerességhez.
   - *Versenyképes technológiák meghonosítása:* az Európai Unión belül húzóágazatnak számító technológiák letelepítése nagymértékben elősegítheti az ELI Science Park körül kialakuló

gazdasági koncentráció egészének versenyképességét. Éppen ezért a Science Parkba potenciális betelepülők verbuválásánál kitüntetett figyelmet kell fordítani arra, hogy a letelepedő vállalkozások többsége ezen, kiemelt iparágakból kerüljön ki.

2. Fejlődéshez szükséges finanszírozási háttér megteremtése

- *Finanszírozási háttér javítása érdekében magvető tőke, illetve üzleti angyal finanszírozás támogatása: A vállalkozások fejlesztésének másik legfontosabb feladata a különböző angyal hálózatokra történő rácsatlakozás, befektetői fórumok, illetve brokerage események szervezése. Emellett nem elhanyagolható terület a tudásintenzív vállalkozások (fogadó oldal) felkészítése is a kockázati tőke fogadására.*
- *Donorfinanszírozás támogatása, segítségnyújtás mind hazai, mind direkt uniós pályázatok elkészítésében*

3. Kül- és belpiaci kapcsolatok tudatos elősegítése

- *Külpiaci bővülés támogatása, export ösztönzése*
- *Hálózati gazdaságfejlesztés ösztönzése, üzleti kapcsolatok építése: a hazai és nemzetközi interperszonális és üzleti hálózatokhoz történő kapcsolódás könnyebbé teszi a kutatók és a vállalatok számára, hogy tudáshoz hozzáférjenek, illetve új tudást hozzanak létre.*

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása	1. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	– Az ELI tudományos park létrehozása érdekében támogatandóak azon tevékenységek, amelyek a fizikai megvalósítás előkészítésével hozhatóak kapcsolatba: az építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése, engedélyeztetési eljárások lefolytatása	Vállalkozások
	2. Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	– A tudományos park létrehozásának előkészítési tevékenysége nem korlátozódhat pusztán a fizikai megjelenés megtervezésére és engedélyeztetésére, szükséges az is, hogy a park működtetését is megtervezzük. Utóbbi nagyon sok mindent takar, hiszen a science park betelepítési politikáját, üzletfejlesztési politikáját, tudományos fókuszát, kapcsolódási pontjait, helyi gazdaságra való hatásgyakorlásának módját, árpolitikáját, marketing tevékenységét stb. pontosan tervezni kell, melynek konkrét megnyilvánulási formáját megvalósíthatósági és hatástanulmányok teszik ki, melyek elkészítése jelen tevékenység keretében támogatható	Költségvetési szervek Vállalkozások
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	1. Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	– Támogatandó a park összes infrastrukturális beruházása: alapinfrastruktúra kiépítése, épületek létrehozása, utak építése, parkosítás	Vállalkozások
	2. A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	– A tevékenység keretében kerülnek beszerzésre a park alapvető működéséhez szükséges eszközök.	Vállalkozások
3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	1. Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül	– A tevékenység keretén belül támogatásra javasolt a park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a menedzsment felállítása, a park működtetését végző szervezet és a betelepülni kívánó vállalkozások szoft jellegű fejlesztéseinek (immateriális javak, know-how, szellemi termék vásárlás, licence-jogok, stb.) és kisebb összegű eszközbeszerzéseinek támogatása.	Vállalkozások
	2. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	– A tevékenység keretében támogatandóak a park betelepítésére irányuló akciók, illetve itt valósulnak meg azok a programok, melyek a parkban működő vállalkozásokat kapcsolják össze a Csongrád megyei vállalkozásokkal.	Vállalkozások költségvetési szervek

10.6.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása intézkedés	1. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	100
	2. Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	50
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	1. Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	365
		GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	1630
	2. A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	500
3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	1. Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül, és ahhoz kívülről kapcsolódva	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	50
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	150
	2. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	150

10.6.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása intézkedés	1. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	100	
	2. Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	50	
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	1. Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	1180	815
	2. A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	375	125
3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	1. Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül, és ahhoz kívülről kapcsolódva	200	
	2. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	75	75

10.6.5. Eredményesség vizsgálata

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. A tudományos park létrehozásához szükséges dokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása intézkedés	1. Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	Elkészült tervdokumentáció száma (db)	A támogatott inkubátorházak, ipari, illetve tudományos technológiai parkok, ipari területek, valamint logisztikai központok által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db)
	2. Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	Létrejött dokumentumok száma (db)	
2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása	1. Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	A fejlesztések eredményeként létrejött/korszerűsített felépítmény területe (m2)	
	2. A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	A támogatott vállalkozások száma (db)	
3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek	1. és soft jellegű fejlesztések a parkon belül, és ahhoz kívülről kapcsolódva	A támogatott vállalkozások száma (db)	A fejlesztéssel érintett térségben működő vállalkozások által teremtett munkahelyek száma (fő)
	2. Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	Betelepült vállalkozások száma (db)	

10.6.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezmé-yezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. A tudományos park létrehozásához szükséges tervdokumentációk kidolgozása és engedélyeztetési folyamatok támogatása									
1.1.	Építési, műszaki tervdokumentáció elkészítése és engedélyeztetési folyamatok lebonyolítása	Szegedi kistérség	Költségvetési szervek Vállalkozások	Vállalkozások	2014	100	uniós	1, 3, 8	Elkészült tervdokumentáció száma (db) A támogatott inkubátorházak, ipari, illetve tudományos technológiai parkok, ipari területek, valamint logisztikai központok által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db)	Igen
1.2.	Megvalósíthatósági és egyéb az infrastrukturális beruházáshoz szükséges dokumentációk (pl.: hatás- és megvalósíthatósági tanulmány) elkészítése	Szegedi kistérség	Költségvetési szervek Vállalkozások	Vállalkozások	2014	50	uniós	1, 3, 8	Létrejött dokumentumok száma (db) A támogatott inkubátorházak, ipari, illetve tudományos technológiai parkok, ipari területek, valamint logisztikai központok által	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezmé-yezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db)	
	2. Tudományos park infrastrukturális és egyéb kapcsolódó elemeinek biztosítása									
2.1.	Tudományos park infrastruktúrájának létrehozása	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	1995	uniós	1, 3, 8	A fejlesztések eredményeként létrejött/korszerűsített felépítmény területe (m2) A támogatott inkubátorházak, ipari, illetve tudományos technológiai parkok, ipari területek, valamint logisztikai központok által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db)	Igen
2.2.	A Park alapvető működéséhez szükséges eszközök biztosítása	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2018	500	uniós	1, 3, 8	A támogatott vállalkozások száma (db) A támogatott inkubátorházak, ipari, illetve tudományos	Igen

Prioritás azonosítója, neve:	6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezmé-yezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									technológiai parkok, ipari területek, valamint logisztikai központok által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db)	
	3. A park működését biztosító szervezeti-intézményi háttér kialakítása, a park betelepítését támogató tevékenységek									
3.1.	Hard és soft jellegű fejlesztések a parkon belül	Szegedi kistérség	Vállalkozások	Vállalkozások	2015-2017	200	uniós	1, 3, 8	A támogatott vállalkozások száma (db) A fejlesztéssel érintett térségben működő vállalkozások által teremtett munkahelyek száma (fő)	Igen
3.2.	Betelepítést és lokális beágyazást ösztönző tevékenységek támogatása	Szegedi kistérség	Vállalkozások költségvetési szervek	Vállalkozások	2015-2020	150	uniós	1, 3, 8	Betelepült vállalkozások száma (db) A fejlesztéssel érintett térségben működő vállalkozások által teremtett munkahelyek száma	Igen

Prioritás azonosítója, neve:		6. prioritás: ELI és a hozzá kapcsolódó Science Park megvalósítása								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezmé-yezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									(fő)	

10.7. 7. prioritás: Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés

10.7.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

1. tematikus cél: a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció megerősítése

b) a vállalkozások K+I beruházásainak előmozdítása, valamint a vállalkozások, a kutatási és fejlesztési központok és a felsőoktatási ágazat közötti kapcsolatok és szinergiák létrehozása, különös tekintettel a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe, a technológiaátadásba, a társadalmi innovációba, az ökoinnovációba és a közszolgálati alkalmazásokba, a keresletélénkítésbe, a hálózatépítésbe, a klaszterekbe és az intelligens specializáció általi nyílt innovációba történő beruházásokra, továbbá a technológiai és alkalmazott kutatás, a kísérleti programok, a korai termékhitelesítési intézkedések, az alaptechnológiák fejlett gyártási kapacitásának és próbagyártásának támogatása, valamint az általános célú technológiák terjesztése

2. tematikus cél: az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása

b) az IKT-termékek és szolgáltatások, az e-kereskedelem továbbfejlesztése és az IKT iránti kereslet fokozása

3. tematikus cél: a kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA keretében), a halászati és akvakultúra-ágazat (az ETHA keretében) versenyképességének javítása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

b) az energiahatékonyság és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a vállalkozásokban

EMVA-hoz kapcsolódó vidékfejlesztési prioritások:

2. vidékfejlesztési prioritás: a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából

b) a megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

3. vidékfejlesztési prioritás: az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása, különös tekintettel a következő területekre

a) az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és szervezetekben és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

A prioritás specifikus céljai:

1. A megye nagy hagyományokkal rendelkező agrárszektorának erősítése térségi szintű integrált, foglalkoztatás-orientált gazdaságfejlesztés által: Csongrád megyében jelentős, az országos és a vidéki átlagot is meghaladó a mezőgazdaság aránya a GDP-ből.. A megye erősségei - pl. a komoly termelési hagyományokkal rendelkező, szakmai kultúrájú feldolgozóipari koncentrációk, a heterogén szerkezetnek megfelelő változatos tájhasználat, az országos piacú zöldség- , nagy hagyományú gyümölcs- és szőlőkultúra, exportképes húsipar katalizáló szerepű élelmiszergazdasági szervezetek, kezdeményezések - ellenére a vidék elvesztette hagyományos funkcióit, a gazdaság a városokba koncentrálódik. A rendkívül alacsony foglalkoztatottsági mutatóval rendelkező hazai gazdaság – és ezen belül is gyenge Dél-Alföld – középtávú érdekei a foglalkoztatás növekedésére, a munkaerőpiac szélesítésére, illetve a munkaerőpiacról kiszorult emberi erőforrás reaktiválására irányulnak. E célok illeszkednek az elkövetkező uniós költségvetési ciklus kiemelt prioritásához is.
2. A mezőgazdasági üzemek gazdasági teljesítményének növelése, a szerkezetátalakítás és modernizáció ösztönzése, különös tekintettel a piaci részvétel és orientáció növelésére, valamint a mezőgazdasági diverzifikációra. A megyei agrár termékek többsége mindenben megfelel a piac igényeinek, minőségi termék, viszont az árversenyben legtöbbször nem állja meg a helyét az olcsó mezőgazdasági és élelmiszeripari importtal szemben. Ennek érdekében a szakmai, K+F és innovációs tevékenységek (alapanyag fajták, típusok, termelés, terméshozamok, stb.) mellett szükséges a termelési költségek csökkentése technológiafejlesztéssel, diverzifikációval.
3. Megfelelően képzett gazdálkodók mezőgazdasági ágazatba való belépésének és különösen a generációs megújulásnak az előmozdítása. A vidék népességmegtartó képességének növelése érdekében szükséges a fiatal generáció számára megfelelő perspektivát kínálni, amely a városon kívűli, agrártérségek élhetőségének javításával érhető el. Ez alapvetően az agrárium jövedelmtermelő képességének növelését jelenti, de szorosan kapcsolódik hozzá a vidék infrastruktuális ellátottságának, valamint közösségi funkcióinak javítása is.
4. Az együttműködés sokszintű kultúrájának és intézményrendszerének felépítése (új típusú szövetkezetek, rövid ellátási láncok), megerősítése, megújítása a hatékony termelés és piaci részvétel érdekében. A termelés és értékesítés hatékonyabbá tétele az agrártermékek versenyképességének, eladhatóságának egyik legfőbb záloga. Eléréséhez hozzájárulhat az olyan egüttműködések megteremtése, amelynek erdményeképp a termelés, értékesítés fajlagos költségei csökkennek, valamint a piaci igények hatékonyabban kielégíthetők.
5. Az elsődleges termelők versenyképességének növelése az agrár-élelmiszerláncba való intenzívebb szerepvállalásának ösztönzése által: Az agrárium jövedelmtermelő képességének növelése és a helyi fogyasztás ösztönzése érdekében szükséges a termelők ellátási lánokba történő közvetlen bekapcsolása.
6. A megye tradicionális, történelmi múlttal rendelkező alapanyagainak, kiemelten a fűszerpaprika és a kender termelésének, illetve feldolgozásának ösztönzése komplex programok keretében: A megye tradicionális alapanyagai termesztésének a Dél-alföld területein a legideálisabbak a körülményei és az évek során a feldolgozásnak nagy hagyományai alakultak ki. Ezen ágazatokban a meglévő ismeretekre, a földrajzi adottságokra, a potenciális munkaerőre építve a minőség fenntartása és a vidéki népesség megtartása érdekében szükséges a komplex programok megvalósítása.

Területi fókusz:

A megyében az országos átlagot jelentősen meghaladó az agrárszektor jelentősége a történelmi hagyományok, a természeti adottságok, a vidéki településszerkezet következtében, így a mezőgazdaság fejlesztése, kiemelt fontosságú Csongrád megyében, országos viszonylatban erős területi fókusza van. A Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása intézkedés esetében a nagy hagyományokkal rendelkező termőterületek, fűszerpaprika esetében Mórahalom és Szeged térségei, a hagyma és zöldség esetében Makó, Szentes, Mórahalom és térségeik, a kender esetében a délkelet alföldi löszterületek (pl. a Marostól északra).

10.7.2. Beavatkozások

Együttműködésben megvalósítandó programok:

Csongrád megye egyik kulcságazata a mezőgazdasági termelés és feldolgozás, amelynek hatékonysága és biztonsága érdekében a 7. prioritás kiemelten támogatja az együttműködésben megvalósuló fejlesztéseket. Többek között ilyen az önkormányzat és az üzleti szektor részvételével az új típusú és termékpályás szövetkezetek megvalósítása, a már működő termelői értékesítő szervezetek erősítése, a szervezetek közötti együttműködés fokozása, valamint a piacra jutás biztosítása érdekében a termelői érdekeket képviselő szervezetek felállítása. Az önkormányzat, az üzleti és a civil szektor együttes részvételével megvalósulnak azok az értékesítési és ellátási rendszerek fejlesztését célzó projektek (pl. rövid ellátási láncok), amelyek segítségével a térségben előállított mezőgazdasági vagy élelmiszeripari termék egyszerűbben, közvetlen módon jut el a fogyasztóhoz, versenyképesebbé téve a megye agrártermékeit. A termelői és feldolgozóipari integrációk szintén jól működő együttműködések keretében valósulhat meg hatékonyan (önkormányzat – önkormányzat, önkormányzat – üzleti szféra). A kooperációk keretében hatékonyan végezhetők el a termelés és értékesítés meghatározott tevékenységei, ezért a prioritás külön intézkedés keretében támogatja a beszerzési és értékesítő érdekközösségek, termelői csoportok szervezését, mely eredményeként beszerzési, termelési, értékesítési, tárolási, logisztikai együttműködések jönnek létre.

Vállalkozások fejlesztési tervei:

A vállalkozásfejlesztési fókuszú, az Operatív Program 7. prioritásához kapcsolódó projektek a mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelését, a feldolgozó kapacitások fejlesztését és bővítését, a logisztikai, raktározási és egyéb kapcsolódó szolgáltatás megvalósítását tűzte ki célul. Több projektelképzelés kapcsán felmerült az érdekközösségek, együttműködések létrehozásának igénye. Az elképzelések a megye nagy termelő és feldolgozó térségeihez kapcsolódnak (Szeged és környéke, Homokhátság, Makó és környéke, Szentes és környéke). A tervezett projektek a kisméretű 5-10 millió forint költségvetésű fejlesztésektől a nagy kapacitású, közel 30 milliárd forint költségvetésű beruházásig azonosíthatók be.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása	1. Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	– Az intézkedés prosperatív, nagy hozzáadott értéket termelő mezőgazdasági ágazatok hangsúlyos fejlesztését támogatja. Ennek keretében támogatható az alaptevékenységhez kapcsolódó hatékonyságjavítás, az új technológia- és eszközbeszerzés, -korszerűsítés, új, építéssel járó kertészeti technológia, építéssel nem járó kertészeti eszköz beszerzés, ültetvény-korszerűsítés.az állattartás takarmányozási, trágyakezelési és állategészségügyi feltételeinek biztosítása érdekében új, építéssel járó technológiák beszerzése, valamint épületek, istállók, trágyatárolók, fejőházak építése.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
	2. Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	– A mezőgazdasági tevékenység megkezdéséhez, a kezdő agrárvállalkozók számára nyújtott támogatás. Ennek keretében lehetőség van a vállalkozási tevékenység megkezdése előtti felkészítésre, előzetes képzésre.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	1. Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	– A tevékenység célja az élelmiszeripari üzemek szerkezetátalakításának, a magasabb hozzáadott értékű agrárterméket eredményező beruházások támogatása a feldolgozó kapacitások fejlesztésével, konzerváló, savanyító üzemek létrehozása és fejlesztése. Ennek keretében támogatható az új technológia- és eszközbeszerzés, -korszerűsítés.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
	2. Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	– Vállalkozások eszköz-, infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztése.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	1. A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	– A helyi gazdaság- és termékfejlesztés mentorálása, folyamatsegítése, szakértői támogatása (jó gyakorlatok feltárása és disszeminációja, kísérleti fejlesztések előkészítése, kidolgozása, megvalósítása). Az IT alapú szolgáltatások körének bővítése, a hozzáférés feltételeinek javítása, az IT technológiák használatának támogatása.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek
	2. Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	– Cél az agrárvállalkozások információs szolgáltatásainak kiemelt támogatása, különös tekintettel a pályázati lehetőségekre és a pénzügyi szolgáltatásokra. Ennek keretében megvalósíthatók a tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (mezőgazdasági, erdészeti, élelmiszeripari és vidékfejlesztési szakmai képzések, bemutató üzemi	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, egyéb: gazdaságfejlesztési céllal működő

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		programok, tájékoztatási szolgáltatás), szakmai képzések, szaktanácsadói továbbképzések, szaktanácsadás, helyi foglalkoztatási paktumok, foglalkoztatási stratégiák megalkotása.	szervezet, agrárvállalkozások, vállalkozások,
	3. Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	– A helyi gazdaságfejlesztési projektek megalapozása és közösségi integrálása, tudatos térségi, helyi fogyasztás és vásárlás ösztönzése keretében kutatások, felmérések, fesztiválok, értékesítési akciók támogatása, helyi termékminősítő rendszerek kialakítása támogatható, valamint a vállalkozások számára nyújtott komplex szolgáltatások keretében marketingtámogatás, beszállítói rendszer kiépítésében való közreműködés, telephely kataszter működtetése	Települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, vállalkozások, agrárvállalkozások, civil szervezetek
4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	1. Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	– A tevékenység célja a szövetkezeti alapon együttműködő, a beszerzési, termelési és értékesítési műveleteiket összehangoló termelő egységek támogatása A tevékenység keretében mintaszövetkezetek létrehozása, beszerzési, értékesítő és raktározási érdekközösségek megszervezésének ösztönzése, logisztikai kapacitások kiépítése, új típusú termékpályás szövetkezetek kialakítása, helyi értékesítési szövetkezetek létrehozása, innovatív megoldásainak fejlesztése történhet meg.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok
	2. Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	– Fejlett üzleti infrastruktúra és ahhoz kapcsolódó fejlett üzleti szolgáltatások megteremtése, inkubátorházak, logisztikai központok létrehozására az elérhetőségét segítő vonalas infrastruktúrák fejlesztésére van lehetőség	Vállalkozások, civil szervezetek, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok egyéb: gazdaságfejlesztési céllal működő szervezet
	3. Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	– A termelők értékesítési lehetőségeinek javítása a rövid ellátási lánc (REL) kialakításával és működtetésének támogatásával. Támogatható tevékenységek: Társadalmi elfogadás és a fogyasztói bizalom növelése promócióval Nyomon követés és a jogszabályi megfelelés szervezői önellenőrzési rendszer kialakítása és működtetése A tudástranszfer és innovációs aktivitás erősítése Termelők piacképességének javítása a kereskedelmi és marketing ismereteik és promóciós aktivitásuk fejlesztésével Termelők hatékonyságának és jövedelmezőségének javítása az erőforrás-hatékony kereskedelmi eszközök és kapacitások	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		fejlesztése	
5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	1. Fűszerpaprika-program	– Új termesztéstechnológiai eljárások kifejlesztése – A fűszerpaprika-termelés, a piacra vitel infrastruktúrájának fejlesztése (előállítás, szállítás, csomagolás, stb) – Új fűszerpaprika termékek fejlesztése (prémium minőség, más ágazatokban történő felhasználás) – Új kereskedelmi és marketing csatornák bevezetése (új értékesítési csatornák, webes kereskedelem, ismeretterjesztés, fogyasztótájékoztatás, bemutató helyszínek) – A magyar fűszerpaprika eredetének védelme – Termelési integrációk (minta-, termelőszövetkezet, klaszter, stb.) létrehozása	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások
		– A fűszerpaprika termesztést és feldolgozást végző helyi érdekű kis- és középvállalkozások működéséhez szükséges üzleti infrastruktúra fejlesztések közvetett támogatása – Közösségi alternatív gazdaságfejlesztési kezdeményezések a fűszerpaprika előállításhoz kapcsolódóan és az együttműködésekhez kapcsolódó komplex beruházások támogatása – A fűszerpaprika termelését és piacra jutását elősegítő együttműködések kialakítása – Szociálisan hátrányos helyzetű családok megélhetésének segítése, egzisztenciateremtés esélyének növelése a fűszerpaprika termeléshez kapcsolódóan (szociális földprogramok)	Települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, civil szervezetek
	2. Hagyma- és zöldség-program	– Új termesztéstechnológiai eljárások kifejlesztése, a hagyma és zöldségtermelés, a piacra vitel infrastruktúrájának fejlesztése (előállítás, szállítás, csomagolás stb.) Új hagyma és zöldségtermékek fejlesztése (prémium minőség más ágazatokban történő felhasználás). Új kereskedelmi és marketing csatornák bevezetése (új értékesítési csatornák, webes kereskedelem, ismeretterjesztés, fogyasztó tájékoztatás, bemutató helyszínek). A Makói vöröshagyma eredetének védelme. Termelési integrációk (minta-, termelőszövetkezet, klaszter, stb.) létrehozása. A hagyma és zöldség termesztést és feldolgozást végző helyi érdekű kis- és középvállalkozások működéséhez szükséges üzleti infrastruktúra fejlesztések közvetett támogatása. Közösségi	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		alternatív gazdaságfejlesztési kezdeményezések a hagyma és zöldség előállításához kapcsolódóan és az együttműködésekhez kapcsolódó komplex beruházások támogatása. A hagyma és zöldség termelést és piacra jutást elősegítő együttműködések kialakítása. Szociális hátrányos helyzetű családok megélhetésének segítése, egzisztenciateremtés esélyének növelése a hagyma és zöldségtermeléshez kapcsolódóan (szociális földprogramok)	
	3. Kender-program	– A kendertermelés infrastruktúrájának megteremtése, a meglévő kapacitások fejlesztése – Az elsődleges feldolgozás feltételeinek megteremtése - kiemelten a meglévő kapacitások felújítása, újraindítása – Termelési integrációk (minta-, termelőszövetkezet, klaszter, stb.) létrehozása	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok
		– A kendertermesztést és elsődleges feldolgozását végző helyi érdekű kis- és középvállalkozások működéséhez szükséges üzleti infrastruktúra fejlesztések támogatása – Közösségi alternatív gazdaságfejlesztési kezdeményezések a kender termesztéséhez és feldolgozásához kapcsolódóan, valamint az együttműködésekhez kapcsolódó komplex beruházások – A kender termelését és piacra jutását elősegítő együttműködések kialakítása – Térségi/megyei szintű helyi vállalkozási szolgáltatások fejlesztése és szolgáltatók együttműködésének támogatása	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

10.7.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása	1. Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	11000
		VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az	3000

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	
	2. Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	3000
2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	1. Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	8000
		GINOP 1. prioritás: KKV-k	6700
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	1800
	2. Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	1000
3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	1. A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	400
		VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	800
	2. Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	VP 1. prioritás: A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben	1300

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	1700
	3. Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek.	1000
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	500
4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	1. Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	4000
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	2500
	2. Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	GINOP 1. prioritás: Kis- és középvállalkozások	8500
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	2500
	3. Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozást és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	3000
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása	1800

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	
5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	1. Fűszerpaprika-program	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozást és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	400
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	1500
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	600
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	1900
	2. Hagyma- és zöldség-program	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozást és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása .	400
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	1500
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	600
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása	1900

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	
	3. Kender-program	VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozást és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	1000
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	500
		TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	1000

10.7.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása	1. Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	4000	5000
	2. Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	1250	1050
2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	1. Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	6600	6600
	2. Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	375	375
3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése	1. A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	600	300
	2. Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	1300	1100
	3. Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	900	400

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	1. Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	2500	4500
	2. Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	5500	3000
	3. Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	1800	1800
4. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	1. Fűszerpaprika-program	1600	2100
	2. Hagyma- és zöldség-program	1600	2100
	3. Kender-program	1000	1500

10.7.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása	1. Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	A támogatott helyi érdekű agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők száma (db)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő) A támogatott vállalkozások által előállított BHÉ (Mrd Ft)
	2. Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	A támogatott intézkedésekben résztvevő fiatalok száma (fő)	
2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése	1. Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	Hozzáadott érték növelését célzó élelmiszer-feldolgozási fejlesztést végrehajtó vállalkozások száma (db)	A támogatott vállalkozások által előállított BHÉ (Mrd Ft) A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő)
	2. Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	Hozzáadott érték növelését célzó élelmiszer-feldolgozási fejlesztést végrehajtó vállalkozások száma (db)	
3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak, fejlesztése	1. A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	A támogatott vállalkozásoknál újonnan bevezetett IKT alkalmazások száma (db)	A támogatott munkahelyi képzéseket sikeresen befejezők száma (fő) Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül (ezer fő)
	2. Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	A munkahelyi képzésekben résztvevők száma (fő) Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós	

		munkanélkülieket is (fő)	
	3. Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	Népszerűsített agrártermékek száma (db)	
4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása	1. Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	Az együttműködésben részvevő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (db)	A támogatott inkubátorházak, egyéb érdekközösségek szolgáltatásait igénybevevő vállalkozások értékesítési árbevételének változása (%) A rövid ellátási láncokon keresztül értékesített termékek aránya (%) Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül (fő)
	2. Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	A fejlesztés eredményeként létrejövő támogató új üzleti környezeti elemek, inkubátorok száma (db) Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db)	
	3. Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	Az együttműködésben résztvevő gazdálkodó szervezetek száma (db)	
5. Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása	1. Fűszerpaprika-program	Támogatásban részesülő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (fő, db)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő) Az intézkedés által megtartott munkahelyek száma (db)
	2. Hagyma- és zöldség-program	Az együttműködésben részvevő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (fő, db)	
	3. Kender-program	Az együttműködésben részvevő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (fő, db)	

10.7.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások támogatása									
1.1.	Mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség mezőgazdasági termelői, lakossága	2015-2022	14000	VP 2	3, 4	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő) A támogatott vállalkozások által előállított BHÉ (%) A támogatott intézkedésekben résztvevő fiatalok száma (fő) A támogatott helyi érdekű agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők száma (db, fő) A szerkezetátalakítási beruházáshoz kapott támogatásban részesült összes mezőgazdasági	igen/nem
1.2.	Fiatal gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók támogatása	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók, pályakezdő fiatalok	2014-2022	3000	VP 2B	3		nem

Prioritás azonosítója, neve:	**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									üzem (db)	
	2. A feldolgozottsági fok emelése, az élelmiszer feldolgozóipar fejlesztése									
2.1.	Feldolgozó kapacitások bővítése és fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2016-2022	16500	VP 3 GINOP 1.2 TOP 1.1	3	A támogatott vállalkozások által előállított BHÉ (%) A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő) Hozzáadott érték növelését célzó élelmiszer-feldolgozási fejlesztést végrehajtó vállalkozások száma (db)	igen/nem
2.2.	Új munkahelyteremtést célzó, üzleti infrastrukturális fejlesztések	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Agrárvállalkozások, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony képzettségűek, megváltozott munkaképességűek, nők, valamint a 40 év feletti korosztály és a pályakezdő fiatalok	2015-2022	1000	TOP 1.2	3		igen/nem
	3. Az agrárgazdaság kapcsolódó és támogató szolgáltatásainak fejlesztése									
3.1	A piacra jutást segítő innovatív fejlesztések, infokommunikációs tevékenységek	A megye kevésbé fejlett agrár térségei	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú	Az adott térség lakossága, vállalkozásai, gazdasági szervezetei, önkormányzatai	2015-2021	1200	TOP 6.2 VP 2	2	A támogatott munkahelyi képzéseket sikeresen befejezők száma (fő) A helyben előállított	igen/nem

Prioritás azonosítója, neve:		**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés								
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			gazdasági szervezetek, civil szervezetek						mezőgazdasági termékek aránya a helyi fogyasztásban (%) Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma a közszféra adatai nélkül (ezer fő) A támogatott vállalkozásoknál újonnan bevezetett IKT alkalmazások száma (db) A munkahelyi képzésekben résztvevők száma (fő) Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is (fő) Népszerűsített agrártermékek száma (db	
3.2	Agrárvállalkozások tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatásai	A megye azon területei, ahol a legnagyobb a mezőgazdaság aránya	Agrárvállalkozások, vállalkozások, kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	Az adott térségbe visszatérni vagy ott letelepedni és munkát vállalni szándékozók, pályakezdő fiatalok, tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, alacsony képzettségűek, roma származásúak, megváltozott munkaképességűek, nők, valamint a 40 év feletti korosztály és a pályakezdő fiatalok	2014-2022	3000	VP 1 TOP 6.1	1		igen/nem
3.3	Az agrártermékek népszerűsítése, egyéb támogató szolgáltatások	Csongrád megye városai, kisvárosai. Vállalkozások támogatása az üzleti infrastruktúrához, részben az elérhetőséget figyelembe véve, illetve az egyéb, a támogatható tevékenység jellegéből adódó sajátosságokat	Agrárvállalkozások, vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, civil szervezetek	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2014-2021	1500	TOP 6.2 TOP 1.2	3		igen/nem

Prioritás azonosítója, neve:		**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés								
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
		figyelembe véve valósulhat meg, és alapvető elvárás a munkahelyteremtés és –megtartás.								
	4. Új típusú együttműködések, termelői csoportok kialakítása, fejlesztése, a piacra jutás szervezeti és infrastrukturális hátterének biztosítása									
4.1	Helyi szövetkezetek és egyéb érdekközösségek létrehozása	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	A megye önkormányzatai, vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	6500	VP 3 TOP 1.2	3	A támogatott inkubátorházak, egyéb érdekközösségek szolgáltatásait igénybevevő vállalkozások értékesítési árbevételének változása (%) A rövid ellátási láncokon keresztül értékesített termékek aránya (%) Támogatásban részesülő vállalatok által bevezetett új helyi termékek száma (db) Az együttműködésben részvevő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (fő, db)	igen
4.2	Mezőgazdasági inkubáció és a kapcsolódó üzleti környezet fejlesztése	Csongrád megye agrárcentrumai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, civil szervezetek, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok egyéb: gazdaságfejlesztési céllal működő szervezet, civil szervezetek	Vállalkozások és a számukra üzleti infrastruktúrát és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtó szervezetek (pl. inkubátorházakat, ipari, illetve tudományos és technológiai parkokat, valamint logisztikai központokat működtető	2016-2021	11000	GINOP 1.1 TOP 1.1	3		igen

Prioritás azonosítója, neve:	**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
				szervezetek). Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai.					A fejlesztés eredményeként létrejövő támogató új üzleti környezeti elemek száma (db) A rövid ellátási láncok esetében az együttműködésben résztvevő termelők száma (db)	
4.3	Rövid ellátási láncok szervezése, létrehozása, fejlesztése	Csongrád megye agrártérségei (kínálat) és városai (kereslet). Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2022	4800	VP 3 TOP 1.1	3		igen
	5. Intézkedés megnevezése: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása									
5.1	Fűszerpaprika-program	Csongrád megye fűszerpaprika-termelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek,	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon	2015-2021	4400	VP 3 TOP 1.1	3	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő) Az intézkedés által támogatott növény termőterületének	igen/nem

Prioritás azonosítója, neve:		**7.** Kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés								
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
		valósulhat meg.	költségvetési szervezetek, civil szervezetek	egyaránt érintve).					változása (%) Az együttműködésben részvevő termelők, vállalkozások, szervezetek száma (fő, db) Az elsődleges feldolgozás során létrejövő fűszerpaprika őrlemény mennyisége (kg) Az elsődleges feldolgozás során létrejövő rost mennyisége (kg)	
5.2	Hagyma- és zöldség-program	Csongrád megye hagyma és zöldségtermelő körzetei, K+F központjai Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2015-2021	4400	VP 3 TOP 1.1	3		igen/nem
5.3	Kender-program	Csongrád megye kendertermelő és elsődleges feldolgozó körzetei, K+F központjai. Üzleti infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatási portfolió fejlesztése elsősorban a meglevő létesítményeken valósulhat meg.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai (a támogatható üzleti infrastruktúrával való érintettségen keresztül), vállalkozásai és lakossága (közvetlen és közvetett módon egyaránt érintve).	2016-2020	2500	VP 3 TOP 1.1	3		igen/nem

10.8. 8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése

10.8.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása (ERFA)

5. tematikus cél: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése

a) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, többek között az ökoszisztémán alapuló megközelítéseket célzó beruházások támogatása (ERFA)
b) egyedi kockázatok kezelésére, a katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség biztosítására és katasztrófavédelmi rendszerek kifejlesztésére irányuló beruházások elősegítése (ERFA)

6. tematikus cél: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése

a) a hulladékágazatba történő beruházás az uniós környezeti vívmányok követelményeinek való megfelelés és a tagállamok által megállapított, e követelményeken túlmutató beruházási igények kielégítése érdekében (ERFA)
b) a vízgazdálkodási ágazatba történő beruházás az uniós környezeti vívmányok követelményeinek való megfelelés, és a tagállamok által megállapított, e követelményeken túlmutató beruházási igények kielégítése érdekében (ERFA)
d) a biológiai sokféleség és a talaj megóvása és helyreállítása és az ökoszisztéma-szolgáltatások elősegítése, többek között a Natura 2000 és a zöld infrastruktúrák révén (ERFA)
e) a városi környezetfejlesztést, a városok megújítását, a rozsdaövezetek (köztük a átalakuló használatú területek) helyreállítását és szennyezésmentesítését és a légszenynyezettség csökkentését célzó intézkedések, valamint a zajcsökkentési intézkedések támogatása

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem

c) a szociális vállalkozások támogatása
d) a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások

EMVA-hoz kapcsolódó vidékfejlesztési prioritások:

4. vidékfejlesztési prioritás: a mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása:

a) a biológiai sokféleségnek többek között a Natura 2000 területeken és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás tekintetében történő helyreállítása és megőrzése, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása és megőrzése

b) a vízgazdálkodás javítása

5. vidékfejlesztési prioritás: az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban

a) a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

S3 Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza térségben

A prioritás specifikus céljai:

1. A klímaváltozás negatív hatásainak csökkentése, az éghajlati folyamatokhoz való alkalmazkodóképesség növelése: Csongrád megye jelentős része a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik, átlagos adaptív kapacitása – európai és országos összehasonlításban, de a Dél-Alföld egészére jellemzően is – igen gyenge. Szükséges a megelőzés, felkészülés és a dinamikus alkalmazkodás az agrárium területén is.
2. Komplex vízgazdálkodással (árvízvédelem, tárolás, öntözés) érintett terület arányának növelése: A megyét közepesen-erősen veszélyeztető klímaváltozáshoz alkalmazkodva olyan, az agráriumot leginkább érintő vízgazdálkodási, vízkezelési programokat szükséges megvalósítani, amelyek a komplex tájgazdálkodás feltételeit teremtik meg.
3. Települési közműellátottság fejlesztése, ivóvíz-gazdálkodás, szennyvízkezelés: Csongrád megyében a közcsatorna hálózat kiépítettségének és a lakossági rácsatlakozásnak alacsony az aránya. Sok településen nem megoldott a szennyvíz elvezetése, valamint további problémát jelent az illegális szennyvízelhelyezés. Az integrált rendszer bevezetése megalapozza egy hatékonyabban működő, egyenletesen magas színvonalú víziközmű-szolgáltatást.
4. A komplex kockázatértékelési rendszerbe bekapcsolt települések számának növekedése: Az éghajlat változásával, a várható szélsőségesebb időjárási jelenségek gyakoribbá válásával szükséges a megye minél nagyobb területének bekapcsolása egy olyan komplex rendszerbe, amely segítségével a várható kockázatok értékelése, az előrejelzés, a lehetséges felkészülés a védekezésre, az esetleges káros hatások megelőzése, minimalizálása, a várható hatások minél pontosabb modellezés történhet meg.
5. Kis környezetterheléssel járó, a megye adottságaira és meglévő erőforrásaira épülő mezőgazdaság és tájgazdálkodás támogatása (ökológiai gazdálkodás, extenzív állattartás, őshonos fajok): A természeti erőforrások hosszú távú megóvása, hatékony kihasználása, az alacsony minőségű szántók művelése, nem fenntartható művelése (káros környezeti hatások, drága termelés, stb.) és a hagyományos termelési szerkezet egyre nehezebbé váló fenntartása szükségessé teszi olyan mezőgazdasági formák megvalósítását, melynek célja a természeti erőforrásokkal való hatékony és fenntartható gazdálkodás. Ennek eredményeként a kedvező ökológiai feltételeket kihasználva a mezőgazdasági növénytermelés sokszínűbbé válhat, a nagyobb hozzáadott értéket jelentő, munkaigényes tevékenységek (méhészet, vetőmagtermelés, gyümölcs, egyéb kertészeti kultúrák) valósíthatók meg. Emelkedhet a fogyasztói egészség-és környezettudatosság, megőrződik a vidéki táj, az egyedi tájértékek.
6. A hulladékgazdálkodás fejlesztése, a hulladékok újrahasznosítási arányának növelése, a szelektív hulladékgyűjtésbe bevonandó lakások számának emelése, az illegális hulladék lerakóhelyek felszámolása, valamint a bezárt hulladék lerakók rekultivációja: Csongrád megyében a keletkező hulladékok szelektív gyűjtése és az újrahasznosítás aránya alacsony. Szükséges a hulladékgazdálkodás fejlesztése a környezeti erőforrások megóvása és a gazdaság hatékonyságának növelése érdekében. Ennek eredményeképpen a keletkező hulladékokból a hasznosításra kinyert anyagok arányának növekedése, a lerakóra jutó mennyiség csökkenése, valamint a települési hulladékok szelektív módon történő gyűjtése arányának növekedése várható.

Területi fókusz:

A prioritásnak sajátos, Csongrád megyét érintő területi fókusza van, hiszen az országon belül Csongrád megye a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik. Átlagos adaptív kapacitása[7] – európai és országos összehasonlításban is – igen gyenge. A megyében az országos átlagot jelentősen meghaladó az agrárszektor jelentősége. A természeti adottságok megváltozása elsősorban a mezőgazdaságból élők megélhetését veszélyezteti közvetlenül, de közvetve befolyásolhatja a megye lakosságának életminőségét is. Az ivóvíz-gazdálkodásnak szintén egyedi, a megyét érintő területi fókusza van, hiszen kémiai vízminőség

[7] Egy térség komplex képessége, a gyakorlati tevékenységeinek és eszközeinek együttese, amelyekkel a közösség képes megbirkózni a klímaváltozásból származó terheléssel.

tekintetében Csongrád megye helyzete országosan a legrosszabb, települései erősen érintettek az ivóvíz geológiai eredetű szennyezettségével. A prioritás ezekre a Csongrád megyében hatványozottan jelentkező szükségletekre, problémákra kíván az intézkedések kertében reagálni.

10.8.2. Beavatkozások

Együttműködésben megvalósítandó programok:

A környezeti fókuszú 8. prioritás „Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése" esetében a nagy közcélú környezetvédelmi infrastruktúra beruházások, a vízkészlet-gazdálkodást érintő beavatkozások a települési önkormányzatok együttműködésében, a táj-és természetvédelem intézkedések keretében megvalósuló fejlesztések az önkormányzati és a civil szektor együttműködésében valósulhatnak meg.

Vállalkozások fejlesztési tervei:

A prioritás tekintetében a kedvezményezettek többsége önkormányzat, állami intézmény, stb. néhány esetben jelölhető meg vállalkozás. Ez utóbbiak esetében a fejlesztési igények jelentős része (öntözés, ökoturizmus, erdősítés) a megye vidéki területeit jellemzi, de megjelennek a városokban azonosítható projektötletek is – többnyire a hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódóan.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1. Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	– A természet és a települések igényein alapuló térségi vízpótló, vízszétosztó rendszerek fejlesztése oly módon, hogy a fejlesztések során kiemelt hangsúlyt kapjon az ésszerű, költséghatékony vízvisszatartás és csapadékvíz-gazdálkodás feltételeinek megteremtése. – Támogatható tevékenységek: belvízelvezető rendszerek vízvisszatartáson alapuló korszerűsítése, csapadékvíz-gazdálkodás infrastrukturális feltételeinek megteremtése. – Települési belterületi csapadékvíz elvezető és tároló rendszer építése, korszerűsítése, felújítása	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek , vízgazdálkodási társulatok, vízügyi igazgatási szervek, vízgazdálkodási társulatok
	2. Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	– A tevékenység keretében támogatható az árvízvédelmi művek, védvonalak kiépítése, megerősítése, műtárgyak fejlesztése, szükségtározók létesítése, vízelvezetés létesítményeinek kiépítése, fejlesztése, nagyvízi medrek vízáteresztő képességének helyreállítása, a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében kijelölt, szegedi síkvidéki árapasztó tározó kiépítése	Települési önkormányzatok, vízügyi igazgatási szervek
	3. Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	– Új öntözőrendszerek létesítése és a megyében már meglévő öntözési rendszerek, vízi létesítmények víztakarékosabb, hatékonyabb vízfelhasználást célzó korszerűsítése, valamint az öntözőberendezések hatékonyságának a javítása, hozzájárulva ezzel a komplex vízgazdálkodás rendszeréhez.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek
	4. Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	– Az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépések (pl. öntözési szövetkezet) megvalósítása	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
	5. Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	– A tevékenység keretében aszály előrejelző rendszer kifejlesztése és kiépítse valósítható meg a hatékony kockázatértékelés és előrejelzés érdekében. – Jégelhárító rendszer kiépítése	Költségvetési szervezetek, települési önkormányzatok
2. Települési közműellátottság fejlesztése	1. Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések	– Ivóvízminőség-javítás, ivóvíz-kezelési technológiák fejlesztésével, más vízbázisra áttéréssel, térségi rendszerek kialakításával, rekonstrukcióval, illetve ezek kombinációjával. – A határértékeknek nem megfelelő minőségű vizek kezelésének megoldása és ezáltal a termelt ivóvíz esetében valamennyi ivóvíz minőségi határértékeinek való megfelelés biztosítása. – Támogatandó továbbá az ólomból készült vezetékek felmérése,	Vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek is

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		ütemezett cseréje. – A biztonságos, energia- és költséghatékony rendszerek bevezetése az ivóvíz szolgáltatási ágazatban. – Támogatandó tevékenység az ivóvíz-hálózattal nem rendelkező településrészek, tanyák egészséges ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések, eszközbeszerzések megvalósítása. – A tevékenység keretében a projekt előkészítési feladatok, valamint a szemléletformáló tevékenységek megvalósítása és a tájékoztatás is támogatandók.	
	2. Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	– A beavatkozás keretében új szennyvízelvezető rendszerek, szennyvíztisztító telepek építése, meglévő szennyvízelvezető rendszerek, szennyvíztisztító telepek fejlesztése és bővítése, komplex projekt részeként közcsatornával gazdaságosan el nem látható települések, településrészek környezetbarát és költséghatékony, szakszerű egyedi szennyvízkezelésének elősegítése valósul meg. – A 2000 LE alatti szennyvízterhelésű kistelepüléseken, a külterületi lakott helyeken és az üdülőterületeken, a közművel gazdaságosan el nem látható területeken egyedi szennyvízgyűjtő és kezelő rendszerek: egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények, egyedi szennyvíztisztító kisberendezések és egyedi zárt szennyvíztárolók létesítése valósítható meg. – A tevékenység keretében a projekt előkészítési feladatok, valamint a szemléletformáló tevékenységek megvalósítása és a tájékoztatás is támogatandók..	Vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek is
3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	1. Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	– A tevékenyég keretében környezetkímélő, fenntartható gazdálkodás valósítható meg, melynek keretében lehetőség van az élőhelyek fajgazdagságának növelésére, illetve az agresszív idegenhonos fajok terjedésének visszaszorítására. Településvédelmi rendeltetésű fásítások, erdősítések támogatása, a közterületi zöldfelületek közjóléti célú rekonstrukciója, bővítése. – Továbbá támogatható a: klímaváltozáshoz való alkalmazkodás erdészeti beruházásai (fafaj-politika váltás, erdőszerkezet-átalakítás), erdővédelem , erdészeti potenciál megőrzése vagy helyreállítása (katasztrófák, biotikus vagy abiotikus károsító események megelőzése).	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek
	2. Ökológiai gazdálkodás,	– A beavatkozás keretében az ökológiai termelésre történő	Vállalkozások, agrárvállalkozások,

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
	öko-szociális mezőgazdasági projektek	áttérés, az ökológiai termelés jövőbeni folytatása támogatható. Az intézkedés további célja a szántóföldi művelésből kikerülő területek élőmunka-igényes, piacképes árut előállító öko-szociális típusú mezőgazdaságának támogatása.	mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, civil szervezetek, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek
	3. A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	– A tevékenység keretében támogatható a védett, illetve a közösségi jelentőségű természeti értékek és területek természetvédelmi helyzetének és állapotának javítása, védett értékek fennmaradását elősegítő gazdálkodási formákra való áttérés. A szegedi síkvidéki árapasztó tározó kiépítéséhez kapcsolódóan komplex tájgazdálkodási intézkedések bevezetése az érintett földrészleteken. – A jelentős természeti, kultúrtörténeti értéket képviselő rendszerek közjóléti értékének növeléséhez kapcsolódó beruházások, a tájhoz kötődő kultúrtörténeti értékek megőrzése, helyreállítása, bemutatása. – Települések és természeti-kulturális értékek védelmét szolgáló közjóléti erdőgazdálkodás innovatív fejlesztése, módszerinek elterjesztése, szemléletformálás valósul meg a tevékenység keretében. Támogatható tevékenység az erdők közjóléti funkciójának megőrzése és erősítése nem termelő erdészeti beruházások által az erdei épített, valamint táji (természeti) örökség értékőrző megújítása, hasznosítása, az ökoturisztikai fejlesztések fogadóközpontok, tájgazdálkodási központok létesítése, a természetvédelmi szemléletformálás, társadalmi elfogadottság javítása.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek
	4. Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	– Szántóföldi művelésből kikerülő területek őshonos fajokkal történő erdősítésének támogatása. – Klímaváltozás hatásaihoz jobban alkalmazkodó kultúrák, művelési rendszerek bevezetése a klímaváltozás várható hatásaihoz történő hatékony alkalmazkodás érdekében.	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek
4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	1. Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	– A beavatkozás kertében támogatható tevékenység a hulladékkezelési létesítmények hálózatának rendszerszerű fejlesztése, a hulladék újrahasznosításának, újrafeldolgozásának kapacitásbővítése, az illegális települési hulladéklerakók felszámolása, a bezárt hulladéklerakók rekultiválása, valamint szemléletformáló akciók megvalósítása.	Települési önkormányzatok, állami vagyonkezelésért felelős szervezetek
	2. Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	– Jelen tevékenység támogatja az állami/önkormányzati tulajdonban lévő szelektív gyűjtés fejlesztését, házhoz menő szelektív gyűjtés kiépítését, szemléletformáló akciók megvalósítását, kerti zöldhulladékok házi komposztálásának	Települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		elterjesztését.	szervezetek is
	3. Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	– A beavatkozás támogatja a mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználását.	Vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek

10.8.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1. Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	KEHOP 1. prioritás: A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás	31900
		TOP 2. prioritás: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1. intézkedés: Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	5250
	2. Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	KEHOP 1. prioritás: A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás 4. intézkedés: A vizek okozta kártételekkel szembeni ellenálló-képesség fejlesztése	25000
	3. Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	10000
	4. Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	VP 2. prioritás: A gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa és valamennyi régió esetében, az innovatív mezőgazdasági technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése	2000
	5. Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	KEHOP 1. prioritás: A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás	200
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	100
2. Települési közműellátottság fejlesztése	1. Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális	KEHOP 2. prioritás: Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztés	14000

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	fejlesztések		
	2. Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	KEHOP 2. prioritás: Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztés	36000
3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	1. Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	175
		VP 5. Prioritás: Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban	175
	2. Ökológiai gazdálkodás, öko-szociális mezőgazdasági projektek	VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	250
		TOP 5. prioritás: Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD) 2. intézkedés: Helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva	450
	3. A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	TOP 2. prioritás: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 2. intézkedés: Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	3000
		KEHOP 4. prioritás: Természetvédelmi és élővilágvédelmi fejlesztések	2000
		KEHOP 4. prioritás: Természetvédelmi és élővilágvédelmi fejlesztések	2000
		VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	500
		VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	200
	4. Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	300
		VP 4. prioritás: A mezőgazdasággal és az erdészettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	450
4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	1. Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás	KEHOP 3. prioritás: Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések	500
		KEHOP	500

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	kapacitásbővítése	3. prioritás: Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések	
	2. Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	KEHOP 3. prioritás: Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések	400
	3. Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása	1000
		VP 5. prioritás: Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban	1000

10.8.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1. Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	8750	24000
	2. Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	10000	15000
	3. Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	4000	3600
	4. Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	1000	500
	5. Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	190	110
2. Települési közműellátottság fejlesztése	1. Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések	7000	7000
	2. Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	9000	18000
3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	1. Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	250	250
	2. Ökológiai gazdálkodás, öko-szociális mezőgazdasági projektek	340	360
	3. A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	3300	3300
	4. Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	350	300
4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	1. Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	500	500
	2. Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	200	150
	3. Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	650	1350

10.8.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás	1. Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	Bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények hossza (km)	Jó állapotú / jó potenciálú víztestek aránya (%) Öntözött termőterületek aránya (Öntözött terület / Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, %) Árvízvédelmi és/vagy belvízvédelmi intézkedések előnyeiből részesülő népesség arányának változása (%)
	2. Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	Árvízvédelmi fejlesztéssel érintett terület nagysága (ha)	
	3. Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	Korszerűsített vagy új precíziós öntözőrendszerek száma (db)	
	4. Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	A termeléshez szükséges erőforrások hatékony felhasználásának érdekében együttműködő szervezetek száma (db)	
	5. Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	Kiépített, vagy továbbfejlesztett klímaváltozási hatásokat előrejelző, modellező rendszerek száma (db)	
2. Települési közműellátottság fejlesztése	1. Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések	Újonnan létrehozott vagy technológiai fejlesztésen átesett (térségi) vízi közművek száma (db)	Jobb vízellátásban részesülő népesség arányának változása (%)
	2. Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	Újonnan épített vagy fejlesztett/bővített szennyvíztisztító telepeken létrejött kapacitás (LE)	
3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem	1. Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése	Fenntartható erdőgazdálkodás által érintett terület nagysága (ha)	Jobb védettségi helyzetű élőhelyek területének aránya (%) A Natura 2000 fogalmát ismerő állampolgárok aránya (%)
	2. Ökológiai gazdálkodás, öko-szociális mezőgazdasági projektek	Öko-szociális mezőgazdasági projektek, ökológiai gazdálkodás által érintett terület nagysága (ha)	
	3. A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés	Felújított és bemutatható táji és kulturális	

	feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	örökségelemek száma (db) Natura 2000 területek bemutatását célzó szemléletformáló kampányok száma (db)	
	4. Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	Őshonos fajokkal és/vagy klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrákkal telepített terület nagysága (ha)	
4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése	1. Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	A hulladék újrafeldolgozására további kapacitás (t)	Elkülönítetten gyűjtött települési hulladék aránya a teljes települési hulladék mennyiségéhez képest (%) A keletkezett hulladékokból hasznosítás érdekében előkezelt hulladékok aránya (%) A megújuló energiaforrásból előállított energia-mennyiség a teljes bruttó energia-fogyasztáson belül (PJ/év)
	2. Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	Az elkülönített gyűjtési rendszerrel elért lakosság száma (fő)	
	3. Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	Az üvegház-hatást okozó gázok éves csökkenése (tonna CO_2 egyenérték)	

10.8.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Vízkészlet-gazdálkodás, vízkárelhárítás									
1.1.	Vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra. Települési környezetvédelmi infrastruktúra beruházások esetén tematikus célterületeit az integrált településfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő, gazdaságélénkítési célú, emellett a lakosság számára vonzó, népességet megtartó városfejlesztések, beleértve a zöldterület- és barnamező rehabilitációs fejlesztések jelentik.	Települési önkormányzatok, költségvetési szervezetek, vízgazdálkodási társulatok, vízügyi igazgatási szervek, vízgazdálkodási társulatok	A vizek többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások által érintett térségek lakossága, az érintett térség gazdasági szervezetei, közintézményei	2016-2021	37150	KEHOP 1.3 TOP 2.1	5	A fejlesztések eredményeként visszatartható víz mennyisége (m^3) Öntözött termőterületek aránya (Öntözött terület / Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, (%) Árvízvédelmi / belvízvédelmi intézkedések előnyeiből részesülő népesség (fő) Precíziós öntözőrendszerek száma (db) A termeléshez szükséges erőforrások hatékony felhasználásának érdekében együttműködő szervezetek száma (db)	nem
1.2.	Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vízügyi igazgatási szervek, önkormányzatok	Az árvizek által veszélyeztetett térségek lakossága, az érintett térség gazdasági szervezetei, közintézményei	2016-2020	25000	KEHOP 1.4	5		nem
1.3	Termőterületek precíziós öntözési rendszereinek kiépítése, a meglévő öntözőrendszerek korszerűsítése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, többségben	A mezőgazdasági termelés által érintett térségek lakossága, gazdasági szervezetei	2014-2022	10000	VP 2	5	Kiépített árvízvédelmi infrastrukturális elemek hossza (km) Bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények hossza	igen

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek						(km)	
1.4	Termelési környezet biztonságát megteremtő szervezetfejlesztés	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	A mezőgazdasági termelés által érintett térségek lakossága, gazdasági szervezetei	2014-2021	2000	VP 2	6		igen
1.5	Az éghajlati elemek változását figyelő és figyelmeztető rendszerek kiépítése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Költségvetési szervezetek, települési önkormányzatok	A klímaváltozással szemben sérülékeny térségek lakossága, az érintett térségek gazdasági szervezetei, közintézményei	2015-2019	300	KEHOP 1.1 VP 2	5		igen
	2. Települési közműellátottság fejlesztése									
2.1.	Ivóvízminőség-javítás, ivóvízzel való ellátásához szükséges infrastrukturális fejlesztések	Csongrád megye a határértékeknek nem megfelelő minőségű vizekkel rendelkező térségei, valamint ivóvíz-hálózattal nem rendelkező településrészek	Vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	Nem megfelelő minőségű ivóvízzel ellátott területek lakossága, vállalkozásai	2015-2020	14000	KEHOP 2.1	6	Jobb vízellátásban részesülő további népesség (fő) Ivóvízvezetékhálózatba bekapcsolt lakások aránya (%) Javított szennyvíz-kezelésben részesülő további népesség (LE) Újonnan létrehozott vagy technológiai fejlesztésen	igen
2.2.	Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	vízi közmű tulajdonosok, vízi közmű szolgáltatók;	Nem megfelelő szennyvízkezeléssel rendelkező 2000 LE feletti	2016-2022	36000	KEHOP 2.2	6		igen

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	agglomerációk, és a megfelelő szennyvízelvezetéssel szennyvíztisztítással nem rendelkező agglomerációk; elsősorban a 2000 LE feletti agglomerációk lakossága, gazdasági szervezetei					átesett (térségi) vízi közművek száma (db) Újonnan épített vagy fejlesztett/bővített szennyvíztisztító telepeken létrejött kapacitás (LE) Újonnan épített vagy fejlesztett/bővített szennyvízcsatorna hossza (km) Újonnan beszerzett, megépített egyedi szennyvízkezelési létesítmények	
	3. Tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, táj- és természetvédelem									
3.1	Fenntartható erdőgazdálkodási rendszerek fejlesztése, településvédelmi célú erdősítések	Csongrád megye erdővel borított területei valamint a megye települései	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek	Az érintett települések lakossága	2015-2020	350	VP 4 VP 5	6	Fenntartható gazdálkodás keretében előállított termékek aránya (%) Jobb védettségi helyzetű élőhelyek területe (ha) A Natura 2000 fogalmát ismerő állampolgárok aránya (%) Klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák száma (db) Fenntartható erdőgazdálkodás által érintett terület nagysága	nem
3.2	Ökológiai gazdálkodás, öko-szociális mezőgazdasági projektek	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, mezőgazdasági kistermelők, települési önkormányzatok, civil szervezetek,	Az érintett területek önkormányzatai, a program céljainak megvalósításában releváns, állami finanszírozású intézményei, vállalkozásai	2015-2020	700	VP 4 TOP 5.2	9		igen

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, egyházak	és civil szervezetei és lakossága, amelyek a helyi fejlesztési stratégia összeállítására és a helyi fejlesztési program megvalósítására helyi akciócsoportokat hoznak létre					(m^2) Ökológiai gazdálkodással érintett terület nagysága (m^2) Felújított és bemutatható táji és kulturális örökségelemek száma (db)	
3.3	A természeti, táji, kultúrtörténeti értékek állapotának, bemutathatóságának és a természetvédelmi kezelés feltételeinek javítása, tájgondnokságok fejlesztése	Az intézkedés támogatható tevékenységeinek tematikus célterületét egyrészt a desztinációfejlesztési stratégiákhoz illeszkedő turisztikai termékcsomag fejlesztések jelentik, területi fókuszai pedig a GINOP által nem támogatott, turisztikai szempontból jelentős helyi értékekkel rendelkező helyszínek. Továbbá védett természeti területek, Natura 2000 területek	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil szervezetek	Az érintett területek önkormányzatai, és lakossága, a kül- és belföldi turisták, civil szervezetek.	2015-2021	7700	TOP 2.2 KEHOP 4.1 KEHOP 4.2 VP 4	6	A térségi tájgondnokságban együttműködő szervezetek száma (db) Élőhely-rehabilitáció, vagy rekonstrukció által érintett terület kiterjedése (ha) Natura 2000 területek bemutatását célzó szemléletformáló kampányok száma (db) Védett értékek fennmaradását elősegítő tájgazdálkodásba újonnan bevont területek nagysága (ha)	igen
3.4	Őshonos fajok telepítése, klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák bevezetése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, agrárvállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, költségvetési szervezetek, civil	Az érintett térségek lakossága, gazdálkodó szervezetei, önkormányzatai, civil szervezetei	2014-2021	750	VP 4	5	Öko-szociális mezőgazdasági projektek által érintett terület nagysága (m^2) Klímaváltozáshoz alkalmazkodó új kultúrák száma (db)	igen/nem

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			szervezetek							
	4. Hulladékgazdálkodás fejlesztése									
4.1	Hulladékkezelés fejlesztése, újrahasznosítás kapacitásbővítése	Nem kerültek lehatárolásra az akciók országos hatóköre miatt, viszont a beavatkozások jelentős része a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területeken, illetve a fokozottan érzékeny és érzékeny területeken valósul meg.	Önkormányzatok és társulásaik, állami szervezetek, állami vagyonkezelésért felelős szervezetek	Települések lakossága, a közszolgáltatással érintett egyéb hulladéktermelők. A szennyezett talajjal/ felszín alatti vízzel érintkező lakosság, gazdasági szervezetek.	2015-2020	1000	KEHOP 3.2 KEHOP 3.3	4	Elkülönítetten gyűjtött települési hulladék aránya a teljes települési hulladék mennyiségéhez képest (%) A keletkezett hulladékokból hasznosítás érdekében előkezelt hulladék aránya (%) A megújuló energiaforrás-ból előállított energia-mennyiség a teljes bruttó energia-fogyasztáson belül (PJ/év) Szelektíven gyűjtött hulladék / összes hulladék Hulladék újrafeldolgozására további kapacitás (t) A házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtésbe bevont háztartások száma (db) Az elkülönített gyűjtési	igen/nem
4.2	Az elkülönített gyűjtés és szállítási rendszerek fejlesztése	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Települési önkormányzatok és társulásaik, többségi állami vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek; kizárólag a szemléletformálás esetén: civil szervezetek	A települések lakossága, a közszolgáltatással érintett egyéb hulladéktermelők	2014-2021	400	KEHOP 3.1	6		igen/nem
4.3	Mezőgazdasági melléktermék és hulladék energetikai célú felhasználása	Az akciók megyei hatóköre miatt nem kerültek lehatárolásra	Vállalkozások, települési önkormányzatok, többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek	Az energia szektor szereplői	2016-2020	2000	KEHOP 5.1 VP 5	4		igen/nem

Prioritás azonosítója, neve:	8. prioritás: Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a környezeti erőforrások megőrzése									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									rendszerrel elért lakosság sz. (fő) Az üvegház-hatást okozó gázok éves csökkenése (tonna CO2 egyenérték)	

10.9. 9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben

10.9.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása

a) a vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítése, valamint új cégek alapításának – többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése;

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása;

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

a) a megújuló forrásokból nyert energia előállításának és elosztásának támogatása;

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is;

6. tematikus cél: a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása:

c) a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése;

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése

a) üzleti inkubátorházak létrehozásának támogatása, valamint az önfoglalkoztatás, a mikrovállalkozások és a cégalapítás beruházásokkal való támogatása;

i) az álláskeresők és az inaktív személyek – többek között a tartós munkanélküliek és a munkaerőpiactól távol esők – foglalkoztatáshoz való hozzáférése, többek között a helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén is;

iii) önfoglalkoztatás, vállalkozói készség és vállalkozások, közöttük innovatív mikro-, kis- és középvállalkozások létrehozása;

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem

b) a városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása

c) a szociális vállalkozások támogatása;

d) a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások;

iv) a megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés biztosítása, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat és a közérdekű szociális szolgáltatásokat;

v) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében a társadalmi vállalkozói szellem, a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása;

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben

S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése

A prioritás specifikus céljai:

1. A vidéki térségben élők életminőségének javítása: a prioritás célja egy vonzó, lakható, vidéki életté megteremtése, a szociális és egészségügyi ellátás minőségének javítása (tanyás térségekre fókuszálva), valamint az „alkonygazdaság" fellendítése.
2. Helyi gazdaságfejlesztés támogatása: a prioritás célja a helyi alapanyagból feldogozott tájjellegű, specializált helyi termékek arányának növelése, helyi termékek helyi és megyén kívüli piacokon való megjelenésének segítése, az ehhez szükséges alapvető infrastrukturális feltételek biztosítása.
3. Turisztikai bevételek növelése: a prioritás célja a vidéki térségre jellemző turisztikai szolgáltatások, attrakciók, természeti és kulturális értékek megőrzése, széles körű fejlesztése, turisztikai bevételek mértékének növelése.

Területi fókusz:

A megye teljes területe kiemelten a Duna-Tisza köze (Homokhátság) és Körös-Maros köze.

10.9.2. Beavatkozások

Együttműködésben megvalósítandó programok:

A prioritásban foglaltak megvalósítása során nagy jelentősége van az együttműködésben megvalósuló programoknak, fejlesztéseknek. A vidéki térségekre jellemző helyi termékek előállítása, a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása csak a vállalkozói réteg, a civil szektor és a feldolgozást, foglalkoztatást, szűkebb piacot indukáló önkormányzati szektor együttműködése mentén lehet hatékonyan megvalósítani. A kapcsolódó foglalkoztatási programok, a termelés/foglalkoztatás/értékesítés közgazdasági logika mentén kiegészítik az egyéb vállalkozói/civil tevékenységeket. A helyi termék előállításának, feldolgozásának és piacra juttatásának láncolatában érvényesül leghatékonyabban az önkormányzatok gazdaságfejlesztő, szervező kompetenciája.

A falusi-, agro- és kulturális turizmus a másik olyan együttműködési terület, mely a fentihez hasonlóan feltételezi a vállalkozói, civil és önkormányzati szektor minél szorosabb együttműködését. Hasonló a helyzet az alkonygazdaság fejlesztésével, a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével is. Az önkormányzati szerepvállalás elengedhetetlen a gazdaságfejlesztés eme új szegmensének katalizálásában, az így kialakított kristályosodási gócpontok mentén szükséges a vállalkozásokat ösztönözni, szerepvállalásukat növelni az önkormányzati beruházásokat kiegészítő/ támogató infrastrukturális fejlesztésekkel, eszközök beszerzésével, valamint szolgáltatások fejlesztésével.

A közösségi identitástudat fejlesztése úgy történhet fenntartható módon, ha az önkormányzatok gazdaság- és térségfejlesztő szerepükben teret engednek az egymást erősítő civil és vállalkozói kezdeményezéseknek. A prioritás többi beavatkozása esetében az vállalkozói együttműködés nem szoros, viszont valós lakossági, civil vagy önkormányzati igényeken alapuló tevékenységeket ölelnek fel.

Vállalkozások fejlesztési tervei:

A vidéki térségekre jellemző helyi termékek előállítása, a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása számottevő vállalkozói projektet generált. Ez esetben elsősorban mikro-, kis- és középvállalkozások rendelkeznek projektekkel. A prioritás keretében meghatározott beavatkozások közül a foglalkoztatási szint javítása kapcsán számítunk számottevő vállalkozói aktivitásra.

A falusi, agroturisztikai fejlesztések esetében fellépő vállalkozói aktivitás jellemzően turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztésre irányul. A helyi értékek, hagyományok megőrzése elsősorban a civil és önkormányzati/ állami szféra feladataként értelmezhető.
Az elérhetőség javítása, a külterületi földutak felújítása, az IKT technológiák alkalmazása esetében nem várható vállalkozói aktivitás, szintén hasonló a helyzet a tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése esetében is.
Az alkonygazdaság fejlesztése esetében kialakulnak olyan szolgáltatások, melyek vállalkozásban végezhetők és kiegészítik az önkormányzati, állami vagy éppen civil szerepvállalást.
A helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás alapvetően nem vállalkozói feladatkör, itt nem várható számottevő aktivitás.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1. Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, továbbfejlesztése, valamint térségi piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	– Termelő, feldolgozó, csomagoló üzemek, létrehozása, vágópontok kialakítása, logisztikai bázisok kialakítása, kapcsolódó komplex beruházások támogatása – Magasabb hozzáadott értékű termékek előállítását célzó fejlesztések, Versenyképesebb termék- és vállalati struktúra kialakítását, piaci keresletre és termékpálya-együttműködésre alapozott kapacitásbővítő fejlesztések – Tanácsadási és mentor programok megvalósítása, egységes termékkör arculat létrehozására, helyi termék (és termék csomag) védjegy kialakítására, bejegyeztetésére. Helyi termék piacok, termelői boltok létrehozása, rendezvények szervezése Marketing anyagok készítése. – Helyi piacok és rövid ellátási láncokon keresztül, minőségrendszer keretében előállított termékek tájékoztatási és promóciós tevékenysége, tudásátadás és tájékoztatás , szaktanácsadási szolgáltatások, szaktanácsadók továbbképzése.	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.
	2. Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása, valamint, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	– Integrációk, helyi termék szövetkezetek létrehozása, a helyi és közösségi alternatív gazdaságfejlesztési kezdeményezések és együttműködések támogatása. – Mintaszövetkezetek létrehozása, beszerzési, értékesítő és raktározási érdekközösségek megszervezésének ösztönzése, logisztikai kapacitások kiépítése, új típusú termékpályás szövetkezetek kialakítása, helyi értékesítési szövetkezetek létrehozása, városkörnyéki termelő és értékesítő szövetkezetek innovatív megoldásainak fejlesztése. – Tanácsadási és mentor programok megvalósítása, egységes termékkör arculat létrehozására, helyi termék (és termék csomag) védjegy kialakítására, bejegyeztetésére. Helyi termék piacok, termelői boltok létrehozása, rendezvények szervezése Marketing anyagok készítése.	Mikro vállalkozások, KKVk, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		– Helyi piacok és rövid ellátási láncokon keresztül, minőségrendszer keretében előállított termékek tájékoztatási és promóciós tevékenysége, tudásátadás és tájékoztatás, szaktanácsadási szolgáltatások, szaktanácsadók továbbképzése	
2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	1. Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékekre vonatkozóan.	– Megyei, valamint térségi gazdasági és munkaerő-piaci szereplők együttműködésének, ösztönzése és térségi foglalkoztatási programok, paktumok és munkaerő-mobilitási alternatív akciók, kezdeményezések támogatása	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, képző intézmények
3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	1. Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	– Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energia ellátásának biztosítása. Lokális biomassza üzemek létrehozása. Energetikai hálózatok kiépítése, lokális energetikai stratégiák elkészítése és összehangolt fejlesztések megvalósítása	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek, KKV-k, civil szervezetek, magánszemélyek
	2. Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	– Települési energiahatékonyság növelése, A települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben, önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézményekben az energiahatékonyság növelése és a megújuló energia felhasználás támogatása.	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, szemléletformáló akciók esetében ezeken túl civil szervezetek. A város-vidéki kapcsolatok erősítését szolgáló és a helyi fejlesztési stratégiához illeszkedő megújuló energetikai projektek esetében CLLD szervezetek
4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	1. Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	– A turisztikai szolgáltatás fejlesztések infrastrukturális hátterének megteremtése, kapcsolódó eszközbeszerzés, helyi (agár- és élelmiszeripari, kézműves) termékek bemutatására alkalmas terek kialakítása, turizmus kínálati oldalának fejlesztése, szükség esetén falusi szálláshelyek kialakítása, bővítése és szolgáltatásaik fejlesztése; A térség idegenforgalmát egészében erősítő összehangolt marketing tevékenység támogatása. A helyi értékek, hagyományok védelme, megismertetése, örökítése nagyon fontos a nemzeti identitás megőrzése érdekében. Ennek eszközei:	Települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikro-vállalkozások, civil szervezetek

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		events szervezés, oktatás-képzés, hagyományőrző tevékenységek, kulturális identitás erősítése tapasztalat csere, formájában, kiadványok, írott és elektronikus kiadványok készítése, marketing. – Helyi termékek népszerűsítése és a helyi piacok újjászervezése közösségi szinten irányított helyi gazdaságfejlesztés keretében	
5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	1. A külterületi/mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása,	– Külterületi mezőgazdasági utak fenntartását szolgáló fejlesztések támogatása. Útkarbantartáshoz szükséges gépek, eszközök beszerzése	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek.
	2. IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	– vidéki kulturális, közösségi és tudástranszferre szolgáló terek, szolgáltatások fejlesztése, IKT használat növelése,	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek
6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése	1. Tanyai szociális ellátás fejlesztése	– Tanyai gyermekellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, szociális alapszolgáltatások fejlesztése, szolgáltatásokhoz kapcsolódó eszközök, gépjárművek beszerzése, a bölcsődék és családi napközik kapacitásának és infrastruktúrájának fejlesztése. Beruházások megvalósítása és eszközbeszerzés.	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak
	2. Egészségügyi és oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	– Az egészségügyi alap ellátórendszer (háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátást és a védőnői hálózat) infrastrukturális fejlesztése az intézmények szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítése, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklése. Energiatakarékos és korszerű óvodai intézmények kialakítása, meglévő intézmények akadálymentes felújítása, bővítése, modernizációja, többfunkcióssá és energiatakarékossá tétele; a kapacitások fejlesztése érdekében új intézményegység létrehozásához kapcsolódó új épület/épületrész építése; új tornaterem, tornaszoba építése, az intézmények udvarának akadálymentes felújítása, balesetmentesítése, sportudvar kialakítása, fejlesztése.	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
7. Alkonygazdaság fejlesztése	1. Alkonygazdaság fejlesztése	– Az idősebb korosztály - a 65 éven felüliek - vásárlóerejének mobilizálására, az életvitellel, a különböző szolgáltatásokkal szembeni növekvő igényük kiszolgálására fókuszáló szolgáltatások és termékek fejlesztése. Szolgáltató terek, speciális közösségi szabadidős terek létrehozása, speciális egészségügyi és szociális szolgáltatások megteremtése .	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek, civil szervezetek.
8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	1. Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	– Esélyteremtő programok szervezése, ösztöndíjak, tehetség-programok, egyéni pályázatok kialakítás. – Közösségi, térségi és települési helyi identitást erősítő marketing akciók szervezése, kulturális és környezeti örökség megőrzésére, a kulturális és környezeti fenntarthatóságot szolgáló programok kialakítása és megvalósítása, szemléletformáló akciók támogatása.	önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati szövetségek, önkormányzati közintézmények, képző intézmények, egyházak, civil szervezetek, magánszemélyek, társasházak, érdekképviseletek

10.9.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1. Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, továbbfejlesztése.	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-bővítést szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciók	1 900
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	500
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	500

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása. „3A” fókuszterület: Az elsődleges termelők versenyképességének növelése az agrár-élelmiszerláncba való jobb integrálásuk által a minőségrendszereken keresztül, mezőgazdasági termékek hozzáadott értéke, helyi piacok és rövid ellátási láncokon keresztül folytatott promóció, termelői csoportok és szakmaközi szervezetek	850
	2. Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 2. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	500
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	500
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	500
		VP 1. prioritás: A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben „1A” fókuszterület: Az innováció, együttműködés és a tudásbázis fejlesztése a vidéki térségekben	1 300
		VP 3. prioritás: Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása. „3A” fókuszterület: Az elsődleges termelők versenyképességének növelése az agrár-élelmiszerláncba való jobb integrálásuk által a minőségrendszereken keresztül, mezőgazdasági termékek hozzáadott értéke, helyi piacok és rövid ellátási láncokon keresztül folytatott promóció, termelői csoportok és szakmaközi	300

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		szervezetek	
2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	1. Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékekre vonatkozóan.	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 1. intézkedés: A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási paktumok támogatásával	1000
3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	1. Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	VP 5. Prioritás: Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban. Fókuszterület (5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése..	500
		KEHOP 5: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása.	2 500
	2. Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	TOP 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken. 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás	1000
4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	1. Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	TOP 2.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1 400
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 2. intézkedés: A térségi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kiegészítő ESZA tevékenységek	600
		VP 1.prioritás: A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	500
5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	1. A külterületi / mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása,	VP 6. prioritás: A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	500

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	2. IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	VP 6. prioritás: A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	500
		GINOP 3.Prioritás: Infokommunikációs fejlesztések 1.Intézkedés: Versenyképes IKT szektor fejlesztése	1 500
6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése	1. Tanyai szociális ellátás fejlesztése	TOP 4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 1. intézkedés: Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	300
		TOP 4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 2. intézkedés: A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	300
	2. Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 4. intézkedés: A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	700
		TOP 4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 1. intézkedés: Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	300
		TOP 4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 3. intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	300
7. Alkonygazdaság fejlesztése	1. Alkonygazdaság fejlesztése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 1. intézkedés: Foglalkoztatás-barát fejlesztések elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál	300
		TOP 4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 2. intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények	300
		4. Prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 3.intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	200
8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	1. Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	TOP 6.Prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 4. Intézkedés. A helyi identitás és kohézió erősítése	500

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		VP 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	1 200

10.9.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1. Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, továbbfejlesztése.	1500	1400
	2. Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	1000	500
2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	1. Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékekre vonatkozóan.	550	450
3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	1. Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	1500	1500
	2. Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	520	480
4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	1. Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	1500	500

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	1. A külterületi / mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása,	300	100
	2. IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	1000	1000
6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése	1. Tanyai szociális ellátás fejlesztése	400	200
	2. Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	1000	300
7. Alkonygazdaság fejlesztése	1. Alkonygazdaság fejlesztése	550	250
8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	1. Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	200	200

10.9.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása	1. Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, továbbfejlesztése.	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db) Piacra jutási programokban részt vevő termékek/termékcsomagok száma (db) Tanácsadási programot igénybe vett vállalkozások száma (db) A tudatosító, ösztönző akciókkal elért lakosok száma (fő)	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (db) Az integrációval érintett vállalkozások száma (db) Támogatásban részesülő vállalkozások folyamatos piaci szerződései számának változása (%) A támogatásban részesülő vállalkozások által helyi piacon
	2. Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy	Létrehozott integrációk száma (db) Az integrációban részt vevők száma (fő)	

	bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	Piacra jutási programokban részt vevő termékek/termékcsomagok száma (db) Tanácsadási programot igénybe vett vállalkozások száma (db) A tudatosító, ösztönző akciókkal elért lakosok száma (fő)	értékesített termékek aránya (az előállított termékek %-ban)
2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal	1. Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékekre vonatkozóan.	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programokban résztvevők száma (fő)	6 hónappal a támogatott programból való kilépést követően foglalkoztatott résztvevők száma (fő) Teremtett új munkahelyek száma (db)
3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása.	1. Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása 2. Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	Megújuló energiával ellátott tanyák száma (db) A jobb energiafogyasztási besorolással rendelkező önkormányzati ingatlanok nagysága (m2)	A fejlesztések által generált energia megtakarítás (kWh/év)
4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés	1. Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok örökítése	A létrehozott szálláshelyek száma (db) A létrehozott szolgáltatások száma (db) helyi értékeket, hagyományokat bemutató rendezvények száma (db)	A megye szálláshelyein eltöltött vendégéjszakák számának változása (%) A támogatott szolgáltatást igénybevevők számának változása (%) A megőrzött helyi értékek, hagyományok számának változása (%)
5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása.	1. A külterületi / mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása, 2. IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	Felújított és/vagy új külterületi/mezőgazdasági utak nagysága(m2) IKT technológiát alkalmazó lakosok száma (fő)	Az érintett külterületi lakó- és gazdálkodó egységek, valamint az adott kistérségi központ közötti átlagos elérhetőségének változása (%).
6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése	1. Tanyai szociális ellátás fejlesztése	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők számának változása (%)
	2. Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők számának

	infrastrukturális fejlesztése	kapacitása (fő)	változása (%)
7. Alkonygazdaság fejlesztése	1. Az alkonygazdaság infrastrukturális feltételeinek megteremtése	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	Az ágazatban foglalkoztatottak számának növekedése (%)
8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás	1. Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	A helyi, térségi támogatott együttműködésekbe bevont lakosok száma (fő) a területen lebonyolított marketing akciók száma (db)	Életminőség javulása (%) A tevékenységekbe bevont lakosok számának növekedése (%)

10.9.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Az adott térségre jellemző, helyi termékeket előállító tájgazdálkodás és a hagyományos helyi termékek fejlesztése, valamint piacra jutásának támogatása									
1.1.	Helyi termékek előállításának és feldolgozásának infrastrukturális és eszköz oldali feltételeinek megteremtése, piacra juttatásának támogatása, tudatosítás-fogyasztás ösztönzés	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek.	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	3 750	TOP 1.1 TOP 6.1 TOP 6.2 VP 3.	3	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db) A tudatosító, ösztönző akciókkal elért lakosok száma (fő)	igen
1.2.	Hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio termékeket érintő komplex előállítási, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása	Csongrád megye vidéki térségei, kiemelten Homokhátság (T2, S2)	Mikro vállalkozások, KKV-k, szövetkezetek, civil szervezetek, őstermelők, települési önkormányzatok, többségében önkormányzati	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság	2015-2020	3 100	TOP 1.2 TOP 6.1 TOP 6.2 VP 1.	3	Támogatásban részesülő vállalkozások száma (db) A tudatosító, ösztönző akciókkal elért lakosok száma	igen

Prioritás azonosítója, neve:	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
			tulajdonú gazdasági szervezetek				VP 3.		(fő)	
	2. Foglalkoztatási szint javítása a vidéki térségekben alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programokkal									
2.1.	Foglalkoztatási programok és paktumok létrehozása a hagyományos módszerekkel előállított, térségi hagyományokkal rendelkező vagy bio-termékekre vonatkozóan.	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, magánvállalkozások, civil szervezetek, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, képző intézmények	Mikro vállalkozások, KKV-k, lakosság, civil szervezetek, szövetkezetek, önkormányzatok, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, képző intézmények	2015-2020	1 000	TOP 6.1	8	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programokban résztvevők száma (fő)	igen
	3. Energiahatékonysági beruházások a vidéki kistelepüléseken és szórványtérségekben, megújuló energia hasznosítása									
3.1.	Szociális és gazdálkodó tanyák alternatív energiával való ellátása	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, CLLD szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	3 000	VP 5. KEHOP	4	Megújuló energiával ellátott tanyák száma (db)	igen
3.2.	Önkormányzati feladatokat ellátó épületek energiahatékonysági beruházásai	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	1 000	TOP 3.2	4	A jobb energiafogyasztási besorolással rendelkező önkormányzati	igen

Prioritás azonosítója, neve:	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
									ingatlanok nagysága (m2)	
	4. Falusi, agroturisztikai fejlesztések, sajátos helyi értékek, hagyományok megőrzése, ezekre alapozott garantált programok kialakítása, indokolt esetben turisztikai szálláshely-, turisztikai szolgáltatásfejlesztés									
4.1.	Falusi- és agroturisztikai fejlesztések, a helyi értékek, hagyományok védelme és örökítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és intézményeik, KKV-k és mikro-vállalkozások, civil szervezetek	lakosság, mikro vállalkozások, KKV-k	2015-2022	2 500	TOP 2.2 TOP 6.2 VP 6.	3, 6	A létrehozott szálláshelyek száma (db) A létrehozott szolgáltatások száma (db) kulturális rendezvények száma (db)	igen
	5. Elérhetőség javítása: Külterületi földutak felújítása, IKT technológiák alkalmazása									
5.1.	A külterületi/mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása,	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek	Települési önkormányzatok, költségvetési szervek, lakosság	2015-2022	500	VP 6.	9	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	Nem
5.2.	IKT technológiák és eszközök használatának elterjesztése, beruházások elősegítése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil szervezetek	Települési önkormányzatok és azok intézményei, civil	2015-2022	2 000	VP 6. GINOP 3.1.	9	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	Nem

Prioritás azonosítója, neve:	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
				szervezetek, lakosság						
	6. Tanyai szociális, egészségügyi és oktatási ellátás fejlesztése									
6.1.	Tanyai szociális ellátás fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	600	TOP 4.1 TOP 4.2	9	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	igen
6.2.	Egészségügyi és szociális, valamint oktatási szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése	Csongrád megye vidéki térségei (T2, S2)	önkormányzatok, önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	lakosság, civil szervezetek, társulások	2015-2022	1 300	TOP 1.4 TOP 4.1 TOP 4.3	9	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények kapacitása (fő)	igen
	7. Alkonygazdaság fejlesztése									
7.1.	Alkonygazdaság	Csongrád	önkormányzatok,	lakosság, civil	2015-	800	TOP	8	A fejlesztéssel	igen

Prioritás azonosítója, neve:	9. prioritás: Komplex fejlesztések Csongrád megye vidéki térségeiben									
Sorszám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft)	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	fejlesztése	megye	önkormányzati társulások, többcélú kistérségi társulások, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak	szervezetek, egyházak, társulások	2020		1.2 TOP 4.2 TOP 4.3		érintett épületek/intézmények kapacitása (fő) Fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	
	8. Helyi közösségfejlesztés, identitástudat erősítése, szemléletformálás									
8.1.	Közösségfejlesztő, esélyteremtő programok és szemléletformálás	Csongrád megye	önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzati szövetségek, önkormányzati közintézmények, képző intézmények, egyházak, civil szervezetek, magánszemélyek, társasházak, érdekképviseletek	lakosság, vállalkozások,	2015-2022	1700	TOP 6.4 VP 6.	9	A helyi, térségi támogatott együttműködésekbe bevont lakosok száma (fő) a területen lebonyolított marketing akciók száma (db)	igen

10.10. prioritás: Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban

10.10.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

3. tematikus cél: a kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EVMA esetében) és a halászati és az akvakultúra-ágazat (az ETHA esetében) verseny-képességének javítása

c) a termék- és szolgáltatásfejlesztésre irányuló fejlett kapacitás megteremtésének és kiterjesztésének elősegítése

4. tematikus cél: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

c) az infrastrukturális létesítményekben, beleértve a közcélú épületeket és a lakásépítési ágazatban az energiahatékonyság és a megújuló energia támogatása

8. tematikus cél: a foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása

b) a foglalkoztatás barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése révén, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint a konkrét természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

b) a leszakadó városi és vidéki közösségek illetve területek fizikai, gazdasági és társadalmi regenerációjának elősegítése

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben
T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

A prioritás specifikus céljai:

1. Az energia megtakarítás ösztönzése az épületek energetikai modernizálása révén: Napjaink egyik kiemelkedő, ugyanakkor helyi szinten viszonylag jól orvosolható problematikája a meglévő épületállomány kedvezőtlen energetikai tulajdonsága. Az alacsony energiahatékonyság egyszerre jelent problémát számos középület és társas lakóépület esetében. A tervezett fejlesztések célja, hogy csökkenjen az energiai felhasználás szintje, alapvetően az épületek energiahatékonysági mutatóinak javítása, továbbá alternatív energiaforrások alkalmazásának segítségével.
2. Az oktatási-, egészségügyi, szociális és közigazgatási szolgáltatások minőségének javítása: A városokban elérhető szolgáltatásokat igénybe vevők köre többnyire túlmutat az adott városok településeinek lakosságán. Egy-egy intézmény speciális – sokszor szokásokon és tradíciókon is alapuló – vonzáskörzete fokozott igénybevételt jelent mind infrastrukturális, mind személyi oldalról. A szolgáltatások minőségének fejlesztése így hozzájárul a város és térsége lakosságának magasabb életszínvonalához és a térség életminőségének emelkedéséhez.
3. A települési életminőség javítása közterületi és környezeti fejlesztések segítségével: Csongrád megye városi településein az elmúlt években megindult városi fejlődés számos esetben hozzájárult az életminőség jelentős javulásához, amely – a megfelelő megélhetést nyújtó munkalehetőségek mellett – egyértelmű kapcsolatban van a térség népességmegtartó erejének szintjével. Az elkövetkező időszakban a megkezdett fejlesztések folytatása javasolt, figyelembe véve az EU ajánlásait a fejlesztések irányára vonatkozóan, növelve a települési közösségi zöldterületek arányát és minőségét és ezzel összefüggésben a lakosság elégedettségét is.

4. A turisztikai potenciálok kihasználtságának növelése: Egyes területeken továbbra is cél a hely jellegének megfelelő turisztikai szálláshely kapacitás bővítése, ugyanakkor ennél is nagyobb jelentőséggel bír a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztése, valamint az ágazati szereplők közötti együttműködés erősítése a lehetőségek jobb kihasználása és a vendégek által helyben eltöltött idő növelése érdekében.

Területi fókusz:

A prioritás keretei között a megye városi jogállású települései tekinthetőek alapvető célterületnek a megyei jogú városok – Szeged és Hódmezővásárhely – kivételével. A megyében összesen 10 város található, ezek közül 8 települést érintenek e prioritás beavatkozásai. A megyei operatív program 9., 10. és 11. prioritásai egyaránt tartalmaznak településfejlesztési intézkedéseket, azonban, míg a 9. prioritás a vidékre és a falvakra, a 10. és 11. a városokra koncentrál. Ennek megfelelően, a program területileg meghatározott prioritásainak kialakítása során arra koncentráltunk, hogy a lehetőségek szerint külön válasszuk a funkcionálisan szélesebb fejlesztési igénnyel bíró városi jogállású településeket és az egyéb településeket. Az érintett települések közül 5 járási székhely település: Csongrád, Kistelek, Makó, Mórahalom, Szentes, amelyek mellett a prioritás támogatásaiból részesülhet még három további kisváros: Csanádpalota, Mindszent, Sándorfalva. A jelen prioritás fejlesztései által közvetlenül érintett népesség mintegy 100 ezer fő, a megyei lakosság közel negyede.

10.10.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések:

A prioritás keretében alapvetően a települési önkormányzatok, az államigazgatás alrendszereiben tevékeny állami szereplők, egyházak és civil szervezetek, egyes esetekben társasházak együttműködésére nyílik lehetőség. Együttműködésre számíthatunk a „2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében” intézkedés esetében, a fenti szereplők részvételével, alapvetően a fenntartói és üzemeltetői együttműködés szempontjából, valamint az egyes tevékenységek, szakmai feladatok ellátása kapcsán is.

Jelentősebb és formalizáltabb együttműködésre számítunk a városrehabilitációs és szociális városrehabilitációs programok tervezése, előkészítése és megvalósítása során. Ezek egy része a különböző tulajdonban lévő, de egy akcióterületen megvalósuló integrált projektek egyes elemeinek megvalósítóihoz kapcsolódik, másik része pedig az úgynevezett kiegészítő szoft elemek megvalósításához.

A vállalkozások fejlesztési tervei:

A vállalkozások alapvetően két különböző szinten jelenhetnek meg a prioritáshoz kapcsolódó fejlesztések megvalósítása során. Egyrészt vállalkozások lehetnek egyes támogatásban részesülő projektek bizonyos elemeinek konkrét megvalósítói, a megfelelő kiválasztási folyamatot (közbeszerzés) követően. Közvetlen módon két konkrét intézkedés esetében látható lehetőség a vállalkozások részvételére: a turisztikai fejlesztések (5. intézkedés) megvalósítása során, alapvetően a GINOP-ból finanszírozott, üzleti alapon megvalósított fejlesztések esetében, mint támogatásban részesülő projektgazdák is megjelenhetnek vállalkozások, míg a városfejlesztési programok megvalósítása során, egyes esetekben a vállalkozások, mint – támogatásban részesülő – konzorciumi partnerek megjelenése is opcióként tekinthető.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1. Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	– Leromlott állapotú, közszolgáltatási funkciókat biztosító települési önkormányzati épületek klímabarát építészeti és az energiatakarékos fűtési, világítási megoldásokkal történő fejlesztése. – Az intézmények épületeinek energetikai korszerűsítéssel egybekötött felújítása: az épületek hőszigetelésének javítása, a fűtésrendszer modernizálása, alternatív és megújuló energiaforrások használata. – Klímabarát építészeti és az energiatakarékos fűtési, világítási megoldások alkalmazása. – Felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés.	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek
	2. Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	– Önkormányzati bérlakások fejlesztése a szolgáltatások minőségének javítása érdekében (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés).	Települési önkormányzatok
2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	1. Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	– A beavatkozás keretében az egészségügyi intézményi infrastruktúra fejlesztésére, akadálymentesítésére, a technológiai felszereltség javítására, az eszközállomány korszerűsítésére nyílik lehetőség. – Egészségügyi intézmények infrastrukturális fejlesztése a szolgáltatások minőségének javítása érdekében (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés, a fejlesztett szolgáltatások technikai feltételeinek javítása).	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek
	2. A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	– A beavatkozás keretében a szociális intézményi infrastruktúra fejlesztésére, akadálymentesítésére, a technológiai felszereltség javítására, az eszközállomány korszerűsítésére nyílik lehetőség. A lehetséges fejlesztések körét alkotják az integrált keretek között működő intézményi egységek is (pl. gyermekjóléti alapellátás). – Szociális intézmények infrastrukturális fejlesztése a szolgáltatások minőségének javítása érdekében (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés, a fejlesztett szolgáltatások technikai feltételeinek javítása).	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Egyházak Civil szervezetek
	3. Az oktatási, kulturális intézmények	– A beavatkozás keretében az oktatási, kulturális és tömegsport infrastruktúra fejlesztésére, akadálymentesítésére, a	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
	infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	technológiai felszereltség javítására, az eszközállomány korszerűsítésére nyílik lehetőség. – A köznevelési és közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése a szolgáltatások minőségének javítása érdekében (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés, a fejlesztett szolgáltatások technikai feltételeinek javítása). – Kulturális intézmények infrastrukturális fejlesztése a szolgáltatások minőségének javítása érdekében (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés, a fejlesztett szolgáltatások technikai feltételeinek javítása).	Egyházak Civil szervezetek
	4. Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	– A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek
3. Városrehabilitációs fejlesztések	1. A települési környezet fejlesztése, javítása	– A beavatkozás elsősorban a járási, kistérségi székhelyek településközpontjainak, településrészeinek környezeti szempontú megújítását, funkcionális fejlesztését támogatja. – A városi közterületek és környezetük fizikai infrastruktúrájának megújítása. A települések funkcionális feladataihoz kapcsolódó infrastrukturális beruházások (felújítás, átalakítás, bővítés, korszerűsítés, építés). A települések gazdaságélénkítő és népességmegtartó képességének növelését szolgáló beruházások, városi területek környezeti szempontú megújítása.	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k Civil szervezetek
	2. Települési barnamezős területek rehabilitációja	– A beavatkozás a leromlott állapotú barnamezős, egykori ipari hasznosítású területek rehabilitációját támogatja. – A települések belterületén lévő barnamezős területek (pl. iparterület, gazdasági terület, illetve elhagyott, használaton kívüli laktanyaterület) gazdasági és nem gazdasági célú hasznosítását elősegítő rehabilitációja.	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek
	3. Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	– Alacsony beruházási összegű városrehabilitációs beavatkozások, közterület megújítás. A települési infrastruktúra környezeti szempontú megújítása. Belterületi csapadékvíz rendezés.	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek
	4. Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	– Társadalmi szempontból is hátrányos városi területek integrált rehabilitációja. A fejlesztések középpontjában a települések szociális rehabilitációs akcióterületeinek lakossága áll, alapvető	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Többségben önkormányzati tulajdonú

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		szempont az ott élő lakosság társadalmi integrációjának elősegítése, melyhez kapcsolódik a célcsoport által használt, birtokolt lakáscélú ingatlanok felújítása, átalakítása. A fejlesztések lehetséges elemei között megjelennek az egyes települési funkciókhoz kapcsolódó fizikai beruházások, az infrastruktúrát érintő felújítás, átalakítás, bővítés, energetikai korszerűsítés.	gazdasági szervezetek KKV-k Társasházak Civil szervezetek
4. Lakóépületek energiaracionalizálása	1. Társasházak energiahatékonyságának javítása	– Önálló problémát jelent az alacsony energiahatékonysággal működő, többnyire elavult technológiával épült, azonban jelentős számú népességnek otthont adó lakótelepi épületek és egyéb társasházak korszerűsítése, fejlesztése. – Társasházak energiahatékonyság növelésével egybekötött felújítása. Hőszigetelés, nyílászárok cseréje, modernizáció, a fűtésrendszer modernizációja.	Települési önkormányzatok Társasházak
5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	1. Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai termékfejlesztés	– A beavatkozás koncentrál és épít az érintett térségek meglévő turisztikai adottságaira, és a már fejlesztett attrakciók körére. – Turisztikai desztinációk kialakítása. Térségi turisztikai termékcsomagok kialakítása, a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése. A kulturális és természeti értékek turisztikai attrakcióként való hasznosításának elősegítése. A gyógyturizmushoz kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése.	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Települési önkormányzatok Vállalkozások Civil szervezetek (TDM)
	2. Térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetése	– Térségi desztinációs menedzsment létrehozása, működtetése. A turisztikai termékekhez kapcsolódó marketing akciók kidolgozása, lebonyolítása, tudatos turizmus márkaépítés.	Települési önkormányzatok Vállalkozások Civil szervezetek (TDM)
	3. Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	– Kisléptékű tematikus turisztikai fejlesztések lebonyolítása. Gyógyvízre, termálvízre épülő infrastruktúra fejlesztése, egészségturizmushoz, aktív turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése. – Kulturális, vallási és természeti értékekre építő turisztikai infrastruktúra fejlesztése.	Települési önkormányzatok Vállalkozások

10.10.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1. Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	TOP 3. prioritás, Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés a városi területeken 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	3500
		KEHOP 5.2: Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával	2000
	2. Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	TOP 3. prioritás, Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés a városi területeken 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	500
2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	1. Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	TOP 4. prioritás, A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 1. intézkedés: Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	500
		EFOP 2. prioritás: Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	1000
		TOP 4. prioritás, A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 2. intézkedés: A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	500
	2. A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	EFOP 2. prioritás: Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	1000

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	3. Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében prioritási tengely 4. intézkedés: A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	2000
		EFOP 4. prioritás: Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	2000
	4. Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 3. intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	300
3. Városrehabilitációs fejlesztések	1. A települési környezet fejlesztése, javítása	2. prioritás Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1. intézkedés: Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	2000
	2. Települési barnamezős területek rehabilitációja	2. prioritás Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1. intézkedés: Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	1000
	3. Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	2. prioritás Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1. intézkedés: Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés	1000
	4. Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 4. intézkedés: Leromlott városi területek rehabilitációja	1000
		TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 3. intézkedés: A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	250
4. Lakóépületek energiaracionalizálása	1. Társasházak energiahatékonyságának javítása	KEHOP 5.2: Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával	3000
5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	1. Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai termékfejlesztés	GINOP 6. prioritás: Turizmus	1000
	2. Térségi szintű, összehangolt marketing	2. prioritás Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 2. intézkedés: Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	300

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
	és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetése		
	3. Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	2. prioritás Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 2. intézkedés: Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	1200

10.10.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1. Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	4500	1000
	2. Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	500	
2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	1. Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	1500	
	2. A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	1500	
	3. Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	2000	2000
	4. Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	300	
3. Városrehabilitációs fejlesztések	1. A települési környezet fejlesztése, javítása	1500	500
	2. Települési barnamezős területek rehabilitációja	500	500
	3. Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	500	500
	4. Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	1250	
4. Lakóépületek energiaracionalizálása	1. Társasházak energiahatékonyságának javítása	3000	
5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	1. Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai termékfejlesztés	500	500
	2. Térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetés	300	
	3. Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	1200	

10.10.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén	1. Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	Felújított/energiahatékonysági beruházás által érintett épületek/intézmények száma (db)	A középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)
	2. Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	Felújított/energiahatékonysági beruházás által érintett bérlakások száma (db)	
2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében	1. Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények száma (db)	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)
	2. A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények száma (db)	
	3. Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények száma (db)	
	4. Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	A fejlesztéssel érintett épületek/intézmények száma (db)	
3. Városrehabilitációs fejlesztések	1. A települési környezet fejlesztése, javítása	A fejlesztéssel érintett terület nagysága (m2)	Lakossági elégedettség (%)
	2. Települési barnamezős területek rehabilitációja	Rehabilitációba bevont terület nagysága (m2)	
	3. Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	A támogatott projektek keretében megújított zöldterületek nagysága (m2)	
	4. Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	A szociális rehabilitációs programokba bevont lakosok száma (fő)	
4. Lakóépületek energiaracionalizálása	1. Társasházak energiahatékonyságának javítása	A támogatott projektek keretében felújított lakások száma (db)	A lakóépületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)
5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése	1. Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai termékfejlesztés	Támogatott attrakciók száma (db)	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)
	2. Térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetése	Együttműködésbe bevont szervezetek száma (db)	
	3. Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	Együttműködés keretében fejlesztett turisztikai szolgáltatások (db)	

10.10.6. A prioritás összefoglaló táblázata

Prioritás azonosítója, neve:		10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
	1. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén									
1.1.	Az önkormányzati és közfeladatokat ellátó intézményi infrastruktúra energiahatékonyságának javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	5500	TOP 3. prioritás, 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása KEHOP 5.2: Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával	4	A középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)	nem
1.2.	Önkormányzati bérlakások energiahatékonyság növelése	Csongrád megye városi jogállású települései	Települési önkormányzatok	A települések lakossága, a bérlakások bérlői	2015	500	TOP 3. prioritás, 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben,	4	A középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)	nem

Prioritás azonosítója, neve:		10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
		a megyei jogú városok kivételével					ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása			
	2. Infrastrukturális beruházások a térségi szolgáltatások minőségének javítása érdekében									
2.1.	Az egészségügyi intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1500	TOP 4.1 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése EFOP 2. prioritás: Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	4	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	nem
2.2.	A szociális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	1500	TOP 4.2 A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése EFOP 2. prioritás: Infrastrukturális beruházások a	4	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	nem

Prioritás azonosítója, neve:		10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
		kivételével					társadalmi együttműködés erősítése érdekében			
2.3.	Az oktatási, kulturális intézmények infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése, a szakmai felszereltség korszerűsítése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Egyházak Civil szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2018	4000	TOP 1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével EFOP 4. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	4	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	nem
2.4.	Akadálymentesítés, családbarát fejlesztések	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek	A települések lakossága, az intézmények dolgozói, az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők	2015-2019	300	TOP 4.3 A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	4	A fejlesztett szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	nem
	3. Városrehabilitációs fejlesztések									

Prioritás azonosítója, neve:	10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban									
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
3.1.	A települési környezet fejlesztése, javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k Civil szervezetek	A település lakosai	2015-2021	2000	2.1. Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	9	Lakossági elégedettség (%)	igen
3.2.	Települési barnamezős területek rehabilitációja	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek	A település lakosai	2015-2019	1000	TOP 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	9	Lakossági elégedettség (%)	igen
3.3.	Kisléptékű városi és környezeti fejlesztések	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek	A település lakosai	2015-2019	1000	TOP 2.1 Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	9	Lakossági elégedettség (%)	igen

Prioritás azonosítója, neve:		10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
		városok kivételével								
3.4.	Szociális rehabilitációs akcióterületek integrált fejlesztése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Többségben önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek KKV-k Társasházak Civil szervezetek	A település lakosai	2015-2020	1250	TOP 4.4 Szegénység és szegregáció által sújtott leromlott városrészek rehabilitációja TOP 6.3 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	9	Lakossági elégedettség (%)	igen
	4. Lakóépületek energiaracionalizálása									
4.1.	Társasházak energiahatékonyságának javítása	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Társasházak	A település lakosai, az érintett épületek lakosai	2015-2017	3000	KEHOP 5.2: Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával	4	A lakóépületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)	nem
	5. A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése									

Prioritás azonosítója, neve:		10. Infrastruktúra fejlesztési programok Csongrád megye városaiban								
Sor-szám	Intézkedés és Projektcsomag megnevezése	Projektcsomag területi specifikumai	Jellemző kedvezményezettek köre	Célcsoport megjelölése	Projektcsomag ütemezése	Projektcsomag költségigénye (millió Ft))	Finanszírozó forrás	Kapcsolódó EU tematikus célkitűzés	Projektcsomaghoz kapcsolódó eredmény és output indikátorok	Együttműködésben megvalósuló projektcsomagok
5.1.	Komplex, több települést érintő, desztinációs turisztikai termékfejlesztés	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Költségvetési szervezetek Települési önkormányzatok Vállalkozások Civil szervezetek (TDM)	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2019	1000	GINOP 6. Turizmus	3, 8	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	igen
5.2.	Térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítés, TDM-ek létrehozása és működtetése	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Vállalkozások Civil szervezetek (TDM)	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2016	300	TOP 2.2 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	3, 8	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	igen
5.3.	Egyedi attrakcióhoz kapcsolódó turisztikai szolgáltatásfejlesztés	Csongrád megye városi jogállású települései a megyei jogú városok kivételével	Települési önkormányzatok Vállalkozások	A települések lakossága, a településre látogató turisták	2015-2017	1200	TOP 2.2 Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	3, 8	A támogatott szolgáltatásokat igénybe vevők száma (fő)	igen

10.11. 11. prioritás: Integrált városfejlesztési programok Csongrád megye nagyvárosi térségében

10.11.1. Célrendszer

Kapcsolódó EU tematikus cél, beruházási prioritás:

3. tematikus cél: a kkv-k versenyképességének fokozása a következők révén

c) a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

4. tematikus cél: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban a következők révén

c) az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a közcélú infrastruktúrákban, beleértve a középületeket és a lakóépületeket is

7. tematikus cél: a fenntartható közlekedés támogatása és a szűk keresztmetszetek eltávolítása az alapvető fontosságú hálózati infrastruktúrákból az alábbiak révén

b) a regionális mobilitás fokozása a másodrangú és harmadrangú csomópontok TEN-T infrastruktúrához – többek között a multimodális csomópontokhoz – történő kapcsolásával

8. tematikus cél: a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése a következők révén

b) a foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint az egyes természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását

9. tematikus cél: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem a következők révén

b) a városi és vidéki területeken élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának, valamint gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása

Kapcsolódó megyei stratégiai cél:

T1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése

A prioritás specifikus céljai:

1. A nagyvárosi lakosság életminőségének javítása, továbbá a társadalmi befogadás erősítése különösen a szegregációval veszélyeztetett területeken: A városi lakosság által igénybe vett közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek, általában a szolgáltatások minőségének javítása a prioritáshoz kapcsolódó kiemelt célkitűzés. Kijelenthető továbbá, hogy a városi lakosság jelentős hányada elfogadhatatlan életkörülmények mellett, a közszolgáltatások köréből kizárva éli mindennapjait. A célcsoport esetében a területileg célzott eszközök alkalmazásával a leszakadó társadalmi csoportok munkavállalási esélyeinek továbbá, életkörülményeinek és lakhatási feltételeinek javítására kerülhet sor.
2. A térség turisztikai attrakcióinak minőségi fejlesztésével, a szolgáltatások bővítésével a látogatószám- és a helyi turisztikai ágazat, és a turisták fogyasztása által más gazdasági ágazatok jövedelemtermelő képességének növelése: A Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági centrum térség kereskedelmi szálláshely kapacitása megfelelőnek mondható, ugyanakkor a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztése, az ágazati szereplők közötti együttműködés, továbbá a turisztikai ágazat és más szektorok közötti kapcsolódás erősítése a közeljövő feladata.
3. Az egyes városi területek környezeti állapotának-, egyúttal a városkörnyéki települések elérhetőségének javítása a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése révén: A városi területek

fejlesztése, a környezeti fenntarthatóság szempontjainak messze menő figyelembevételével Szegeden és Hódmezővásárhelyen egyaránt prioritást élvez. Ezzel szoros összefüggésben a városi közösségi terek megújítása, a városok központi területei és a környező települések közötti elérhetőség javítása kiemelt célkitűzésként jelenik meg.

Területi fókusz:

Területi aspektusból a prioritás megkülönböztetett figyelmet fordít a megyei jogú városokra. A Szeged nagyvárosi térség, és ezzel szoros összefüggésben Hódmezővásárhely MJV és vonzáskörzete együttes tervezését indokolja a centrum térségnek a megye gazdaságban betöltött jelentős súlya, a két település között ingázók jelentős száma, továbbá általában a kedvezőnek mondható közlekedési infrastrukturális kapcsolat. A centrum térség egységes fejlesztési megközelítést igénylő sajátosságai között említhető továbbá meg a térségi egészségügyi-, oktatási- és szociális szolgáltató rendszer nagyfokú koncentrációja, továbbá a házgyári építésű lakóingatlanok magas száma.

10.11.2. Beavatkozások

Együttműködés keretében tervezett fejlesztések:

A prioritás keretében alapvetően a települési önkormányzatok és egyes esetekben az államigazgatás alrendszereiben tevékeny állami szereplők és civil szervezetek együttműködésére van lehetőség. Az „1. Multikulturális környezet fejlesztése” intézkedés esetében önkormányzati és állami kulturális aktorok valamint civil szervezetek közös fejlesztésű programelemei valósulnak meg. A „3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében a Szeged-Hódmezővásárhely centrum térségben” intézkedés keretében a fenntartói és üzemeltetői együttműködés jelent kiemelt feladatot.

A széleskörű együttműködésre kiváló múltbéli példákat szolgáltatnak a városok funkcionális város rehabilitációs és szociális város rehabilitációs programjai. Előbbi esetében a közösségi funkciót erősítő szoft programok (programalap), míg a szociális város rehabilitációs beavatkozások esetében kiemelten a szegregátumokban élők munkaerő piaci integrációját, életminőségét javító szoft programok lebonyolítása lehet a városi önkormányzatok, és a civil szereplők együttműködésének terepe.

A vállalkozások fejlesztési tervei:

Az „1. Multikulturális környezet fejlesztése” intézkedés keretében innovatív szolgáltatások fejlesztését, kulturális programok előkészítését és lebonyolítását valósíthatják meg a vállalkozások. A prioritás „7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben” intézkedése keretében elsősorban a turisztikai szektorban működő vállalkozások fejlesztéseinek támogatására nyílik lehetőség. Ezek a beruházások alapvetően a megyei célokhoz illeszkedő, kiemelt turisztikai attrakciókhoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztést és szolgáltatásminőség-fejlesztést célul kitűző projektek lehetnek.

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
1. Multikulturális környezet fejlesztése	1. Differenciált igényeket kielégíteni képes, vonzó lakókörnyezet kialakítása	– A tevékenység keretében támogatható a fent bemutatott társadalmi réteg rendkívül változatos igényeit kielégíteni képes lakókörnyezet megteremtése, a kreatív társadalmi csoportok lakáshoz jutásának elősegítése. – A tevékenység keretében lehetőség van a települési környezet állapotának javítására, a településbiztonság növelésére, a lakókörnyezetet javító közterületek, a települési környezet infrastrukturális fejlesztésére, illetve a kreatív, innovatív társadalmi csoportok lakáscélú támogatására.	Vállalkozások, non-profit szervezetek, települési önkormányzatok, kulturális intézmények, kulturális intézmények
	2. Innovatív rétegek igényeihez igazodó mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátói és kulturális szolgáltatások fejlesztése, a helyi identitás erősítése	– A tevékenység keretében támogatni kívánjuk a magas színvonalú mobilitási, rekreációs és kulturális szolgáltatásokhoz illeszkedő szoft jellegű programfejlesztéseket, főként az újszerű szolgáltatások kifejlesztését és a hozzájuk szükséges beszerzéseket. Teljesen új infrastruktúra létrehozása csak rendkívül indokolt esetben támogatható. – Támogatható továbbá a közművelődés intézményeinek védelme, sokszínű, strukturált közművelődési-kulturális intézményrendszer felújítása, bővítése, új színterek létesítése. A kreatív ipar, valamint az azt megalapozó készségek és kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás támogatása ugyancsak kiemelt feladat.	Vállalkozások, non-profit szervezetek, települési önkormányzatok, kulturális intézmények
2. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban	1. Közszolgáltatási funkciót ellátó épületek energia hatékony felújítása	– Támogatandó tevékenység a klímabarát építészeti és az energiatakarékos fűtési, világítási megoldások, lehetőség szerint a megújuló energia-források használatának alkalmazása (napkollektor, hőszivattyú stb.), a villamos energiaszolgáltató rendszerek és elavult fűtési rendszerek felújítása, átalakítása, épületek külső hőszigetelése, vakolatcseréje.	Települési önkormányzatok,
	2. Közvilágítás korszerűsítési program	– Támogatandó a közvilágítási rendszerek korszerűsítése, az energia hatékony „smart” rendszerek kialakítása (pl. LED-es technológiák alkalmazásával) a városok közigazgatási határain belül.	Települési önkormányzatok,
3. Infrastrukturális beruházások a	1. Komplex infrastruktúrafejlesztés	– Támogatandó tevékenység az egészségügyi, szociális és	Települési önkormányzatok,

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében a Szeged-Hódmezővásárhely centrum térségben		oktatási infrastruktúra – iskolák, szociális otthonok stb. – fejlesztése, akadálymentesítése, épület felújítással, kapacitásfejlesztési – igény esetén –bővítéssel és új épület kialakításával. Mindezek mellett tömegsport létesítmények infrastruktúrájának felújítására, indokolt esetben bővítésére (vagy új építésre) is sor kerülhet.	Költségvetési szervezetek, civil szervezetek
	2. Eszközbeszerzési program	– A tevékenység keretében a szakmai felszereltség korszerűsítése támogatható eszközbeszerzéssel (pl. digitális táblák, készségfejlesztő eszközök stb.).	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek, civil szervezetek
4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai	1. Funkcióbővítő város rehabilitációs program	– A tevékenység keretében lehetővé válik a településközpontok, funkcióhiányos településrészek megújítása, leromlott állapotú barnamezős, egykori ipari hasznosítású területek rehabilitációja. Támogatható tevékenységek között megjelenik a meglévő épület ingatlanok felújítása, bővítése, indokolt esetben (funkció bővítés céljából) új ingatlan építése is, továbbá a közterület (parkok, terek stb.) rehabilitáció. A megvalósuló fejlesztések kiemelt célként kell, hogy kezeljék a városi épített örökség megőrzését. Emellett Szeged esetében hangsúlyosan jelenik meg a Tiszának, mint térszervező egységnek a városi környezetbe történő beillesztése.	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, kis- és középvállalkozások
5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális városrehabilitációs beavatkozásai	1. Infrastruktúra fejlesztés a szegregációval veszélyeztetett területek integrációja érdekében	– A szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek lakófunkcióinak bővítését, a komfortfokozat emelését, lakások kiváltását, szociális bérlakások kialakítását és építését, eredetileg más funkciójú önkormányzati tulajdonú épületek átalakítását kívánjuk a tevékenység keretében támogatni.	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, kis- és középvállalkozások
	2. Közösségfejlesztő programok a szegregációval veszélyeztetett területeken élők integrációja érdekében	– Úgynevezett „soft tevékenységek” keretében a rehabilitációval érintett településrész(ek) lakosságának életkörülményeit javító, hosszú távon is sikeres társadalmi integrációját segítő képzési, foglalkoztatási programok támogathatóak. Mindezek keretébenn túl olyan kiegészítő, a közösségépítést célzó, a helyi lakóközösségek életminőségét javító, a jelenlét típusú szociális munka elemeire építő programelemek megvalósítása is	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, kis- és középvállalkozások

Intézkedés	Tevékenység	Tevékenység leírása (mire kerül felhasználásra a forrás)	Kedvezményezettek
		támogatható, mely a beavatkozási területen élők életkörülményeit jobbítja, munkába állási esélyeit növeli.	
6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen	1. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító infrastrukturális fejlesztések	– A tevékenység keretében a lakótelepek lakáscélú ingatlanjainak (elsősorban házgyári technológiával épült társasházak) energetikai célú fejlesztései kaphatnak támogatást. A beruházások részeként többek között a közös helyiségek nyílászáró cseréjét, külső nyílászárók cseréjét, külső homlokzati felújítást, továbbá megújuló energiás technológiák alkalmazását kívánunk támogatni.	Települési önkormányzatok, civil szervezetek, kis- és középvállalkozások
7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben	1. Kiemelt attrakciófejlesztés	– A tevékenység keretében lehetővé válik a turisztikai attrakciók szolgáltatási minőségének javítása, kapacitás fejlesztése, infrastruktúrafejlesztés (új épület építése, meglévő épület felújítása stb.) és eszközbeszerzés segítségével. Az infrastruktúra fejlesztési elemeket turisztikai- és kulturális programfejlesztési tevékenységek is kiegészítik.	Kis- és középvállalkozások, települési önkormányzatok
	2. Komplex turisztikai programok (TDM)	– A tevékenység keretében támogatható a helyi TDM szervezetek létrehozása és infrastruktúra fejlesztése, határ-menti együttműködések támogatása, a térségi szintű, összehangolt marketing és márkaépítési akciók lebonyolítása.	Kis- és középvállalkozások, civil szervezetek (TDM) települési önkormányzatok
8. Kiemelt közlekedésfejlesztési program a városi területek új funkcióval történő ellátása érdekében	1. Déli Tisza-híd megépítése	– A tevékenység keretében közúti, illetve vasúti hídpálya kialakítására valamint a hídfőkhöz kapcsolódva közúti közlekedési infrastruktúra kiépítésére, meglévő hálózatra való kapcsolására kerül sor. A tevékenység keretében kapcsolódó tereprendezési, közterület építési munkák is elvégezhetőek. A tevékenységhez kapcsolódnak ágazati (pl. IKOP) forrásból finanszírozott elemek is.	Települési önkormányzatok, Költségvetési szervezetek

10.11.3. A beavatkozások finanszírozásának forrása[8]

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
1. Multikulturális környezet fejlesztése	1. Differenciált igényeket kielégíteni képes, vonzó lakókörnyezet kialakítása	TOP 2. prioritás: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1 intézkedés: Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	100
	2. Innovatív rétegek igényeihez igazodó mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátói és kulturális szolgáltatások fejlesztése, a helyi identitás erősítése	TOP 6. prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés 4. intézkedés: A helyi identitás és kohézió erősítése	50,9
2. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban	1. Közszolgáltatási funkciót ellátó épületek energia hatékony felújítása	TOP 3. prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	1 750
	2. Közvilágítás korszerűsítési program	TOP 3. prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 2. intézkedés: A települési önkormányzati intézményekben, ingatlanokban az energiahatékonyság növelés és a megújuló energia felhasználás, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása	750
3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében a Szeged-Hódmezővásárhely centrum térségben	1. Komplex infrastruktúrafejlesztés	TOP 1. prioritás: Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében 4. intézkedés: A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével	4 500

[8] A megjelölt forrás szükséglet előzetes becslés. A prioritás indikatív forrás allokációja a két megyei jogú város integrált településfejlesztési stratégiája alapján, ezek városi közgyűlési jóváhagyását követően aktualizálásra kerül.

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 1. intézkedés: Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	
		TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 2 intézkedés: A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	
		TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 3 intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	
	2. Eszközbeszerzési program	TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 1. intézkedés: Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	1 543,1
		TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 2 intézkedés: A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	
		TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 3 intézkedés: A meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása	

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai	1. Funkcióbővítő város rehabilitációs program	TOP 2. prioritás: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 1 intézkedés: Vállalkozásbarát, népességmegtartó, városi fókuszú településfejlesztés	3 500
		TOP 3. prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken 1. intézkedés: Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	
5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális városrehabilitációs beavatkozásai	1. Infrastruktúra fejlesztés a szegregációval veszélyeztetett területek integrációja érdekében	TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 4. intézkedés: Leromlott városi területek rehabilitációja	900
	2. Közösségfejlesztő programok a szegregációval veszélyeztetett területeken élők integrációja érdekében	TOP 4. prioritás: A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése 4. intézkedés: Leromlott városi területek rehabilitációja	200
6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen	1. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító infrastrukturális fejlesztések	KEHOP 5. prioritás: Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása 4. intézkedés: Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával, illetve új közel nulla energiaigényű épületek létesítése	2000
7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben	1. Kiemelt attrakciófejlesztés	GINOP 4. prioritás: Természeti és kulturális erőforrások megőrzése, az örökségi helyszínek hasznosításán és az energiahatékonyság növelésén keresztül 1. intézkedés: Kulturális és természeti örökségek turisztikai hasznosítása	1 500
	2. Komplex turisztikai programok (TDM)	TOP 2. prioritás: Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés 2. intézkedés: Társadalmi és környezeti szempontból	550

Intézkedés	Tevékenység	Finanszírozás forrása	Becsült költségigény (millió Ft)
		fenntartható turizmusfejlesztés	
8. Kiemelt közlekedésfejlesztési program a városi területek új funkcióval történő ellátása érdekében	1. déli Tisza-híd megépítése	TOP IKOP	11 000

10.11.4. A végrehajtás ütemezése, pénzügyi ütemterv (GANTT)

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
1. Multikulturális környezet fejlesztése	1. Differenciált igényeket kielégíteni képes, vonzó lakókörnyezet kialakítása	50	50
	2. Innovatív rétegek igényeihez igazodó mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátói és kulturális szolgáltatások fejlesztése, a helyi identitás erősítése	50,9	
2: Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban	1. Közszolgáltatási funkciót ellátó épületek energia hatékony felújítása	900	700
	2. Közvilágítás korszerűsítési program	400	325
3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében a Szeged-Hódmezővásárhely centrum térségben	1. Komplex infrastruktúrafejlesztés	1500	2500
	2. Eszközbeszerzési program	800	543,1
4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai	1. Funkcióbővítő város rehabilitációs program	1200	2300
5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális	1. Infrastruktúra fejlesztés a szegregációval veszélyeztetett területek integrációja érdekében	450	

Intézkedés	Tevékenység	2014-2017	2018-2020
		millió Ft	
városrehabilitációs beavatkozásai	2. Közösségfejlesztő programok a szegregációval veszélyeztetett területeken élők integrációja érdekében	100	100
6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen	1. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító infrastrukturális fejlesztések	1100	900
7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben	1. Kiemelt attrakciófejlesztés	400	1000
	2. Komplex turisztikai programok (TDM)	450	100
8. Kiemelt közlekedésfejlesztési program a városi területek új funkcióval történő ellátása érdekében	1. Déli Tisza-híd megépítése	4500	6000

10.11.5. Eredményesség vizsgálata

Az eredményesség mérését szolgáló indikátorok

Intézkedés	Tevékenység	Indikátorok	
		Output	Eredmény
1. Multikulturális környezet fejlesztése	1. Differenciált igényeket kielégíteni képes, vonzó lakókörnyezet kialakítása	A támogatott projektek keretében épített/felújított épületek alapterülete (m2)	A támogatott projektek keretében kialakított infrastruktúrát használók száma (fő)
	2. Innovatív rétegek igényeihez igazodó mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátói és kulturális szolgáltatások fejlesztése, a helyi identitás erősítése	Létrehozott új típusú kreatív kezdeményezések, szolgáltatások száma (db)	Létrehozott új típusú kreatív kezdeményezéseket, szolgáltatásokat igénybevevők száma (fő)
2. Energiahatékonysági beruházások a közszolgáltatások terén a megye nagyvárosaiban és a vonzáskörzethez tartozó	1. Közszolgáltatási funkciót ellátó épületek energia hatékony felújítása	A támogatott projektek keretében felújított épületek alapterülete (m2)	A középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)

kistelepüléseken			
	2. Közvilágítás korszerűsítési program		A középületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)
3. Infrastrukturális beruházások a nagytérségi és regionális szolgáltatások minőségének javítása érdekében a Szeged-Hódmezővásárhely centrum térségben	1. Komplex infrastruktúrafejlesztés		A támogatott egészségügyi, szociális szolgáltatások kapacitása (fő)
	2. Eszközbeszerzési program		A támogatott egészségügyi, szociális szolgáltatások kapacitása (fő)
4. Szeged és Hódmezővásárhely funkcionális város rehabilitációs programjai	1. Funkcióbővítő város rehabilitációs program	Új (új építésű vagy felújított) köz- vagy kereskedelmi épületek városi környezetben (db)	Új települési funkciók betelepedése a projekt által érintett településrészen (db)
5. A megyei gazdasági-társadalmi centrum térség szociális városrehabilitációs beavatkozásai	1. Infrastruktúra fejlesztés a szegregációval veszélyeztetett területek integrációja érdekében	A jobb lakhatási körülményeket élvező háztartások száma (db)	Település-rehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága (ha)
	2. Közösségfejlesztő programok a szegregációval veszélyeztetett területeken élők integrációja érdekében	A közösségépítő, foglalkoztatási stb. programokba bevont lakosok száma (fő)	Új települési funkciók betelepedése a projekt által érintett településrészen (db)
6. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító fejlesztések Szegeden és Hódmezővásárhelyen	1. Lakóingatlanok energiahatékonyságát javító infrastrukturális fejlesztések	Az energiahatékonyság javító programba bevont háztartások száma (db)	A lakóépületek elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (KWh/év)
7. Kiemelt turisztikai fejlesztések a Szeged-Hódmezővásárhely gazdasági-társadalmi centrumtérségben	1. Kiemelt attrakciófejlesztés	Támogatott projektek keretében bevezetett új turisztikai szolgáltatások száma (db)	Teremtett munkahelyek száma (fő)
			Támogatott turisztikai attrakciók átlagos látogatottsága (fő)
	2. Komplex turisztikai programok (TDM)	Támogatott projektek keretében bevezetett új turisztikai szolgáltatások száma (db)	Teremtett munkahelyek száma (fő)
		Működő TDM szervezetek száma (db)	Teremtett munkahelyek száma (fő)

.

11. A MEGYEI OPERATÍV PROGRAM MEGYE FELELŐSSÉGÉN TÚLMUTATÓ FEJLESZTÉSI IGÉNYEI

Csongrád megyében három olyan kiemelt fejlesztési igény merül fel, amely a megye számára dedikált Terület- és Településfejlesztési Operatív Program kereteiből nem valósítható meg, valamint a fejlesztés több megyét érintő komplex beavatkozást igényel. E fejlesztési igények a közlekedés, az ELI, valamint a vízgazdálkodás területét érintik.

- A közlekedésfejlesztés területén a megye számára kiemelt jelentőségű a közúti TEN-T hálózat megyét érintő elemeinek kiépítése a román és a szerb országhatárig. Az M5 autópálya a szerb határig 2006-ban készült el. Az M43-as autópályát a román határig pedig 2014 folyamán tervezik átadni. A beruházás megvalósulásával a megyét érintő közúti TEN-T szakaszok teljesen kiépülnének.
- A vasútfejlesztéseket érintő beruházások szintén a megye felelősségén túlmutató fejlesztési területek. A vasút fejlesztésének egyik nemzetközi jelentőségű beavatkozási területe a régi Szeged-Temesvár vasúti forgalom helyreállítása lehetne. A vonal kiépítésének kulcseleme a szegedi vasúti híd megépítése. A vasúti forgalom helyreállítása Szeged nemzetközi kapcsolatait jelentősen erősítené.
- Az ELI (Extreme Light Infrastructure) a megyét érintő egyik kiemelt nemzeti program. Megvalósulása országos koordinációval, nemzetközi együttműködés keretében történik.
- A térséget érintő vízgazdálkodási tevékenységek (víztárolók építése, öntözés infrastrukturális hátterének kiépítése) a szomszédos megyékkel együttműködve kell, hogy megvalósuljanak. A vízgazdálkodást érintő másik beavatkozási terület az ár- és belvízvédelem fejlesztése, ami szintén a megye felelősségén túlmutató beavatkozási területként jelenik meg és határon átnyúló együttműködést igényel.

12. HORIZONTÁLIS JELLEGŰ INFORMÁCIÓK

12.1. A végrehajtás és finanszírozás intézményi és eljárásrendi rendszere

A megyei területfejlesztési program operatív része tartalmazza az uniós és egyéb, valamint a tisztán hazai támogatás segítségével megvalósítandó programokat. A dokumentumban szerepelnek a megye felelősségén túlmutató fejlesztési igények is, amelyek a megye stratégiai programjának megvalósítása szempontjából fontos fejlesztési irányt képviselnek, de megvalósításuk nem a megye operatív programjának kompetenciájába esik, hanem igényként fogalmazódik meg országos vagy ágazati programok irányába.

A végrehajtás finanszírozása elsősorban – a biztosan tervezhető forrásokat figyelembe véve szinte teljes egészében – európai uniós forrásokból valósulhat meg a 2014-2020 közötti időszakban. A végrehajtás intézményrendszeri és eljárásrendi kereteiben meghatározó az EU kohéziós politikájának hazai végrehajtásához kapcsolódó intézményrendszer. Jelen fejezetben ennek a programkészítés idején ismert elemeit és mechanizmusait mutatjuk be.

A kohéziós politikához tartozó operatív programok végrehajtásának központi intézményi rendszere

Az Európai Unió által társfinanszírozott programok végrehajtásának rendszere jelentősen átalakul a 2007-2013 közötti időszakhoz képest. A Kormány és az Európai Bizottság között létrejött Partnerségi Megállapodás alapján az egyes alapokból biztosított európai uniós fejlesztési források felhasználását erős központi koordináció biztosítja.

A Kormány döntése alapján, annak érdekében, hogy a szakpolitikai döntéshozatal és stratégiaalkotás, valamint az ennek megvalósítását segítő fejlesztéspolitikai eszközrendszer szoros összhangban tudjon működni, az **irányító hatóságok** 2014. január 1-jén átkerültek **az ágazati szakpolitikáért felelős minisztériumokba**. Az uniós programokkal kapcsolatos koordináló szervezet feladatait a Miniszterelnökség látja el. A koordináció kiterjed az ESB alapok mindegyikére.

Az **alapok közötti koordinációt** kormányzati szinten a **Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság** (NFK) biztosítja, mely a kormány fejlesztéspolitikai ügyekben eljáró döntéshozó szerve. Az irányító hatóságok egymás közötti egyeztetéseinek és együttműködésének fóruma a koordinációs szervezet által működtetett Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB). Az FKB az NFK javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő, koordináló testülete. Feladata az európai uniós forrásokból megvalósuló programok összehangolásának biztosítása és a Kormány fejlesztéspolitikai döntéseinek előkészítése.

A 2014-2020-as időszakban az **ágazati programok esetében külső közreműködő szervezetet** (KSZ) **nem jelölnek ki**, a programok megvalósításával kapcsolatos minden feladatot az irányító hatóságok látnak el belső erőforrásokból. A szektorális OP- k esetében a KSZ-ek integrálódtak az IH-k szervezeti kereteibe, feladataik az integráció előtti állapothoz képest első lépésben nem változtak. Az IH és a KSZ feladatokat ellátó szervezeti egységek feladatainak racionalizálása a második lépésben történik a kapacitások legoptimálisabb kihasználása és az integráció nyújtotta lehetőségek kihasználása érdekében. Tekintettel arra, hogy külső KSZ nem kerül kijelölésre, az IH-n belüli hatékony működés érdekében minden folyamatlépés felülvizsgálatra kerül. A VP és a MAHOP tekintetében nem történik változás a 2007-2013 közötti időszakhoz képest.

A területi OP-k, így **a TOP esetében a közreműködő szervezet feladatait** – megfelelő kiválasztási eljárások és kritériumok alkalmazása, pénzügyi irányítás és kontroll biztosítása, első szintű ellenőrzés lebonyolítása, kifizetési kérelmek alapján történő kifizetés, műveletekre vonatkozó nyilvántartási rendszer kialakítása, a műveletek előrehaladásának, nyomon követésének biztosítása, az indikátorok teljesülésének vizsgálatának biztosítása – **a Magyar Államkincstár látja el**.

Az **ellenőrző hatóság** szerepkörét a 2007-2013-as időszakhoz hasonlóan **az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság** (EUTAF) fogja betölteni, mely a Nemzetgazdasági Minisztérium fejezeten belül önállóan működő központi költségvetési szervként jött létre 2010. július 1-jén. Az ellenőrző hatóság feladatai nem változnak jelentősen a 2007-2013-as időszakhoz képest. Az

ellenőrző hatóság fogja elvégezni az előírt rendszerellenőrzéseket, továbbá kapcsolatot tart az ellenőrzések tárgykörében az Európai Bizottsággal és a többi tagállam ellenőrző szervezetével. Az ellenőrzési feladatok függetlenségének garantálása érdekében az EUTAF működését uniós technikai segítségnyújtási keretből finanszírozzák.

Az **igazoló hatóság** feladatai megegyeznek a 2007-2013-as időszakban ellátott, a közösségi szabályozásból adódó feladatokkal. Az igazoló hatóság szerepkörét a Magyar Államkincstár látja el a 2014-2020-as időszakban is, kiegészülve az EMVA igazoló hatósági szerepével.

A 2014-2020-as programozási időszakban az **operatív programokat nyomon követő monitoring bizottságok** mellett **Partnerségi Megállapodás szintű monitoring bizottság** áll fel, amely a végrehajtási intézményrendszer szereplői, egyéb érintett kormányzati szereplők, valamint a meghatározó társadalmi, szakmai és civil partnerek részvételével átfogóan követi nyomon a programok megvalósulását, és tölti be a jogszabály által meghatározott monitoring bizottsági feladatokat. Az egyes OP-k monitoring bizottságai feladataikat a CPR 110. cikke alapján látják el.

A megyei intézményi szint

A megyei szint pontos feladatai, a megyei szervezetek illeszkedése a kialakulóban lévő intézményrendszerhez még nem tisztázott részleteiben. Nem ismert még, hogy a megyei önkormányzatnak milyen szerepe, funkciója – és ezekhez kapcsolódóan milyen kapacitása – lesz a kompetenciájába tartozó fejlesztési forrásokkal kapcsolatos döntések meghozatalában a megyei területfejlesztési programban nevesített projektcsomagokról való döntéshozatalon kívül.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény értelmében a területfejlesztési tervek végrehajtásával kapcsolatban a megyei önkormányzat dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról, illetve ezen túlmenően figyelemmel kíséri az operatív programok megyében jelentkező feladatainak megvalósítását a megyei jogú városok önkormányzata kötelező bevonásával, észrevételei figyelembevételével. Mindezek mellett pedig a monitoring bizottság vagy más döntéshozó szerv útján közreműködik a területi operatív program irányításában, megvalósításában. A megyei önkormányzat nyomon követi és értékeli a megyei területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program végrehajtását.

A megyei szintű döntéshozatal a megyei közgyűlés, illetve a közgyűlés által felhatalmazott bizottságoknak a feladata.

Megyei tervezési feladatok

A területfejlesztési törvény alapján a megyei önkormányzat területfejlesztési koncepciót és programot készít, valamint közreműködik a 2014-2020-as területi alapú fejlesztések tervezésében. A fejlesztések területi integrációjának szintjei a megye, a megyei jogú városok és a várostérségek. A megyei önkormányzat a megye és a várostérségek szintjére tervez, míg a megyei jogú város területére a megyei jogú város.

A megyei tervezési folyamat az alábbi 7 fő feladatkörből áll:

1. Megyei szintű helyzetfeltáró dokumentum elkészítése (2012-ben elkészült)
2. Megyei területfejlesztési koncepció elkészítése (2013-ban elkészült)
3. Megyei területfejlesztési program elkészítése (2014. július 31-ig a miniszteri állásfoglalás megszerzése)
4. A 2014-2020 közötti uniós programozási időszak tervezését segítő megyei integrált területi program elkészítése (határidő: 2014. október 31.)
5. Partnerség biztosítása
6. Területi koordináció ellátása
7. Uniós forrásból támogatandó megyei projektötletek gyűjtése

A területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához a 2014-2020 közötti időszakban a **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)** biztosítja a fő kereteket. A TOP küldetése, hogy valamennyi megye, térség és település, így a jelenleg hátrányos helyzetű, leszakadó tendenciákat mutató térségek és települések esetében is megtalálja és erősítse azokat a fejlődési elemeket, amelyekkel potenciáljuk, erőforrásaik kibontakoztathatók és aktivizálhatók. A TOP elsődleges célja a térségi gazdaságfejlesztés, ezáltal a foglalkoztatás növelése.

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyei önkormányzat elsődlegesen a TOP finanszírozásával megvalósuló fejlesztésekhez készít – a TOP tartalmi és forrás keretei között – **gazdaságfejlesztési és településfejlesztési részprogramokat tartalmazó megyei integrált területi programot**. A megyei településfejlesztési részprogramot a települési önkormányzatok bevonásával és koordinációjával kell tervezni. Ezen túlmenően a megyei önkormányzat javaslatot tesz a **megyei ágazati finanszírozású kulcsprojektekre**.

A megyei integrált program mellékletét képezi az a **projektlista**, amelynek gyűjtését a megyei önkormányzat a területi tervezés, azaz a területfejlesztési koncepciókészítés és programozás elején megkezdte. Mivel a teljes 2014-2020 közötti programozási időszakra projektszinten előre tervezni csak indikatívan lehetséges, a projektlistát várhatóan a központi irányítással készülő akciótervekhez igazítva évente felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani.

A megyében összegyűjtött, felmért legfontosabb gazdaságfejlesztési és településfejlesztési projektigények bázisán a tervezési munka harmadik szakaszában a megyének össze kell állítani a TOP forrásaira tervezett **projektcsomagokat**. E fázis a megyei integrált területi programok véglegesítésén túl célzott projektfejlesztést foglal magában. E fázisban szükséges a megyének az indikatív kerete erejéig megjelölni azokat a projekteket, amelyeket 2014-2020 között TOP keretből tervez finanszírozni, továbbá meghatározni azon projektek körét, amelyeket az első két évben szándékozik megvalósítani a tervezett ütemezés alapján. Ezt követően **előzetes megvalósíthatósági tanulmányt** szükséges kidolgozni a tervezett projektekre, első ütemben az első két évben tervezett projektekre, a megye forráskeretének 40 %-áig, második ütemben pedig a teljes projektlistára és teljes forráskeretre.

A megyei integrált területi program megvalósítása

A Nemzetgazdasági Minisztérium tájékoztatása alapján a megyei ITP-t a TOP-hoz való illeszkedés tekintetében **a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter**, végrehajtási szempontból az **Irányító Hatóság** fogadja el. Az elfogadott ITP dokumentum képezi a TOP források felhasználásának jogi hátterét egy **keretszerződés** formájában. A **szerződés az IH és az ITP gazda között** jön létre. Az ITP tartalmának végrehajtása **projektenként megkötött támogatási szerződésen** alapul. A projektek befogadása az ITP-hez való illeszkedésen (integráció) és az egyedi projektszintű elbíráláson múlik. Az egyes projektek előkészítése a támogatási szerződés megkötéséhez képest hamarabb megkezdhető saját felelősségre. Az ITP végrehajtás során a TOP forráskerettel rendelkező területi szereplő rendszeres időközönként és a program lezárásaként **beszámolót** készít.

Az ITP-t az IH által jóváhagyott **menedzsment szervezet** (munkaszervezet) hajtja végre. A helyi szintű döntéshozatal a megyei közgyűlés által felhatalmazott **bizottságok** és végül a **közgyűlés** feladata. A megyei gazdaságfejlesztési és településfejlesztési részprogramok esetében a munkaszervezet javasolt formája a megyei önkormányzaton belül létrehozott munkaszervezet. Speciális feladatok:

- ITP menedzsment / munkacsoport vezetése
- tervezés-előkészítés koordinációja
- pénzügyi tervezés és végrehajtás koordinációja
- műszaki tervezés koordinációja
- közbeszerzési eljárások bonyolítása
- soft tevékenységek koordinációja
- kivitelezés koordinációja – műszaki ellenőrrel való kapcsolattartás

Mivel az ITP megvalósítása esetében **program menedzsmentről** beszélünk, az egyes kompetenciakörök szükségessége gyakorlatilag párhuzamosan jelentkezik egy rövid, kb. egyévnyi kezdeti időszaktól eltekintve. A speciális feladatok nem jelentik feltétlenül, hogy minden feladat elvégzésére egy szakértő szükséges, de a szervezetnek alá kell támasztania, hogy ha több feladatot lát el valaki, az a szükséges kompetenciákkal rendelkezik, és feladatainak elvégzése a heti 40 óra +5%-nál többet nem vesz igénybe.

12.2. A környezeti értékelés releváns megállapításai

A területfejlesztési program kidolgozása során törekedtünk arra, hogy a tervezett intézkedések, beavatkozások végrehajtása minél kevesebb negatív hatással járjon a környezetre, ugyanakkor néhány esetben a negatívumok fellépése elkerülhetetlen. A következőkben azokat a prioritásokat elemezzük, amelyek intézkedései jelentős környezeti hatást gyakorolnak. A környezeti értékelés releváns megállapításait felvázolva a negatív hatásokat csökkentő javaslatokat fogalmazunk meg.

Várhatóan fellépő számottevő negatív környezeti hatással a 2., a 3., a 4., és a 7. prioritás keretében megvalósuló intézkedések esetében kell számolnunk. Az üzleti környezet javítását célzó 2., a közlekedési kapacitások fejlesztését érintő 4., valamint a 7. prioritás kooperatív alapú agrárvállalkozás-fejlesztés esetében az infrastrukturális beruházások miatt valószínűsíthető bizonyos mértékű légszennyezés a beruházás helyszínén egyrészt a megnövekedett forgalomból, másrészt a mezőgazdasági gépek beszerzésével és üzembe állításából adódóan, illetve az új infrastruktúrák révén a vállalkozások kapacitásnövekedése is okozhat többlet környezeti terhelést. Az új telephelyek, ipari parkok létrehozása, a közlekedési kapacitások fejlesztését érintő beruházások adott térségekben növelik a beépített területek nagyságát, ezáltal csökkentik a zöldfelületek mennyiségét és a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek nagyságát is. Emellett a vonalas közlekedési infrastruktúrák mennyiségének növekedése a természeti felületek fragmentálódását eredményezi. Ugyanakkor az agrárvállalkozás-fejlesztések miatt megnövekedett mezőgazdasági termelés csökkenti a felszíni és felszínalatti vizek mennyiségét, rontja minőségét. A beépítéssel a talaj minősége is degradálódik, így annak visszafordítására is korlátozott lehetőségek állnak csak rendelkezésre. A 3. prioritást lefedő megújuló energiára épülő energetikai rendszerek, energetikai vertikum kiépítése, a megújuló energia felhasználás és az energiahatékonyság növelésére irányuló integrált programok keretében a nem fenntartható erőforrás gazdálkodással csökkenhetnek a geotermikus és biomassza hasznosításra alkalmas készletek, az erőművek kivitelezése és üzemelése során pedig szintén talajszennyezés és talaj degradáció (pl. szikesedés), valamint zajszennyezés is felléphet. A beruházások ideje alatt átmenetileg növekedni fog az építési hulladék, hosszú távú hatásként megváltozik a település épített környezete, az építések eredményeként tájképi változások következnek be. Összességében elmondható, hogy az említett kivitelezések az élővilágra zavaró hatásokat gyakorolnak.

Az említett beavatkozások során fellépő negatív környezeti hatások bekövetkezése elkerülhetetlen, azonban léteznek olyan környezeti hatásokat optimalizáló alapelvek, amelyek figyelembevételével a negatívumok mérsékelhetők. A káros környezeti hatások minimalizálását segíti elő, az infrastrukturális beruházásoknak helyet adva, a barnamezős területek újrahasznosítása. A barnamezős területeken megvalósuló fejlesztések megakadályozzák a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek drasztikus csökkenését, valamint elősegítik a talaj és a termőföld degradálódásának elkerülését. A vállalkozások kapacitásnövekedéséből eredő környezeti károkat (légszennyezés, vízkészletek elszennyezése stb.) az újonnan létrehozandó épületek illetve a beszerzendő gépek, berendezések esetében szigorú környezetvédelmi követelmények felállításával javasolt mérsékelni. A beruházásoknál illetve a korszerűsítéseknél a környezetbarát szempontokat figyelembe véve előnyben kell részesíteni a természetes, környezetbarát és újrahasznosítható anyagokat a hulladékok minimalizálása érdekében. Az építési munkálatok hatására megnövekedett köz- és vasúti forgalom okozta zajszennyezés csökkentését a vonalas létesítmények mellett zajcsökkentést szolgáló beruházásokkal lehet megvalósítani (zajvédő falak, védőfásítás), valamint a megnövekedett gépjármű forgalmat a lakóterületek elkerülésével kell a célterületre juttatni.

Megállapítható, hogy a környezetet ért hatások minimálisra csökkenthetők azáltal, hogy a prioritás intézkedései során a projektek megvalósítói a mindenkori jogszabályi háttér előírásainak megfelelően, a tőlük elvárható gondossággal járnak el. Az elérhető legjobb technikák használatával, a szükséges monitoring és védelmi rendszerek alkalmazásával a fenntarthatóság jegyében megvalósuló fejlesztések előmozdítására kell törekedni.

12.3. A teljesítésigazolás követelményrendszerének kialakítása

A program teljesítése két fő szempontból vizsgálandó és vizsgálható:

a) Szakmai / fejlesztéspolitikai szempontból a program teljesítettnek tekinthető – eredményes – abban az esetben, ha a program keretében megfogalmazott célokat mérő számszerűsített indikátorok célértékek elérésre kerülnek.

b) Pénzügyi szempontból a program teljesül, ha a program végrehajtására allokált források szabályosan, az előre meghatározott időbeli ütemezés szerint maradéktalanul felhasználásra kerülnek.

Amennyiben a megyei szintű intézményrendszer valós kompetenciákkal rendelkezik majd a program végrehajtásában, akkor fontos feladata lesz mind a szakmai, mind pedig a pénzügyi teljesítés nyomon követése és igazolása is. (Várhatóan eltérő feladatai lesznek a teljesítésigazolás kapcsán a dedikált TOP forrásokból megvalósuló, illetve az egyéb – hazai vagy ágazati OP forrásból megvalósuló – fejlesztések kapcsán.)

A teljesítésigazolás alapja a programban megfogalmazott fejlesztési prioritások megvalósítását szolgáló konkrét beavatkozások eredményeként megvalósuló teljesítések összessége. Ennek méréséhez elengedhetetlen a rendszeres időközönként történő projektszintű – az adott projekt pénzügyi ás fizikai megvalósulására vonatkozó – adatszolgáltatás. Várhatóan ez a nemzeti szinten egységes – az európai uniós programok teljesítményét nyomon követő – információs rendszer keretében fog előállni. Fontos tehát, hogy a szükséges adatok a megyei önkormányzat számára az információs rendszerből kinyerhetőek legyenek oly módon, hogy azok teljes körű képet adjanak a megyei program előrehaladásáról, teljesítményéről.

Ezeket az adatokat figyelembe véve és a programban megfogalmazott célkitűzésekhez viszonyítva éves szinten javasolt program előrehaladási jelentés készítése (mely a megyei önkormányzat mellett működő munkaszervezet feladata). Az előrehaladási jelentés prioritásonkénti bontásban mutatja be az adott évben felhasznált forrás összegét és a teljesített indikátorok értékét, valamint az adott évig teljesített kumulált értékeket. A teljesítés igazolása az előrehaladási jelentés alapján javaslatunk szerint a megyei közgyűlés feladata.